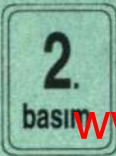
ATTİLÂ İLHAN

hangi laiklik

bilgi yayınevi

BİLGİ YAYINLARI: 152/7

Birinci Basını 1995

İkinci Basım
Mayıs 1998

ATTİLÂ İLHAN

Anılar ve Acılar

HANGİ LAİKLİK

BİLGİ YAYINEVİ

attilâ ilhan'ın kitapları

şiir

duvar (8. basım)
sisler bulvarı (9. basım)
yağmur kaçağı (7. basım)
ben sana mecburum (11. basım)
belâ çiçeği (6. basım)
yasak sevişmek (7. basım)
tutuklunun günlüğü (6. basım)
böyle bir sevmek (6. basım)
elde var hüzün (5. basım)
korkunun krallığı (3. basım)
ayrılık sevdaya dâhil (4. basım)

roman

sokaktaki adam (5. basım)
zenciler birbirine benzemez (4. basım)
kurtlar sofrası (5. basım)
aynanın içindekiler-.
1 / bıçağın ucu (3. basım)
2 / sırtlan payı (3. basım)
3 / yaraya tuz basmak (3. basım)
4 / dersaadet'te sabah ezanları (4. basım)
5/o karanlıkta biz (2. basım)
fena halde leman (8. basım)
haco hanım vay (2. basım)

deneme/anı

abbas yolcu (2. basım)
yanlış kadınlar yanlış erkekler (3. basım)
anılar ve acılar:
1 / hangi sol (4. basım)
2 / hangi batı (4. basım)
3/hangi seks (3. basım)
4 / hangi sağ (2. basım)
5 / hangi atatürk (3. basım)
6 / hangi edebiyat
7 / hangi laiklik (2. basım)
8 / hangi küreselleşme
attilâ ilhan'ın defteri:
1 / gerçekçilik savaşı (2. basım)
2 / 'ikinci yeni' savaşı (3. basım)
3 / faşizmin ayak sesleri (2. basım)
4/ batı'nın 'deli gömleği' (2. basım)
5 / sağım solum sobe
6 / ulusal kültür savaşı
7 / sosyalizm asıl şimdi (3. basım)
8 / aydınlar savaşı (3. basım)
9 / kadınlar savaşı (2. basım)
cumhuriyet söyleşileri:
1 / bir sap kırmızı karanfil

çeviri

kanton'da isyan (malraux / 3. basım)
umut (malraux / 3. basım)
basel'in çanları (aragon / 3. basım)

İÇİNDEKİLER

'önsöz' yerine...

NEFES NEFESE

Yahu, özlemişim!

O yanardöner söyleşilerin anaforunda, kafa kafaya verip, nasıl da kaybolurduk. Ne günlerdi onlar!

1965, **Paris'ten** henüz dönmüşüm, **İzmir:** Şarap rengi güneş, bağıra çağıra **Körfez'e** yıkılır; şehrin camlarındaki olanca aydınlığı, vahşi bir şehvetle alıp giderdi. Edebiyat henüz ölmemiş, resim iştahsız; **Yeşilçam** başına geleceklerden habersiz, yerden alıyor gökte yiyor; çünkü televizyon yok, ama transistorlu el radyolarında, Türkçe hafif batı müziği patlaması: **Hümeyra, Barış, Selda, Şenay ve Berkant,** ortalığı kırıp geçiriyorlar.

Klişehaneden asit buharları, mürettiphaneden kurşun kokusu, **Demokrat İzmir'de,** sütun sütun tartışıyoruz; teleksler, Batılı başkentlerden inanılmaz haberler geçiyor, tartışılmaz mı? **Paris'te** üniversite öğrencileri, kazan kaldırmışlar; **New York'ta, Londra'da ve Berlin'de, Cinsel Devrim'** kol geziyor; kadın kısmı sokaklarda pantolonla dolaşmaya başlamış; en büyük metropollerin, en geniş meydanlarında, her iki cinsten eşcinseller, elde pankart dolaşıyor.

İşte radikal iki tavır ki, o zamana kadarki 'Gelişmişler' düzeninin hem sosyal tabanını sarsıyordu, hem moral tabanını! Artık kim ne derse desin, 'geleneksel' Hıristiyan/Yahudi ahlâkı da eleştiri gündemine alınmıştır; 'geleneksel' ideolojiler de: yâni o iki düşman kardeş, liberalizm ve sosyalizm!

Endüstri sonrası toplumlarındaki bu heyecan, ülkemize nasıl yansımıştı? Yeni karayolları ağı iç ticaret kapitalizmini, makineleşen tarım kırsal dokunun çözülüşünü hızlandırdı; alafranga kıyı şehirlerimiz, ardı arkası kesilmeyen göç dalgalarıyla

sarsılıyor; **İstanbul'da, Ankara'da, İzmir'de,** yoğun gecekondulaşma!

Türk **intelligentsia'sı,** 27 Mayıs'ın 'alacakaranlık kuşağı'ndan, 1930'lara mahsus **Stalin'ci** önyargılar, 40'lara mahsus **'tepeden inmeci'** ilericiliklerle çıkmaktadır; 'devrimcilik' tezleri, hâlâ ya köy enstitüleri düzeyinde alınıyor, ya **'Che' Guevera** serüvenciliği düzeyinde! Belki bu yüzden, öğrenci eylemciliği, kaşla göz arasında kaba bir aktivizme, aktivizm ise belâlı bir terörizme yozlaşacaktır. Sağduyu, çoktan devre dışı!

Bitmez tükenmez boykotlar, sıralı sırasız işgaller, zincirleme grevler derken, 12 Mart sabahı 'askeri müdahaleyle uyanıyoruz.

Sil baştan!

70'li yıllar, fena halde **Ankara!**

Garip bir saat rakkası gibi, **Buğday Sokağı'ndan Tunalıhilmi Caddesi'ne** gidip geliyor; **Demokrat İzmir'de** başladığım söyleşileri, önce **Yeni Ortam'da,** sonra **Dünya'da** sürdürüyorum. Kış kıyamet! Kepek incesi pis bir kar, dumanlı bir gökten, kulak içlerime ufalanıyor; kükürt dioksit ve buz tozuyla yüklü, karanlık bulutlar; haldır haldır, sokak aralarına inmiş; gecenin varoşlarından, sabahlara kadar, uzak silah sesleri!

Kadınlar başkalaştı, ala ala, kaşlarını toptan yokettiler; altın yeşili, bakır pembesi peruklar, moda; mini-etek salgını, olanca hızıyla devam ediyor. Büyük şehirlerin debdebeli apartmanlarından, gizli bir büyü halinde televizyon; taşra kasabalarının, o demli çay, yanmış şeker ve tömbeki kokulu çarşı kahvelerine yayılmaktadır. Sanat, özellikle edebiyat, küçümsenir oldu; resme kulak veren yok; ideoloji içerikli çeviri furyası başlamıştır; **Sezen Aksu, Nilüfer, Erol Evgin,** hafif müzik semasının yeni kuyruklu yıldızları!

Dünyada, (Yoksa Batılı 'Gelişmişlerde mi?), ikinci, belki üçüncü kuşaktan bilgisayarlar, endüstri sonrası toplumlarının sonunu ilan etti; yeni bir çağdan, bir **'bilgi' ya da 'iletişim'** çağından söz edilmektedir: teknoloji, insan aklının sınırlarını zor-

luyor; açılarak, sihirli şemsiyeler gibi birbirinin içinden çıkan yeni gelişmeler ki, besbelli, gelecek yüzyılın profilinde ilk çizgileri oluşturacaklar: minyatürleştirilmiş elektronik, sibernetik, genetik mühendisliği vb.

Türkiye'de, ikame sanayii; yüzde 7 kalkınma hızlarının, ikinci beş yılı; bunun verdiği güçle mi nedir, **Kıbrıs'a** müdahale ediyor; başımıza hem ambargo belâsını sarmış, hem de yeni bir anarşi kaosunu başlatmış oluyoruz: bilinmez hangi gizli servislerin oyuncağı, üstyapısı feodal 'lümpen' aydınlarımız, kimisi **'devrimci',** kimisi **'ülkücü',** kimisi **'akıncı'** sıfatıyla, birbirlerini kırıyorlar; kimse hangi 'tezgâha' kurban gittiğinin farkında değil: fakülte kapılarında öğrenci cesetleri, geceyarıları kalaşnikofla taranmış kahveler, şehir meydanlarında polisle çatışma, bilmem kaç ölü, sıkıyönetim.

12 Eylül sabahı, **Hasan Bülent Kahraman,** yaşadığı ilk hükümet darbesinin heyecanıyla, beni uyandırmıştı; telefonda, hiç tınmamışım, öyle diyor; niye tınacaktım ki, bu benim yaşadığım üçüncü -1938'deki **İnönü** darbesini de sayarsak, dördüncü- askeri 'müdahale', neler olacağını ezbere biliyorum.

Sil baştan!

80'li yıllar, şehr-i dil-ârâ-yı **İstanbul!**

Uzun süren hasret, daha minarelerin siluetini görür görmez, hiç yaşanmamışçasına siliniverdi: sanki yirmi yıl önce, **Marsilya'ya** yola çıkan vapurun, güvertesindeki yolcu, ben değilim.

Beyoğlu'ndaki hayatıma, bıraktığım yerden başladım. Çok şey değişmiş gerçi, koyu gri levanten yapıların soğuk küf kokusu, ara sokakları şenlendiren ünlem kılıklı itler, aynı. Geceyarıları, şüpheli otellerin açık pencerelerinden, ucuz fahişelerin neşesiz kahkahaları, birer çatlak bardak gibi kaldırımlara düşüp, tuzparça dağılıyor. Bir tarihte, buralarda bir yerde birkaç mısraı düşürmüştüm, arasam bulabilir miyim?

Batı'nın 'çifte standart' uygulaması, artık iyice netleşti: **Avrupa'da** AT, liberal bir **'ortakpazar'da** eski 'milliyetçilikleri'

eritmeyi kuradursun; **COMECON** Avrupa'sında adı 'enternasyonalci' sosyalizmler, nurtopu gibi 'milliyetçilikler' doğuruyor. Nüfusu ihtiyar, üremesi yavaş 'Gelişmişler', pıtrak gibi çoğalan 'Azgelişmişlerin, onları boğacağından korktukları için mi nedir, sıkı bir 'nüfus planlamasını' -kendileri hariç- herkese dayatıyorlar. 'Çevre' konusu da öyle sayılmaz mı? Sanayileşme sorununu çözüme bağlamış ülkelerde 'Çevrecilik', çoğu zaman marjinal grupların, gönül eğlencesi; oysa, 'Gezegenimizi kirletmeyelim' diye diye, **Üçüncü Dünya'nın** kırsal kalmasını sağlayıp, kalkınmasını önleyemezler mi?

12 Eylül sonrası, 'ahvâl-i hâzıra dolayısıyla' kıvılcım sektirmeye meyyal söyleşilerimi, artık **Milliyet'te** yazıyorum.

Alıştık ya, **Türkiye** bir 'alacakaranlık kuşağı'ndan daha geçiyor: siyaset öldü, edebiyat öldü, Türkçe hafif müzik öldü; varsa yoksa, sabun köpüğü **'ecnebi'** filmler; **'ecnebi'** ve eğlencelik kitaplar, **'ecnebi'** pop kasetleri, **'ecnebi' yuppi** züppeliği: arabam falan markadır, filan marka saat takarım, vs! Sanat dergileri, sanki birer mobilya, o derece cilâlı, o derece pahalı, o derece standart! İnanılmayacak şekilde 'yabancı' nitelikler gösteren reklâm sektörü, ulusal tabanı kesinlikle bulunmayan, lüks ve konfor özlemlerini kışkırtmaktadır.

Ne kırsal kalabilmiş, ne şehirli olabilmiş toplumsal kesimin, bütün bunlara karşr, o son derece **'arabesk'** tepkisi; Yeşilçam Sineması, Gazino altkültürü, Magazin basını derken, arsız bir sarmaşık gibi, toplumun bütün katlarını sarıyor.

1990, hoşgeldin iki gözüm! Hayret, askeri müdahale lâfı pek yok! **Türkiye,** otuz yıl direndikten sonra, **'Sistem'in** ona dayattığı ekonomik ve toplumsal 'modeli', sonunda kabul etti de, yoksa ondan mı?

attilâ ilhan
11 şubat 1990
maçka (İstanbul)

'tahta at'ın gizli işlevi

1.

CIA'NIN TÜRKİYE'YE YAKIŞTIRDIĞI ROL!..

8 Nisan 1990

Gece, ayaz çıktı; camlardan, ince bir soğuk içeriye sızıyor; vakit epeyce ilerledi ama, elimdeki özetleri bırakamıyorum; **Graham Fuller'in, Cumhuriyet'te** çıkan bir söyleşisinden, not almışım:

"...Sovyetler'de, gidiş geliş, 50 milyon Müslüman Türk özgürlüğe, hiç değilse daha fazla özerkliğe kavuşacak; bağımsızlıkları bile gündemdedir. Türkiye, bu süreçte, demokratikleşme, ticari ve iktisadi serbestleşme açısından, geleceklerine ilham kaynağı olabilir; orada o kadar güçlü bir uluslar topluluğu ortaya çıkacak ki, Türkiye'nin bu oluşumda olumlu bir rolü olsun isterim..." (Cumhuriyet, 26 Şubat 1990)

Graham Fuller kim midir? Hadi canım, şaka etmeyin: CIA'nın, şimdilerde **Rand Corporation'**in, 'beyinlerinden' biri; uzmanlaşmış bir 'analist'; ABD'nin, **Sovyetler'deki** muhtemel bir çözülme karşısındaki tavrını da pek güzel anlatıyor:

"... **ABD, Sovyetler'in güney sınırlarında, yeni birçok ülke çıkmasının, istikrarsızlık yaratabileceğinden endişelidir. Bu konuda çok açığız. Moskova da, gittikçe açılacaktır: Bu Türk ulusları, gittikçe otonomlaşacaklar, öyle ki, sürecin bir aşamasında, ayrılmalarının Rus halkı için daha hayırlı olacağını, Moskova bile düşünebilir; Gorbaçov politikasının mantığı bu, Türkiye,**

yapıcı düşüncelerle ortaya çıkarsa, Moskova buna 'Hayır' demez..."

Nedeni de belli, aksi halde bölge, İran'ın temsil ettiği türden, bir İslam fanatizminin etkisi altına girecektir; oysa Graham Fuller'e göre:

"Türkiye geçmişte Ortadoğu için bir modeldi, bugün de olmaya devam ediyor: Hele demokrasi ile İslamı birarada yaşatabilecek bir formül bulursa, İran ve Arap dünyasına, büyük bir entelektüel öncülük yapmış olacaktır..."

Ama bunun bir şartı var, önemli bir şart hem de!..

Adam sözünü sakınmıyor, açık açık söylemiş:

"...Atatürk'ün düşünceleri, çağı için son derece güçlü düşüncelerdi; ama onun sayesinde yaratılmış bugünün, kendisine güven duyan güçlü Türkiye'si, artık ulusal kimliğini, yörüngesini, dünyadaki rolünü, hatta İslamın günlük hayattaki yerini, yeniden düşünebilmelidir..."

Mumaileyh, çok da pratik; bu işin nasıl olacağını da, bir güzel anlatıyor:

"...İslama bakmanın, çeşitli yolları var; bence, 'otomatik bir tehdit' olarak kabul edilmesi yanlıştır; hareketin hangi siyasal görüşleri savunduğuna bağlı. Eğer laik bir devlet yıkılarak, yerine İran türü bir rejim kurulmak isteniyorsa, bu demokratik yapıya düşman bir tutum; ama insanlar, İslam din ve kültürünün daha çok gözetilmesini, İslam eğitiminin yaygınlaşmasını istiyorlarsa, bu otomatik bir tehdit olarak kabul edilmemeli; zira istenilen, Türkiye'nin ulusal ve kültürel mirasının parçasıdır..."

"...son elli yılda yapay olarak bastırılmasının, bazı meşru nedenleri olabilir, ama artık Türkiye bu bakımdan kendisiyle barışmalıdır; eğer siz İslama dayalı olduğunu söyleyen siyasi partileri, daha fazla siyasileşmeye, parlamentoya katılmaya çekebilirseniz, tartışmaya açık bir platform yaratabilirseniz, bu çok daha değerli olur. (...) Geçmişteki radikal laiklik po-

litikaları döneminde, İslamın hayatınızdan nasıl dışlanacağı, adeta bir saplantı haline gelmişti; bence bugün bu, daha az lazım olan bir reaksiyon..."

Sizi bilmem ama, bana sorarsanız, bütün bunlardan; CIA'nın, yakın gelecekte **Türkiye'ye** yakıştırdığı, rol meydana çıkıyor.

Nasıl mı? Bakın nasıl!.. **Graham Fuller'in** irdelemesinin temeli, **Ortadoğu ve Ortaasya'da** gittikçe daha çok ağır basması muhtemel Müslümanlığın, **'Sistem'** lehine nasıl denetlenebileceğini araştırmak!.. Kabaca söylersek, elinde kullanabileceği iki model var, **İran ve Türkiye!..** İran, **'Sistem'in** yeminli düşmanı, **Şeriat** tabanlı bir İslam radikalizminin, inatçı öncüsü!.. **Türkiye** ise, Müslümanlığı neredeyse toplumdışı saymış, radikal bir laikliğin temsilcisi; üstelik, **'Sistem'e** bağlı, kendini **'Batılı'** sayıyor. **'Sistem'** açısından, sömürge olmaktan çıkıp, yarı/bağımsız ya da bağımsız olarak, yeniden tarih sahnesine girecek halklara, hangisi daha iyi örnek olabilir?

Batı açısından, -hatta SSCB'yi de katıp, Kuzey açısından- alternatif tercih, elbette **Türkiye'dir;** çünkü, **Ortaasya** Müslümanları zaten Türktürler, üstelik tarih boyunca **Türkiye'ye** doğru 'bakmışlardır'; **Ortadoğu** Müslümanları Araptırlar ama, yüzyıllarca Türklerle yaşamış olmak, Türkiye'yi onlar için de, 'örnek' katına yükseltiyor. Şu şartla ki, **Ankara,** 'Kemalist devrim'in hızlı yıllarından kalma, o 'zındık laikliğinden' vazgeçsin!.. Müslümanlığın, gerek tarihindeki, gerek kültüründeki, gerekse yaşama biçimindeki önemli rolünü kabul etsin!..

Müslüman geçmişi ve görenekleriyle 'barışmış' laik **Türkiye,** Müslüman tabanlı **Ortaasya ve Ortadoğu** ülkeleriyle gittikçe daha sıkıfıkı olacak, gittikçe daha yararlı ilişkilere girecektir; bu da, **Ankara'nın** şaşmaz **Batılı** tercihleri dolayısıyla, Müslümanlık çerçevesi içindeki Türklüğün ve Araplığın, Batı'ya **(Kuzey'e** de) hasım olmaktan çıkarılması; tam tersine, önemli ve büyük bir nüfuz sahası, bitmez tükenmez bir 'pazar' olarak açılması anlamına gelir.

İyi de, ya **Türkiye** elindeki bu önemli kozları oynar; ama **Batı** lehine olmaktan çok, kendi lehine kullanırsa?..

Ha, işte işin orasına, Rufailer karışır!..

2.

TÜRKİYE, 'SİSTEMİN TRUVA ATI' MIDIR?...

15 Nisan 1990

Anadolu'da bir yerlerde, 'ağır misafirine', dibek kahvesinden önce reçel ikram eden aile, acaba kalmış mıdır?

Oysa Madam **Victoire Eskenazi, İstanbul'dan** göçmüş bir Yahudi kadını; **Paris** banliyösündeki şıkırdım evinde, bana, usulüne uygun reçel çıkarmıştı: gümüş tepside gümüş zarflı iki bardak: birinde gümüş reçel kaşıkları, öbüründe kirlilerin konacağı su; gümüş zarflı billur kâsede, ağdalı turunç reçeli! (Galiba 1963, ciddi bir hastalıktan kalkmışım, ağaçlar uyanıyor.)

Şaşırmak mıydım? Yooo! Çünkü aynı **Paris'in** yoksul bir banliyösündeki **Maria Missakian'ın** evine, **Çorum ya da Yozgat'ta** yaptığımız gibi, ayakkabılar kapıda çıkarılıp da giriliyordu. **Maria** anlatırdı, yaşlı ninesi, **'Sahibinin Sesi'** gramofonunda yanık **Anadolu** türkülerini dinleyip ağlarmış! (1951 kışı, etrafımı cam gibi kuşatan soğuk, burnumda metronun buharlı kokusu.)

Hiç değilse, televizyonda görmüş olmalısınız: **Atina'da** kahve ısmarladınız mı, eski **İstanbul** usulü, yanında bir bardak suyla getiriliyor. **Avrupa'daki** Rum meyhanelerinde, yakın zamanlara kadar rakı, 'o eski iyi zamanlardaki' gibi, ufak kadehlerde, **karafaki'lerle** içilirdi: yanında, 'tadımlık' mezeler, pilâki, midye tava, yoğurtlu patlıcan salatası, fava vb. Gurbetteki bu işrete, Rumca, Ermenice, hatta Türkçe çalınıp söy-' lenen, bir ince saz da eşlik edebilir: hiç yadırganmaz!

Estergon Kalesi'nden Varna limanına kadar, bütün Tu-

na kıyıları, **Osmanlı'dan** 'müdevver' geleneğe göreneğe sahiptir; **Osmanlı'nın** siyasal egemenliğini reddetmiş, hayat tarzını kolay kolay bırakamamıştır.

Hayrola, nostalji mi?

Yok canım, nedense es geçtiğimiz heybetli bir gerçeğin, altını çizmek istiyorum: O beğenmediğimiz Osmanlılar, Selçuklu tabanı üzerinde, Türk ağırlıklı, fakat bir yandan Rum, Ermeni, Slav; öte yandan Arap, Acem, Kürt ve Laz katkılı; müthiş bir kültür sentezi gerçekleştirmişlerdi.

Bu sentez o derece güçlüydü ki, kendi içinde adamakıllı tutarlı bir hayat pratiğine dönüşebilmiş, **Osmanlı Milletler Topluluğu'nun** her yöresinde, yüzyıllar boyunca yaşayabilmiştir. Geçmişte nasıl bir **'Mısır hayat tarzı',** bir **'Çin hayat tarzı',** bir **'Roman hayat tarzı'** olmuşsa; günümüzde nasıl bir **'Amerikan hayat tarzı'** varsa; öyle bir **'Osmanlı hayat tarzı'** var olmuştur; o milletler topluluğunun -müslim ya da gayr-ı müslim- artık bağımsız çeşitli ülkelerinde, kalıntıları hâlâ varlığını sürdürüyorlar.

Yalnız biz, o hayat tarzının gerçek sahibi Türkler, ondan çağdaş ve özgün bir yeni bir yaşama biçimi üreteceğimize, şehirlerimizden başlayarak, kökünü kurutmayı marifet belledik.

Niye? **Avrupa'lı** olmak için mi?

İşte sakallarımız önümüze dökülüyor.

Ankara, AT'nin kapısını çaldığı zaman **Avrupa'nın** onun gibi düşünmediği meydana çıktı. Vaktiyle **Ortak Pazar** müzakerelerine katılmış olan, komisyon üyesi **Francesco Fresi** lâfını hiç sakınmamış:

"...Türkiye düzeyindeki bir ülkenin AT'ye girmek istemesi, tek kelimeyle hayret uyandırmıştı: azgelişmişliğinin yanısıra, Türkiye bambaşka bir dünya, farklı değerleri dile getiren bir toplum; bu ülkenin bir gün Batılı ülkelerin kurumlarına sahip bir Batı ülkesine dönüşebileceğine, aramızda kimse inanmıyordu." (Cum. 27 Şubat 1990)

Diyeceksiniz ki bu, 'o zamanki kafa', öyleyse **Brüksel'de Avrupa Siyasi Etüdler Merkezi** yöneticisi **Peter Ludlow'un** söylediklerine ne buyrulur?

"...Türkiye'yi nereye yerleştirelim, bu bir muamma? Coğrafi yönden bir Doğu Akdeniz ülkesi ve Batı Avrupa'dan uzaktasınız. Avrupa potasında kolayca eriyemeyecek kadar, büyük ve kalabalıksınız: nüfusunuz 2010'da Birleşik Almanya'nınkini bile geçecek! Üye olursanız, 2005'te AT nüfusu 450 milyona ulaşır, bu da en azından dört ya da beş Avrupa'ndan biri Türk olacak demektir; bu kadar insanı yönetmek, çok zor!" (Hür. 2 Mart 1990)

Dahası, Türk halkının **Avrupa'lı** olmak istediğine de inanmıyorlar. Dört yıl, **Avrupa Komisyonu Türkiye kısmında** çalışmış, yüksek görevli kestirip atmış:

"...Avrupa'ya ait olmaya can atan İstanbullu ayrıcalıklı sınıflar dışındaki büyük çoğunluk, kendini ne kadar Avrupa'lı sayıyor, sorarım size?" (Cum. 27 Şubat 1990)

Onun içindir ki, **Defense National** dergisinde, **Rene Cagnat** şöyle bir çözümü önerebiliyor:

"...ısrarla tekrarlanan Avrupa'lı olma arzusunu, Türk halkı gerçekten paylaşıyor mu? Avrupa bayrağının öteki 12 yıldızı arasında, sadece bir yıldız olmakla yetinebilir mi? Bunda, eski günler hayranlığı kırıntısı, geri gelmeyecek bir imparatorluk nostaljisi aramamalı ama, Türkiye'nin 2000'li yıllardaki geleceği, belki de Türkçe konuşulan dünyada olabilir." (Ekim 1988)

Dönüp dolaşıp geldik mi **Rand Corporation'dan Graham Fuller'in** tartıştığımız önerisine? **Türkiye, Avrupa** hevesinden vazgeçmelidir; çünkü onun istikbali, **Ortadoğu** ve **Ortaasya'da** görünüyor; tabii başına buyruk, ulusal çıkarlarına titizlikle sahip çıkarak, değil; **Batı'nın,** nüfuz ve istismar 'köprüsü' (Onlar 'medeniyet' diyor); Türk ve İslam dünyasında, **'Sistem'**in, yeni türden bir **'Truva Atı'** olarak!

Hey gidi günler, hey! **H.Wilhelm'in ve 'Drag Nach Osten'** politikasının, vaktiyle **Enver Paşa'ya** önerdiği de, bu değil miydi?

3.

TÜRKİYE'Yİ 'MAKASA' ALIYORLAR!

29 Temmuz 1990

Sonra bir şey soracağım, önce bir zahmet, şunları okur musunuz?

"Batı, çeşitli açılardan merak içindedir: bir kere, Türkiye'nin GAP ile nereye varmak istediğini merak ediyor; sonra Türkiye'nin böyle bir projeyi, tek başına nasıl başarabildiğini, üstesinden nasıl gelebileceğini araştırıyor. Ayrıca GAP sonrasında, Türkiye'de yaratılacak fazla ürünü ihraç ederken, Batı, kendi pazarlarına yeni bir rakip mi çıktı telâşına düşmüştür; çünkü Ortadoğu ülkeleri, şu anda, 20 milyar dolarlık gıda satın alıyorlar; Türkiye GAP sonrasında, bu pazara büyük miktarda mal satmayı planlıyor; bu da, Batı'yı tedirgin ediyor.."

"Batı, Ortadoğu ülkelerini, Türkiye aleyhine tahrik ediyor."

Soru şu: acaba bu satırlar, şehrin varoşlarında sabahlara kadar silah seslerinin üretildiği, o 'dehşetengiz' 70'li yıllarda, hangi solcu yazarımız tarafından kaleme alınmıştır? **İlhami Soysal** mı, **Uğur Mumcu** mu, **İlhan Selçuk** mu, yoksa ben mi yazmışım? Hayır efendim, tahmin edemezsiniz: bunlar, **Yalçın Doğan'ın Milliyet'e,** Devlet Bakanı **Kâmran İnan'ın** ağzından (evet, 'bizzat' onun) aktardığı sözler! (12 Haziran 1990)

Türk siyaset arenasına girdiği günden beri, aralıksız 'Batı'nın yandaşlığını' yapan bir politikacının; dönüp dolaşıp, Türk

solcularının 40 yıldır savunduğu fikirlere gelmesi nedir? Takdir-i İlâhi mi, yoksa ülkeyi yöneten sağcı iktidarların 40 yıllık vahim yanılgısı mı?

Elbette ikincisi!

Sanırım **Metin Toker'den** okumuştum.

14 Mayıs 1950, **Demokrat Parti Milli Şef**'in **CHP**'sini silmiş süpürmüş; gazetelerde adam boyu manşetler, köylerde davullar çalınıyor. **Celâl Bayar,** yakında iktidarı devralacağı **İsmet İnönü'yü,** makamında gizlice ziyaret ediyor; ona en önemli sorusu şudur: "Paşam, niçin NATO'ya girmediniz?" inönü'nün cevabı, son derece ilginç: "A **Celâl Bey,** onlar aldılar da, biz mi girmedik?"

O gün bugün, **Türkiye'nin** dış politikası, **NATO** çerçevesinde, ülkenin askeri ve stratejik imkânlarının, 'soğuk savaş' pazarlaması olarak yürütülmüştür. **Adnan Menderes'den Turgut Özal'a,** bütün 'sağcı liberal' yönetimler sanmışlardı ki, bu sayede **'Sistem'le** kaynaşıp özdeşleşirler, sonunda **Türkiye** 'Küçük bir **Amerika'** olur. **Celâl Bayar,** 1950'lerde böyle sanıyordu, **Turgut Özal** 1990'larda böyle sanıyor.

Kazın ayağı öyle değil! **Sovyetler'in 'Sistem'i** birdenbire 'düşmansız' bırakması, **NATO'yu** iyice şaşırtmıştır; gittikçe, hem mahiyeti, hem amaçları değişiyor. Bu değişiklikten, ünlü **Business International** dergisine göre, **'askeri ve stratejik önem açısından, en çok zarar görecek ülke, Türkiye olacak'**mış! Ama, zararın neresinden dönülse, kâr; ona şöyle bir çıkış yolu öneriyorlar:

"...Varşova Paktı'nın yıkılması ile, Türkiye, bu defa Güney'den gelebilecek tecavüzlere karşı, NATO'nun çıkarlarını koruyabilir. Türkiye'nin bazı dost olmayan komşuları var ve NATO, başta İslam dünyasında olmak üzere, gelişmeleri militarist olan ülkelerin tecavüzlerine karşı, bir savunma bloku durumuna gelebilir." (Business International, Haziran 1990)

Ankara'nın hâlâ güvenmekte ısrar ettiği **NATO, Türkiye'yi** nasıl 'makasa alıyor' tadına vardınız mı?

Bir yandan, **GAP,** ortak nehirler vb. sorunlarla İslam ül-

keleri, **Türkiye** aleyhinde tahrik ediliyor; bir yandan da, **'militarist gelişme eğilimi gösteren, İslam ülkelerine karşı, Türkiye, Batı'nın (Hıristiyanlığın) çıkarlarını korumakla'** görevlendirilmek isteniyor.

Bu, **'Sistem'in,** iki yüzyıldır bölgede uygulayageldiği, 'Tavşana kaç, tazıya tut' politikasıdır ki, **Osmanlı'yı** batırdığı yetmezmiş gibi, şimdi de gelişmekte olan **Türkiye'yi** hırpalamayı öngörüyor.

Acaba, makasın iki keskin ağzı arasına, ülkemizi kim soktu?

Kâmran İnan, o karanlık 'soğuk savaş' yıllarında olduğu gibi, göğsünü gere gere, **'Moskova ve yandaşları'** diyebilir mi?

4.

AVRUPA ÇEŞİTLEMESİ

5 Ağustos 1990

Türkiye'yi Avrupa'ya 'tanıtamıyormuşuz', öyle diyorlar. İyi de, **Avrupa** ne? O tarihte, 'mahiyetini' şöyle özetlemişim:

"Nasıl XVI. yy. **Osmanlı'nınsa,** XIX. yy. öyle **Avrupa'nındır. Descartes'çı** rasyonalizm, bilimlerin üretime uygulanmasını, yâni endüstrileşmeyi; denizaşırı keşifler sermaye birikimini, yâni kapitalizmi oluşturmuştu; emperyalizm bu ikisinin çocuğudur; öyle ki, XIX. yy. sonlarında, yeryüzünün tamamı, **Avrupa'nın** gizli açık sömürgesi durumuna düşmüştü.

Evrensellik düşüncesi, işte bu siyasi ve ekonomik hegemonyanın, **Avrupa** dışı halklara 'cebren ve hile ile' kabul ettirdiği, Batılı bir düşünce kalıbıdır.

J. H. Albertini, bu anlamda bir 'evrenselliğin', nasıl iki temel ırkçı düşünce üzerine kurulmuş olduğunu pek güzel açıklıyor: **"1. Hiçbir insan için bir Avrupalı'ya benzemekten daha güzel bir şey olamayacağından, Afrika, Asya ve Latin Amerika halkına Batı uygarlığı aktarılmalıdır. 2. Hiçbir uygarlık Avrupa uygarlığından üstün değildir. Andre Siegfried ise** Batılı kültürün ne demeye geldiğini, açık açık söylemiştir: **Yunan/Latin tabanı üzerine geliştirilmiş Hıristiyanlık!" (Cönk,** Ocak 1989)

Bu, 'mahiyetin', ilk bakışta ayrıntı gibi görünen, önemli kanıtı şu mudur? **Eurovision'un** 'naklen' yayınlarında dinlediğimiz jenerik müziği, **Charpentier'nin 'Te Deum'u!** Laiklik iddiasındaki **Avrupa,** gerçekleştirdiği 'birliği' müziğinin en Hı-

ristiyan formuyla ifade ediyor. **'Te Deum',** Kilisenin 'Tanrıya Şükür' ilahisi değil midir? -

Ayrıca **M. Deschanel,** Fransız Mec!is-i Meb'usan'ında konuşurken, **Avrupa'nın** 'gerçek yüzünü' daha 19 Kasım 1903'de açıklamamış mı:

"...yeni bir sömürge politikası doğacaktır: ülkeler silah zoru ile zaptedilecek yerde, savaşı para yapacaktır. Bankerler, ulaşım araçları yoluyla devletleri teker teker çiğneyecekler; bunları, sadece adları olan ülkeler durumuna getireceklerdir." (E.M. Earle, **Bağdad Demiryolu Savaşı,** s. 172)

Tabii, anlayana sivrisinek saz!

Batılı, ikiyüzlüdür: çıkarına gelirse aşağıdan alır, pohpohlar; asla inanmayacaksın. Önyargısı değişmez çünkü: **Soğuk Savaş'ta** gücüne muhtaç olduğu **Türkiye'yi** benimser göründü; **Ankara** işi ciddiye alıp, AT'na katılmak isteyince, yorgunu yokuşa sürüyor: **İtalyan Dışişleri Bakanı'nın** saçmaladıklarını okudunuz. Alman politikacısı **F. Schönhuber** daha da açık konuşmuştu: **"...Sırplar, Macarlar, Yunanlılar, Bulgarlar Türk kırbacı altında kıvrandırılmıştır. Türkler Viyana kapılarına iki kere Avrupa'yla bütünleşmek için gelmişlerdir. Türklerin Viyana'da yenilmesi, Avrupa'nın gelmiş geçmiş en büyük bayramlarından birisidir." (Cumhuriyet,** 19 Ocak 1990)

Bu sözlerle, Dersaadet'deki **ABD** 'Sefiri' **Amiral Bristol'un Mütareke'de Washington'a** yazdıkları arasında fark ne?

"...Türkler, kendilerini de, başkalarını da yönetmede yeteneksizdirler. Türk yönetiminin herhangi bir bölgede kurulması bir cinayet olacaktır." (Batının Deli Gömleği', s 178)

O yüzden, bizimkisi beyhude gayret! Çünkü, işin aslı odur ki:

"...kendimizi tanıtmıyoruz değil, tanıtamıyoruz da değil, kendimizi tanıtamayız. Tepeden tırnağa haklı olsak da, hakkımızı teslim ettiremeyiz. (...) Ancak ne zaman bir Türke hak

verir, ondan yana çıkarlar bilir misiniz? O Türk kendi ülkesine söverse! Evet acıdır ama, gerçektir bu!" **(Yeni Ortam,** Şubat 1975)

Son yarım yüzyılda **Avrupa'nın** yere göğe koyamadığı Türk sanatçılarını ve eserlerini şöyle bir hatırlamanız, o yazdıklarımı doğrulamaya yeter; neden mi, çünkü **Avrupa, Türkiye'yi,** gerçekte olduğu gibi değil, işine geldiği gibi görmeyi yeğliyor. Maalesef!

5.

HABERİ 'CASUSTAN AL!

26 Ağustos 1990

'Türkiye'yi Makasa Alıyorlar' mı demiştim. **(Güneş,** 29 Temmuz 1990), üzerinden bir ay geçti geçmedi; dünyanın dört bucağından, **Ankara'yı,** makasın iki keskin ağzı arasına iten, gece telgrafları! Gündemde, **Arap Alemi:** Bir yanda 'müttefikimiz' Batılılar; bir yanda 'din kardeşimiz Araplar'; bıyıkla sakal arasında kaldık.

İşin tuhafı nedir bilir misiniz? Siyaset terminolojisinde, yüzyılın başında bile, **'Araplık'** kavram olarak mevcut değildi; **Devlet-i Âliyye'yi** (yani bizi) yıkmak için, **'Arap Milliyetçiliğini'** Batılılar icat etmiş ve kullanmıştır.

Nereden mi biliyorum? Bakın, nereden: Aşağıda okuyacaklarınız, ünlü İngiliz Casusu **T. E. Lawrence'in 'Bilgeliğin Yedi Temel Direği'** adındaki anılar kitabından alınmıştır. **(Seven Pillars of Wisdom,** Payot Yayınevi, 1973/ Fransızca basımı)

"...Türkiye, aşırı çaba sarfetmekten ölüyordu. Fethettiği imparatorluğu, geleneksel temelleri üzerinde koruyabilmek için, tükenmiş kaynaklarıyla, çırpınıp duruyordu. Osmanlı'nın en yüce erdemi kılıcın, modası geçmişti artık, yerini daha bilimsel, daha öldürücü silahlar almıştı; yeteneksiz değildi ama, çağdaş yaşama biçimi, ona fazla karmaşık geliyordu, çünkü Batı Asya halkları arasında, Türk soyu en ağır, yeni hayat ve yönetim biçimlerine en zor uyutabilecek olanıdır; kul-

lanabileceği yeni yolları, yeni yöntemleri nasıl yaratabilirdi ki?.."

"...Türkiye yozlaşmıştı: Halkı, kültürlerini levantenlerden, siyasi yönetim teorilerini Fransızlar'dan almış olan, yeni efendilerine (Jöntürkler) yabancılaşmıştı, ancak bir bisturi darbesi, onu biraz olsun sağlığına kavuşturabilirdi..." (s. 58)

Görüldüğü üzere, kaçınılmaz teşhis konulmuş, hatta çare önerilmiş; bütün mesele, 'bisturi darbesi'nin ne olacağı, nereden ve nasıl vurulacağı!

T. E. Lawrence, onu da bütün açıklığı ve sadeliğiyle anlatıyor.

"...Hissettik ki, Ortadoğu'yu kurtarmak için aklı, yaratıcılığı ve sayısı Türkler'den üstün, ister ırk ister egemenlik olarak düşünülsün, yeni bir güç gerekiyordu. Bu güç Avrupa'dan beklenemezdi, bu konuda tarih bizi yüreklendirmiyor, Avrupalı güçlerin Doğu'daki yerleşme teşebbüsleri, daima hezimetle sonuçlanmıştır; ayrıca böyle bir yola itmek için, hiçbir Batılı ülkeden, yeterince nefret etmiyorduk."

"...O halde sorunun çözümünü, yerel güçler arasından bulmak zorundaydık, çünkü bu sayede direnişler de, zorluklar da yerel kalacaktı; yeni gücün yıkmakla görevli olduğu ülke Türkiye idi; ve Türkiye, içinden çürümüştü..."

"...aramızdan bazıları, taşıdıkları gizli kuvvet yüzünden, Arapça konuşan halkların bu iş için biçilmiş kaftan olduğu görüşündeydiler. Bunlar hızlı çoğalan, din düşüncesi yüksek, yeterince çalışkan, tüccar, siyasetçi; buna rağmen, kabasaba buyurgan değil de, esnek karakterli kavimlerdi. Beş yüzyıl Türklere hizmet ettikten sonra, artık özgürlük hayallerine dalmışlardı."

"...işte o anda, istikbale ait bir şeyler yakaladığımıza inandık; hele Doğu'da ve Batı'da aynı zamanda patlayan savaş, İngiltere ile Türkiye'yi ayrı ayrı ve düşman kamplara koyunca; askeri gücümüzü, Ortadoğu'da

yeni bir Arap Âlemi yaratmak doğrultusunda, kullanmaya karar verdik..."

"...hemen hepimiz, Mısır'daki Intelligence Service'in, sivil ve asker komutanı Clayton'ın etrafında toplanmış birkaç kişiydik..." (s. 60)

Sonrası, bizce malûm; acaba, gençler de biliyor mu? **Intelligence Service, Irak'ta Ahad, Suriye'de Fettah** adlı iki gizli örgüt kuruyor; **T. E. Lawrence** ise, **(Suudiler'in** dedesi) **Mekke Emiri Şerif Hüseyin'le,** oğlu **Faysal'ı** ayarlıyor'; hep birden **Osmanlı'yı** arkasından vurup çökertiyorlar.

Saddam'ın Irak'ı, Londra'nın, Ahad'dan (eski Osmanlı Binbaşısı) **Nuri Sait Paşa'ya, (Nuri Es-Said)** armağanıdır; darbeden darbeye, **Saddam'ın** oldu: Yâni hikâye, biraz da **Dr. Frankestein** ile yarattığı canavarın hikâyesi.

6.

ORTADOĞU'DA 'RAMBO' ROLÜ MÜ?

16 Eylül 1990

Sabah, müteređdit bir güneş, asfaltlarda ürkek bir yağmur; **Dolmabahçe** üzerinden, ilk vapurların telâşlı düdükleri; içim bir tuhaf ürperiyor: 1990 sonbaharı, yoksa başladı mı?

Haberler, yürek karartıcı; **Mehmet Ali Birand, Cidde'den** yazmış; **"...Amerikan çevrelerine göre, uzun vâdede Saddam'ın yarattığı tehdidi ve ilerde aynı şekilde ortaya çıkabilecek tehditleri karşılayabilecek, bir askeri örgütlenmenin gerekliliği artık ortaya çıkmıştır ve Washington (Ortadoğu'da) NATO tipi bir teşkilât için temaslara başlamıştır..." (Milliyet,** 7 Eylül 1990)

Dünya bu, petrol kaynaklan için, Arab'ı **Osmanlı'ya** düşman edip, ondan ayıran **'Sistem';** bu defa aynı petrolü Arab'a 'yedirmemek için', Türk'ün 'jandarmalığını' mı planlamış? Hanidir planlar durur: **"...Amerikalılar ve İngilizler, 40 yıldır Ortadoğu'da petrol yataklarını kontrol altında tutacak ve istikrarı koruyacak bir savunma ittifakı oluşturulması fikrini canlı tutuyorlar. Bu fikrin ilk ortaya çıkışı, Türkiye'nin NATO'ya girişinin hemen öncesine rastlıyor; hatta İngilizler'in o zaman, bunu Türkiye'nin NATO'ya girişi için bir ön şart olarak getirdikleri biliniyor..." (Milliyet,** 7 Eylül 1990)

O halde, 8 ve 15 Nisan tarihlerinde, biri **"CIA'nın Türkiye'ye Yakıştırdığı Rol",** öbürü **"Türkiye 'Sistem'in Truva Atı Olacak mı?"** başlığı altında yazdığım iki yazı, hiç de kehanet sayılmaz. Peki, yeni olan nedir? **Metin Münir'in An-**

talya'dan şu yazdıkları mı: 'Özal, yeni güvenlik paktı konusuna, olumlu bakıyor'muş; '24 Eylül'de, Washington'da Başkan Bush'la yapacağı konuşmada, kurulacak paktın sadece askeri değil, ekonomik bir boyutunun da olması gerektiğini söyleyecek'miş!

Ne yâni, 'Truva atı' rolünü kabul ediyor muyuz?

Sabah sabah, hadi başka şeyler konuşalım. Bilmez değilsiniz ya, **Anadolu İhtilâli'nin** siyasi örgütü **'Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'dir,** askeri örgütü ise **Kuva-yı Milliye'. Müdafaa-i Hukuk** ne demek, hiç düşündünüz mü? 'Hakların Savunulması'! Peki, hangi hakların? **Türkiye'nin, Türkiye** olarak var olma hakkının; **Türkiye'nin** 'tam bağımsızlığının', toprak bütünlüğünün, tabii kaynaklarının, vb... İyi de, kime karşı korunacaktı bunlar? **Düvel-i Muazzama'ya** karşı. Nedir **Düvel-i Muazzama? Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya** vs; yâni **Batı,** yâni **'Sistem'!**

Şimdi dikkat isterim: **Anadolu İhtilâli'nin** o siyah astragan kalpaklı, çelik mavisi gözlü lideri; bir yandan, **'muassır medeniyet seviyesine'** ulaşmayı amaç edinmiştir, ama; bir yandan da, bu amaca ulaşabilmek için, önce o medeniyetin 'sahibi' geçinenlerle savaşmak zorunluluğunun bilincindedir. Çünkü, o 'medeniyetin', öteki yeryüzü halklarının haklarını gaspetmek, tabii kaynaklarına el koymak, bağımsızlıklarını çiğnemek gibi, kötü alışkanlıkları olduğunu biliyordu. Bu gerçek değişti mi sanırsınız? Batı'nın gezegeni öteki kesimiyle arasında mevcut refah farkını koruyabilmesi, başka ülkelerin toprağında bulunan pek çok şeyi, gizli ya da açık denetimi altında tutmasıyla mümkündür; son zamanlarda, **Sovyetler'in** de iltihakıyla, durum çok daha netleşmiş, yeryüzündeki asıl büyük sorunun, şimdiye kadar sanıldığı gibi, **Doğu Bloku** ile **Batı Bloku** arasında değil; 'gelişmiş' varlıklı **Kuzey** ülkeleriyle, 'azgelişmiş' ya da 'hiç gelişememiş' **Güney** ülkeleri arasında olduğu anlaşılmıştır.

Bir zamanlar, **'müdafaa-i hukuk'un** merkezi olan **Ankara, CENTO** benzeri bir **Ortadoğu Paktı'na** katılarak, kimin hakkını arayacak? **Türkiye'nin** mi, yoksa **'Sistem'in** mi?

En iyisi galiba **'Osmanlı'nın** hakkını arıyoruz' demek!

O zaman, seyreyleyin siz gümbürtüyü!

7

İTAAT LİBERALİZMİ'

27 Aralık 1990

Menderes, daha muhalefet yıllarında, demiştir ki: **"...Türkiye için çıkar yol Batı Bloku'na bağlanmaktır. ABD ve SSCB'nin önderlik ettikleri iki ayrı blokun ortasında kalmak, her ülke için hatalı bir yoldur"** (İzmir konuşması, 27 Temmuz 1948) **Menderes** ayrıca, **'ulusal ve bağımsız bir politika'yı, 'BM'nin demokrasi ilkelerine aykırı'** görüyordu.

Gel gör ki, o sıra **Türkiye'ye** vızır vızır gelip giden Amerikan yetkililerinden birisi, **'çıkar yolu'** şöyle açıklamıştır: **"Türkiye'ye her şeyden ve her türlü kalkınma planından evvel, yol ve liman lazım olduğuna inanmak icabeder" (Cumhuriyet, 15** Haziran 1947) **Economic Union Başkanvekili McJenkis,** sistemin adını koymuştur bile: **"Türkiye'nin gerçek iktisadi kalkınmasına giden yol, 'hususi teşebbüs' yoludur." (Cumhuriyet,** 6 Aralık 1950)

Marshall Planı Avrupa Sorumlusu Averell Harriman, Ankara'daki basın toplantısında, baklayı ağzından çıkarıyor; **Batı Bloku'nun** ülkemize duyduğu ilginin sadece 'askeri ve stratejik olmadığını belli ediyor: **"Türkiye'nin tabii kaynaklarının gelişmesi yalnız kendisi için değil, bütün Avrupa ve Amerika için de büyük önem taşımaktadır." (Cumhuriyet,** 29 Aralık 1948)

'Sistem'le kaynaşmanın ne anlama geldiği anlaşılmıyor mu? **Türkiye** için **'kalkınma'** demek **'hususi teşebbüs'** de-

mek, o da **"kalkınma planlarından'** evvel **'yollar ve limanlar'** yapmayı gerektirir, çünkü Türkiye'nin tabii kaynaklarının gelişmesi, bütün **Avrupa'yı** ve **Amerika'yı** ilgilendirmektedir.

O zamanlar bu projeksiyonun nasıl **'güdümlü'** bir **'itaat liberalizmi'** olduğunu kimse anlayamıyor; zira, **'sistem'** adına **Dünya Bankası ve IMF** çok daha sonra **devreye girecektir.'**

İlk şaşıran elbette **Türkiye'yi küçük bir Amerika yapacağını'** ilan eden **DP** yönetimi olmuştu; **Bayar** da, **Menderes** de, ne de olsa **CHP** yetiştirmesi, tutkuları **'çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak';** Türkiye'nin gelişme dinamikleri de, onları buna zorluyor: Hemen "sistem"le takışırlar! Akıbet, malum! **Adalet Partisi** en az **DP** kadar **'sistem'e** bağlıdır ya, **Demirel** ağzıyla kuş tutsa yaranamıyor, çünkü **'sanayileşmiş Büyük Türkiye'yi'** kafaya takmıştır. Akıbeti, malum!

'Sistem' açıkça **'itaat'** istiyor: 1970'lerde, Amerikan iş çevrelerinin dergisi **Executive Intelligence Review, 'hastalığı'** şöyle açıklamıştır: **"...Türk gelişmiş stratejisinin esası, çabuk bir kamu sanayileşmesine dayanmaktadır. 1950'den bu yana Atlantik'çi güçler** (sistem) **Türkiye'nin geleneksel tarım ürünlerine dayanan bir gelişme stratejisini benimsemesi için çaba sarfettikleri; ya da hiç olmazsa sanayileşmeyi emek/yoğun alanlara kaydırıp yozlaştırmayı gözettikleri anlaşılmaktadır. Türkiye ise, kamu önceliğinde bir ağır sanayiye yönelmek, bu şekilde yoksulluk ve geri kalmışlıktan kurtulmak için ısrar etmiştir." (Batı'nın 'Deli Gömleği',** Karacan Yayınları, s. 355)

Kimse öyle değerlendirmemişti ama, üç **'müdahale'** öncesinde **Ankara'ya** dayatılan ünlü **'istikrar tedbirleri',** gerçekte **'sistem'in** beklediği itaatin çerçevesini çizmekte idi. Büyük bir devalüasyon yapınız, ağır sanayi yatırımlarından vazgeçiniz, yabancı sermayeye öncelik tanıyınız, taban fiyatları uygulamasını kaldırınız, işçi ücretlerini düşürünüz, KİT'leri özelleştiriniz, turizm, gıda ve tekstil sanayileri neyinize yetmez, vs.

Kısacası **'Hür Dünya',** ülkemizdeki yerleşik devlet ka-

pitalizmini, merkeziyetçi bürokrasi egemenliğini istemiyordu: Ya tasfiye edecekti, ya da evcilleştirecekti: Galiba ikinci yolu seçmiştir.

Acaba resim yeterince netleşti mi?

Liberal **'sistem'** de, en az **Stalin'ci** komünist **'sistem'** kadar, **'itaat'** meraklısıdır; o da, denetlediği ülkeleri, güdümü altına alıyor. Aslında **ANAP** yönetiminin ülkemizde sağlamakla övündüğü **'istikrar', 'sistem'in** önerdiği **'tedbirler paketinin'** daha ilk günden uygulamaya konulması anlamına geliyor.

'Çağ atlayan' Türkiye'de, artık kimse ağır sanayi sözünü etmemektedir; övünenler, **'limanlar, yollar ve telekomünikasyon'** başarıları ile övünüyorlar; önemli sanayi ihracatımız, gerçekte turizm, gıda ve tekstil; devlet liselerinde İngilizce zorunlu eğitim dili olmuş, büyük ve küçük ekranı Amerikan filmleri sarmış, başat kültür Amerikan kültürü, vs, vs...

Bunca uysallığa rağmen, yine de yaranamıyoruz!

8.

TAHTA ATIN GİZLİ İŞLEVİ!

24 Ocak 1991

O iki yazımın başlıkları, bir ana fikri, iki ayrı cümlede açıklamıştı: **"CIA'nın Türkiye'ye Yakıştırdığı Rol"** ve **"Türkiye, 'Sistem'in 'Truva Atı' mıdır?"** Bak işte, nasıl da hatırladınız; ikisi de geçen yıl Nisan'da yayınlanmıştı.

İkincisinde sözümü şöyle bağlamışım: **"Sistem'e** göre, **"...Türkiye, Avrupa hevesinden vazgeçmelidir; çünkü onun istikbâli, Ortadoğu ve Ortaasya'da görünüyor; tabii, başına buyruk, ulusal çıkarlarına titizlikle sahip çıkarak değil; Batı'nın nüfuz ve istismar 'köprüsü' (Onlar 'medeniyet' diyor); Türk ve İslam dünyasında 'Sistem'in yeni türden bir 'Truva Atı' olarak!". (Güneş,** 15 Nisan 1990)

Sabah, kulaklarımda Kitaro'nun, insanı zaman içinde inanılmaz yolculuklara çağıran müziği, gazeteleri gözden geçiriyorum; birden **Sedat** Ergin'in W**ashington'dan** yazdıkları! **İncirlik Üssü, Körfez Harekâtı'na** katılan Amerikan uçaklarınca kullanılmıyor mu, onun üzerine şunları söylemiş: **"...Türkiye'nin, doğrudan kendisini hedef almayan bir tehdide karşı, ilk kez kendi sınırları dışında bir rol oynamaya yönelmesinin emsal oluşturduğu, bunun Türk dış politikasına yeni bir çizgi getirdiği konusunda, Washington'da belirgin bir iyimserliğin belirdiği gözleniyor. Washington, Türkiye'nin sonunda istediği çizgiye gelmesinden memnun. Deyim yerindeyse, Amerikan yönetiminde, 'Sonunda oldu!' havası var." (Hürriyet,** 21 Ocak 1991)

Başka türlü söylersek, Odysseus'un önerisi üzerine Akhia'lıların eski **Truva** şehrine bıraktıkları **'Tahta** At'tan, Yunanlı askerler çıkıyordu; 'Sistem'in Ortadoğu'daki yeni türden **'Tahta** At'ından **(İncirlik** mi?) Amerikan uçakları çıkıyor; aslında bu olayın, **'Sistem'in** bölgeyle ilgili planlarında ne anlama geldiğini kurcalayan pek yok, hepimiz daha çok, **Türkiye'nin** başını ne tür bir belaya sokabileceğinin hesapları içindeyiz, halbuki 'global' bir stratejinin ulaştığı belirli bir aşama olamaz mı?

İlk aşama, belki de **Doğu Bloku'nun** yıkılmasıyla sona erdi.

Daha önce, **Bettelheim'den** nakletmiştim: **"...sosyalist devrim, bir dünya devrimi olarak gerçekleşmezse, yöresel ekonomi, küresel ekonominin 'kamu sektörü' gibi kalır ve ona tamamıyla bağımlıdır." (Bakış,** Ekim 1990)

O kadar böyledir ki bu, **'Sistem',** kendi mantığı ve dinamikleri içerisinde 'kilitlediği', sosyalist etiketli 'totaliter' bürokrasi diktalarını, gittikçe kıskıvrak bağlamış, nihayet çökertmiştir: Gündemlerinde, Marksizmin ana prensiplerini 'ihlal etmeden', 'pazar ekonomisine' nasıl geçecekleri, birinci madde; ne var ki, yeryüzünün çok büyük bir kısmı, hanidir sımsıkı kapalı duran kapılarını **'Sistem'e** açmıştır, entegrasyon paldır küldür başladı.

Körfez Harekâtı, 'münhasıran' bölgedeki petrole el koymayı mı amaçlıyor? Hiç sanmıyorum! Öngörülen, sık sık da açıklanan amaç, bölge ülkelerinin 'demokratikleştirilmesi', yani 'pazar ekonomisi', yani 'ekonomide karşılıklı bağımlılık ilkesinin uygulanması', kısaca yabancı sermaye egemenliğidir. Çünkü **Cezayir'den Irak'a, Yemen'den Tunus'a,** ya da **Suriye'ye** kadar, bu **Arap/İslam** ülkeleri, **Nasır** tipi 'merkeziyetçi bürokrasi' diktaları tarafından yönetilmektedir. Hemen hepsi, eski birer sömürge, bu yüzden de şiddetle anti/emperyalist, **Batı** aleyhtarı; dolayısıyla da ekonomide 'açık kapı' politikasına karşı!

Demokrasinin özgürlük bayrağı altında, acaba **Saddam Hüseyin** gibi totaliterliğini uç noktalara götüren, üstelik açıkça yayılmacı bir örnek 'kullanılarak'; -eski **Türkiye Cumhuriyeti** gibi- ecnebi nüfuz ve sermayesine 'kapalı' olan bu rejimlerin, **'Sistem'e** kazanılması öngörülmüş olamaz mı?

Doğu Bloku'nun tasfiyesinden sonra, elde kala kala, 'devlet kapitalizminin' bu son 'mukavemet yuvaları' kalmıştı da!

İnsanın aklına geliyor.

batı'yı asıl ürküten ne?..

1.

'AVRUPA KİN KUSUYOR!'

5 Aralık 1992

Ne tuhaf, içimden çok başka şeyler yazmak geliyor; mevsim döndü, **İstanbul'da** ağaçlar, yapraklarını, ancak **Kasım** sonuna doğru, sahiden döküyorlar; oysa hepimiz **Eylül'den** itibaren bu işin yürüdüğünü sanırız; kışa geçiş derseniz, sanırım en mükemmel şekliyle **Nâzım Hikmet'in Bursa** Cezaevi'nde, 12 Aralık 1945 gecesi yazdığı şiirle anlatılmıştır:

"Ağaçlar ovada son bir gayretle pırıldamakta: / pul pul altın / bakır / tunç ve tahta / Öküzlerin ayakları yaş toprağa gömülüyor yumuşacık / ve dağlar dumana batık / kurşuni, sırılsıklam / tamam / sonbahar belki bugün bitti artık / yaban kazları hızla gelip geçti demin / Derhal İznik gölüne gidiyorlar / havada serin / havada is kokusu gibi bir şey / havada kar kokusu var..."

Oysa **Türkiye** bu kışa, **Batı'lı** 'dost ve müttefiklerinden' (!) yöneltilmiş öyle bir baskıyla giriyor ki, şaşmamak mümkün değil! Benim gibi, bu işin hep böyle olacağını yıllardır yazmış olanlar, şaşmıyor elbet; ama yıllardır **Batı'ya** ve **Batılılar'a** şirin görünmek çabasında olan **Süleyman Demirel,** son **İngiltere ve Belçika** ziyaretlerinden sonra, adamakıllı şaşmış görünmektedir:

"...Avrupa Türkiye'ye nasıl bakıyor? Avrupa kin kusuyor, ne kadar üçkâğıtçı varsa, yalan yanlış birtakım bilgiler toplamışlar. Yâni değişen dünya şartları içinde Türkiye'nin bir güç olarak ortaya çıkmasından çok rahatsızlar." (Hürriyet, 26 Kasım 1992)

Bunlar **Başbakan**'ın sözleri, anlaşıldığına göre, temcit pilavı gibi, pişirip pişirip önüne, yine **Kıbrıs Meselesi**'ni ve **İnsan Hakları Davası**'nı sürmüşler; amaçları açık, **Türkiye**'yi **Kıbrıs**'ta yenik düşürmek, haklı olduğu halde haksız göstermek; insan hakları davasında ise, kendi ülkelerinde neler yaptıklarını görmeyip, **Türkiye**'de bir olanı bine büyütüp öyle yansıtmak!

Peki, çare? **Başbakan**'ın da, genellikle ülkemizde iktidarda olan öteki yöneticilerin de, dönüp dolaşıp sakalımıza dayadıkları çözüm aynıdır: Aslında biz haklıyız ama, haklı olduğumuzu bu adamlara yeterince anlatamamışız, yarından tezi yok, büyük aydınlatma kampanyalarına girişelim, gerçeğin ne olduğunu bütün dünyaya gösterelim, o zaman belki durum lehimize dönecektir.

Ben bu sözlere oldum bittim gülerim.

Gülerim çünkü; prensip olarak **Batılılar**'ın hangi sorunda, kimin haklı kimin haksız olduğunu, yanlış bildiklerini varsayıyor; yok böyle bir şey, yaptıkları en bayağı anlamıyla politikadır, yoksa kimin haklı, kimin haksız olduğunu pekâlâ bilirler, ama haklının haklı olması işlerine gelmez, çünkü neyin nasıl olması gerektiği konusunda, önceden verilmiş kararları, handiyse yüzyıllardır değişmemiş önyargıları vardır.

Onların amacı, **Kıbrıs**'ta Türklerin mi, yoksa Rumların mı haklı olduğunu araştırmak değil; istedikleri, Türkleri ya Rumlara kul etmek, ya da adadan sepetlemek! Bunun böyle olduğunu anlamak için, **Bosna/Hersek** dramını yakından incelemek kâfi! Orada kan gövdeyi götürüyor, Ümmet-i Muhammedi göz göre göre, hem de burunlarının dibinde boğazlıyorlar; İnsan Haklan şampiyonu **Batılılar**, kıllarını bile kıpırdatmıyorlar; neden, çünkü **Avrupa**'nın ortasında Müslüman istemiyorlar!

Buna mukabil, **Barış Harekâtı**'ndan bu tarafa, on yedi senedir, tek damla kan akmamış **Kıbrıs**'a burunlarını sokmaya çalışıyorlar; niye, çünkü orada **Türk Federe Devleti** gittikçe güçlenen ve kök salan bir yapılanma içindedir, bu gidişle onu oradan sökmek, ilerde çok daha zor olacaktır; iyisi mi, şimdiden çözülmüş, geride bırakılmış sorunları bile yeniden hort-

latır, hem **Denktaş'ı,** hem de **Demirel'i** zor durumda bırakırsın, olur biter!

Sadece şunu görmek, **Batılılar'ın** soruna nasıl yaklaştıklarını görmeye yetmez mi? İşlerine öylesi geldiği için, insan haklarının ihlâl edildiği, yaşamak hakkının her dakika çiğnendiği **Bosna/Hersek'e** kesinlikle karışmıyorlar; buna mukabil, kimsenin tedirgin olmadığı, tek damla kanın akmadığı, hiçbir insan hakları ihlâlinin söz konusu olmadığı **Kıbrıs'a** burunlarını ille sokmaya çalışıyorlar. Sen bu kadar önyargılı, bu kadar içten pazarlıklı bir kesime, istersen ağzınla kuş tut, kendini nasıl tanıtacaksın; gerçekte haklı olduğunu nasıl kanıtlayacaksın?

Ben bunu bilirim bunu söylerim, hem de kırk senedir: **Türkiye** kendini **Batı'ya** gerçek kimliği ve davranışlarıyla tanıtamaz; çünkü **Batı** kesinlikle onu tanımak niyetinde değildir. **Sovyetler'in** dağılması, komünizm ipoteğinin kalkması; gerçek yüzlerini, büsbütün meydana çıkarıyor: Yarın **Türkleri, Batı** uygarlığının baş düşmanı ilan ederlerse, hiç şaşmayalım!

2.

BATI'YI 'ASIL' ÜRKÜTEN NE?

19 Aralık 1992

Stockholm Üniversitesi'nde 'siyaset' öğreten, **Pakistanlı** hoca, **Dr. İstiyak Ahmed, Batılı 'Sistem'in Türkiye** hakkındaki görüşlerini özetlerken, ilginç sözler söylemiş; meselâ demiş ki:

"...Türkiye çok Batı yanlısı görünüyor; bu görüntüsüyle de, çok daha büyük bir oyunun parçası olduğu anlaşılıyor. Daha önce komünizme karşı oynanan oyunun da bir parçasıydı. (...) Her şeye rağmen, Türkiye'nin beğendikleri yanı, laik bir devlet olması. Batı bugün Türkiye'nin, Ortaasya'daki etkisinin artmasını umut ediyor. Suudi Arabistan ve İran'ın bölgede etkili olması yerine, Türkiye'nin etkili olmasını yeğliyor. Batı'nın Türkiye ile bu kadar ilgili olması, hiç kuşkusuz, Türkiye'deki Batı çıkarlarından kaynaklanıyor." (Cumhuriyet, 6 Aralık 1992)

Bilmediğimiz şeyler değil, uzun süredir **Türkiye'de** de konuşulan, tartışılan fikirler! Aslında bu, Batılı 'Sistem'in, komünizmin tehlike olmaktan çıkması üzerine; kendisini tehdit edebilecek tek tehlike olarak gördüğü, İslam radikalizmini' etkisiz kılabilmek için, düşündüğü çare! **Türkiye'yi, 'Truva Atı'** gibi kullanmak; böylelikle, hem Türk hem Müslüman âleminde, Batı yandaşı, 'laik' ülkeler zinciri kurmak!

İyi hoş da, benimser göründüğü bu düşüncenin geçerliğinden, pek de emin görünmüyor... Neden mi, onu da ünlü

Türkolog **Beningsen'in** kızı, **Ortaasya Araştırmaları Derneği** görevlisi **Mary Broxup'un** ağzından öğrenelim.

"...anladığım kadarıyla Batı, Ortaasya Cumhuriyetleri'ndeki gelişme ve kalkınmanın, Türkiye modeline uygun olmasını istiyor. Ama şimdilerde bir kısım diplomatlar ve akademisyenler, 'Türkiye kendi kendine yeniden inşa halinde, toparlanıyor, bu olguya dikkat etmemiz gerek' yaklaşımı ve düşüncesi içindeler. Batı'da da bu korku var. Ama şu anda İslamiyet'ten, Türkiye'den ya da Osmanlı İmparatorluğu'nun yeniden canlanması olasılığından daha fazla korkuyorlar..."

O 'korkuyu da, epey etkili, daha etkili kılan meğerse Rus-lar'mış; **Mary Broxup** öyle diyor:

"...Ortaasya'daki Türk Cumhuriyetleri ve eski Sovyetler Birliği'ndeki diğer Müslüman cumhuriyetler konusunda Rusya bu korkuyu kullanıyor. Rusya bu şekilde, örneğin Tacikistan'a askeri müdahale gibi hareketlerinde Batı'nın desteğini kazanmak amacıyla bunu yapıyor. Rusya'ya göre Müslümanlık ve Türklüğün birleşimi kadar korku verici bir durum olamaz. İran tehdidi onlar için o kadar önemli değil. Rusya için Müslümanlık ve Türklüğün canlanışı kötülük anıtı haline geldi." (Cumhuriyet, 6 Aralık 1992)

İlginç değil mi? Müslümanlıktan korkuyorlar. Müslümanlığın tehdidini ortadan kaldırmak için, çare saydıkları 'laik' Türkiye'nin, Müslüman ve Türk cumhuriyetlerle yakınlığından; başka deyişle, Müslümanlığın ve Türklüğün birleşmesinden daha çok korkuyorlar.

Dr. İstiyak Ahmed de, aynı hassas noktaya şöyle parmak basmış:

"...Batı'nın, dünyada büyük bir güç olarak ortaya çıkacak, kuvvetli bir Türkiye'den, rahatsızlık duyacağını sanıyorum. Batı'nın bu durumu kabul etmeyeceği düşüncesindeyim. Bence, bu gerçeklerin ışığında, Türkler'in oynayacağı rol, çok güç ve duyarlıdır." (Cumhuriyet, 6 Aralık 1992)

Türk ve İslam dünyasını bilen, iki yabancı ilim adamının; söylediklerinden, anlaşılan nedir? **Batılı 'Sistem',** istediği kadar uygarlıktan, insan haklarından, inanç özgürlüğünden bahsetsin; hâlâ daha Müslümanlıktan ürkmektedir, yâni olaya laik değil Hıristiyan gibi bakmaktadır; bu bir! **Türkiye'yi** laik olduğu için destekliyor ama, ancak öteki ülkeleri de, kendi denetimi altına almakta, yardımcı olması şartıyla! Başka bir deyişle, **Türkiye,** büyük devletlik iddiasında bulunmayacak, **Osmanlı'nın** eski nüfuz alanları üzerindeki manevi nüfuzunu unutacak; açıkçası, **Batı'nın Ortadoğu ve Ortaasya'daki** 'bekçi köpeği' rolünü, candan benimseyecek! Hani eski İngiliz ve Fransız sömürge ordularında, yerli halktan devşirdikleri askerler vardı ya **(Ghurka'lar);** onlar gibi, aynı asıldan ve inançtan olduğu insanlara karşı, **'Sistem'in** çıkarlarını koruyacak!

Aksi halde, -hele maazallah **Türkiye** öteki Müslüman Türk cumhuriyetleriyle Türklük ve Müslümanlık tabanı üzerinde işbirliğine giderse- 'kötülük âbidesi', 'barbarlığın' ta kendisi!

Aidiyeti veçhiyle, **'küreselleşme, 'Sistem'le bütünleşme'** yandaşlarının, dikkatine arzedilir.

3.

EVDEKİ 'HESAP' VE 'ÇARŞI'...

16 Ocak 1993

(İşe bak, nereden dilime takıldı bu beyit? Gece, pısırık bir kar yağıyor, ansızın farkına vardım; belleğin kim bilir hangi kuytularından çıkmış, içimde siyah kanatlı bir hayal kuşu dönüyordu: **"Bilürken bi-bekaa olduğun âb üzre nakşın / Bu meftunluklara ârâyış-i dünyâ mıdır bâis."**

Nasıl yukardan, gururun beyhudeliğini bilerek, tumturaklı ve görkemli söylemiş **Şeyhül-islâm Yahya?** Gecenin sabaha yakın ve radyum ışıltılı bir yerindeyiz; asabi bir sessizlik, camları gizli ve uzak bir deprem gibi titretiyor; gittikçe insanların da, güçlerin de, verilen sözlerin, yapılan jestlerin de; zamanın girdabı içinde, son derece fani olduğunu, hissetmemek elde mi?)

Yine de bence önemli olan, **Türkiye! Türkiye'nin** gündemindeki sorunlar. Şöyle bakarsanız, servet dağılımı adamakıllı berbatsa da, ülke azgelişmişliğin çemberini kırmış görünüyor; ne var ki 'hedef **Avrupa** ülkelerinin hâlâ çok gerisindeyiz: AT'nun en yoksul ülkesi **Portekiz** bile adam başına düşen milli gelir hesabında, bizden ilerde: önümüzdeki yol, uzun ve çetrefil.

Sorsanız yeridir, **'Sistem'le** bütünleşirse, sanayi toplumu standartlarına nasıl ulaşabiliriz; üstelik artık o da yetmiyor, sanayi sonrası toplumu, 'bilgi toplumu'. Henüz köylere elektrik ve telefon, sapa bölgelere yol aşamasındayız; ekonominin serbestleştirilmesi, kalkınma ağırlığının; ağır sanayiden tüketim sa-

nayiine, hatta sanayiden ticarete, kaymasına sebep oluyor; **'Sistem',** böyle 'itaatkâr' çocuklarını, turizm ve pompalanmış ihracat yoluyla, az çok beslese de, sağlıklı bir serpilme olmaz bu, aldatıcı bir gelişmedir. O halde gündemin ilk maddesi, hâlâ aynı: **çağdaş uygarlık düzeyini tutmak',** o düzey ki artık sibernetiktir, bilgi teknolojisidir, refah ve hoşgörü toplumudur.

İşin ilginç yanı, böyle çetrefil sorunlarla karşılaşan ilk İslam ülkesi biziz, nasıl laikleşme, hanidir başımıza çok önemli bir kimlik sorunu çıkarmışsa, yine çıkarıyor: aynı zamanda çağdaş ve Türk nasıl olunuyor; **Osmanlı/Selçuklu** sentezinin, yeni ulusal sentezimizde oynayacağı rol nedir? Toplum halinde, çağdaşlığı, onun bunun maymunu olmak yanılgısından kurtarmak gerektiğini, gittikçe anlıyoruz; anlıyoruz da, ümmet sentezine dönerek, kişilik ispat etmemiz mümkün olamaz ki! Türk aydınları yüzyılın sonuna kadar, mutlaka çağdaş ulusal kültür sentezine ulaşmanın yollarını bulmalı, artık kabak tadı vermiş olan **Batı'nın** ya da Doğu'nun taklitçiliğinden kurtulmalıdır.

Gündemin üçüncü maddesi, geopolitik!

Tarih boyunca Anadolu'daki her ülkenin **(Hitit, Bizans, Osmanlı)** 'hayat sahası' **Doğu Akdeniz ve Karadeniz** olmuş; geçen yüzyılın İngiliz ve Rus politikaları, **Osmanlı'yı** bu hayat sahalarından mahrum etmek üzerine kurulmuştu; başardılar da, bunu! Oysa yarım yüzyıl sonra, ne görüyoruz?

Türkiye bugün **'Karadeniz Ekonomik İşbirliği'** örgütlenmesinin başını çekiyor; Türk işadamları, **Rusya** dahil **Karadeniz** çevresindeki ülkelere dağılmakla kalmıyorlar, **Asya** içlerine, **Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Türkmenistan** bozkırlarına kadar uzanıyorlar! Bu kadarla kalsa, iyi; **Kafkasya ve Balkanlar,** yeniden ve bütün şiddetiyle, **Ankara'nın** ilgi alanı içine girmiştir, öyle kolay kolay da çıkacağa benzememektedir. **Fırat/Dicle** suları vesilesiyle, güneydeki **Arap ve Müslüman** ülkelerle olduğu kadar, öyle olmayanlarla da, 'özgün' ilişkiler içine girebilmemiz söz konusudur.

'Sistem' bunu sevmez, hiç sevmez! Aslında ne NATO'da tam istediğimizi bulabildik, ne **Avrupa Topluluğu'nda; Bosna/Hersek'te** olanları gördükten sonra, bunun neden böyle olduğunu, anlamak kolaylaştı; **Dışişleri** de nihayet bunu anlamış

görünüyor; zaten **Türkiye'nin** geopolitiği de, büyük ölçüde gerçek kimliğinin meydana çıkmasıyla, belki yüzyılın sonuna doğru kesinleşebilecektir.

Bunlar siyaset gibi görünüyorsa da, değil; aslında tarih! Cevabını aradığımız soru bence şudur: **kendi tarihimizi sürdürecek miyiz, yoksa şunun bunun tarihine mi ekleneceğiz?**

Müdafaa-i Hukuk Doktrini ve Kuva-yı Milliye, sorunun ilk kısmına verilmiş, müsbet bir cevaptı.

Ne müthiş bir cevap!

4.

HEM BÖLGEYE YAZIK HEM TÜRKİYE'YE!..

19 Ocak 1993

Hani derler ya, deprem öncesi bazen yeraltında uğultular gelirmiş, 60'lı yılların ikinci yarısında **Paris** de öyleydi, 68 hareketinin bazı işaretleri hissediliyordu; ne yazık ki ben, özel bazı sebepler nedeniyle artık ülkeme dönmek zorundaydım, olayları yaşayamayacaktım.

Dönmeden, **Le Nouvcl Observateur** dergisiyle irtibat kurdum, istedikleri takdirde **Türkiye'den** onlara, ilginç haberler geçebileceğimi bildirdim; ilgilendiler, ben de **İzmir'de** gazeteciliğe başlar başlamaz, **(Demokrat İzmir) Kıbrıs'la** ilgili bir haber röportaj yazıp gönderdim. Bu röportaj, o dergide asla yayınlanmadı; neden yayınlanmadığı, bana açıklanmadı; ama ben daha yazarken yayınlanmasının şüpheli olduğunu da biliyordum, sebebin ne olabileceğini de!

Çünkü **Kıbrıs** sorununu, bir 'Batılı'nın asla kabul etmek istemeyeceği bir zemine oturtmuştum, diyordum ki **Türkiye'nin Kıbrıs** sorunu ile **İngiltere'nin Kenya,** ya da **Fransa'nın Kongo** sorunu arasında, hiçbir fark yoktur; **Türkiye'nin** talihsizliği imparatorluğunun **İkinci Dünya** Savaşı'ndan sonra değil, **Birinci** Dünya Savaşı'ndan sonra dağılmasından, bir de Türklerin Müslüman olmasından ileri geliyor; Batılı imparatorluklar, eski toprakları üzerinde kendilerine tanıdıkları iktisadi ve siyasi öncelik hakkını, **Türkiye'ye** tanımak istemiyorlar, meselenin özü budur.

Böyle bir düşünceyi ne kadar yadırgadıklarını, **Paris'te** yaşadığım sıralar, Fransız aydınlarıyla konuşurken görmüştüm.

Bilmem **Artun (Ünsal)** hatırlayacak mı?

70'li yıllar, Ankara'daydım, o da sanırım **Le Monde'un Ankara** muhabiri; gazeteden bir yazar gelmiş **(Noblecourt), Türkiye'de** aydınları yokluyor, **Batı'ya** nasıl baktıklarını araştırıyor; **Artun** beni aradı, adamı aldı getirdi, şöyle bir saat kadar çene çaldık; söz **Kıbrıs** sorununa bulaşınca, ona da aynı şeyi söyledim, dedim ki:

"-Türkiye ile **Yunanistan'dan** söz ederken, bu 'iki düşman kardeş' diyemezsiniz, böyle bir deyim ancak **Türkiye** ile **Rusya** arasında söylenebilir; **Türkiye** ile **Yunanistan** arasındaki ilişki, **Fransa** ile **Cezayir** arasındaki ilişkinin aynıdır, belki de buna baba ile oğul arasındaki ilişki diyebilirsiniz!"

Daha sonra da nasıl Fransa'nın eski imparatorluk toprakları üzerinde **(Senegal'de, Fas'ta, Orta Afrika'da** vb.) siyasi ve iktisadi -pek tabii kültürel- öncelik hakları varsa, aynen bunun gibi **Türkiye'nin** de eski **Osmanlı İmparatorluğu** toprakları üzerinde siyasi, iktisadi ve kültürel öncelik hakları olabileceğini, o da lâf mı, olması gerektiğini söyledim.

Dikkatle dinledi, galiba bir Türk aydınından ilk defa böyle bir şey duyuyordu, sonunda ciddi bir tavırla dedi ki: **"-C'est legitime, mais c'est tres dangereux / Meşru bir şey bu ama, çok tehlikeli!"** Elbette bu, 'bakalım **Batı** size bu hakkı tanır mı' anlamına geliyordu.

Eskileri niye karıştırdım?

Thatcher'in danışmanı ve yakını **Prof. Norman Stone Bosna/Hersek'le** ilgili sorularına cevap verirken, **Temuçin Tüzecan'a** benim yıllardır söylediklerime çok benzer şeyler söylemiş, **Tüzecan** şöyle yazıyor:

"...Türkiye'nin bölgesel sorumluluğunu, eski imparatorluk toprakları eksenine oturtan; Fransa'nın Batı Afrika, İngiltere'nin Falkland Adaları, Amerika'nın dünyanın çeşitli ülkeleri ile ilişkileri kategorisine yerleştiren Prof. Stone şu değerlendirmeyi yaptı: '-Eğer Türkiye, bu bölge ile gerektiği gibi ilgilenmezse, hem

bölgeye hem Türkiye'ye yazık olur'..." (Milliyet, 11 Ocak 1993)

Aklın yolu bir, adam **'Batılı' ve 'Batıcı'** da olsa, eğer yüreğinde bir damla hakkaniyet varsa, bunu teslim etmesi gerekir!

Ama **Türkiye** bunu yapar mı? Hem bir **'dünya devleti' olduğunu ileri sürüp, hem de 'dünyadan ayrı hareket edemeyiz'** diyerek, elbette yapamaz; çünkü **'dünya'nın** ne anlama geldiği, gün geçtikçe daha iyi anlaşılıyor; biz yıllardır söyledik, bunların **'hür dünya'** dediği, **'uygar dünya'** dediği; Hıristiyan, beyaz ve Batılı emperyalist **'sistem'dir** anlatamadık; şimdi **Bosna/Hersek, Karabağ** hatta **Somali ve Irak,** durumu pek güzel anlatıyor. **'Dünya Devleti'** isen, aynen **Osmanlı** gibi, o **'dünya'ya** direnerek bunu kanıtlayacaksın!

Yaltaklanarak değil!

5.

ANKARA VE TAHRAN UYANIK OLMALI!..

11 Şubat 1993

Südeutsche Zeitung, baklayı ağzından çıkarmış, diyor ki: **"Kızıllardan sonra, şimdi de Yeşiller mi Batı'yı tehdide başladı?"** Yanlış anlamayın, buradaki **'Yeşiller'** o yarı meczup yarı hippy 'çevreciler' değil, düpedüz Müslümanlar! **SSCB'nin** dağılması, **Doğu Bloku'nun** çöküşü; 'düşmansız' yapamayan **'Sistem'e,** en mükemmel düşman olarak, İslam Dünyası'nı getirmiş oluyor. Üstelik, 'münhasıran' Müslüman ülkeler halinde değil, **Batı'da** yaşamakta olan, Müslüman yığınlar olarak; gazetenin dediği şudur:

"...bugün Fransa'da 3 milyondan fazla, İngiltere'de 1 milyondan fazla Müslüman yaşıyor; Almanya'da ise, yüz bini Alman olmak üzere 1.7 milyon Müslüman yaşarken, bir zamanlar dinsizliğin merkezi sayılan Moskova'da iki milyon Müslüman var..." (Cumhuriyet, 3 Şubat 1993)

Öte yandan, ünlü **Der Spiegel** dergisi, Şeriatçı İslam'ın, **Batı'nın** kapılarına dayandığını belirten bir inceleme/araştırma yayınlamış, diyormuş ki: **"...Hiç kuşkusuz Müslümanlık tüm dünya dinleri arasında, günümüzde en hızlı yayılan din; Afrika'dan Güneydoğu Asya'ya kadar, yeryüzündeki 46 ülke kendisini Müslüman olarak tanımlıyor, birçoğunda İslam resmi devlet dini..."**

"...Ayetullah Humeyni'nin 1979 yılında İran İslam

devrimini gerçekleştirmesi dünyadaki radikal İslamcıları yüreklendirdi (..) İslami köktencilerin amaçları, tüm bu bölgelerde şeriata uygun bir yönetim şekli kurmak. Köktendincilerin radikalizmi yalnızca Yakındoğu laik ülkeler için değil, tüm Batı için tehlikeli. Komünizmin çökmesinden ve özellikle de Körfez Savaşı'ndan sonra, radikal İslamcılar, tüm dünya Müslümanları için yeni bir siyasetin ve düzenin kurulması yolunda seferberlik ilan etti." (Cumhuriyet, 3 Şubat 1993)

O da, dönüp dolaşıyor, aynı saplantıya geliyor: **'Sistem'i** tehdit eden tehlike, Müslümanlıktır; özellikle de, Şeriatçılık!

Buna kanıt mı arıyorsunuz, o kanıtı size ünlü **The Economist** verecektir. **The Economist'e** göre, 'çıbanın başı' **İran, Tahran 'Kafkasya ve Ortaasya'da etkinliğini artırmak için yoğun bir çaba harcıyor'; 'İran'ın bu çabalarını, kaygıyla izleyen Batılı ülkeler, bu faaliyetleri engelleyemiyor'muş;** İran **'Ortaasya ve Kafkasya'ya açılmak için, Gürcistan'ı köprü başı seçmiş', Tahran'da** Dışişleri Bakanlığı'ndan bir yetkili, hatta **The Economist** muhabirine demiş ki:

"-...Hedefimiz Ortaasya'da bir numaralı güç olmak ve Körfez ülkelerine, İran olmadan güvenliklerini sağlayamayacaklarını anlatmak!" (Cumhuriyet, 2 Şubat 1993)

Ortaasya'da 'bir numara olmak' meraklısı bir ülke daha var, o da **Türkiye;** üstelik **Türkiye** Müslüman olduğu halde hem laik, hem demokratik, hem **Batılı** yaşama normlarına bağlı bir ülke, dahası **ABD** başta olmak üzere, **Batılı** ülkelerin çoğu, bu arada belki de **Rusya,** onu **İran'la** varsayılan bu yarışta destekliyor. Bunu, **Özal'ın** ağzından da işittik, **Demirel'in** ağzından da işittik; işitmek de lâf mı, **Türkiye'nin** dış politikası, bu konuda, böyle bir seçenek üzerine kurulmuş görünmektedir: yâni, aklınız varsa, bu teşebbüste bizi desteklersiniz, aksi halde Şeriatçılık **Ortadoğu** ve **Ortaasya'yı** ele geçirir, başınıza belâ olur, vs.

Sanırım, Batı'nın ('Sistem'in) çıkmazı da burada yatıyor.

Anadolu Ajansı, The Daily Telegraph adındaki ünlü İngiliz gazetesinin bir haberini geçti, başlığı neydi biliyor musunuz? **'Türkiye Süper Güç Olma Yolunda!'; 'Eski imparatorluğun yeniden yükseldiği'** fikrini işleyen bu yazıda, **'Türkiye'nin sadece ekonomik alanda değil, siyasi güç olarak da büyümeye devam ettiği ve ülkenin Balkanlar'da -Osmanlı İmparatorluğu gibi- bir süper güç haline gelmesinin, diğer komşu ülkeler tarafından endişeyle izlendiği'** belirtiliyor. (1 Şubat 1993)

Şu tesadüfe bakın, aynı günlerde **Fransa'da** yayınlanan ünlü **Le Point** dergisinde, benzer bir yazı; başlığı, hemen hemen aynı: **"Türkiye/Osmanlı Rüyasının Dönüşü! Türkiye'de 'İmparatorluğun çöküşünden üç çeyrek yüzyıl sonra Osmanlı ruhunu canlandırmaya yönelik sesler yükseliyor'muş!"** Öyle diyor ve ilave ediyor: **"...Türk toplumu, Bosna'daki Müslümanlar kadar eski Sovyetler Birliği toprakları üzerinde bulunan ve bağımsızlıklarını kazanmış Türk kökenli Cumhuriyetlere de ilgiyle bakmaktadır." (Hürriyet,** 3 Şubat 1993)

Tesadüf filan değil, dervişin fikri neyse, zikri o; **Batılı** başkentler, bir yandan Şeriatçı **İran Modeli'ne** karşı, laik ve demokratik **Türkiye** modelini destekler görünüyorlar; bir yandan da laik ve demokratik Türkiye'nin, fazla güçlenip eski imparatorluk toprakları üzerindeki 'öncelik haklarını' istemesinden pireleniyorlar.

İşte bu da, Batı'nın içinde bulunduğu 'çıkmaz'; olayların gidişine bakılırsa -işlerine en yarayacak çözüm olarak-, **Türkiye** ile **İran'ı** vuruşturmayı seçmiş olamazlar mı? Hıristiyan, beyaz ve Batılı toplumları 'rahatsız' etmeye mi başladılar; Müslümanları birbirine kırdırırsın, vesselam vessepet!

Ankara da, **Tahran** da, adamakıllı uyanık olmak zo.-rundadır.

6.

BATI, TÜRKİYE'Yİ ASYA'YA İTİYOR!..

10 Nisan 1993

Övünmek gibi olmasın, belleğim iyidir; üstelik eskilerin 'basarî' dedikleri türden, yâni, 'görsel' bir bellek; okuduğunu, seyrettiğini, tanıdığını, -kısacası yaşadığını- şıp diye görüntü olarak hatırlıyor. Lise yıllarımda, yazılı sınav sorularının ders kitaplarındaki sayfaları, harita ve şekilleriyle, olduğu gibi gözlerimin önünde belirirdi, ne şans değil mi?

Bu 'girizgâh' niye? Akşam akşam, gazeteleri karıştırıyorum, bir başlık dikkatimi çekti: **"Türkiye AT'na Değil, Uzakdoğu'ya Yönelsin!";** o dakika belleğimin ekranına, geçmiş yıllardan başka bir gazete başlığı yansıyor: **"AT Size Yaramaz!";** hay Allah, ne zamandı, hangi gazeteydi bu? Hele şu önümdekini okuyayım, nasıl olsa hatırlarım.

İngiliz siyaset bilimcisi **Prof. Norman P. Barry, ANAP'ın** "Liberal Düğünü" için **İstanbul'a** çağrılmıştı ya; hazır gelmişken, bir gazetecinin sorularını da cevaplandırmış; bu arada, Türkiye'nin geleceği ile ilgili olarak demiş ki: **"Türkiye'nin AT'ye katılmak istediğini biliyorum. Ama bence AT'ye katılmamak daha iyi. (...) Sizin yerinizde olsam 'Pasifik Rüyası'na, Güneydoğu Asya ülkelerine yönelirdim, onların pazarları daha açık, toplumsal ilişkileri daha köklü, insanlar birbirlerinin yardımına koşuyorlar, devlet yardımı beklemiyorlar, piyasa ekonomisine yatkınlar, sanırım gelecek onların." (Milliyet,** 2 Nisan 1993)

Prof. Barry besbelli kibar adam, sizi **Avrupa'da** istemiyoruz demiyor, başından defetmenin çaresini Asya'ya buyur etmekte bulmuş!

Tamam, şimdi hatırladım: **'AT Size Yaramaz'** başlığı, **Cumhuriyet'in Ortakpazar** yetkili ve uzmanlarıyla yaptığı bir soruşturmanın başlığıydı: Üşenmeyip o yazıyı buldum, epeyce eski, kendisi ile konuşulanlardan biri, **Francesco Fresi** demiş ki: **"...Türkiye düzeyinde bir ülkenin AT'ye girmek istemesi, tek kelimeyle 'hayret' uyandırmıştı. Azgelişmişliğin yanı sıra Türkiye 'bambaşka' bir dünyaydı. Farklı değerleri dile getiren bir toplumdu. Bu ülkenin bir gün Batılı ülkelerin kurumlarına sahip bir Batı ülkesine dönüşebileceğine aramızda kimse inanmıyordu. Ayrıca birbirimizi hiç tanımıyorduk. Aramızda kültürel bir bağ, insani bir temas yoktu."**

O kadar değil, bir başka üye, **Livio Missir** ise aynı samimiyetle şunları söylüyor: **"Türkiye ve Avrupa, bu iki taraf hiçbir zaman gerçek anlamda anlaşamadı. Çünkü birbirini tanımıyor, birbirini anlamadığı için anlaşamıyor. Türkiye girift bir ülke, bu ülkeyi gerçek anlamda tanımak için özel bir gayret göstermek lazım, bu da bir ilgi meselesi; Avrupa, Türkiye ile ilgili olsa bu gayreti gösterir ama, şimdiye dek stratejik konular dışında, bu ilgiyi göstermedi Türkiye'ye."**

İyi mi? Hele adını saklayan, **Türkiye** işlerinde dört yıl çalışmış o uzmanın dedikleri, gerçekte kayda değer: **"...Türkler Avrupa'da Rönesansı öldürdü. Avrupa henüz Rönesansı tamamlamamıştı, kişisel özgürlükler, özgür düşünce gibi kavramlar yeni yeni gelişiyordu bu ülkelerde; oysa Osmanlı İmparatorluğu bu ülkeler üzerinde yarı sürekli bir askeri yönetim kurdu, bugün de Osmanlı idaresinde yüzyıllar boyunca yaşamış bu ülkelerin ne kadar geri kaldığını görüyoruz." (Cumhuriyet,** 27 Şubat 1990)

Daha ne desinler?

Dedim ya, bellek iyi, bu 'nâbekârların' dediklerini tekrar okurken, nereden nereye, **İngiltere Devlet-i Fehimesi'nin** Başbakanı olan **Lloyd George'un** bir tarihte, başka bir mü-

nasebetle söylediklerini hatırladım. Hadi hadi, siz de hatırlayacaksınız, daha şu yakınlarda bu köşede söz konusu etmiştik!

O tarihte **Londra'da Yunanistan** Başkonsolosu olan **Stavridis, Balkan Savaşı** aleyhimize sonuçlanınca, günlüğüne şu satırları yazmamış mıydı: **"...Lloyd George şampanya getirtti ve şu sözlerle kadehini kaldırarak içti: '-Bu gece temsilcilerinden birisi aramızda bulunan Müttefiklerin** (Sırbistan, Bulgaristan, Yunanistan) **şerefine, Türk'ün Avrupa'dan atılması, geldiği yere gönderilmesi şerefine içiyorum'..." (Meydan,** 2 Mart 1993**)**

Dervişin fikri neyse, zikri odur, bu söz bizim sözümüz ama, **Batılılara** eldiven gibi uyuyor: 1912 nere 1993 nere, **Avrupa'lı** 'dostlarımız', o gün bugündür, güçleri yeterse dövüp severek, güçleri yetmezse tatlı dille, bizi **Avrupa'dan** çıkarmayı, Asya'ya sürmeyi istiyorlar.

İşe bak, yahu **Haçlılar** da böyle bir amaç peşinde değiller miydi?

7.

KAFKAS 'KÖPRÜSÜ' MÜ, KAFKAS 'SEDDİ' Mİ?

15 Nisan 1993

Moskova, eski **Sovyet İmparatorluğu'nu,** denetimi altında tutmak istiyor, bu açık: 'adamlarının' iktidarda olduğu Ortaasya'da durum sakin, oysa **Kafkasya'da** kan gövdeyi götürüyor. **Halk Cephesi,** öteden beri **Moskova'ya** ters' gelmiştir, çünkü **Elçibey** dizgini kolay kabul etmeyen Türklerden birisi, Türklüğünü ciddiye alıyor; oysa bu **Moskova'nın** geleneksel **Kafkas** politikasıyla uyuşmaz, çünkü:

1/ **Moskova'ya** göre **Kafkasya Önasya** Türkleri'yle **(Anadolu), Ortaasya** Türkleri arasında, kolay bir köprü değil, ciddi bir sed oluşturmalıdır; böylece **Rusya'nın** güneyinde, Tuna'dan **Sarınehir'e** uzanan, muazzam bir 'Türk dünyasının' yükselmesi önlenir. 2/ Köprünün gerçekleşmesi, **Ortaasya** petrolünün, **Azerbaycan** üzerinden **İskenderun'a** akması demektir ki, bu da **Önasya** Türklüğü ile **Ortaasya** Türklüğü'nün ekonomik entegrasyonu anlamına gelir, ortaya çıkan güç tablosu **Rusya** için ürkütücüdür; yalnız **Rusya** için mi, nerede petrol kokusu duysa oraya burnunu sokan, **'Sistem'** için de!

ABD, Ortaasya Türk Cumhuriyetleri'ne, **Türkiye** üzerinden 'girmeyi' planlamıştı, planı hâlâ geçerlidir ya; **Moskova, Washington'un** aklını çelmeye uğraşıyor; telkini şudur: 'Türkler, ancak sıkı denetim altında iyi müttefiktirler; kendi başlarına bıraktınız mı, büyürler ve tehlikeli olurlar'; gözlendiği kadarıyla, telkinleri **ABD** üzerinde etkili olmaktadır.

Nereden mi belli?

BM prensipleri, **AGİK** kararları, vs. işlemiyor; saldıran ister **Sırbistan,** ister **Ermenistan** olsun, eğer Hıristiyansa **Sistem'in** onu engellemesi söz konusu değil, kuru sıkı atıyorlar! Buna mukabil ezilen ister **Boşnak** ister **Azeri** olsun, eğer Müslüman -fazladan Türkse- yandı, kimsenin kılını bile kıpırdattığı yok! Öyle bir mertebeye varıyor ki bu, **Batı'nın** 'denetlediği' Müslüman Araplar da; Rusya'nın 'denetlediği' Müslüman Türkler de, tınmıyorlar.

Ünlü Alman gazetesi **Die Zeit** ilginç bir tartışma açtı, başlığı çarpıcıdır: **"İslamiyet Dünyayı Tehdit Ediyor mu?";** her katılan bir şey söylemiş ya, gazeteci **School-Latour'un** dedikleri, bizi özellikle ilgilendiriyor: **"1/ ABD'de, en çok da ordunun üst kademelerinde, İslama karşı bir cephe mantalitesi gelişmiştir. 2/ Amerika'nın bu yaklaşımını Rusyalar da paylaşmaktadır."** Merkezi **Londra'da** bulunan, **Stratejik Araştırmalar Enstitüsü** yetkilisi **Albay Andrew Duncan'sa** ne demiş, o da ilginç: **"...Türkiye'nin Azerbaycan'a müdahalesi, Batı'lı ülkelerin tepkisini doğurur. Ruslar'ın askeri tepki ihtimali zayıftır, Türkiye'nin asıl Batı'nın tepkisinden kaygı duyması gerekmektedir; Türkiye'nin tek taraflı müdahale kararı alması, Batı'yı kızdıracaktır." (Meydan,** 7 Nisan 1993)

Demek Ruslar kartlarını iyi oynamış, gazeteci **School-Latour** haklı ama, Ankara'nın Müslüman **Boşnak** ya da **Azerilere** yardım elini bağlamak, sonunda **'Sistem'in,** -bu arada Rusya'nın- aleyhine işlemez mi? Geldik mi, yine o çıkmaza?

Kafkasya köprü mü olsun, yoksa sed mi?

Die Zeit'daki tartışmada Türkolog **Kappert** diyor ki: **"...Asya'daki Türk Cumhuriyetleri üzerindeki İslam baskısı yüzünden, bu ülkeler çağdaş ve laik bir alternatif olduğu için; İran'ı, Suudi Arabistan'ı ya da Afganistan'ı değil, Türkiye'yi örnek alıyorlar";** doğru olmasına bu doğru da, 'sistem'in, -bu arada Rusya'nın da- çıkmazı da bu değil mi? Daha önce tartışmıştık, **Ankara** işi ciddiye alırsa, bu defa 'Türk Dünyası' başlarına dert olacak; onun için 'çaktırmadan' Ankara'yı kontrol altında tutmak istiyorlar; bu da gazeteci

School-Latour'un, hepimizin gördüğü ve söylediği ihtimalin tekrarlanmasına yol açıyor:

"...Türkiye bu rolünü uzun süre sürdüremez, Bosna'daki, Bulgaristan'daki, Azerbaycan'daki Müslümanlara yardım edemezse, prestijini kaybeder; bu da Asya Cumhuriyetleri'nin, 'ulusal devletin', çıkış yolu olmadığı, 'tek çarenin' ümmetten geçtiği görüşüne saplanmalarına neden olabilir."

Onun içindir ki, **Moskova** nasıl **Azerbaycan'da Muttalibof'unu** özlüyor ve arıyorsa; **Washington** da kuşkusuz, **Ankara'da** kendi **Muttalibof'unun** bulunması, özlemini çekiyor ve onu arıyor: ancak, o zaman, Türklük, bu iki başkentin denetiminde, uslu uslu, varlığını sürdürebilir.

8.

'SÖMÜRGECİLİĞİN FEDAKÂR GERİ DÖNÜŞÜ...'

1 Temmuz 1993

'Modern Zamanlar' yazarı **Paul Johnson, The New York Times'da** bir yazı yayınlamış, dilinin altındaki baklayı çıkarıyor; **'Soğuk Savaş'** bitti ya, nasıl olsa **'Bağlantısızlar'** eskisi kadar faal değil, sömürgecilik niyet ve heveslerini, 'küreselleşme', 'Yeni Dünya Düzeni' gibi etiketlerle gizlemeye ne lüzum var, açıkça söyler, kabahati da azgelişmişlerin üzerine atarsın, olur biter.

Paul Johnson'un yazdıklarına önce bir göz atar mısınız?

"...kabul edelim: bazı ülkeler kendilerini yönetmeye hazır değil! Günümüzde sömürgeciliğin yeni bir görünümle dönüşüne tanık oluyoruz. Bence bu pratik olduğu kadar, ahlâki esaslar yönünden de teşvik edilmesi gereken bir akım. Bugün Üçüncü Dünya ülkelerinin pek çoğunda görüldüğü gibi, hükümetlerin parçalandığı ve uygar yaşamın en basit koşullarının bile sağlanamadığı ülkeler için, başka hiçbir alternatif bulunmuyor."

Johnson'un örnek olarak **BM'nin Somali ve Yugoslavya** müdahalelerini vermesi, rezaleti büsbütün ayyuka çıkarmaz mı? Bu hesapça **Çekiç Güç'ün Kuzey Irak** operasyonunu da, aynı çerçeve içinde değerlendirmek pekâlâ mümkün. **'Sistem'** egemen olduğu **BM'i** kullanarak, çevre ülkelerine el koyuyor; tıpkı Conrad'ların, **Kipling'lerin, Mel-**

ville'lerin anlattığı o 'eski zamanlarda olduğu gibi', oralara 'uygarlık götürüyor'; aynen evvelce olduğu gibi, o ülkelerin 'rızasını almak' da gerekmezmiş, çünkü:

"...BM'nin yasal bir yönetimden gelen çağrı üzerine müdahale uygulama yöntemi, Haiti ve Somali örneklerinde olduğu gibi, davet edecek bir hükümet bulunmadığı zamanda nasıl işleyecek? Bir kenarda durup bekleyecekler mi? 70'lerde buna verilecek yanıt 'evet' olurdu ama, 80'lerde Batılı Güçler (tabii 'Sistem' demek istiyor) doğru olduklarına inandıkları durumlarda kuvvetlerini kullanmaya yeniden olumlu bir gözle bakmaya başladılar..." (Cumhuriyet, 21 Mayıs 1993)

Daha açık nasıl söylesin?

Yüzsüzlüğün bu mertebesi görülmemiştir.

Aslında hukuki ve siyasi olarak 'bağımsız' olan bu ülkeleri işgal için gösterilen gerekçe nedir? Açlık, nüfus artışı, doğal âfetler, vs. de varmış ama, bunların asıl sorunu 'kötü yönetimler', yönetimin hiç bulunmayışı, ya da içsavaşmış; bu sebepten kendi kendilerini yönetemiyorlar, 'Batılı Güçler'in müdahalesi zorunlu oluyor.

Üçüncü Dünya ülkelerinin çok ciddi, çok da önemli sorunlarla uğraştıkları doğrudur, doğrudur da, **Paul Johnson** bunun neden böyle olduğu üzerinde ciddiyetle durmamış; bunların büyük çoğunluğu, yakın zamanlara kadar oralara 'uygarlık götürmüş' sayılan sömürgeci ülkelerin yönetimi altındaydılar, ne yâni, o kadar iddialı Batılı Güçler bu halklara kendi kendilerini yönetebilecek kadar olsun 'uygarlık' öğretememişler mi? Elbette öğretmemişlerdir, o da lâf mı, üstelik iliklerine kadar sömürmüş, hükmedebilmek için halkını bölmüş, yöresel kültürünü elinden geldiği kadar tahrip etmiş, ekonomilerini çokluk 'tek ürün' ekonomisine dönüştürmüşlerdir; yâni bu ülkelerin içinde debelendikleri çıkmaz, zaten sömürgeciliğin onları içine ittiği bir çıkmaz, şimdi de bu XIX. yüzyıl sonlarının aleni sömürgeciliğine gerekçe sayılacak, öyle mi?

Vallahi pes!

Baksanıza, adam ne diyor, olay 'vicdanlarını rahatsız ediyormuş!';

"...açlık da dahil olmak *üzere,* meydana gelen korkunç olayların çoğunun nedeni ülkedeki kötü yönetimler, ya da yönetimin hiç bulunmayışı. 30 yıldan fazla bir süredir uluslararası topluluklar (yine 'Sistem'), nedenleri değil, belirtileri tedaviye uğraşıyor (çünkü, 'Soğuk Savaş' sürmekte idi). Aslı itiraf edilmese de en önemli neden bazı devletlerin henüz kendilerini yönetmeye hazır olmamaları..."

"...süregelen varlıkları ve sebep oldukları şiddet, komşularına yönelik tehdit oluşturduğu gibi, bizim vicdanlarımızı da rahatsız etmekte; bu noktada, ahlâki bir sorunla karşı karşıyayız: bu çaresiz bölgelere gidip, oraları yönetmek, uygar dünyanın görevidir." (Cumhuriyet, 21 Mayıs 1993)

Paul Johnson'a göre, bunun adı neymiş, merak mı ettiniz? Söyleyeyim: "Sömürgeciliğin Fedakâr Geri Dönüşü!"

Hiç mi utanmaz?

9.

IRKÇILIĞIN TABANI*...

17 Temmuz 1993

Çocukluk bu ya, aklımız ermiyor; iki büyük savaş arasında en çok sevdiğimiz filmler, denizaşırı ülkelerde geçen serüven filmleri! Ben, nedendir bilinmez, Siyah **Afrika** filmlerini yeğlerdim, bir de yelkenli gemilerin kol gezdiği, eski denizcilik filmlerini! Bunların **'colonialisme/ sömürgecilik'** dönemi filmleri olduğunu, o tarihte nereden bilecektim ki? Oysa 'beyaz' avcının vahşi ormandaki kılavuzu 'iyi zenci', ona **'buaana/ efendi'** diye hitap ediyor; bütün **Güney Asya** yerlileri ise, hizmetinde çalıştıkları beyazlara, **'Sahip'** diyorlar; sadece bu iki kelime, bu iki hitap tarzı bile, aslında işin mahiyetini açıklamaya yeter.

XIX. yy. Avrupa'lısı için, üzerinde egemenlik kurduğu denizaşırı ülkelerdeki 'yerliler' neresinden baksanız 'vahşilerdir, yâni 'aşağı ırklar'; 'uygarlık' dediğin, **Avrupa'lı** 'seçkin' beyaz ırkın bir başarısı, hatta 'ayrıcalığı'; onun için bunu, gerektiği takdirde, öteki ülkelere ve halklara 'cebren ve hile ile' kabul ettirecektir. Keşifler dönemi boyunca, **Kristof Kolomb'dan** başlayarak **Avrupa'lı** 'beyazların, denizaşırı yörelerdeki kızıl, sarı ve siyah derililere reva gördükleri zulüm ve vahşet, havsalanın alamayacağı ölçüdedir; servetleri yağmalanmış, uygarlıkları tahrip edilmiş, insanları köleleştirilmiştir!

Bunların farkına vardıkça, kendi kendime sormuşumdur: Bu nasıl iş, **Avrupa** aynı Aydınlanma Çağında hem **İnsan Hakları** Beyannamesi'ni yayınlıyor, hem de -kölelik dahileri aşağılayıcı insan hakkı 'ihlâllerini' yeryüzünün her yanında

yapmaya kendinde hak görüyor? Yoksa bu **Batı'nın** uygarlığını, **Yunan/Latin** mirası üzerinde kurmasından mıdır? Malûm ya, eski **Yunan** ve eski **Roma** 'vatandaşlarına' uygar ve demokrat, fakat 'kölelerine' acımasız toplumlardı; **Batı,** sömürgecilik çağında, aynı modeli gezegen ölçüsünde uygulamış, bundan hiç utanmamıştır.

Bu kadar lâf ırkçılıkla sömürgeciliğin gizli iç bağlantısına ışık tutmak için! **Avrupa'da** ırkçılık teorileri en parlak dönemini XIX. yy.'da yaşadı: ırkçılığın 'babaları', yâni Fransız **J. P. Gobineau** (1816/1887), İngiliz **H. S. Chamberlain** (1855/ 1927) o yüzyılın 'çocuğudur'; ana fikirleri de 'âri ırkın' yani beyaz ve sarışın olanların 'uygarlığı' yarattığı, bu yüzden de öteki ırkların üstünde olduğu fikridir. Slav, Latin, Cermen ırkçılıkları bu noktadan yola çıkmış, Nazilerin ırkçılık teorisyeni **A. Rosenberg, Hitler** dönemi ırkçılığına bu gerekçelere dayanarak yol vermiştir: Yahudiler 'aşağılık' bir ırktılar, saf ve 'âri' Cermen ırkını bozuyorlardı, tasfiye edilmeliydiler.

İlginç olan elbette şu: XIX. yy. 'beyaz, Hıristiyan ve **Avrupa'lı'** emperyalizmin, yeryüzünün öteki ülkelerini sömürgeleştirip, halklarını egemenliği altına aldığı yüzyıl; işe bakın ki ırkçılık, beyaz ırkın üstünlüğü teorileri de aynı yüzyıl içinde ortaya atılıyor; artık **Batı,** derileri farklı renklerde, kültürleri değişik halkların uygarlıklarını yok saymakta, onları kendi uygarlığının köleleri olarak görmektedir. Eski ve 'yeni' ırkçılıkları doğru değerlendirebilmek için, olayın bu veçhesini atlamamak lâzım: **Kolomb** ve sonraki Amerikan 'fâtihleri', yerlileri sadece derileri 'kızıl' olduğu için aşağı görmüyorlardı; **İnka, Aztek ve Maya** uygarlıklarını da **'beyaz, Hıristiyan ve Avrupa'lı'** olmadıkları için zaten uygarlıktan saymıyor, bu yüzden de tahribini 'sevap' telâkki ediyorlardı.

Günümüzdeki ırkçılığın tarihi tabanı budur.

Irkçılığın 'babaları', **Gobineau ve Chamberlain'in,** büyük sömürge imparatorlukları kurmuş olan **Fransa ve İngiltere'den** çıkmış olmaları, boşuna mı? Şaşırtıcı olan **Chamberlain'in** sonradan Almanlığı, **Almanya'da** yaşamayı seçmesi; ayrıca **Fransa'da** teorileri o kadar ilgi çekmeyen **Go-**

bineau'nun fikirlerine, Alman büyüklerinin (sözgelişi **Wagner,** sözgelişi **Nietzsche)** sahip çıkması, bu 'kayma' daha sonra 'Alman faşizmi ve ırkçılığına' zemin oluşturacaktır; elbette, öncelikler olmasaydı, **Alfred Rosenberg** olamazdı.

Rosenberg'den, klasik ırkçılıktan farklı olarak, günümüzün ırkçılığı, biyolojik unsurları değil, kültürel unsurları öne alıyor; hangisini alıyorsa alsın, bence temeli aynı kalır: **Batı'lı, beyaz ve Hıristiyan** (özellikle de **Protestan)** olmadınız mı, yandınız, 'ırkçı' üstelik uygarlık adına, elinde baltasıyla tepenizdedir.

10.

'YENİ' IRKÇILIK...

20 Temmuz 1993

Ne demiştik? Batı'da ırkçılık, sömürgecilik döneminde belirir ve dalbudak salar; tabanında Avrupa'lıların, egemen oldukları denizaşırı ülkelerin yerli halklarından kendilerini 'üstün' görmeleri yatar.

Virginia Üniversitesi İnsan Hakları ve Etkileşim Merkezi, bu konuda bir rapor hazırlamış, buna göre: **"Batı Avrupa'daki olayların adı 'yeni ırkçılık'. Irkçılığı 19. yy'da dedeleri, dünyanın başına belâ etmişler, yâni Batı'daki ırkçılığın yüzyıllık bir geçmişi var. Milliyetçiliğin ve millet (burjuva) devletinin hemen ardından ırkçılık ortaya çıkıyor. Bu da son derece doğal, çünkü ırkçılık milliyetçiliğin güçlendirdiği etnik kendini beğenmişliğin hastalıklı hâli." (Hürriyet,** 8 Haziran 1993)

Hazırlayanların hepsi 'uzman'mış ama, raporun fikrine katılmak zor; insan merak ediyor, önce ırkçılık niye **Avrupa'daki** milletlerin birbirine karşı tavrı olmadı da, daha ziyade sarı, kızıl, siyah derililere karşı bir tavrı oldu? **Avrupa'lı** ülkeler, çıkar hesapları toprak sorunları yüzünden birbirlerine 'düşman' olmuşlardır fakat birbirlerini 'ırk' olarak asla 'aşağı' görmezler; bunun en çarpıcı örneği, **Nazi** Irkçılığı'nın davranışıdır: Savaşın en azgın döneminde bile, **III. Reich'ın** ırk olarak aşağıladıkları Yahudiler, Çingeneler, Zenciler filandı; kesinlikle 'fiilen' savaştıkları İngilizler ya da Fransızlar değil!

Rapor, bu ince fakat önemli noktayı atlamış!...

...atlamasaydı, ırkçılık olgusunda milliyetçilikten çok, çarpışan kültürlerin ve uygarlıkların etkili olduğunu saptamış olacaktı. Nitekim iş günümüzdeki ırkçılığın tanımlanmasına gelince, belki de çaresiz kaldığı için, bunu yapıyor; demiş ki meselâ:

"...eski ırkçılık kavramı biyolojik nedenlere dayanıyor, yâni genlerine göre insanlar ayrılıyor, derinin rengi, saç, yüz hatları, kafatası yapısı, boy gibi unsurlar ön planda; sarışın insan rahatlatıyor da, esmer tenli, kısa boylu olan ürkütüyor; yeni ırkçılık ise biyolojiye önem vermiyor, kültürel farklılıkları öne çıkarıyor." (Hürriyet, 8 Haziran 1993) .

Neden ola ki? Çünkü XX. yy. klasik sömürgecilik dönemini kapatmıştır, artık 'yeni' sömürgecilikten söz ediliyor; eh yeni sömürgecilikte de, elbette 'yeni' ırkçılık geçerli olacak! Bu arada **Avrupa,** denizaşırı ülkelerden kendi kabuğuna çekilmek zorunda kalmış, işin kötüsü eski sömürgelerinden **(Üçüncü Dünya'dan) Avrupa'ya** şimdi tersine bir göç hareketi başlamıştır. **Hindu'lar, Bangladeş'tiler, Pakistanlılar İngiltere'ye; Endonezya** ve çevresinden gelenler, **Hollanda'ya; Kongolular Belçika'ya; Kuzey Afrikalılar, Senegalliler Fransa'ya; Türkler ve Yugoslavlar, Almanya'ya** yığılıyorlar. Önceleri, 'uygarlık' üstünlüklerine güvenen bu eski metropoller, gelen 'göçmenleri' ya da 'sığınmacıları' köle gibi kullanacaklarından, kimliklerini de kendi kültürleri içinde eriteceklerinden emindiler; o kadar ki, **Almanya** gibi bazıları, ekonomik çıkarını düşünerek, yabancıları ülkesine bizzat çağırmıştı.

Ama dünya eski dünya mı? Evdeki hesap çarşıya uymadı.

Dışarıdan dalga dalga gelen göçü, **Avrupa** artık ne eritebiliyor, ne engelleyebiliyor; öyle ki eskiden orijinal uygarlıklarını hiçe saydığı, hatta tahribe kalkıştığı kavimler, şimdi, -üstelik Avrupa'nın göbeğinde- **Batılı, beyaz ve Hıristiyan** uygarlığın egemenliğini tehdide yönelmişlerdir. Yeni ırkçılık hareketinin asıl itici gücü bu!

Üstelik bu hareket, sanıldığı gibi kendini bilmez 'bir avuç' **Lepen** yandaşının, ya da **Hitler** 'piçinin' marifeti de değil! Başta **Almanya** olmak üzere, AT ülkelerinin bilinçli kaygı ve di-

renişinin sonucu. Hele bir düşününüz, önceleri neredeyse adımına sarı lira sayarak Türk işçilerini Almanya'ya çağıran Bonn yönetimleri, sonraki yıllarda her gün biraz daha önleyici ve engelleyici önlemlere başvurmadılar mı? İşçilerin göçüne, ailelerin getirilip götürülmesine kısıtlamalar getirilmedi mi? Almanya'dakilerin Türkiye'ye dönmeleri için özendirici koşullar yaratılmadı mı? İşçilerin AT içinde serbest dolaşımına oldum olası karşı çıkılmıyor mu?

Almanya Türklerin ulusal kültürlerini koruyarak içinde bir ur gibi büyümesinden rahatsızdır, aslında gitsinler istiyor, yasal yollardan bunu sağlayamıyor; işte o zaman devreye, bu toplumsal tedirginliği sömüren 'dazlaklar' giriyorlar -ya da sokuluyorlar-; dozunu gittikçe artıran gizli açık terörizm, 'istenmeyen ırkın' ürkütülerek Almanya'dan sökülüp atılmasını sağlayacaktır; hesap besbelli bu!

Hele gidip meraklısı, oralarda bir araştırsın bakalım; zincirleme kundaklamalardan sonra, Türkler arasında kesin dönüşü düşünmeye başlamış olanlar, azalmış mı, çoğalmış mı?

11.

BATI'NIN 'ASLA' AFFEDEMEDİĞÎ...

12 Mayıs 1994

Kıbrıs'ta o 'Kanlı Noel' yaşanırken, tesadüf Paris'teydim: 60'lı yıllar, havada gizli bir gerilim, öğrenci kahvelerinde ateşli tartışmalar! Türk uçakları bilinen müdahalesini yapmak zorunda kalınca, en 'samimi' Fransız dostlarım bile, bana, Ankara'nın böyle bir zulmü yapmaya, kendinde nasıl hak gördüğünü sormuşlardır; yani, 'haksızlığımıza', daha olayı duydukları an karar vermişlerdi, bundan emindiler!

Bilmem başkalarında da böyle olmuş mudur? Avrupa'da yaşamış olmak, Türkiye'deki 'ilericilerin çoğunda olan, Batı lehindeki bazı önyargılarının, ne kadar yanlış olduğunu bana göstermiştir: Batı'nın 'evrenselliği'ni ilan ettiği ilkelerin ve hakların hemen hepsi, gerçekte münhasıran Batı'da, Batılılar arasında geçerlidir; 'kendilerinden' saymadıkları ülkelere ve halklara, son derece duyarsız ve acımasızdırlar; hatta onların birbirini kırmasını, gizli bir keyifle uzaktan seyreder, engel olmak için de parmaklarını ile oynatmazlar.

Kolay kolay da, kimseyi 'kendilerinden' saymazlar ha! Hiçbir ülkenin yöneticileri, Batı'ya ve Batılılar'a şu son yarım yüzyılda Türkiye'nin yöneticileri kadar dalkavukluk etmemiştir; bu bir gerçek, gerçek ya, sonuç da ortada: AT dört başka ülkeyi daha 'kabul ediyor', Türkiye hâlâ kapıda beklemektedir; Amerika'ya gelince, muamelesi 'uydu' muamelesi: aksi halde, en haklı olduğumuz konularda bile, bizi, karşı tarafın tezlerine baş eğmeye zorlar mıydı? Yaptığı hep budur!

Batı, kendi için laiktir de, sıra üçüncü ülkelere geldi mi, Hıristiyanlığı ağır basar; daha 50'li yıllarda, sağcı solcu ortacı, çeşitli Fransızlarla tartışırken, yavaş yavaş o müthiş gerçeği keşfeder gibi olmuştum. **Avrupa'lı** -ister aydın ister halktan biri olsun- tarihteki iki büyük şeyi asla affedemiyordu: **Arapların İspanya'da kurup yaşattıkları Endülüs devleti, bir; Devlet-i Âliyye'nin yüzlerce yıl Doğu ve Merkezi Avrupa'yı egemenliği altında tutması, iki!**

Her iki olay da, **Avrupa'nın** iyice yozlaşmış Hıristiyan ortaçağının tam üstüne geldiği için, onlarda adeta bir 'travma' etkisi yapmış; kafalarında, sık sık ve kolaylıkla özdeşleşebilen Türk ve Müslüman (hatta Arap) **paranoia'sının** doğmasına neden olmuştur. **Rönesans** sonrası, **Avrupa'sı** dikkat edilirse hemen görülür ki, bu 'barbarları' bir an önce geldikleri yerlere sürmek telaş ve uğraşlarıyla doludur.

Bilindiği gibi **Endülüs'de** sonuç alınmakta çok gecikilmemiş, dahası **Kuzey Afrika** Arapları sömürgeleştirilmiş; ne var ki **Osmanlı'yla** hesabın kesilmesi yüzyıllar boyunca uzamıştır. **I. Dünya Savaşı,** 'şark meselesi'nin, -yani **Osmanlı İmparatorluğu'nun** paylaşılıp, Türklerin Asya'ya sürülmesinin- çözümü olacaktı, **Sevres Anlaşması** da, bunun senedi; gel gör ki Türkün ateşle imtihanını kazanıp, **Sevres'i Lausanne'la** değiştirmesi, hesapları altüst etmiştir; her şeye yeniden başlamak icab ediyordu, şundan ki **Müdafaa-i Hukuk da, Misak-ı Milli de, Batı'ya** ve **Batılılara** karşı ilan edilmiş ve örgütlenmişlerdi; **Türkiye Cumhuriyeti,** anti/emperyalist bir platform üzerinde, bir 'mazlum devlet' olarak kurulmuştu.

Şunu hiç unutmayınız: **Gazi Mustafa Kemal,** ölünceye kadar **Batılı** hiçbir ittifaka girmedi.

Sosyalist Sol daha 1950'lerde, **Batı'nın Türkiye'ye** gösterdiği yakınlığın **'Soğuk** Savaş'tan kaynaklandığını, bu vesileyle de ülkeyi 'Sistem'in denetimine almayı planladığını iddia etmişti; **'Soğuk Savaş'** bittikten sonra **Batı'nın** bize yaptığı muamele, içine düştüğümüz durum, iddianın ne kadar haklı olduğunu göstermemiş midir?

Gerçekte **Batı'yı** 'eski defterleri karıştırmaktan', **Sovyet Bloku** gibi muazzam bir tehdidin meydana çıkması alı-

koyuyordu; fakat, **Sovyet** ipoteği kalkar kalkmaz, asıl yüzlerini gösterip art niyetlerini açıklamaya koyuldular. Türkiye'nin, Batı'ya ve 'Sistem'e 'sadakatini' günde beş defa tekrarlamasına rağmen, son zamanlarda yaptıkları nedir? **Avrupa'lı** saymıyorlar, AT'ye almıyorlar; açık açık, **Misak-ı Milli'nin** ihlalini istiyorlar; **Kıbrıs'ta** 'barışçı çözüme kavuşmuş' bir sorunu, 'kaşıyorlar'; insan haklarını bahane edip vırt zırt ambargo tehdidi savuruyorlar; kredi notumuzu kırıyorlar, Rum Patrikhanesi'ni evrensel sayıyorlar vs.vs...

Sizi bilmem ama, bence bütün bunlar 'eski defterleri karıştırdıklarının' işaretleridir; ve bu gibi belirtilerin, **Türkiye'de Müdafaa-i Hukuk ve Misak-ı Milli** refleksleri doğurması kaçınılmazdır!

12.

'BATI'NIN YENİ 'DÜŞMANI', KİM?..

14 Mayıs 1994

Batı'nın 'düşmansız' -dolayısıyla savaşsız- edemeyeceğini, neden sonra buldum çıkardım; insanda tarih merakı olursa, olayları biraz da siyasi iktisat açısından değerlendirirse, birçok şeyi daha farklı, daha sağlam bir zemine oturtabiliyor.

Batı'nın ('Sistem'in) vakti XIX. yy. boyunca sömürge (koloni) savaşlarıyla geçiyor; o zamanlar 'düşman' ya Kızılderilidir, ya karaderilidir, ya da sarıderilidir; **Batılı, beyaz ve Hıristiyan** olmayan, o dönemde adamdan sayılmıyor; onları yokediyor, topraklarına el koyuyor, medeniyetlerini darmadağın ediyorlar; sömürgeciliğin, **Batı'yı** nasıl ihya ettiği bilinir; hele silah fabrikatörleri, iyice yükü tutmuşlardır.

Bizim çocukluğumuzda ve ilk gençliğimizde, 'düşman' değişmişti; artık o içlerinden birisiydi, yani **Batılı, beyaz ve Hıristiyandı** ama, **'Sistem'in** ruhunu oluşturan ilkeleri, yani temelini, yani liberal ekonomiyi, demokrasiyi reddediyor; 'yeni nizam'ın 'totaliter' olacağını söylüyordu. **'Sistem'** bu 'düşmanı' ancak sonu atom savaşına dönüşen topyekûn bir çatışmayı göze alarak yıkabildi; lâf aramızda, silah fabrikatörleri bilançolarını akla ziyan kârlarla kapattılar.

II. Dünya Savaşı ertesinde **Batı** yeni 'düşmanını' öteki 'totaliterde yani eski müttefiki **Sovyetler Birliği'nde,** onun temsil ettiği anti/kapitalist düzende buldu; bu çatışmayı, atom silahlarının dehşet dengesi sayesinde yeni bir dünya savaşına

çevirmediyse de, **'Soğuk Savaş',** o dengeyi korumanın gerektirdiği silahlanma, arada çıkarılan yöresel savaşlar **(Kore, Vietnam, Çin vs.)** silah fabrikatörlerinin yüzlerini güldürmekte devam ediyordu.

Onun için **Gorbaçov ABD'ne** büyük barış taarruzuna geçtiği zaman **Şevardnadze'ye** atfedilen o söz, son derece anlamlı ve derin bir sözdü; rivayet odur ki **Şevardnadze** şakaya getirip Amerikalılara: **"...size demiş, müthiş bir şey yapacağız: sizi düşmansız bırakacağız!"**

Bırakabildiler mi dersiniz?

'Sistem'in açıkça ilan edilmiş ya da edilmemiş 'yeni savaşlara' gebe, yeni 'düşmanlıklara' ihtiyacı vardır; açık uzlaşmazlık halinde olduğu 'hasımlar' hemen akla geliyor: **İran, Batı** için bir savaş odağıdır; ihtilaf hanidir sürüyor; hanidir, **İran'daki** yönetim alttan alta alaşağı edilmek isteniyor. Ya **Irak, Irak** 'resmen' **Batılı** bir koalisyonun 'hasmıdır', ona karşı savaşılmıştır; şu anda kıskıvrak bağlanmış, hâlâ başeğmediği için, ona 'ambargo' ile birlikte, yeni türden bir **Sevres Anlaşması** dayatılmıştır. Peki **Libya'ya** ne demeli? Yıllardır **Kaddafi'nin** topun ağzında olduğunu unutabilir miyiz? **ABD** uçakları **Libya'yı** bombalamış, **Akdeniz'de** sivrisinek uçsa, kabahatli olarak **Libya** gösterilmiştir. Listeyi uzatmak mümkün, son seçimlerden sonra **Cezayir,** ondan önce **Sudan,** bu arada **Somali,** hatta **Afganistan, Batı'nın ('Sistem'in)** potansiyel 'düşmanları' arasında yer alıyorlar.

Tabii farkettiniz, saydığım ülkelerin hepsi 'radikal' değil ama, hepsi 'Müslüman'; yani **'Sistem'** radikallik bahanesi ile bu defa en eski 'hasmına' yani Müslümanlığa takmış olmasın? Başka, daha kaygıverici ipuçları da var, başta **Bosna/Hersek,** ne yapıp yaptılar **Avrupa'da Bosna/Hersek** devletinin -ki kuşkusuz laikti- oluşmasını önlediler, ülkeyi ufalıyor, ona da adeta yeni türden bir **Sevres Anlaşması** dayatıyorlar. Dahası **Karabağ** sorunu; başka bir Müslüman ülkenin, **Azerbaycan'ın** -ki o da laiktir- belini doğrultmasını, Ermenileri kullanarak engelliyorlar. Ya **Kıbrıs Cumhuriyeti** -ki o da laik-, ellerinden gelse gırtlağına basarak, **Rum Cumhuriyeti'ne** zorla ilhak edecekler!

'Küreselleşme' çağında **Batı'nın ('Sistem'in) kendine seçtiği yeni 'düşman' kim, anlamak zor olmasa gerek!**

Türkiye'nin başına üstüste gelen -hemen hepsi **Batı** kökenli- belaları, lütfen bu açıdan da değerlendirir misiniz?

Cevabı biliyorum, denilecektir ki **Türkiye** laik, demokratik, liberal, 'küreselleşmeyi' kabul etmiş bir ülkedir; öteki Müslüman ülkelere **Batı'nın** 'vitrin'de göstereceği 'model'dir; onun için tehlike ne olabilir ki?

Bence biraz acele verilmiş bir cevaptır bu, çünkü **Bosna/ Hersek** de laiktir, **Azerbaycan** da laiktir, **Kıbrıs Türk Cumhuriyeti** de laiktir; üçü de hem demokratik, hem liberaldirler, üçü de 'çağdaş' birer toplum olmak iddiasındadırlar; buna rağmen **Batı ('Sistem')** onları -açıkça değilse de- pekâlâ gizlice 'düşman',- hiç değilse 'hasım' sayabilmektedir: davranışı bunu gösteriyor. O takdirde, **Türkiye'yi** niye sayamasın?

'yozlaşma'
nasıl başlar?..

1.

ZURNANIN
ZIRT DEDİĞİ...

21 Mayıs 1992

Eskiden ne güzeldi, ne kadar kolaydı: bazı şeyleri, olsa da 'yokmuş' gibi yapardık; olay isterse toplumun en alt katmanlarını bile sarmış olsun, 'varmış' gibi ele alınamaz, tartışılamazdı: **Türkiye Cumhuriyeti,** 1930'lu yılların yarısından itibaren bir **'Tabular Cumhuriyeti'dir;** ülkede her şey bürokrat oligarşinin 'kabul ettiği' gibi olmak zorundaydı; onun kabul etmediklerini ele almak, varlığını ileri sürmek, hele haklı olabilirliğini savunmak, açıkça belâ aramaktı.

Örnek mi? Ondan bol ne var? **Türkiye** bin yıllık musikîsine halkıyla istediği kadar sahip çıksın, 'resmen' klasik Batı müziğini kabul etmişti; öz müziğin yetenekleri bir kenarda bırakılır, devletin -dolayısıyla kamuoyunun- alâkası üç beş Batı müziği marifetlisinin üzerine çekilirdi. Demokrasi oldu, tutum değişti mi, yooo, en alaturka, en 'milli ve manevi değerlere meraklı' iktidarlar bile, meselâ halkın bütün kesimiyle benimseyip hoşlandığı müzikleri, devletin radyo ve televizyonlarına sokamadılar. Yalnız müzik de değil ha, geçen gün önemli Türk şair ve yazarlarının, **Milli Eğitim**'de hâlâ yok sayıldığını, bu yüzden de okul kitaplarına sokulamayacağını işitmedik mi?

Ahlâk düzeyinde yıllar yılı 'yok sayılan' konulardan birisi de, cinsellik ve içerdiği sorunlar olmuştur; açın bakın 40'lı

50'li yıllara ait dergileri ve gazeteleri, hatta edebi eserleri, içlerinde tek **erotique** satır bulamayacağınız gibi, cinsel kaymalar, çeşitlemeler vs. üzerinde en ufak bir imâya dahi rastlamak imkânsızdır. O kadar uzağa gitmeye ne hacet canım, dünyanın **'Cinsel devrim'** sarsıntısına uğradığı 60'lı yıllarda, benim konuyu gündeme getirmeye çalışan **'Hangi Seks?'** adlı kitabım, az mı saldırıya uğramış, az mı gürültüye sebep olmuştu?

70'li yılları, nasıl ipe sapa gelmez bir komünist eylem enflasyonu içinde geçirdiysek, -depolitizasyona yarayacağı için mi nedir,- 80'li yılları da, öyle bir cinsellik enflasyonu içinde geçirdik; çeşitli yasal yasaklar, muzır kurulları vs. çözülmeyi önleyemedi; büyük metropollerden başlayarak, kademe kademe, cinsellik ve içerdiği türlü sorunlar, -en başta erkek ve kadın eşcinselliği, travestilik, transseksüellik- **Anadolu** içlerinde konuşulmaya, tartışılmaya başladı. Bunda bir garabet var mı? Elbette yok, **'Açık Toplum'** yalnız politika ve iktisat düzeyinde değil, bütün düzeylerde de **'açık'** olmak zorunda; elbette cinsel azınlıklar da haklarını tartışacak; kadınlar da sevmek, sevilmek ve eşitlik haklarını savunacaklar!

İşte zurna burada zırt diyor, sanırım iki sebepten diyor: **1/ 'Tabular Cumhuriyeti'nin eski yasakları, özellikle bürokrasinin çeşitli kademelerinde hâlâ geçerlidir ve önemini korumaktadır. 2/ Üstelik bu bürokrasi kademeleri, taşrada, hâlâ geleneksel ümmet ahlâkının dogmalarının etkili olduğu, kırsal bir ortamda görev yapmaktadır.** O zaman ne oluyor, gerçekten zincirin topunu kaçırmış görünen metropol cinselliğinin taşraya yansıması, her iki kesimin şiddetli tepkisine mâruz kalıyor: sen **İstanbul'da** kadınlı erkekli açıkoturumlarda lezbiyenliği savunuyor; ya da kadın dergilerinde, kızların da elbette erkekleri 'tavlaması' gerektiğini mi söylüyorsun; üstelik kadın ya da erkek travestiler, her boydan transseksüeller ortalıkta kol mu geziyor; Konya'da bir punduna getirip genelevler kapatılmış, bu yüzden de fuhuşun her çeşidi minibüslere intikal etmiş; bunu bizzat Vali'nin ağzından işitiyorsunuz; ya da **Kütahya'da** masum -masum olmasa da başkasını kesinlikle ilgilendirmeyecek- kır gezmeleri, akıl almaz

bekâret kontrollarına yol açıyor; daha da kötüsü, iş intiharlarla bitiyor.

Neresinden bakarsanız bakınız, sonuç yürekler acısıdır.

Böyle acı olması acaba neden? Milletin handiyse birbirine karşıt iki halk olarak yaşadığı ülkemizde, **kozmopolit metropollerin serbestliği açıkça ahlâksızlık sanması; hâlâ feodal, ya da bürokrat taşranınsa, ahlâklılığı, kesinlikle kaldırılamaz bir tabular saltanatı gibi algılaması mıdır?**

Ne hikmetse, kaşığın sapını bir türlü ortaya getiremiyoruz.

2.

'MİLLİ VE MANEVİ DEĞERLER'?...

12 Temmuz 1992

Hangimiz farketmemiştir ki, politikacılarımızın dilinde, 'milli ve manevi değerlerimiz' lâfı hiç düşmez!

Aslında 'milli ve manevi değerler!' diye bir kavram, ya da kavramlar silsilesi, **Müdafaa-i Hukuk Doktrini'nde** yer almaz; hal böyle olunca, milli ve manevi değerleri muhafaza etmek arzusu, mazallah, **İstiklâl Mahkemesi** huzuruna bile götürürdü adamı; çünkü **Mustafa Kemal'in** 'kültür devrimi' radikaldir, ümmet üstyapısının temelden eleştirisi; ulusal demokratik devrim ilkeleriyle çelişen, her türlü 'maziperestliğin' toptan tasfiyesi demektir; onun içindir ki, devrimin kemikleşmeye (yozlaşmaya) yüz tuttuğu 30'lu yıllarda bile, herhangi bir politikacının çıkıp; 'milli ve manevi değerleri muhafaza edeceğiz' dediği görülmemiştir: asılmayı göze almakla birdi bu!

Bu söylediklerimi, sinek pislemedik bir yere yazın hele!

Kavram, devr-i dil-ârâ-yı demokraside, 'sağcı' partiler tarafından icat edilmiştir; o gün bugündür, önüne gelen kullanıyor; ilk bakışta, son derece masum bir ulusal kimlik savunması izlenimi verirse de, değildir; o sağcı partiler, **Mustafa Kemal'in** 'kültür devrimi' ile silip süpürdüğü 'şeriat değerlerini' savunduklarını açıkça dile getiremedikleri için, böyle bir kamuflaja başvurmuşlardır; yoksa, 'ulusal demokratik devrim', adı üstünde 'ulusal', 'milli ve manevi değerlere' niye sahip çıkmasın, elbette sahip çıkar, çıkmıştır da zaten, ama kendi 'idraki içinde'!

Ne var ki, **Mustafa Kemal'in** ölümünden sonra, üst-

yapısal kültür ilericiliği, fazla ileriye gitmiş; **Ortaasya'dan** taşıdığımız göçebe kültürüyle, aramızdaki bağı oluşturan **Selçuklu/Osmanlı** (Ümmet) kültürünü yok saymaya, **Ortaasya'yı** doğrudan, **Anadolu'da** bulduğumuz **Yunan/Latin** tabanına bağlamaya yönelmiştir; galiba tepkinin şiddetlenmesi de bu yüzden olmuştur; ulusal demokratik devrim, 'ulusallığını' unutup, 'ecnebiliğe' dümen kırınca, 'ulusallık' diye eski ümmet sentezinin değerleri öne sürülüyor.

Hiç düşündünüz mü, nedir bunlar? Şimdiye kadar **ANAP** dahil, hiçbir sağcı partinin, açık ve seçik olarak, ne olduklarını belirttiği görülmemiştir. Şahsen ne duydum, ne de gördüm; bir 'milli ve manevi değerler' lâkırdısıdır gidiyor, neyin nesidir, kimin fesidir bilmiyoruz; oysa bu değerler gerçekten ulusalsa, zaten rejim ulusal, onları yıkması, ya da ihmal etmesi mümkün mü, yoksa bindiği dalı keser; ulusal değil de dinsel ise, o takdirde devrimin ve ulusal gelişmenin, ana ilkeleri ve yöntemiyle cidden çelişiyor demektir, zaten tasfiyeye uğramıştır, 'ihyasına teşebbüs etmek' muhafazakârlığı filan aşar, düpedüz irtica (gericilik) olur ki, hem **Atatürk'ün Müdafaa-i Hukuk Doktrini'nden** yana, laik ve demokratik olmak; hem de tarihe mal olmuş feodal/ümmet üstyapısının değerler sistemini ihya etmek, **Anayasa'ya** da aykırıdır.

Bu da, sinek pislemedik yere yazılacak bir başka husus!

Dahası var; manevi değerler, acaba her zaman milli değerler midir? Bilen bilir, **Şeriat** 'kavmiyet'e karşı, temelinden 'ümmetçi'; açın bakın din dergilerini, yanılıp yakılıp bir yerde olsun Türklükten bahsediyorlar mı? Etmezler, Müslümanlık aşağı, Müslümanlık yukarı, kendilerine çizdikleri çerçeve budur; **As**ya'daki Türk cumhuriyetlerini bile, bu çerçeve içinde görüyorlar.

Bunun gibi, milli değerlerin, her zaman manevi değerler olması da gerekmez; nice milli 'mefahirimiz' vardır ki, uzaktan yakından 'maneviyâtla ilişkisi yoktur; yâni nereden bakılırsa bakılsın, sağcı parti sözcülerinin vırt zırt dudaklarından dökülen bu klişenin, mantıklı bir izahı yapılamaz; yapılması gereken, elbette, feodal/ümmet kültürü diyebileceğimiz **Selçuklu/ Osmanlı** kültür sentezinin hakkının verilmesi, o sentezin ve-

rilerinden yararlanılması; o tabandan, yeni laik ve demokratik bir millet kültürünün yaratılmasıdır ki, onun değerleri pozitivist olacağından, elbette 'maneviyatçı' filan olmayacaktır; galiba, 'sağcı' siyasi örgütlerin, bir türlü katlanamadığı, içine sindiremediği de budur.

'Milli ve manevi değerleri muhafaza etmek' klişesi, gerçekten ulusallığı perde ederek ümmetçiliği savunmaya yarıyor; ulusal, demokratik ve laik, yeni bir ulusal kültür sentezinin yaratılmasını istemiyorlar; istedikleri feodal/ümmet kültür sentezinin aynen sürdürülmesidir.

Oysa **Anadolu İhtilali,** tam da, bu sentezi tarihteki yerine koymak için yapılmıştı.

3.

YOZLAŞMA' NASIL BAŞLAR?

1 Ağustos 1992

Geçmiş gün, kiminle olduğunu tam olarak çıkaramıyorum, sanırım **Paul'dü, Grands Boulevards'da** bir sinemadan çıkmıştık, **Republique Meydanı'na** doğru yürüyoruz; demiştim ki: **"-...Paris'e geldim geleli, dikkatimi çeken bir nokta var, hangi sinemaya gitsem, film hangi ülkenin filmi olursa olsun, mutlaka Fransızca dublajını seyrediyoruz, oysa biz Türkiye'de filmleri hep orijinalinden seyrederiz";** bu dediğim, 1950'lerde oluyor; **Paul** biraz şaşkın, biraz üzgün: **"-Sahi mi,"** demişti, **"sözgelişi Fransız filmlerini de mi?"** Savaş öncesinde **İzmir'de,** hatta **Karşıyaka** sinemalarında seyrettiğim Fransızca filmleri hatırlayarak: **"-...onları da!"** demiştim; cevabı aynen şöyle olmuştu: **"-...Tunus'ta, Fas'ta filan da, öyle gösteriliyormuş!"**

Şu kısacık konuşmanın, ne müthiş bir kültür emperyalizmi gerçeğini sakladığını, o zaman elbette, anlayamamıştım; bunun için yılların geçmesi gerekti; o yıllarda, filmlerin dublajı ülkemizde henüz yaygınlaşmamıştı, bütün büyük sinemalar 'ecnebi' filmlerini, çevrildikleri dillerde oynatırlar, diyalogları alt yazı olarak Türkçe (daha eski yıllarda, hem Türkçe hem Fransızca) yazarlardı. Biz bütün uygar ülkelerde bunun bir gelenek olduğunu sanırdık; 1949'da **Paris'e** gidip de, usulün bu olmadığını görünce şaşmamı, bu yüzden olağan saymalı: birincisi onların neden böyle göstermediği için; ikincisi, biz Türkiye'de Türkçe dublajlı filmleri küçümsüyoruz, orijinalini arıyoruz; şu koskoca Fransız halkı -ki kültürlü diye bellenmiştir- nasıl oluyor

da, her filmi Fransızca dublajından seyretmeye katlanabiliyor, onun için!

Arkasından bir şey daha: Yahu bu Fransızlar, ünlü Amerikan şarkılarını da İngilizce söylemiyorlar, ne yapıyorlar, ünlü şarkıcılardan birisi onu Fransızca sözlerle lanse ediyor; herkes de o şarkıyı, o şarkıcının Fransızca bir şarkısı sanıyor. Bu o kadar böyleydi ki, Piaf'ın ünlü şarkısı Jezabel'in aslında bir Amerikan şarkısı olduğunu ancak Türkiye'ye döndükten sonra anlayabilmiştim; Türkiye'de herkes şarkıyı, İngilizce söylüyordu çünkü! İyi de, neden böyle yapıyorlar?

Çünkü ulusal kültür diye bir şey var, onlar gelişmiş ülke oldukları, ulusal kültürlerini daha gelişmiş ülkelerin kültürlerinin tasallutundan korumak istedikleri için, aktarmaları mutlaka uyarlama biçime sokmayı uygun görmüşler, ortalama seyirci/dinleyici, böylelikle, hem yabancı bir dilin sürekli baskısı altında kalıp, kendi dilini hor görmeye başlamıyor; hem de yabancı filmler, yabancı şarkılar derken, ülkenin ulusal kültürü ecnebi bir kültürün uydusu haline dönüşmüyor. Çünkü saptamışlar, biliyorlar ki, bugün film yarın şarkı derken, ecnebi bir kültürün geleneği göreneği ulusal kültürü yozlaştırmaya başlar, yozlaşmış kültürlerin yozlaşmış insanlar ürettiğine kanıt gerekir mi? Bir ülkede insanlar yozlaşmasın, artık hiçbir şeyi ayakta tutamazsın!...

Paul'ün Fransız filmlerinden söz ederken, Tunus'ta, Fas'ta filan öyle gösteriliyormuş demesi, o tarihte, gözlerimi faltaşı gibi açmıştı; Tunus, Fas ne, düpedüz Fransa'nın sömürgesi, eee, Fransızlar kendi ülkelerinde, -Fransa bağımsız bir ülke olduğundan- Amerikan filmlerini kesinlikle Fransızca oynatıyorlar, oysa zavallı Tunus ve Fas sömürge olduklarından, Fransızca filmlerini Arapça seyredemiyorlar, Fransızca görüyorlar. Böylece Fransız kültürü, Fransızca filmler aracılığıyla, sömürge topraklarına aktarılıyor. İyi ama, ya Türkiye?... Ulan Türkiye sömürge mi? Bağımsızlığımızı kazandık diye övünüp durmuyor muyuz? Öyleyse ne demeye, yıllar yılı, yabancı filmleri kendi dillerinden gösterdik durduk?

Türkiye, sonraları önemli adımlar atarak, sorunu doğru koymaya yönelmişti. 1960'larda, Rüçhan Çamay'a neden şar-

kılarını Türkçe söylemediğini sorduğumda, dudak bükmüştü bayağı; sonra sonra, o da Türkçe söylemeye başladı; 60'lı 70'li yıllarda, yabancı şarkıların çoğu Türkçe sözlerle tanındı ve okundu. Yabancı filmlere gelince, yine o yıllarda, birkaç büyük şehrin, kozmopolit birkaç mahallesi dışında, onları 'orijinalinden' seyretmek ihtimali, hemen hemen kalmamıştı. Türkiye'de dublaj tutundu ve gelişti, yabancı dillerin Türk seyircisi/dinleyicisi üzerindeki baskısı, epeyce hafifletildi; Yeşilçam Sineması'nın akla ziyan yaygınlaşması da, bunda etkili oldu.

Peki ya televizyon?

Önce bir soru: Yunan televizyonlarını izler misiniz? Ben İzmir'e gittikçe izlerim, bilir misiniz ki onların çoğunda Amerikan dizileri ve filmlerinin çoğu İngilizce olarak geçer? Bunu saptayınca, ben, ister istemez Paul'le Paris'teki konuşmamızı hatırlamış, televizyon düzeyinde Yunanistan'ın hâlâ bizim 1940'lardaki yerimizde olduğunu saptamıştım.

Çok şükür TRT televizyon yayınına başlarken, yayınların mutlaka Türkçe olması gerektiğini kavramıştı, öyle de devam etti; özel televizyon kanalları sorunu yeniden ve bütün vahametiyle gündeme getiriyor; onlar da aynı sorumluluğu gösterecekler mi, yoksa kültür emperyalizmine âlet mi olacaklar?

4.

İŞARETLİ SAYFA VE NOT...

6 Ağustos 1992

(Bilinmez hangi akşam üstüdür, batmak üzere olan güneş bulutlardan kurtulur; **İstanbul'un** üzerinde birden, yanardöner yangın kızıllığı; bu kızıllığın perdesine, ince minareler, kurşun kubbeler, siyah siyah çiziliyor; uzaktan **Marmara'ya** açılan yaşlı şilebin, özlemlerle yüklü sireni; **Cahit Irgat'ın** hiçbir zaman unutamadığım, o kısacık son derece güçlü şiiri: **"Ötme vapur gelemem / Dört duvarla sarılmışım."**

Acaba elimden kitabı, böyle yoğun bir duygusallık anında mı bırakmış; sayfayı işaretleyerek, altına o notu düşmüşüm? Hatırlamıyorum. Bakmak gerekti, dün **İbn Haldun'un 'Mukaddime'sini** (Cilt 1) şöyle taradım, ansızın önümde işaretlenmiş sayfa ve not! Bazı ilginç yerlerine, göz ucuyla olsun, bakmak istemez miydiniz?)

"...yenik olan, yenene uyma eyilimindedir. İm, kılık, inanç, düşünce yönünden ve daha başka yönlerden gösterir uyma eyilimini! Nedeni: İnsan her zaman kendisini yenende bir üstünlük bulunduğuna, ona boyun eğmesi gerektiğine inanır. Ya da ona boyun eğmenin, onun doğal yengisinden ileri gelmediği ve onda üstün bir yetkinlik bulunduğu yolundaki yanlışa kapıldığı için inanır. Düşünce ve inancını bu yanlışlığa bağlayınca, artık yenenin, tüm yol ve yöntemlerini benimser, ona uymaya çalışır..."

"...bu yanlış nedeniyledir ki, yenik olanı her zaman

yenene benzeme çabası içinde görürsün: giyiminde, kuşamında, binitinde, binişinde, silahında; bunları yapış ve kullanış yöntemlerinde ve bunlara verilen biçimlerde, bunlardan başka konularda, başka durumlarda benzeme çabasını bulursun. Aynı durumu babalarına benzemeye çalışan çocuklarda da görebilirsin. Düşün her zaman çocuklar nasıl babalarına benzemeye çabalarlar? Neden? Çünkü çocuklar babalarında eksiksizlik, yetkinlik bulunduğuna inanırlar..."

"...dünyanın çeşitli ülkelerini incele istersen. Bak da çeşitli ülkelerin halkları üzerinde, koruyucuların egemen ordusunun askerlerinin kılık ve görüşleri nasıl egemendir gör. Genellikle, çoğunlukla böyledir bu. Egemen ve savunma güçlerinin halk üzerinde bu denli etkili olmalarının nedeni, yenenlerin onlar oluşudur. Komşu olan iki toplumdan, biri öbürüne oranla, yenebilme yönünden daha güçlü durumdaysa, o zaman bile yeterli güçte olmayanlarda, bu benzeme ve uyma çabasının büyük ölçüde varolduğu görülür..."

"...bu çağda Gallere (Golvalılara) komşu olan Endülüs (İspanya) halkında görüldüğü gibi. Çünkü Endülüs'tekileri (Müslümanları) öbürlerine benzemeye çalışıyor bulursun. Giyim kuşamlarında, gelenek ve göreneklerinde, başka durumlarında, duvarlara, yapıtlara, evlere çizip işledikleri biçimlere, resimlere, heykellere varana dek, her konuda benzemeye çalışıyorlar. O denli ki, bilinçli bir gözle bakıp değerlendiren kimse, bunların birer 'istila' belirtisi olduğunu düşünür. 'Hüküm Tanrı'nındır'..." (s: 344)

Sayfanın kenarına düştüğüm nottaysa şunlar yazılı:

"Biz son savaşımızı kazanmamış mıydık? Öyleyse toplumumuzdaki yenilgi belirtileri neden?" Daha aşağıda şu birkaç satır görülüyor: **"...Yoksa Golvalılara benzemeye uğraşan Endülüs Müslümanlarına mı benzemekteyiz? O takdirde belirtiler, 'istila' belirtileri sayılmaz mı?"**

İbn Haldun, büyük bir **Doğu/İslam** klasiğidir. **İslam Medeniyeti Tarihi**'ni hep bildiğimiz ünlü **Prof. Dr. W. Bart-**

hold onunla ilgili olarak, şöyle bir değerlendirme yapmış, çok ilginç:

"İbni Haldun, kuramına temel olarak iktisadi koşulların değişmesini, göçebelikten yerleşik hayata ve köy hayatından kent hayatına geçişi ele almaktadır..."

Arap yazarı **Tâhâ Hüseyin'e** göre ise, **İbn Haldun, Batı'lı** büyük bir düşünce adamının, **Montesquieu'nun** öncüsüdür.

İbn Haldun'un dediklerine, ona göre kulak verelim.

5.

'AÇIK TOPLUM'DA **'KAPALI AHLÂK'** YÜRÜMEZ!

18 Ağustos 1992

Yoksa siz de onlardan mısınız?

Hani çok bilmiş, çok yaşamış halleriyle, yok sakallarını okşayarak; hem 'serbest teşebbüs'ten, 'açık toplum'dan yana olduklarını söyleyip, hem de 'sıkı' bir ahlâk anlayışını savunurlar; 'muhafazakârlığı', temel hayat felsefesi olarak benimserler! Toplumsal diyalektiğin, böyle bir mantığa imkân tanımadığını, oldum olası yazmışımdır; pazar ekonomisi, önce geleneksel feodal ahlâkı dağıtmadı mı, dağıttı, üç kişilik çekirdek aileyi yarattı çünkü.

"...üretim kapalı ekonomide, büyük aile içerisinde yapılır, üretilen, büyük aile içinde tüketilirken, sorun yok; üretim kitleselleşti mi, artık kapalı aile ekonomisinin sınırlarını aşıyor, pazar için, piyasa için yapılmaya başlıyor; erkek ücretli emek karşılığında piyasa için üretime koşulurken, kadının görevi evde kalıp çocuklarına bakmak, evin işlerini görmek! Al sana karıkocalı 'aşk yuvası'nın kökeni! Bu küçük birimin büyük aileden niye ayrıldığını sorarsanız, sebep yine aynıdır; piyasaya çıkardığın malı kim tüketecek, elbette toplum; aileyi kalabalık tuttun mu, acaba bazı önemli ürünlerin tüketim alanlarını iyice daraltmış olmaz mısınız?" (Kadınlar Savaşı, 1992, s 7)

Başka deyişle, çok aileye çok araba, çok kat, çok buzdolabı, çok televizyon satılabilir; ama iş orada kalmaz, erkeğin

ardından kadın da çağdaş üretime katılır, yâni ekonomik bağımsızlığını elde eder, o andan itibaren 'aşk yuvası' çekirdek ailenin de, onun ahlâkının da temelleri sarsılmaya başlamıştır, çünkü:

"...kadın kendini geçindirmek için koca aradığı sürece, aşk tek ve kutsaldır, evlilik ise dokunulmaz bir kurum; ama kadın toplumsal ortamda ekonomik güç sahibi olup erkek düzeyine ulaşınca, kurumlaşmış evlilik yerine 'serbest aşk' eyilimi ağır basıyor." (Aynı eser, s. 8)

Uzun sözün kısası, 'açık toplum'da 'kapalı ahlâk' yürümez.

Herkes, **Japonya'nın** çok gelişmiş bir 'serbest teşebbüs' ülkesi olduğunu da bilir, son derece 'muhafazakâr' olduğunu da! Oysa bakın **Japonya'da** neler oluyormuş:

"...günümüzde kadın erkek arasındaki cinsiyet savaşları da kızıştı ve dünyanın en geleneksel toplumlarından Japonya'yı da etkiledi. Newsweek Dergisi, 'evlilik cefasına değmez' sloganını benimseyen Japon kadın ve erkeklerinin, 'kutsal birliktelik' arayışı yerine, hayatın keyfini çıkartmayı yeğlediklerini yazdı..."

"...derginin yazısına göre, ülkenin önde gelen gazetelerinden Asahi Shimbun'un yaptığı bir kamuoyu yoklaması, cinsiyetler arasındaki uçurumun sessizce derinleştiğini ortaya koydu: Japon kadınları, erkeklerin beşte üçünü 'güvenilmez', benmerkezci, cansıkıcı, kaba, ruhsuz, 'hayatlarına sanki bir elkitabı yönvermiş' şeklinde niteliyor. Peki, çalışan, tatile kendi başına giden, her istediği yere 'takılan' bir kadın, herhangi bir erkekle yaşamını paylaşabilir mi? Tokyo'da, 35 yaşındaki bekâr bir işadamı, 'böyle şeyleri yapmış bir kadını, eş olarak asla kabul etmem' diyor." (Hürriyet, 6 Ağustos 1992)

Ne demek bu? 'Serbest Teşebbüs', **Japonya** gibi 'muhafazakâr' bir toplumda bile 'kapalı' ahlâkı çatlatmış, kabuğunu kırmış: kadınlar da, erkekler de, 'kendi hayatlarını' yaşamak istiyorlar! Haberi okuyunca, sözünü ettiğim yazıyı düşündüm, demişim ki:

"...kendisi de mal ya da hizmet üreten kadın, bu yoldan ekonomik özgürlüğüne ve bağımsızlığına kavuşunca, artık aile 'üçgenini' kolayca kırıp, kendine özgü bireysel tüketim ortamı yaratıyor. Batılı gelişmiş ülkelerde yalnız yaşayan kadın çok! Peki anlamı ne bunun, aile biriminden ayrı olarak satın alınmış otomobil, buzdolabı, kat, televizyon vs. değil mi? Aynı malları erkek de kendisi için alacağından, davranış, 'Sistem'in son derece işine geliyor." (Aynı eser, s. 9)

Başka bir yazımda ise, ulaştığım sonuç şu: **"...toplumun ekonomik tabanı değişecek de, ahlâk anlayışı aynı kalacak öyle mi? Böyle bir şey görülmemiş, o da elbet değişecektir. (...) Ümmet toplumundan millet toplumuna, dinsel ahlâktan laik ahlâka geçiş, her topluma damgasını basmaktadır, kuşkusuz bizim toplumumuza da basacaktır."** (Aynı eser, s. 133)

İşte, Japonya'ya basmış!

6.

BAKAN'IN KEYFİ KAÇMIŞ!..

23 Mart 1993

Bakan'ın keyfi kaçmış, yabancıların **Türkiye'de** özel okul açabilmesi önerisi, o kadar çok tepkiyle karşılaşmış ki, **'konunun anlaşılamamasından ve yoğun tepki yüzünden, bu fikrinden vazgeçmek üzere'** imiş! Bakan'ın fikrince mesele gayet basit, **'anlamayanların'** kafasına sokabilmek için, iki **'karşı konulmaz'** gerekçe ileri sürüyor, neymiş görelim:

"...hangi yabancı kim gelirse gelsin açacağı özel okulda bizim belirlediğimiz müfredata göre eğitim verecektir, yâni bu okullar bizim denetimimizde olacaktır, bundan çekinmemek lâzım..."

"...Türkiye'de yıllardan beri ruhban okulları var, biz Hıristiyanlaştık mı? Birçok ilimizde Amerikan kolejleri var, Amerikanlaştık mı? Bu gibi konularda, galiba biraz gerilerde kaldık." (Tercüman, 17 Mart 1993)

Aslında gerilerde, hem de çok gerilerde kalmış birileri var, ama onlar herhalde bu açık 'kültürsüzleştirme' önerisine karşı çıkanlar değil! Milli Eğitim Bakanı, bu değerlendirmesiyle, yeni **Türkiye Cumhuriyeti'nde** 'ecnebi' okullarını devredışı bırakabilmek için, **Lausanne'da** onca uğraşan **Müdafaa-i Hukuk'**çuları harcamıyor mu? Çünkü onlar, **Rüşdiye** ve **İdadiler'**den yetişmiş kadrolarla, **Anadolu İhtilali'ni** örgütlerken, o 'ruhban'- okullarından, o Amerikan kolejlerinden yetişmiş **İstanbul** aydınları, alenen ve resmen, **'Amerikan mandası'** talep ediyorlardı.

Biraz iz'an!

Ecnebi, **'bizim belirlediğimiz müfredata göre eğitim verecek'miş, 'okullar bizim denetimimizde olacak'mış,** niye **'çekinecekmişiz?'**

Kapsamlı ve çok yönlü 'kültür emperyalizmi' kavramını ve uygulamasını, 'müfredat programı' çerçevesine sığdırmaya çalışmak, ilginç bir yaklaşım! Çocuğun sadece başka bir dille öğretim görmesi bile onu ulusal kültür ortamından koparıp, halkına, yurduna ve tarihine 'yabancılaştırır'; gitgide Türkçe düşünemez olur, Türkçeyi bir ecnebi gibi konuşur; en kötüsü, artık bütün referansları ecnebidir, örnekleri o ülkeden verir, o ülkenin değer sistemini benimser.

Mevcut 'ecnebi' okullarda 'müfredat' bakanlığın sözde kontrolundadır ama, oralardan yetişmiş çoğu aydınımızın bu 'yabancılaşmayı' çalıştıkları her alanda sergilediklerine, her gün tanık olmuyor muyuz? Radyo spikerlerinden bilgisayar uzmanlarına, televizyonculardan iktisat uzmanlarına, nice yetişmiş Türk aydını öz dilini, öz kültürünü, öz tarihini ve öz yurdunu; diliyle eğitim gördüğü ülkenin dilinden, kültüründen, tarihinden ve yurdundan daha az tanır, daha az bilir.

Ruhban okullarında okuyanlar 'Hıristiyanlaşmış' mı, Amerikan kolejleri yüzünden 'Amerikanlaşmış' mıyız? Meseleyi bu sorularla geçiştirebilmek için, bu son derece vahim sorunu, hayli hafife almış olmak gerekir. Kim bilir kaç kere yazdım, **Albertini, 'Azgelişmişliğin Mekanizması'nda kültür emperyalizminin temel amacının, 'yerli aydını', 'yerli halka' yabancılaştırmak; bu arada, kentlerde birikmiş halkı da, 'kültürsüzleştirmek', olduğunu** yazmıştır; siz ne diyorsunuz, bırakın ruhban okullarını, Amerikan kolejlerini, 'Milli Eğitim'in hizmete açtığı **Anadolu** liselerinde ecnebi dille öğretim gören gençlerin çoğu, 'ulusallığına' yabancılaşmakta, başka kültürlerin kavramlarıyla, o dilin değer sistemine göre düşünmektedir. Asıl tahribat bu, asıl tahribat burada! Bu çocuklara, kendi yurtlarında görev yaptıramıyorsunuz, öz halklarına dudak büküyorlar, gözleri dışarda!

Hıristiyanlaşmak, sonraki iştir; ayrıca Bakan'ın sandığından çok daha etkili ve yaygındır; 'Amerikanlaşmamıza' gelince, gö-

renler Allah için söylesin, **Türkiye'nin** bugünkü toplumsal, kültürel ve siyasal görüntüsü, kırk yıl önceki Türkiye'nin; helezonun bir üst düzeyindeki 'gelişmiş ulusal model' midir; yoksa **'Sistem'in** 'küreselleşme' numarasıyla gelişmekte olan her ülkeye öngördüğü, tipik **'Amerikan modeli'** midir?

Daha da vahimi şu: **Müdafaa-i Hukuk Cumhuriyeti'nin** öngördüğü laik ve demokratik düzeydeki ulusal sanat ve kültür politikaları oluşturulmamakla kalmıyor; kültür emperyalizminin saldırganlığı karşısında, dil ve kültür bakımından savunmasız ve denetimsiz bırakılan halk; ulusal kişiliğini ve kimliğini hâlâ kaybetmemişse, **bunu ümmet döneminin değerler sistemine sığınarak, korumaya çalışıyor; bu da elbet, cumhuriyetin temellerinden birisi olan laikliğin, tahribi değilse bile, ciddi şekilde örselenmesi ve hırpalanması!**

Eğitimde ve kültürde, 'ulusal' kaybedilmiştir; terazinin bir kefesi, 'komprador' ecnebi alafrangalığına kayıyor, öbür kefesi feodal/ümmet sentezine; bizden çağdaş Türk kültür sentezini soran öteki Türk Cumhuriyetleri'ne, önerebileceğimiz bunlar mıdır?

Vah bize!

7.

NASIL GÖRMÜYORLAR, HAYRET!...

27 Mart 1993

Bakan'ın zararlı saymadığı o 'ruhban' okulları yok mu, niyetlerinin ne olduğunu E. Mead Earle 'American Mission in the Near East' adlı eserinde açıklamıştır:

"...misyonların temel işlevi, ticarete uygun bir ortam hazırlamaktır, insanda yarattıkları ruhsal heyecan ve benzeri duygular, yerli ırkın Batı uygarlığına eyilim duyması sonucunu vermektedir. Dünyayı ve Batı uygarlığını yakından tanımaları, o bölgelerdeki halklar gibi yaşama isteğini artırmakta ve bunun doğal sonucu olarak ticari faaliyet artmaktadır."

İlginç bulmadınız mı? Dahası var, 1895'de 'American Mission' adına Mr. H. O. Dwight, amaçlarını büsbütün açıklığa kavuşturuyor, demiş ki:

"...derneğimiz yaklaşık 65 yıldır Türkiye'de bulunmaktadır; ticari ilişkiler yönünden misyonlar bu bölgede elverişli bîr ortam yaratmışlardır. Bu ortam misyonların (ecnebi okulların) iki yönlü çalışmaları sayesinde gerçekleşmiştir: 1/ Geniş bir eğitim düzeni, 2/ Geniş bir basın ve yayın örgütü. Biz bu bölge halkını yalnız sattıklarımızı almaları için değil, gelecekte kurulacak tesisleri geliştirip yaşatabilecek bir düzeye gelmeleri için eğitiyoruz: bu yoldan yeni Amerikan yatırımlarına yeni alanlar açmak umudundayız."

O tarihte Asya Türkiye'sinde, yalnız Amerikan Mis-

yonu'nun 435 okulu vardı, 19.795 de öğrencisi! **Mustafa Kemal'in Türkiye'den** defettiği, **Milli Eğitim Bakanı'nın** ise yeniden açılmasında sakınca görmediği bu okulların, hangi 'hassas' bölgelere 'sızmış' olduklarını merak etmez misiniz? Buyurun size, coğrafi dağılım listesi: **Sivas'ta** 20, **Amasya'da** 10, **Harput'ta** 9, **Dersim'de** 2, **Diyarbakır'da** 2, **Ergani'de** 2, **Mardin'de** 3, **Bitlis'te** 2, **Muş'ta** 1, **Siirt'te** 3, **Van'da** 2...vs...

İzin verildiği anda, 'ecnebi' sermayesiyle açılacak özel okulların, aynı 'hassas' bölgeye gelip çörekleneceğinden şüpheniz mi var?

Ayrıca bu tutum yalnızca Amerikan misyonunun tutumu değildir. **'Sistem'in** gelişmekte olan ülkelere genel tavrı bu; böylelikle kültürel egemenlik, ekonomik ve siyasi egemenlik için, köprü olarak kullanılıyor; bunu da, bir kere daha **J. M. Albertini** söylesin:

"...ekonomik ve politik egemenliğin ötesinde, sömürgecilik Üçüncü Dünya halkının kişiliğini derinliğine hedef alan, geniş bir beyin yıkama kalkışımı olmaktadır. Sömürgeleşmiş ülke, sömürgeciyi taklit etmesine inandırılmak istenmektedir. Sömürge halkının sanatı, felsefesi ve dini inkâr edilmekte, giderek bu halkın kişiliği yokedilmektedir. Endüstri uygarlığı azgelişmiş ülkelere, kendi değer ve karşıt değerlerini de aktarmaktadır..." (Azgelişmişliğin Mekanizması, May Yayınları, 1974)

Diyeceksiniz ki Ulusal Kurtuluş Savaşı'nı yapmış, ulusal demokratik devrimini tamamlamış bir ülkede nasıl olabilir bu? **Albertini,** bunun da altını pek güzel çizmiştir, iki önemli noktayı belirtiyor:

"1/ 'Bağımsızlık elde edildiği zaman bile, özellikle kültür alanında sömürgecinin taklit edilmesi süregelir'; 2/ 'Batılı tüketim modellerinin ve endüstriyel toplum yararlarının Batılı hayat biçimleriyle karıştığı bir uygarlığa kavuşma tutkusu içinde bulunan, Üçüncü Dünya'nın ayrıcalıklı (seçkin) azınlıkları, şımarık çocukların aşırılık ve gösterişçiliğiyle, gönüllü olarak 'Amerikan hayat tarzını' benimser'..." (Aynı eser)

Bana sorarsanız, **Anadolu** liselerindeki İngilizce öğretim uygulaması da, ecnebinin Türkiye'de okul açmasının serbest bırakılması teşebbüsü de, asıl bu açılardan değerlendirilmelidir.

Oysa **Gazi Mustafa Kemal,** yeni **Türkiye'nin** kültür idrakini şöyle formüle bağlamıştır:

"...milli terbiye programından söz ederken, eski devrin hurafelerinden ve evsaf-ı fıtriyemizle hiç de münasebeti olmayan yabancı fikirlerden. Doğu'dan ve Batı'dan gelen bütün tesirlerden uzak, seciye-i milli ve tarihiyemizle mütenasip bir kültürü kastediyorum. (...) Çünkü lâalettayin bir ecnebi kültürü, şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin tahrip edici neticelerini tekrar ettirebilir. Kültür zeminle (haraset-î fikriyye) mütenasiptir, o zemin milletin seciyesidir." (2 Kasım 1992)

Bakan'a göre, o bu idrakiyle 'gerilerde kalmış' oluyor da, milli eğitimi 'küreselleştirmeyi' öngördüğü için kendisi ilerilere çıkıyor, öyle mi? **'Sistem',** XIX. yy'ın ikinci yarısında, **Anadolu'da** sağlam kültürel, ekonomik ve politik 'mevziler' ve 'kaleler' edinmişti; bunları **'Anadolu İhtilali'** yüzünden, **Lausanne'da** kaybetti, affedemediği budur, onun için de son elli yıldır, yeniden ele geçirebilmek arzusuyla **Türkiye'ye** yükleniyor; mesele bu kadar basit, ülkeyi yönetmek sorumluluğunu taşıyanlar, bunu nasıl görmüyorlar, hayret!

Yoksa görüyorlar da, ellerinden başka türlüsü gelmiyor mu? İşte o zaman ne yapmak lâzımdır diye merak ediyorsanız, **Mustafa Kemal'in 'Büyük Nutku'nu** nasıl bitirdiğini hatırlayacaksınız.

İsterseniz, bir kere daha okuyun!

8.

VAHŞİ ORMAN BAŞIBOŞLUĞU

20 Ocak 1994

12 Mart sonrasında (70'li yıllar) yazmış olmalıyım: **Türkiye'de** toplumsal ve ekonomik gelişme, klasik şemaya uymaz; mesela, önce ulusal burjuvazi gelişip soyluluğun değer sistemine karşı, liberalliğin ve **'sivil toplum'un** kavgasını mı verecek; **Türkiye'de** hayır, ulusal demokratik devrimi, aydın /bürokrat/ eşraf koalisyonu gerçekleştirir, sonra da bu devrimin dayanacağı ulusal burjuvaziyi yaratma sürecine girer; bir manada bu, rejimin elleri üstünde yürümesi demektir, bu sakıncalarını da beraberinde getirmiştir.

Bunlardan başlıcası, ümmet ahlâkı çökertilince, yerine liberal burjuva ahlâkının oturtulamamasıdır; gelişme şemaya uygun yürüseydi, soyluluğun egemenliği altında oluşan burjuvazi, sanatını, hukukunu ve ahlâkını da geliştirmiş bulunacak; yönetimi eline alınca, eski üstyapı kurumlarını tasfiye edip, içisıra oluşturmuş olduğu yeni üstyapı müesseselerine yasal geçerlilik sağlayacaktı. Batı'daki, klasik şemaya uygun gelişen ülkelerde, bu iş böyle olmuştur; soylular devre dışı kalınca, burjuvazi, insanların kanun karşısındaki eşitliğine, teşebbüsün serbestliğine vb. ait ahlâki ve hukuk kurallarını ilan eder; bazıları yasallaşır, mevzuata girer; bazıları âdet olur, teamül haline gelir, sürer gider: liberal burjuva, iş, aile ve toplum düzeninin, anarşiye kaymaksızın işlemesi bu kuralların, bu değerler sisteminin oluşmasına ve aksaksız uygulanmasına bağlıdır.

En basit örnek, en çok anglosaksonlar arasında yaygın

olan **'centilmenler anlaşması'** kavramıdır; neyi anlatır bu, yazılı da olmasa, eğer iki 'centilmen' aralarında herhangi bir sorunu şu şekilde çözeceklerine dair anlaşmışlarsa, anlaşmanın gereğini -hiçbir müeyyide (yaptırım) olmadığı halde- yerine getirmek zorundadırlar; kaytarmaları, yan çizmeleri, çamura yatmaları düşünülemez; böyle bir şeye tevessül eden, toplumun gözünden düşer, itibarı azalır; o yüzden de, o ülkelerde **'söz senettir'** Laik ahlâkın kuralları, günaha girmek ya da cehennemde yanmak gibi ilâhi müeyyideler olmasa da, soylular dönemindeki ümmet ahlâkının kuralları gibi işler; zaten aksarsa, ticaret hukukundan medeni hukuka koskoca bir 'hukuk manzumesi', işlemesini sağlayabilmek için devreye girmeye hazırdır.

Türkiye'de, ulusal demokratik devrim, laiktir ve halkçıdır; geleneksel ümmet ahlâkının yerine, laik ahlâkı koymak istiyor; gel gör ki o ahlâkı ve kurallarını oluşturacak ulusal burjuvası yok, olmayınca ahlâk boşluğuna, en azından bunalımına düşmemek mümkün mü?

Yarım yüzyıldır bu bunalımı yaşıyoruz. **Anadolu İhtilali'nin** 'askeri cumhuriyet' aşaması 'otoriterdi, o yüzden 'bunalım' kendini yeterince dışa vuramıyordu; 1950'den itibaren, gittikçe vahimleşerek, meydana çıkmaya başlamıştır. Yanlış nerede? **Aynen hukukta, sanatta, öteki üstyapı müesseselerinde olduğu gibi, ulusal burjuva ahlâkı da (laik ve demokratik ahlâk) Batı burjuvazilerinden aktarılmak isteniyor. Tutum başından yanlış! Ayrıca kimsenin, Batı'lı burjuva ahlâkının ne olduğunu tam olarak bildiği yok; önüne gelen, kuralları kendi çıkarına göre değiştiriyor; açıkçası, kimse kural tanımıyor; daha da kötüsü, kural tanımamayı, burjuva demokrasisinin ya da liberalliğinin temeliymiş gibi savunuyor.** Ülkemizde, Batı'lı burjuvazilerin en vahşi liberalizm döneminde bile cür'et edemedikleri densizlikler, bu sayede yapılabilmekte, bu sayede ahlâk, bırakın ahlâkı, hukuk gibi müeyyideleri olan bir yargı sistemi bile hiçe sayılabilmektedir.

Bu tam bir vahşi orman başıboşluğudur, **halkın çaresizlik içinde kalarak, iyi kötü eski ümmet ahlâkı değerlerine sarılması da,. zaten bundan doğuyor; aileyi,**

yalnız aileyi mi, bireyi de ayakta tutabilmek için, ona mutlaka ahlâk destekleri ve dayanakları vermek zorundasın; eğer bunlar, burjuva liberal ahlâkının kuralları ile sağlanamamışça, hatta hukuk sistemi bile uygulamakta aciz kalıyorsa, istemesen de geleneksel ümmet ahlâkının kuralları başını kaldırır, kendini hissettirir. Bunu gündelik hayatta görmüyor muyuz: falan tüccar Müslümandır, senedi vaktinde öder, diyorlar; çünkü 'laik' ve 'liberal' geçinenlerin, borçlarını 'takarak', ya da devleti 'soyarak' dünyalığı düzdükleri bir gerçek!

9.

RAMAZAN BAYRAM DERKEN...

17 Şubat 1994

Nerede o eski **Ramazan'lar,** nerede o eski **Bayram'lar!**

Yine sık sık, böyle içlenenleri duyacağız; hakçası, bizim nesil için ne **'eski Ramazan'lar'** pek bir şey ifade eder, ne de **'eski Bayram'lar';** çünkü **'laik'** ramazanların, **laik** bayramların, ilk kutlamaları içinde büyüdük biz: **Ramazan Bayramı'nın** adı, **Şeker Bayramı'na** çevrilmişti; memlekette **Mevlid** okutmak yasaktı; **Kurban Bayramı,** âdet yerini bulsun diye kutlanıyor, bu kutlamaya resmi bir hava kesinlikle verilmiyordu.

Yaşı altmış civarında olanlar için, o tarihlerde dini bayramların bütün özelliği, sabahları **'Bayram Namazı'na** gitmek için, ailecek erken kalkılmasından ibaretti; çocuklar için, el öpme, mendil ya da para almanın yanı sıra, bayram yerlerinde salıncağa, dönme dolaba binme, bir sevinç kaynağı olabiliyordu, kuşkusuz, olabiliyordu ya, ben kendi çocukluğumdan, sonraları imparatorluk (daha doğrusu **Tanzimat** ve **Meşrutiyet)** ramazanları ve bayramları konusunda yazılanlara benzer, bir bayram hatırası bulup çıkaramıyorum. Acaba **'İstanbul çocuğu'** olmadığım için mi?

Şimdiki çocukların, bizden de talihsiz olduğunu söylersem çok mu ileri gitmiş olacağım; dini günlerimiz de, milli günlerimiz gibi içeriklerini kaybettiler. Nasıl milli bayramlarımızı, yasak savma kabilinden bir geçit töreni, birkaç söylev; radyo ve televizyonda artık kalıplaşmış birkaç programla savuşturu-

yorsak; dini bayramlarımızı da öyle yapıyoruz: gelsin **Meddah** ya da **Karagöz,** olmazsa **Ortaoyunu** özentileri; biraz **Kanto,** biraz çocuk eğlencesi, tamam!

Bayram yerleri, belki kıyıda köşede kalmış bazı kasabalarda hâlâ çekicidir; şehirlerde, hiçbir ilginç yanı kalmadı; zaten çocuklar salıncağa binmek ya da atlıkarıncada dönmek isterlerse, sair zamanlarda da herhangi bir lunaparka gidip, bu isteklerini yerine getirebiliyorlar. Onlar için ramazanların, bayramların tek dişe dokunur yanı, artık büyüklerin ellerini öpüp, biraz dünyalık toplamaktan ibaret kalmıştır.

O da geleneği sürdüren ailelerde!..

Peki, sözü nereye getireceğim?

Bakın nereye; ben 'laikliğin vatanı' Fransa'ya gittiğimde, **Türkiye'de** DP iktidarı, ilk mevlidleri radyoda okuttuğu için 'ilericiler' tarafından 'irtica' ile suçlanıyordu. Gidip de ne görsem beğenirsiniz: Fransızların radyoları da, televizyonları da, Noel'de, Paskalya'da, bütün ayinleri 'canlı' olarak, en büyük katedrallerden 'naklen' vermektedir. Bu kadarla kalsa iyi, üstelik, Protestanların, hatta Yahudilerin dini törenlerini de veriyorlar. Yahu biz ne yapmışız, 'laikliğin' ülkenin geleneğini göreneğini süpürmek demek olmadığını niye bir anlayanımız, anlatanımız çıkmamış acaba? Bunun bizi getirdiği yer, doğrusu yürekler acısıdır.

Bilmem, televizyonlarda, 'canlı' olarak 'nakledilen' dini törenleri izler misiniz? Ben arada bazılarını izlerim, doğrusu hiç iyi olmuyor, çünkü cami içinde ne tören kılığımız var, ne tören düzenimiz; hele **mevlidhan** ya da **duahanların,** konfeksiyon firmalarının mankenleri gibi hazır elbiselerini giyip, şatafatlı kravatlarını takarak; yerli sinema jönü bıyıklarıyla ekranı doldurmaları yok mu; ne dini huşu bırakıyor, ne dini huzur, ne de dini bir 'murakabe' imkânı! Dahası çoluğu çocuğu camiye doldurup, müminlerin gösterildiği sahnelerde, sırıtmalarına el sallamalarına bile şahit oluyoruz ki, ne **Mevlidin,** ne de duanın etkileyiciliği kalıyor.

Bayramlar farklı mı? Sanmıyorum. Kırsal karakterli 'Ümmet toplumu'ndan, kentsel karakterli 'Millet toplumu'na geçiş, hısımlar ve akrabalar arası ilişkileri gevşetti, hele eskiden an-

laşılan anlamda mahalle, ya da komşu hatırı hiç kalmadı; bayram gelecek mi, herkeste bir telaş, yıl boyunca yüzünü görmediği birtakım bahşiş meraklılarından, gerçekte tadı tuzu kalmamış akraba ziyaretlerinden kurtulmak için, canını en yakın turistik otellere, ya da bildik başka bir şehre atan atana!

Evet, artık mazide kalmış devirlerin dokunaklı bir yankısı gibi, davul yine mahalle aralarında dolaşıyor ama, nerede o eski heyecan, nerede o eski ihtişam! Fikrim odur ki, toplumsal gelenek ve görenek eski çerçevesi içinde tutulamıyor; aynen tutulmasından vazgeçtim, korunamayıp gittikçe yozlaşıyor; onu, ülkenin ulaştığı yeni toplumsal gelişme aşamasında, yeni bir içerik ve biçimle mutlaka yenilemek zorundayız; yoksa işin büsbütün cılkı çıkar; baksanıza, bazıları işi ölüsünü gömerken, onu alkışlamaya kadar vardırdılar...

Diyanet İşleri, Kur'an-ı azim-üş-şan'ın çağdaş tefsirini' hazırlatıyormuş; bu arada, acaba şu söylediklerim üzerinde de, fikrederler mi?

kemalist'
kime derler?..

1.

'KEMALİST' KİME DERLER?

19 Şubat 1991

Hadi bakalım, yine bir **'Kemalizm'** tartışmasıdır gidiyor. Yetmiş beş yıldır, 'aydınlarımız' Kemalistliğin iyi mi kötü mü olduğunda anlaşmamıştır: bunun için, Önce ne olduğunun saptanması gerekiyordu, asla saptayamadılar ki!

(Kasım 1980, **Kavaklıdere/Ankara).** İlk soğuklar, sanki gizli diş ağrıları, uzayıp duruyor; **Mustafa Kemal** üzerine yazdıklarımı, derlemeye karar verdim; kitaba, konuyu toparlayacak bir önsöz yazıyorum; penceremde, uzak billur sarkaçları halinde yıldızlar; parmak uçlarımda, emektar daktilomun tuşları:

"...Mustafa Kemal'in, iç içe üç büyük eylemi var: Emperyalizme karşı kurtuluş savaşı, padişaha karşı demokratik devrim, toplumun 'ümmet' aşamasından 'millet' aşamasına dönüşümü."

"...Kuva-yı Milliye, aslında XX. yy'ın gördüğü ilk 'Halk Kurtuluş Ordusu'dur; nasıl ki 'Müdafaa-i Hukuk', 'mazlum milletlerin' hepsi için ilk kurtuluş öğretisi; Bandung Konferansı'nın (Ya da Sultan Galiyefin tasarladığı 'Mazlum Milletler Beynelmileli' nin) ilk bildirmesidir. Savaşın emperyalizme karşı verilişi; 'ulusallık' bilincini pekiştirmiş; padişah ve halifenin emperyalizmle işbirliği, hareketin 'demokratlaşmasını' sağlamıştır. Mustafa Kemal, İstanbul'daki hükümete başkaldırdığı zaman 'ihtilalci', devraldığı toplumu dönüştürmeye koyulunca, 'inkılâpçı'dır. Devrim, anti/

emperyalist kurtuluş savaşıyla eşzamanlı yürüdüğünden, 'kurtarıcılığı' ağır basmış, 'devrimciliğinin' gerçek boyutları gözden kaçırılmıştır." (Hangi Atatürk, s. 15, 1981)

Neydi o boyutlar? **Mustafa Kemal,** elbette **Jakoben'di** ama, bir romanımın kahramanına da söylettiğim gibi, **('Sırtlan Payı'),** asla **Bonapartist** olmadı'; **Anadolu İhtilali,** kongrelerle-şûralarla, meclislerle yapılmıştır; kesinlikle çoksesli, özgürlükçü ve 'iştirakçi'dir; kurtuluş ordusu, daima **TBMM'nin** emrinde olmuştur; başka türlü olması da mümkün değildi, şiarı hatırlasanıza: **'Hâkimiyet bilâ-kayd-ü-şart milletindir.'**

O yıllarda Batılılar, işte bu 'tavır' içindeki Türklere **'Kemalist'** diyorlar, hiç de sevmiyorlardı!

Bonapartizm, başımıza 1960'da musallat edildi...

Solda, **Albay Nasır** tipi bir darbecilik olarak, sağda **12 Mart, 12 Eylül** görüntüsüyle! İlkinin somut örneği **Yön** dergisiydi, **Doğan Avcıoğlu,** 'ara tabakalar' dediği küçük bir burjuva aydınlarına ve bürokratlara dayanan, 'ilerici' bir 'cunta' hayali kurmuştu; ikincisinin örneklerini on yılda iki defa yaşadık; ilginç olan odur ki, ister sağcı ister solcu olsun, **'Bonapartizm'in** modeli **Kemalizm** olmamıştır: **Atatürkçülük** kisvesi altında, Türkiye'nin 1930'lardan başlayarak tanıdığı **'İnönü'cü totaliterliği'** savunur, uygulamaya uğraşırlar, bunu da, bir zamanlar şöyle açıklamaya çalıştığımı, hiç unutur muyum:

"...İtalyan Marksisti Valentino Gerratano Leninizm'in doğuşundan söz ederken, ilginç şeyler söylüyor: Lenin ölmüştür, örgütün başında kalanlar etkili olabilmek için, her birisi kendi Leninizm'lerini piyasaya sürmüşlerdir; sonunda rakiplerini birer ikişer altedip duruma egemen olan Stalin'in Leninizm'i resmi ideoloji haline gelmiştir. Bu uyduruk Leninizm'in, ne türden bir kasaplığı ve istibdadı içerdiğini, bilmeyen kalmadı gibi bir şey..."

"...Lenin'in **ülkesinde başardığı sosyalist devrimin başına gelen, Mustafa Kemal'in başardığı demokratik devrimin de başına gelmiştir... Açın devrim arka-**

daşlarının anılarını, Kâzım Karabekir'e göre başka, Rauf Orbay'a göre başka bir 'Atatürkçülük' vardır. Mustafa Kemal'in ölümünden sonra, bizde de bunlardan birisi, İsmet İnönü'nün Atatürkçülük anlayışı egemen olmuş, demokratik devrimi o kurumlaştırmış-tır." (Dünya, 7 Şubat 1978)

Elbette, **'totaliter bir bürokrasi diktası'** olarak! Kısacası, şu son tartışmalarda **'Kemalistim'** diyenin **de, 'Kemalistim'** diyene şovenin de, gerçekte **Mustafa Kemal'in** devrimci tavrıyla, uzaktan yakından ilgisi ilişkisi yok!

2.

BATI'YA 'DOĞRU' BAKMAK

12 Nisan 1991

Daha çok **Afrikalı** Zenci öğrencilerin kaldığı, **Quartier Latin'deki** o köhne otelde, biz bunları **M'ba** ile tartışırdık; loş koridorlarda, ürkek kadın, gülüşleri uçuşur; soğuk ve ıslak geceler, bir türlü sabah olmak bilmezdi; tartıştığımız konu, hep aynı: İşte Batı'dayız, acaba onu doğru mu değerlendiriyoruz?

İliklerine kadar **Afrikalı,** dört dörtlük anti/emperyalist, **M'ba** Türkiye'de bizim alışmadığımız, bir **Batı** tablosu çiziyordu: **"-Batı,** insanlık suçlarından sanıktır; hoşgörü nedir bilmeyen **Engizisyon** ve kasaplığı, onun zimmetindedir; **İnka ve Aztek** uygarlıklarının tahribi ve **Kızılderili** halklarının soykırımı, onun marifeti; sömürgecilik Batı'nın icadıdır, **Asya, Afrika ve Okyanusya** halklarını tutsak etmiş, **'köle'** diye kullanmıştır; bunlara iki büyük dünya savaşını, zehirli gazlan ve atom bombasını; **Hitler'in ve Stalin'in** despotluklarını; Yahudiler'in ve Tatarların, sürgün ve soykırımlarını katabilirsiniz; yine de, **Batı'nın** günahları bitmez!"

Alışmadığımız bir tablo' dediysem, doğru; bizim kuşağın, -hele büyük liman şehirlerinde büyümüş- çocukları, **Batı** denildi mi bambaşka şeyler anlıyordu: **Batı, Rönesans** demekti bir kere, **Hümanizm** demekti; insanın yüceltilmesi, sanatın geliştirilmesi; ayrıca özgürlük ve eşitlik demekti; gezegendeki insan uygarlığının doruğu neresi, **Batı;** yani **Leonardo,** yani **Vivaldi,** yani **Bach; Rousseau, Voltaire, Montesquieu; Ricardo, Adam Smith, Marx;** dahası, **Galile, Newton, Eins-**

tein, vs. vs.... Diğer ülkelerin ideali de **Batı** gibi örgütlenmek, **Batı** gibi yaşamak olmalıydı; onun için de giyim kuşamdan eğitim öğretime kadar, her alanda **Batı'yı** örnek alıyor; ona benzemeye, onun gibi olmaya çalışıyorduk.

Hangisi doğruydu peki? O yıllarda yazdığım yazıları toplarken, başlık olarak **'Hangi Batı'yı,** niye seçtim sanıyorsunuz?

Batı'ya doğru bakmak, diyalektik bakmaktır.

Diyalektik bakmadınız mı, ya birini ya öbürünü yeğler, istemeseniz de 'taraf olup, yanılırsınız; diyalektik bakan içinse, sorunun cevabı, son derece yalındır: İki tablo da **Batı'nın** tablosudur, biri öbürünü içerir; ne var ki önemli olan, **Batı'yı** gezegen ölçüsünde yükselten, egemen kılan gücü görebilmektir.

Nedir o? Önyargısız kim baksa görür ki, **Batı'nın** önüne geçilmez yükselişi, inancın yerine bilinci geçirmesiyle başlamıştır; 'inanmak' yerine 'anlamayı' seçiyor, anlamayı ve açıklamayı; bunun adı **Rasyonalizm'dir; Rasyonalizm**'in tabiata uygulanması **Pozitivizmi,** topluma uygulanmasıysa **Liberalizm'le Sosyalizm'i,** bu iki düşman kardeşi doğurmuştur; hepsinin temelinde elbette **laiklik** yatıyor, **laiklik ve demokrasi!**

Batı'nın yükselişinde 'münhasıran' **Batı'lı** olmayan, evrensel sayılabilecek olan, işte budur: **Rasyonalizm (Akılcılık) pozitivizmi** getirir, o bilimleri hızla geliştirir; bilimlerin üretime uygulanması, yüksek teknolojiye yol açmıştır; yüksek teknoloji ise, üretimi eski düzeyde kalmış öteki toplumlar üzerinde, tartışılmaz bir üstünlük sağlamanın yolunu!

Dünya gezegeninde, son üç yüzyıl, aşağı yukarı böyle özetlenemez mi?

Türkiye gibi, 'sahib-i medeniyet' toplumlar, **Batı'ya** nasıl bakmalı? Sorunun ikisi yanlış, birisi doğru üç cevabı var. Önce yanlış olanlara, bir göz atalım::

l/Batı, dünya uygarlığının son sözüdür, her şeyiyle evrenseldir, tartışılmaz; onu aynen benimsemeli, taklit etmeliyiz (Yanlış çünkü, **Batı'lı** ülkelerde bile, aynı metod farklı koşullarda farklı kültürler ortaya çıkarmıştır, aksi halde birbirlerinin aynı olurlardı).

2/Batı'ya bakmak yanlıştır, onu 'külliyen' red ve inkâr edip, kendi başımıza eski imkânlarımızla çağdaşlaşmaya çalışmalıyız (Yanlış çünkü, inanca dayalı hiçbir uygarlık, ne kadar büyük olursa olsun, -ne **Çin,** ne **Hind,** ne **İran,** ne de **Osmanlı-** kendiliğinden **Rasyonalizme** ulaşamadılar; hepsi Batı'nın, gizli ya da açık sömürgesi oldular).

Doğru cevap, **Batı'ya** 'akıllıca' bakmasını bilmektir. Batı'da gerçekten evrensel olan, metoddur (yöntem); metod, bilim demektir, bilimsel düşünce demektir; bilimin, Doğulusu Batılısı olmaz; gezegenin neresinde istersen dene, su deniz seviyesinde 100 santigrad derecesinde kaynar; elmayı nerede bırakırsan bırak, düşer.

Bu kadar basit.

3.

DOĞU'YA'DOĞRU' BAKMAK!..

21 Nisan 1991

1940 sonbaharı, **Avrupa'da** savaş: sirenler, bombardıman öncesi sokaklarında, yaralı kartallar gibi kanat çarpa çarpa, yükselip alçalıyor, **İzmir'de,** liseye başlamışım: geceleri, camların ardında kaba bir rüzgâr, **Nâzım'ın** elime nasılsa geçirebildiğim, elyazması (çünkü yasak) bir kitabını ezberlemeye çalışıyorum; birçoğu, hâlâ aklımdadır; meselâ ünlü **"Şark ve Garp' (Pierre Loti)** şiiri:

"Esrar/ Tevekkül/ Kısmet/ Kafes, han, kervan/ Şadırvan/ Gümüş tepsilerde rakseden sultan/ Mihrace, padişah/ Binbir yaşında bir şah/ Minarelerden sallanıyor sedef nalınlar/ Burunları kınalı kadınlar/ ayaklarıyla gergef dokuyor/ Rüzgârlarda yeşil sakallı imamlar ezan okuyor" ('835 Satır', 1925).

Nâzım, Sultan Galiyef'in 'Mazlum Milletler Beynelmilelini ortaya attığı o yıllarda, demek, **Batı'nın ('Sistem'in) Doğu'ya** bakışını eleştiriyordu. Burada parmak bastığı, elbette Müslüman **Ortadoğu,** fakat işi orada bırakmayacak, **'Jokond ve Si-ya-u'** ile **Uzakdoğu'ya, 'Benerci'** ile **Hindistan'a, 'Taranta-Babu'ya Mektuplar'** ile **Afrika'ya** atlayacaktır.

Sanatçıyı büyük yapan nedir, yüzyılının gerçek çelişkisini, daha yüzyılın başında görüp söylemesi değil mi?'

Afrika dedin mi, biraz dur!

'Sistem', 'cebren ve hile ile' girip el koyduğu **Afrika ül-**

kelerine, çok daha acımasız davranmıştır. Onları yalnız soymakla, sömürmekle kalmıyor, gelişmelerini de kendi çıkarları doğrultusunda kısıtlıyordu. Yıllar sonra **Paris'te, George Balandier'den** şu satırları okumayacak mıydım:

"...sömürgecilik, hiçbir gelişmenin amacına ulaşmasına izin vermedi; ekonomik ilerlemeye ve eğitimin gelişmesine yol açtı, ama kısıtlayarak; toplumsal değişmeleri özendirdi, ama denetleyerek; koşullar ne olursa olsun, sömürgeci, oyunu tek başına oynuyor, tek hâkimi olmaya ve öyle kalmaya gayret ediyordu..." (Afrique Ambigue, s 289, 1957)

Senegal'in şair cumhurbaşkanı **Leopold Senghor'u** kim bilmez? O, Batı'nın onlara bakışını, aynı kitapta şöyle özetlemiş:

"...Doğu'da (Sovyet Bloku) olsun, Batı'da ('Sistem') olsun, seçkin kafalar bize, evrensellik boyasına batırılmış bir Avrupa uygarlığını empoze etmek, bizi o boyayla boyamak istiyorlar; biz egzotik ülkeler (Üçüncü Dünya) sanki kıyamete kadar üretici değil, (bu) uygarlığın tüketicisi kalmaya mahkûmuz..." (Aynı eser, s. 305)

İkinci Dünya Savaşı ertesi, birincisinden farklı mı oldu? **'Sistem'in** sömürgeciliği 'tasfiyesi'; gerçekte, aynı 'mantalite'nin, helezonun bir üst düzeyinde, farklı uygulanmasından ibarettir: **Lampedusa'nın** dediği gibi, 'hiçbir şeyin değişmemesi için, bazı şeylerin değişmesine' göz yumulmuştur: siyasal bağımsızlık 'tanınıyor', ama ekonomik ve kültürel bağımlılık (entegrasyon) sürdürülüyor.

Sonrakiler olmazsa, önceki bir anlam taşırmış gibi!

Doğu'da, ülkesine yanlış bakan 'aydın', **Batı'nın Doğu'ya** ya da **Afrika'ya** baktığı gibi bakan aydındır; ben hemen hemen kırk yıldır, onlara 'ecnebi misyoneri' anlamına 'komprador aydın' diyorum.

Peki doğrusu nedir? 'Evrensellik boyasına batırılmış **Avrupa** uygarlığına', Batılı 'çağdaş kültüre' karşı, benliğimizi geleneksel kültüre sarılarak mı savunacağız? İşte bu da olmaz, olmayacağını, on beş yıl kadar önce, ilginç bir benzetmeyle şöyle yazmışım:

"...geleneksel kültürümüz ümmet dönemi kültürüdür, oysa Batı'nın üstümüze geldiği kültür çağdaş **kültürü, başka türlü söylersek, ulusal bileşimden geçmiş millet kültürü; adam, Hıristiyan ümmet kültürüyle üstümüze gelse, biz de ona Müslüman ümmet kültürüyle karşı çıkalım ama, öyle olmuyor iş, o ümmet kültüründen sıyrılmış, laik bir çerçeve içinde ulusal bileşimini yapmış, en iyisi budur diye başımıza musallat etmiş, biz ona karşı ümmet kültürümüzün olanaklarıyla çıkarsak, radarla yönetilen füzelere karşı balyemez topuyla karşı çıkmış olmaz mıyız?" (Dünya,** 30 Aralık 1976)

Bundan dolayıdır ki, **Batı'ya** 'doğru' bakmak yetmez; Doğu'ya, yani kendimize de 'doğru' bakmayı öğrenmeliyiz!

Laik ve demokratik **'ulusal bileşim',** galiba burada devreye giriyor.

4.

VAHDETTİN'İ 'TEMİZE ÇIKARMAK'!

17 Kasım 1991

Cumhuriyet Bayramı ertesi, sabahın ustura mavisi ayazından; kıvırcık siyah sakallarıyla o arkadaş, çıktı geldi: **Sultan Vahdettin** üzerine söyleşecekmişiz, eh tam da sırası!

Hep biliriz, 'resmi' cumhuriyet tarihi İngiliz zırhlısıyla kaçan bu padişahı' insafsızca yargılar: 'işbirlikçi' sayılmıştır; öteden beri **Atatürk** aleyhtarları, aksini söylemişlerdir; onu ülkeyi kurtarmakla görevlendirenin, aslında bizzat bu padişah olduğunu savunurlar; **Gazi,** cumhuriyeti ilan etmekle, aslında ona 'ihanet etmiş' sayılıyordu.

'Resmi' tarihleri sevmem, yazmışımdır da bunu, demişim ki meselâ: **"...nasıl 'ulu önder' kavramı totaliter bir 'führer' fikrinin devamıysa; aynen onun gibi, 'resmi tarih' görüşümüz de, 30'lu yıllardan kalma, totaliter bir devlet yönetimi fikrininin devamıdır, bu totaliter görüşle, hiçbir yere varamayız..." (Güneş,** 26 Mart 1991)

Fikrim değişmedi, ne var ki bazı 'ilerici' aydınlarımızın tutumu beni rahatsız ediyor; yeniden ve objektif olarak tarihi araştıracak yerde, bu defa **Mustafa Kemal'i** yargılıyor; bu arada, şu ya da bu gerekçeyle **Vahdettin'in** itibarını iade etmeye çabalıyorlar: işbirlikçi değilmiş de, devleti kurtarmaya çalışmışmış da, vs. vs...

Hele bir bakalım...

Sultan Vahdettin kendine göre **Devlet-i Âliyye'yi** kurtarmaya' uğraşmıştı; gel gör ki onu 'kurtarmaktan' anladığı, ül-

keyi **İngiltere** 'devlet-i fehimesinin' mandasına vermekti; ufku dar, halkına inanmıyor, üstelik ülkenin istiklâlini değil, kendi tahtını garantiye almak istiyor. Bu 'resmi' tarihin görüşü değildir, hemen her cümlesini İngiliz belgelerine dayandırarak yazan, tarihçi **Sina Akşin'in** saptaması; ona göre, padişah 1918 Kasım'ından itibaren İngilizlerle gizli temas aramış, el altından anlaşmaya varmaya çalışmış. **(İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele,** 1976, Cem Yayınevi, İstanbul s. 144)

İkinci teşebbüs, 16 Aralık 1918'de yapılıyor: Padişah adına biri İngilizlere **'mümkün olan en kısa zamanda İngiltere'nin Türkiye yönetimine el koyması için 'yalvarmakla' (implore) görevlendirilmiştir.'** (s. 145) Üçüncü teşebbüs 1919 Ocak'ında, araya **Türkiye'de** uzun yıllar yaşamış bir İngiliz konularak gerçekleştiriliyor, istek aynıdır: **İngiltere, Sultan'a** sahip çıksın. **Sina Akşin,** bu teşebbüsleri şöyle değerlendirmiştir:

"...böylece Vahdettin, İngilizlerle özel ilişki uğrunda Tevfik Paşa'yı, eniştesinin üvey oğlunu (?) 'bir İngiliz centilmenini', Damat Ferit'i kullandıktan sonra, bu beşinci sefer Dahiliye Nazırı'nı ve bir Kürt ulusçusunu, altıncı sefer de bir Arnavut ulusçusunu kullanmış bulunuyordu. Adeta çılgınlık derecesindeki bir ısrarla, karşısına çıkan İngiliz temsilcilerinin olumsuz tavırlarını gördükçe, bu duvarda bir gedik bulabilmek umuduyla hem sözcülerini, hem başvurduğu kapıları değiştirerek, çabasını sürdürüyordu.." (s. 168)

Çabalan boşa çıkmayacaktı.

En önemli teşebbüs, 30 Mart 1919'da **Damat Ferit Paşa** tarafından yapılacak, **Amiral Calthorpe'a Vahdettin** adına **'Osmanlı devletinin İngiltere'ye tamamen boyun eğdiği ('total submission') bildirilecektir'; Sultan** 15 yıl boyunca **Osmanlı** mülkünü **İngiltere'ye** açıkça peşkeş çekiyor, gerekli gördüğü yerleri işgal etmesini; nezaretlere İngiliz müsteşarlar, valilerin yanına İngiliz başkonsoloslar atamasını; bütün **Osmanlı Maliyesi'nin** üzerinde denetim kurmasını kabul ediyordu; ülkede seçimler, İngiliz konsoloslarının denetiminde yapılacaktı. (s. 234/235)

İş bu kadarla kalmamış, 12 Eylül 1919'da **Sultan Vahdettin** İngilizlerle gizli bir anlaşma imzalamıştır; buna göre **Türkiye'nin 'tamamiyet ve istiklâli' İngiliz 'mandasına' veriliyor; Türkiye Suriye** ve Irak'tan vazgeçtiği gibi, bağımsız bir **Kürdistan** oluşturulmasına razı oluyordu; ayrıca **Padişah 'hilafeti',** Müslümanların bulunduğu İngiliz sömürgelerinde, **İngiltere'nin çıkarına kullanmayı taahhüt etmişti.** (s. 571/573)

Şimdi anlaşılıyor mu, niye **İngiltere Vahdettin'i,** özel bir zırhlı ile alıp götürmüştü? Bunlar yorum değil, objektif gerçek! Aslında **Mustafa Kemal'i** hırpalamak için **Sultan Vahdettin'in** itibarını iade etmek isteyenler, 'resmi' tarihin yanlışını düzeltmiyor; **Lausanne'a** karşı, **Sevres'i** gündeme getiriyorlar; malûm-ı âliniz, **Sevres Anlaşması'nı** güncelleştirmekten, fayda uman çok!

5.

'UYGAR DÜNYA'YMIŞ!...

13 Ekim 1992

Bilmem farkında mısınız, **Demirel** âdet edindi, konuşurken, sık sık **'uygar dünya'dan** söz ediyor; lâfın arasında, rastgele diyor ki meselâ: **'Uygar Dünya'nın** davranışlarını hesaba katmalıyız, ya da **'Türkiye** uygar dünyanın dışında kalamaz' vs...

Ayıp değil ya, kafama takıldı; ne demek **'uygar dünya'?** İlk çağrışımı, son derece kötü: gezegenin üzerinde, sanki bir 'uygar' dünya var, bir de 'uygar olmayan', yâni 'barbar' bir dünya; **Demirel** de, ikincisine kulak asmayalım, aslolan birincisidir demeye getiriyor. İyi de, üstünü biraz kazıdınız mı, bu **'uygar dünya'** etiketinin altından, **'Hıristiyan, Batı'lı ve emperyalist' 'sistem'** sırıtmıyor mu? **'Uygar Dünya',** gerçekte ABD'nin başını çektiği, **Batı'lı 'Zenginler Kulübü'** anlamına gelmiyor mu?

O zaman, ne demek oluyor? Onlar 'uygar', dünyanın geri kalanı, 'uygar değil'! Böyle bir tasnif, hem haksız, hem de yanlış!

Niye haksız?

Batı uygarlığına öncelik tanıyıp, gezegenin öteki yarısını 'barbar' sayamayız; böyle bir önyargılı davranış daha başlangıcında, yeryüzünün en ilginç, en önemli uygarlıklarını yaratmış olan ülkeleri, yâni eski **Mısır'ı,** eski **Çin'i,** eski **Hindistan'ı,** yâni üç kıtaya yayılmış **Müslüman Uygarlığını, Kristof Kolomb** öncesi **Maya** ve **Aztek** uygarlıklarını 'devre

dışı' bırakır; insanlığa katkıları asla inkâr edilemeyecek olan bu ciddi ve tutarlı uygarlıkları, dahası onları var eden ülkeleri ve halkları yok sayıp, tek ve en üstün uygarlığın, son birkaç yıldır aslında yeryüzüne kan kusturan **Batı uygarlığı** olduğunu savunur.

Batı uygarlığı önemsiz midir, ne münasebet; her şeyi bir kenara bırakalım, yeryüzünün ilk laik uygarlığı olması, bilimleri üretime uygulamayı bilmesi bile, onun ne derece önemli olduğunun kanıtıdır ama; uygarlıklar uzmanı **Andre Malraux'nun** da pek güzel belirttiği üzere **Batı Uygarlığı da yeryüzündeki uygarlıklar zincirinin bir halkasıdır, ötekiler olmasaydı, elbette o olamazdı; ayrıca o da öteki uygarlıklar gibi doğmuş, gelişmiş, yüzyılımızda zirveye ulaşmıştır. Zamanla o da gerileyecek, gezegenin üzerinde şimdilik 'uygar sayılmayan' ülkeler, yeni uygarlıklar geliştirecektir.** Hal böyleyken, **'Sistem'i** ve onun egemen güçlerini 'uygar' saymak, geri kalanını 'uygar olmayanlar' sınıfına sokmak, açık bir haksızlık!

Böyle bir tutum yalnız haksız değil, üstelik yanlış!

Neden mi? Uygar/uygar olmayan (barbar) tasnifini, sömürgeciliğin büyük yüzyılında (XIX. yy.) bizzat **Batı'lı** beyaz ve Hıristiyan **'Sistem'** yapmış; başta sömürgeleştirdiği ülkeler olmak üzere, gezegenin tamamına bu görüşünü kabul ettirmeye çalışmıştır da, ondan! İngiliz, Fransız, Rus, Hollandalı, Belçikalı, daha sonraları **ABD'li** emperyalizmler, dünyanın dört bir tarafını, 'medeniyet götürmek' bahanesi altında sömürgeye dönüştürmediler mi?

O **'Uygar Dünya',** böyle bir bahane arkasına saklanarak, Kızılderili soykırımını, Zenci halkların köleleştirilmesini, **Afrika** ve **Amerika'daki** eski 'uygarlıkların' tahribini gerçekleştirmedi mi? **Çin** gibi, **İran** gibi, **Hindistan** gibi, **Osmanlı İmparatorluğu** gibi, büyük ve yerleşik uygarlık modellerini hiçe sayıp, bu ülkelerin bazılarını açık, bazılarını gizli sömürge gibi 'kullanmadı' mı? Daha da kötüsü, hâlâ 'kullanmak' peşinde değil mi? Bu haltları karıştırırken, neyi savunuyor? Yeryüzündeki tek ve gerçek uygarlığın kendi uygarlığı olduğunu; **'Sistem'in** tarihi misyonunun, öteki ülkeleri de 'uygarlaştırmak' olduğunu!....

Sömürgecilik devri, halkların kurtuluş savaşlarıyla kapanmıştır; **'Sistem'** bunun üzerine, 'numarasını' yeniledi; artık, 'medeniyet götürmek' gerekçesinin arkasına sığınamıyor, çünkü bu garabet iyice sırıtıyor; bu defa **'Sistem'in** kültürünü ve uygarlığını **'evrensel'** diye yutturmak; başka bir deyişle, tahakküm ve hâkimiyet emellerini, **'küreselleşmek'** etiketiyle gizlemek yolunu tutuyor: 'evrensel' dedikleri kültür onların kültürü, 'küreselleşmek' onların kültürüne boyun eğmek!

Geçenlerde 'manda' meraklılarına karşı çıkan **Demirel'in** ağzına, **'Uygar Dünya'** deyimi yakışıyor mu? 'Mandalaşmaya' heves edenler, **'Sistem'i** uygar, kendilerini 'barbar' saydıklarından bu yanılgıya düşmüyorlar mı?

Lütfen, biraz dikkat!

6.

'...DÖRT NALA GELİP, UZAK ASYA'DAN...'

22 Ocak 1993

Türk'ün mayası yoksul tutulmuştur.

O dizide **Temuçin'in** yoksul Moğol oymaklarına ettiği müthiş vaadi hangimiz unutabilir? **"Hepinizi kıl çadırlarda oturtacağım!"** Konfor, insanın rahatı denilince, koca **Cengiz Han'ın** hayal gücü 'kıl çadır'dan ötesine ulaşıyor mu? **Tonyukuk, Orhun Yazıtları'nda** nasıl övünür, bir hatırlayınız: **"Tavşan ve geyik yiyerek hüküm sürüyoruz, halkın karnı toktur."** Hemen hemen farkı yok! Bu sözler yeryüzünün **Mısır, Çin, Roma** medeniyetlerinin yaşadığı devirlerde söyleniyor. Çünkü, Türkler bozkır halkıdır, çetin koşulların, zor adamları!.. **'İpek Yolu'** belgeselini, her gösterilişinde, hüzünlü bir heyecanla izliyorum: o yol, bir bakıma, ceddimizi **Uzak Asya'dan Akdeniz'e** ulaştıran yol!

Osmanlı Türk milliyetçisi değildi. Olamazdı da! Hemen hepsi çok dinli, çok milletli olan büyük Türk devletlerinin, hangisi özellikle Türklüğünün altını çizmiştir ki? Türkçülüğümüz, yeni; acaba yeni olduğu için mi bağnaz ve şoven? 1940'larda, çabucak, faşist bir ırkçılığa yatmıştı; 1970'lerde, aynı bağnaz şovenliğin, kindar bir şiddet düşkünlüğüyle karıştığını gördük; belki de bunlar, bırakın 'ilerici' geçineni, 'ılımlı' Türk aydınını bile, kendi tarihi üzerinde kuşkucu olmaya götürmüştür. Öyle ki **'Türkler'in Tarihi'nde Doğan Avcıoğlu,** aşırı' milliyetçi tezleri çürüteyim diye; handiyse, 'keferenin' bile insafa gelip kabul ettiği, bazı Türk 'gerçeklerini' ya 'atlıyor', ya 'küçümsüyor'du.

O hava tamamıyla kaybolmuş mudur? 'Öteki' Türklerle ilişkilerimize rağmen, pek sanmıyorum; milletin iki bin yıl önceki köklerini aramaya niyetlenmeye gör, adın 'gerici'; iki iki daha dört bazı gerçeklerse, Ankara'nın 'uydurması'! İşte **Jean Paul Roux'nun** kitabı **'Türkler'in Tarihi'** bu noktada önem kazanıyor; nasıl kazanmasın ki birader, kitabın ikinci başlığı aynen şöyle: **"Pasifik'ten Akdeniz'e, iki bin yıl!"**

Efendim, neymiş?

Bırakalım, o konuşsun mu?

"...Türklük, Pasifik'ten Akdeniz'e, iki bin yıllık tarih süreci demek; Pekin'den tut, Viyana'ya, Cezayir'e, Troya'ya kadar, kaderlerini eski dünyanın hemen bütün halklarıyla birleştirmişlerdir; dahası, bildiğimiz bütün müthiş yoğun tarihi anları, ya onlar yapmışlardır, ya onların katkısıyla yapılmıştır ki bilmeyiz, çoğu da görüş ufkumuzun dışında kalır: Attilâ ve Hunlar, Kuzey Çin'deki Tabgaç (Wey) İmparatorluğu, Orta Rusya'daki Hazar Yahudi Devleti; Abbasi'lerin başşehri Samarra'nın kuruluşu; Uygur Ortaasya'sında, bütün büyük dinlerin 'barış içinde beraber yaşaması'; İran'da Selçuklular, Mısır'da Memlûkler, iki yüzyıl Rusya'da egemen olan Altınordu Devleti; Semerkant ve Herat'da Timurlenk rönesansı; 16. yy'da yeryüzünün tek süper devleti Osmanlılar; Babür Şah ve Hindistan İmparatorluğu'nun yaradılışı; Atatürk ve ulusal Türk Devrimi..."

Şu 'şecere'ye,[1] Fransız bilim adamı inanıyor, ilginçtir, çoğu Türk aydını -hele 'alafranga' geçiniyorsa,- dudak büker. Onların nazarında Türkler, tıpkı bazı yabancıların nazarında olduğu gibi, 'barbar'dırlar, doğru dürüst bir medeniyet kuramamışlardır, ondan bundan aldıklarıyla geçinirler, vs., vs... **Jean Paul Roux,** Türkler'in barbarlığı ve cahilliği konusunda da, bazı mukayeseler yapmış, kraldan daha kralcı bazı 'seçkin' ve 'alafranga' aydınlarımız için, birisini aktarayım mı?

"...Kütüphanelere gelince, inanılmaz bir zenginliktedir. Yalnız İstanbul'da yirmi kadar kütüphane bulunur ki, en ünlüleri Topkapı ve Süleymaniye kütüp-

haneleridir; bu sonuncusunda yaklaşık 56.483 yazma Müslüman eseri bulunduğu tahmin ediliyor. Çeşitli mukayeseler akla geliyor tabii, birisini hatırlatmakla yetinelim: Madem ki Osmanlı İmparatorluğu son yıllarında, Avrupalılar'a göre Ortaçağ'da kalmış bir ülke sayılıyordu; bilir misiniz ki Fransa Kralı 5. Charles öldüğü zaman ünlü kitaplığı 12.000 yazma eser içeriyordu ki, bu rakam muazzam addediliyor; kitaplığın cazibesi, dönemin seçkin aydınlarının oraya üşüşmesine neden oluyordu..."

Daha neler, neler!... **Jean Paul Roux,** Türklere 'yağcılık' mı ediyor? Yooo, Fransızlar oldum bittim aleyhimizdedir, adam oturmuş işin gerçeğini milletine anlatmaya uğraşıyor; acaba 'ilericiliği', ve 'alafrangalığı' kendi tarihlerini reddetmeye kadar götüren, bizim 'seçkin' aydınlarımızın, bundan alacağı bir ders yok mu?

Hiç olmazsa, bir uyarı?

7.

LAİKLİK BAŞKA, İSLAM POLİTİKASI BAŞKA!...

16 Şubat 1993

Siz bu heyecanlı filmi görmüş müydünüz?

1919, 9 Ekim. **Kahire'deki İngiltere** siyasi temsilcisi **Miralay Meinertzhagen, İngiltere Dışişleri Bakanlığı'na** rapor ediyor: İngiliz işgalindeki **Halep'te** 'meçhul şahıslar', **'Mustafa Kemal'in Suriyelilere Hitabı'** başlığını taşıyan bildiriler dağıtmışlar; bildirilerin içeriği, şöyle:

"...istibdadın ve düşmanların kötü niyetlerinin eline düşmüş kederli bir milletin sesine kulak verin! Bir dindaşınız olarak, aramıza sokulan ve bizi ayırmış olan fitneye ve nifaka kulak vermemenizi rica etmekteyim. Bütün anlaşmazlıkları ortadan kaldırmalıyız ve silahlarımızı memleketimizi bölmek isteyen düzenbazlara çevirmeliyiz."

Bu Türk tarafının görüşü. Arap tarafının görüşünü öğrenmek için, Suriye'deki İngiliz istihbarat subayı **Binbaşı J N. Clayton'ın,** aynı **Miralay Meinertzhagen'e** ilettiği rapora başvuracağız, diyor ki:

"...Halep'teki Müslüman çoğunluk ve Şam vilayetindeki çok sayıdaki Müslüman Arap, Türk emellerine yakınlık duymaktadır ve sevilmeyen, istenmeyen bir Avrupa mandat'sı altında kalmaktansa, Türkiye ile birleşmeyi tercih etmektedir." (Kasım 1919)

Oysa tam bir yıl önce **Şam'ı** ele geçiren **Mekke Emiri**

Şerif Hüseyin kuvvetleri, 'alelacele' bir Arap hükümeti oluşturmuş ve ilan etmişlerdi; 'Türklerin yüzyıllarca süren tutsaklığından kurtulmanın sevincini yaşıyorlar'dı. Aradan geçen bir yıl, **Suriye** ve **Irak'ta** İngiliz ve Fransızların davranışları, Arapları olduğu kadar Türkleri de 'intibaha getirecektir' ama, galiba iş işten geçmiştir.

Mustafa Kemal Paşa, 'İslam Politikası'nı, 24 Nisan 1920 tarihli **TBMM** oturumunda açıklıyor, yeterince duyurulmamıştır; ben bir iki yerde altını çizmişimdir ya, tekrarında yarar görüyorum.

"...ecnebilerin en çok korktukları, dehşetle ürktükleri İslamcılık politikasının da açıkça ifadesinden mümkün olduğu kadar uzak durmaya kendimizi mecbur gördük. Fakat, maddi ve manevi kuvvetler karşısında, bütün cihan ve Hıristiyan politikasının, en şiddetli hırslarla Haçlılar Savaşı yapmasına karşı, sınır dışından bize yardımcı olacak, birer dayanak noktası oluşturacak kuvvetleri düşünmek zorunluluğu da olağandı. İşte, açıkça söylememekle beraber, gerçekte bu dayanak noktasını aramaktan da geri durmadık. Elbette selâmet ve necat için tek kaynak, İslamlık Alemi'nin kuvvetleri olmuştur. İslamlık Alemi, birçok noktalardan milletimizle, devletimizin geleceğiyle yakından fevkalâde ilgilidir. (Bize) dinsel bağlantıları olmakla ve bu cihetle bütün İslam Alemi'nin yardımcı ve destekçi olduğunu zaten kabul ediyoruz..."

Aslında, 1919 sonbaharından itibaren Suriye'deki 'Kemalist faaliyetini' de bu çerçeve içinde değerlendirmek gerekir; 16 Haziran 1919'da **Halep'te Emir Faysal'la** -Kerek Mutasarrıfı **Esat Bey,** aracılığıyla- imzalanmış olan Türk/Arap Anlaşmasını da! Bu anlaşmanın sadece üçüncü maddesine bir göz atmak niteliği hakkında bir fikir verebilir, diyor ki bu madde:

"...sözleşmenin tarafları, Türk İmparatorluğu'nun ve Arabistan'ın yabancı güçlerce paylaşılmasını ve işgalini kabul edemezler..."

Daha sonraları hem **Irak,** hem Suriye'deki Araplar, dün-

kü 'kurtarıcıları' İngiliz ve Fransızların sultası altına düştükçe, **Ankara'dan** yardım ve birleşme isteğinde bulunmuşlardır. **Mustafa Kemal,** Meclis kürsüsünden konuyu şöyle değerlendiriyor:

"...İslam âleminin manen olduğu gibi, maddeten de bağlaşık ve birleşik olmasını, kuşkusuz, memnunlukla karşılarız; ve bunun içindir ki, bizim kendi sınırlarımız içinde bağımsız olduğumuz gibi, Suriyeliler de kendi sınırları içinde bağımsız olabilirler. Bizimle uyuşma ya da bağlaşmanın üstünde bir biçimle, ki federatif ya da konfederatif denilen biçimlerden birisiyle bağlantı kurabiliriz..."

Aynı konuşmada, Iraklılarla ilgili olarak dedikleri şunlardır:

"...Irak'ta İngilizlerin yaptıkları işlemler Müslüman halkın gönlünü fena halde kırmıştı. Biz kendileriyle temas aramadan, onlar bizimle temas aradı, genel olarak Osmanlı memleketinin bir parçası olmayı kabul ettiler; fakat biz onlara karşı, Suriyelilere söylediğimiz görüşü söylemekten başka bir şey yapmadık: kendi dahilinizde kendi güçlerinizle, kendi varlığınızla bağımsızlığınızı sağlamaya çalışınız. Biz de her şeyden önce bağımsızlığımızın sağlanmasına çalışıyoruz. Ondan sonra birleşmemiz için hiçbir engel kalmaz."

Bütün bunları neden yazıyorum? Kimileri **Mustafa Kemal'in** laikliği ve laik politikasıyla; öteki İslam ülkeleriyle düşündüğü İslam politikasını birbirine karıştırıyor; bunların birbirine karşıt olduğunu sanıyorlar; onlara göre, Müslüman ülkelerle yakınlaşmak, onlarla anlaşmalara girmek, birlikte hareket etmek, neredeyse Atatürkçülüğe aykırı' sayılabiliyor. Bunlara karşı **Mustafa Kemal** Paşa'nın tarihi tavrını açıkça ortaya koymaktan daha faydalı ne olabilir ki?

Bu tavır, gördüğünüz gibi, çok farklıdır; bağımsız ve özgür Müslüman ülkeler arasındaki -hatta federasyon, konfederasyon oluşturarak- yakın işbirliğini işlemektedir.

'gazi'yi neden sevmezler?..

1.

'GAZİYE SUİKAST BU KAÇINCISI?..

5 Mart 1993

Gençler ne bilsin-. **Intelligence Service, Musul'a** İngilizlerin el koyabilmesini sağlamak için, **Şeyh Sait'i Mustafa Kemal'e** isyan ettirmişti; **Şeyh Sait** Kürttü, isyan da Kürt isyanı ama, 'şeriat istiyorlardı' yani **Halife'nin** geri dönmesini! Bugün dikkatlice bakın, **Türkiye'nin** gündeminden **Atatürk'ü** çıkartmak isteyenler, yine bunlardır; şeriatçılar, bazı Kürt grupları! Ya Ermeniler, onları unuttuk mu? Hayır! **Sevres Anlaşması Fransa'da** müzakere edilirken, **Paris'te** Osmanlı politikacısı **Bogos Nubar Paşa** -ki Ermenidir- ile **'Kürt Şerif Paşa, Anadolu'da Ermenistan ve Kürdistan** kurulması için işbirliği yapmaya karar vermişlerdi: ittifaklar hep aynı, hedef hep aynı adam: **Mustafa Kemal!** Yoksa tarih gerçekten tekerrürden mi ibarettir?

Batı, yetmiş yıldır, **Türkiye'de Atatürk'ü** 'bertaraf etmeye' uğraşır; *-nedenini sonra söyleyeceğim-,* bunun için de, daima **'iç unsuru' kullanmaya çabalamıştır; elbette bu tespit, her Ermeni, her Kürt, her Müslüman, Atatürk** düşmanıdır anlamına gelmez; ne **Mim Mim Grubu** ile çalışan **İstapaniyan Efendi'yi** unuttuk, ne Gazi'nin silah arkadaşı **Diap Ağa'yı,** ne de **'Sütçü' İmamı, Denizli Müftüsünü** ve diğer Müslüman mücahitleri; yani onlar da, içlerinde bölünmüşlerdir, kimisi 'ecnebi'ye kulak verir, iğvasına kapılır; büyük çoğunluğu **Anadolu'nun** kendi yurdu olduğunu, **Gazi Mustafa Kemal'in** bir 'ırk milliyetçisi' değil, bir 'yurt mil-

liyetçisi' olduğunu, dolayısıyla onun da haklarını savunduğunu **(müdafaa-i hukuk')** bilir.

Peki, 'ecnebi'nin iğvası?

Çok eskilere uzanmayacağız.

Graham Fuller adını duymamış olamazsınız, önemlidir; evvelce CIA'de çalışırdı, sonra yan kuruluşu **Rand Corporation'da** göreve başladı; 'uzun dönemli tahmin uzmanı', nitekim dört yıl kadar önce, **Türkiye'nin** nasıl davranması gerektiğine dair düşüncelerini açıklamıştı; günümüzde, özellikle İslamcı kesimde **Atatürk'e** yöneltilen tecavüzleri, yerli yerine koyabilmek için, belki de, o zamanlar bu zatın söylediklerine, bir göz atmak yararlı olur.

"...Atatürk'ün düşünceleri, çağı için son derece güçlü düşüncelerdi; ama onun sayesinde yaratılmış bugünün kendine güven duyan güçlü Türkiye'si, artık ulusal kimliğini, dünyadaki rolünü, hatta İslamın gündelik hayattaki yerini, yeniden düşünebilmelidir..."

"...İslama bakmanın çeşitli yolları var; bence 'otomatik bir tehdit olarak kabul edilmesi' yanlıştır, hareketin hangi siyasal görüşleri savunduğuna bağlı; eğer laik bir devlet yıkılarak yerine İran türü bir rejim kurulmak isteniyorsa, bu demokratik yapıya düşman bir tutum; (dikkat isterim, Suudi Arabistan'dan hiç söz edilmiyor) **ama insanlar, İslam din ve kültürünün yaygınlaşmasını istiyorlarsa, bu 'otomatik bir tehdit olarak' kabul edilmemeli, zira istenilen Türkiye'nin kültürel mirasının parçasıdır."**

Hınzırlığı görebiliyor musunuz? Sanki 'ulusal ve kültürel mirası değerlendirebilmek', rasyonalist -yani laik- bir görüşle yapılamazmış da, bunun için İslam eğitiminin yaygınlaşması zorunluymuş gibi' sorunu ele alıyor. Bu kadarla da kalmıyor ha!...

Şimdi şu dediklerini iyice bir okuyunuz:

"...(İslamcılığın) son elli yılda yapay olarak bastırılmasının, bazı meşru nedenleri olabilir ama, artık Türkiye bu bakımdan kendisiyle barışmalıdır, eğer siz İslama dayalı olduğunu söyleyen siyasi partileri daha fazla siyasileşmeye, parlamentoda katılmaya çekebilir-

seniz, tartışmaya açık bir platform yaratabilirseniz, bu çok daha değerli olur..."

Son dört yıl içinde, bunu denediler; iş nereye vardı, bugün hayretle ve dehşetle görüyorlar. Dahası, **Fuller,** o zaman bizi suçlamış da! Diyor ki:

"...geçmişteki radikal laiklik politikaları döneminde, İslamın hayatınızdan nasıl dışlanacağı, adeta bir saplantı haline gelmişti; bence bugün bu, daha az lâzım olan bir reaksiyon." (Alıntılar- **Cumhuriyet,** 26 Şubat 1990)

Görüyor musunuz? 'Radikal laiklik politikaları döneminde' -yâni **Atatürk** zamanında- 'İslamın hayatımızdan nasıl dışlanacağı âdeta bir saplantı haline gelmiş' imiş de, haberimiz yok; o yılları böyle tarif etmek eğer **Rand Corporation'dan Graham Fuller'in** ağzına uygun düşüyorsa, elbette **Mezarcı** ve benzerlerinin de ağzına yakışır; yoksa Türk halkının ezici çoğunluğu 'İslam'ın 'hayatımızdan' değil, 'devlet yönetiminden' dışlandığını çok iyi bilmektedir, zaten laiklik budur, yaşama şekli olarak **Türkiye'de** yerleşmiştir.

Ama yapılmak istenen, **Mustafa Kemal'i** yıkmaktır; **Mustafa Kemal'i** ve 'bütün mazlum milletler'in ve Türk halkının ona göstermekte olduğu inancı ve bağlılığı!.. Neden mi, onu da tartışırız.

2.

GAZİYİ NEDEN SEVMEZLER?

8 Mart 1994

II. Dünya Savaşı ertesinde -başta **ABD** olmak üzere-, **'Sistem'i** bunaltan, tek başına **Sovyetler Birliği** ve uyduları değildi; onlar, dünya pazarının önemli bir kısmını, **Batı'ya** kapatmışlardı ama, sonradan parlayıp alevlenen **'Üçüncü Dünya'** hareketi, üstelik **Stalin'ci** komünist de olmadığı için, daha büyük bir bela oluşturuyordu: **Nehru, Tito, Nasır** ve diğerleri, 'tam bağımsızlık, ulusal ekonomik kalkınma, anti/emperyalizm' tabanı üzerinde elele vermişler; yeni ve başka bir 'cephe' halinde birleşip, gezegenin başka ve önemli bir kesimini **Sis**tem'e kapatmışlardı.

Üçüncü Dünya'nın ve liderlerinin, **I. Dünya Savaşı** ertesinden 'müdevver' öncüleri vardı ki, bunların arasında **Sultan Galiyef, Mahatma Gandhi, Sun/Yat/Sen ve Mustafa Kemal** sayılabilirdi; bunlardır ki XIX. yy. sonunda, kendilerinin dışındaki her ülkeyi, gizli ya da açık sömürgeye dönüştürmüş olan, **'beyaz ve Hıristiyan emperyalist sistem'e** isyan bayrağını açmışlar; en önemlisi, direnişlerini, 'yurt milliyetçiliği' fikri üzerinde geliştirmişlerdi. Zamanın **Batı'lı** ülkeleri **(İngiltere, Fransa, Rusya, Almanya, İtalya)** bu 'milliyetçi' ülkelerden ve liderlerinden, epeyce çekmişlerdir; ekonomik egemenliklerini, siyasi düzeyde de sömürgecilik olarak sürdürmek istiyor; fakat **Anadolu'da, Hindistan'da, Çin'de** ve **Türkistan'da** çetin silahlı direnişle karşılaşıyorlardı.

Başta **ABD** olmak üzere, **'Sistem'in** 'yeni' siyasi ve iktisadi

sömürgeciliğine direnmeye çalışan, günümüzün **Üçüncü Dünya** ülkeleri, bilerek bilmeyerek, kendilerinden önce geliştirilmiş bu modeli uygulamaya çalışmaktadır: **Nasır, Sekou Toure, Hafız Esad, Hüseyin Saddam vs.** Hele blok olarak **Sovyet İmparatorluğu'nun** çökmesinden sonra, **'Sistem'** gözünü özellikle bu milliyetçi ve anti/emperyalist Üçüncü Dünya ülkelerine dikmiştir.

Şimdi geldik mi konunun can alıcı noktasına!

Türkiye, 70 yıllık gelişmesi, laik ve demokratik olduğu kadar, 'yurt milliyetçisi' ve kamu öncülüğündeki sanayileşme başarısı ile, itiraf etsinler etmesinler, bütün o Üçüncü Dünya ülkeleri için ideal bir model oluşturuyor; onun içindir ki **Batı'lı** dostlarımız (!) yıllardır bizi, şaşılacak bir inat ve ısrarla, **Gazi Mustafa Kemal'in** anti/emperyalist, laik ve demokratik cumhuriyet modelinden uzaklaştırmaya; bunu başarabilmek için de Atatürk'ü ve Atatürkçülüğü yıpratmaya, hiç değilse 'sulandırmaya' çabalıyorlar. 'Sulandırma' çabası, özellikle kamu öncülüğündeki kalkınma, bir de anti/emperyalist tavırda yoğunlaşmaktadır.

Gazi'nin söylediklerine bir kulak verin, telaşlarının sebebini o dakika anlarsınız. Bakın neler diyor:

"...yüzyıllardır düşmanlarımız Avrupa milletleri arasında Türklere karşı kin ve düşmanlık fikirleri telkin etmişlerdir. Batı'lı zihinlere yerleşmiş olan bu fikirler, özel bir zihniyet vücuda getirmişlerdir. Avrupa bugün de Türk'ün her türlü ilerlemeye düşman bir adam olduğunu sanmaktadır..."

"...(bu yüzden) Avrupa ile Türkiye birbirine karşı durumdadır. Bizi aşağı (madun) bir halk olarak tanımakla yetinmemiş olan Batı, yıkılmamızı çabuklaştırmak için ne yapmak lazımsa yapmıştır..."

"...yabancılar, bir taraftan içerdeki azınlıkları kışkırtıyorlardı, diğer taraftan da kendileri müdahale ediyorlar; her müdahalede devlet ve millet aleyhine olmak üzere yeni yeni birtakım ayrıcalıklar, haklar alıyorlardı..."

"...gerçekte devlet istiklalini (bağımsızlığını) çoktan kaybetmişti ve Osmanlı ülkesi ecnebilerin bir sömürgesinden başka bir şey değildi ve Osmanlı halkı içindeki Türk milleti tamamıyla tutsak durumuna getirilmişti..."

"...ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, istiklalden mahrum bir millet, medeni insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye liyakat kazanamaz..."

"...tam istiklal denildiği zaman, tabii, siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, kültürel vs... her hususta tam bağımsızlık, tam serbestlik denilmektedir. Bu saydıklarımın herhangi birinde istiklalden mahrumiyet, millet ve memleketin hakiki manasıyla bütün istiklalden mahrumiyeti demektir..."

"...çünkü bu devlet (T.C.), bu millet ekonomik egemenliğini sağlarsa, o kadar güçlü bir temel üzerinde yerleşmiş ve gelişmeye başlamış olacaktır ki, artık bunu yerinden oynatabilmek mümkün olmayacaktır. İşte gerçek düşmanlarımızın bir türlü rıza gösteremedikleri, kabul edemedikleri budur..."

Neden Kürtler, el altından kışkırtılıyor, neden Ermeniler onlara 'koltuk çıkıyor', neden şeriatçılar alenen ve resmen Müdafaa-i Hukuk doktrinine ve **Gazi Mustafa Kemal'e** öfke ve buğuzla saldırıyor; bunların hepsinin açıklaması, **Kemal Paşa'nın 'Söylev ve Demeçleri'nden** seçilmiş şu birkaç cümle sayesinde bile açıkça anlaşılmıyor mu? Bu prensiplere sahip bir ülkeyi, 'küreselleştirebilir' misiniz, yoksa direnir mi? Asıl mesele budur, 'Sistem'in ve yardakçılarının aradığı, başka tür bir lider, onu da gelecek defa görüşürüz.

3.

'SİSTEM' KİMİ YEĞLER?

10 Mart 1994

Devlet-i Aliyye'nin batış döneminde, hiç dikkat ettiniz mi, 'Büyük' sayılan devlet adamları ve kumandanlar, ancak uzlaşma ya da savunma başarısı gösterenler olmuştur; 'satvet' döneminde 'fetihleriyle' anılanların yerini, 'savunmalarıyla' anılanlar alıyor: **Kanije** 'müdafii' **Tiryaki Hasan Paşa,** ya da **Plevne** müdafii' **Gazi Osman Paşa!**

Devlet katında büyük sayılanlar ise, **Düvel-i Muazzama'dan ('Sistem'** devletlerinden) birisine sırtını dayayarak, ondan yana çıkıp, ötekilerini 'idare edebilenlerdir; hemen bütün **Tanzimat** paşaları, -başta **Koca Reşit Paşa, Ali Paşa, Fuat Paşa** olmak üzere- bu tür 'çaresiz' paşalardı; Türk halkı aslında bunların kime ve neye hizmet ettiğini 'şaşmaz' sağduyusu ile sezmiş, ya adlarını değiştirerek, ya da onlara unutulmaz lâkaplar takarak tarihe geçirmiştir. **'İngiliz' Sait Paşa** gibi, **Mahmut Nedimof** gibi.

İçlerinden birisi, **Sadrazam Keçecizade Fuat Paşa, Padişah'a** 'vasiyetnamesinde şöyle bir tavsiyede bulunabilmektedir: **"...bendenizce Babıâli'yi (yani hükümeti) İngiltere'nin dostluğundan mahrum görmektense, birkaç vilayetimizi elden çıkmış görmek, daha iyidir."** (The Levant Herald)

Gazi Mustafa Kemal, işte bu zihniyete karşı, **'ya istiklal, ya ölüm'** bayrağını açan adamdır; çünkü **Mütareke** yıllarında **Osmanlı** tahtında bu zihniyete sahip bir padişah oturmaktaydı: **Sultan Mehmet Vahdettin!**

Vaktiyle Gazi'yi öldürmeye teşebbüs edenleri, 'aklamaya' kalkışanlar, gerçekte **Türkiye'yi Sultan Vahdettin** kafasının kurtaracağına inananlardır; o karanlık dönemde de, onların tercihi **Vahdettin** idi; iyi de, **Vahdettin'in** tercihi ne idi? Üç yıl kadar önce, onu şöyle açıklamaya çalışmamış mıydım?

"...hemen her cümlesini İngiliz belgelerine dayandırarak yazan tarihçi **Sina Akşin'e** göre, padişah 1918 Kasım'ından itibaren İngilizlerle gizli temas aramış, el altından anlaşmaya varmaya çalışmış. **(İstanbul Hükümetleri ve Milli Mücadele,** 1976, Cem Yayınevi, İst. s. 144) İkinci teşebbüs, 16 Aralık 1918'de yapılıyor: Padişah adına biri İngilizlere, **'mümkün olan en kısa zamanda İngiltere'nin, yönetime el koyması için 'yalvarmakla' (implore) görevlendirilmiştir.'** (s. 45) Üçüncü teşebbüs 1919 Ocak'ında araya **Türkiye'de** uzun yıllar yaşamış bir İngiliz konularak gerçekleştiriliyor, istek aynıdır: **İngiltere** Sultan'a sahip çıksın! **Sina Akşin** bu teşebbüsleri şöyle değerlendirmiştir:

"...böylece Vahdettin, İngilizlerle özel ilişki uğrunda Tevfik Paşa'yı, eniştesinin üvey oğlunu (?), 'bir İngiliz centilmenini', Damat Ferit'i kullandıktan sonra, bu beşinci sefer Dahiliye Nazırı'nı ve bir Kürt ulusçusunu, altıncı sefer de bir Arnavut ulusçusunu kullanmış bulunuyordu. Adeta çılgınlık derecesindeki bir ısrarla karşısına çıkan İngiliz temsilcilerinin olumsuz tavırlarını gördükçe, bu duvarda bir gedik bulabilmek ümidiyle hem sözcülerini, hem başvurduğu kapıları değiştirerek, çabasını sürdürüyordu." (s. 168)

Çabalan boşa çıkmayacaktı.

En önemli teşebbüs, 30 Mart 1919'da **Damat Ferit Paşa** tarafından yapılacak, **Amiral Calthorpe'a Vahdettin** adına **'Osmanlı devletinin İngiltere'ye tamamen boyun eğdiği ('total submission') bildirilecektir', Sultan, 15 yıl boyunca Osmanlı mülkünü İngiltere'ye açıkça peşkeş çekiyor, gerekli gördüğü yerleri 'işgal etmesini', 'nezaretlere İngiliz müsteşarlar, valilerin yanına İngiliz başkonsoloslar atamasını'; 'bütün Osmanlı Maliyesi üzerinde de denetim kurmasını'** kabul ediyordu; **ülkede**

seçimler İngiliz konsoloslarının denetimi altında yapılacaktı, (s. 234/235)

İş bu kadarla kalmamış, 12 Eylül 1919'da **Sultan Vahdettin, İngilizler'le** 'gizli bir anlaşma' imzalamıştır; buna göre **'Türkiye'nin tamamiyet ve istiklâli İngiliz mandasına veriliyor; Türkiye, Suriye ve Irak'tan vazgeçtiği gibi, bağımsız bir Kürdistan oluşturulmasına razı oluyordu; ayrıca Padişah 'hilafeti' Müslümanların bulunduğu İngiliz sömürgelerinde İngiltere'nin çıkarına kullanmayı taahhüt etmişti.'** (s. 571/573)

Şimdi anlaşılıyor mu, niye **İngiltere, Vahdettin'i** özel bir zırhlı ile alıp götürmüştü? Aslında **Mustafa Kemal'i** hırpalamak için **Sultan Vahdettin'**in itibarını iade etmek isteyenler, 'resmi tarih'in yanlışını düzeltmiyor; **Lausanne'a** karşı **Sevres'i** gündeme getiriyorlar; malum-ı âliniz, **Sevres Anlaşması'nı** güncelleştirmekten fayda uman çok!" **(Meydan,** 17 Kasım 1991)

Gazi'nin kabahati büyük; o yıllarda oyuna gelmediği gibi, hâlâ oyuna getirilemiyor! Oysa **'Sistem'in** kimi ve kimleri yeğlediği meydanda!

4.

'SİSTEMİN, İKİ TARAFI 'KESKİN' KILICI

12 Mart 1994

'Onların daima 'adamları' olmuştur: XIX. yy'da, gezegenin neredeyse tamamı, **'Batı'lı, beyaz ve Hıristiyan'** ülkelerin sömürgesi haline getirilmişti ya; **Çin** gibi, **İran** gibi, **Devlet-i Âliyye** gibi bütünüyle ele geçiremedikleri ülkelerde, devlet yönetimine sızıyor, bazı önde gelen politikacıları, kendi çıkarları için kullanıyorlardı. XX. yy'ın ikinci yarısına doğru, 'siyasi' sömürgecilik tasfiye edilince, 'iktisadi' sömürgecilik, benzer yöntemlerle sürdürülmek yoluna gidildi. Nasıl mı? Gayet basit: diyelim ki **İngiltere,** siyasi olarak eski bir sömürgesinden çekiliyor; fakat 'yerli' liderlerden en az ikisini kendisine bağlamıştır; onlar iktidar oldukları, iktidarda kaldıkları sürece, **Londra'nın** uzun vadeli çıkarları, güvence altındadır.

Washington, aynı yöntemleri, çok daha açıkça kullanır: bir ülkede, -o ülke isterse bağımsız olsun- gözüne kestirdiği 'istikbali parlak' askerleri ve politikacıları, çok önceden 'ayarlar'; burslarla, davetlerle **Amerika'ya** çağırıp orada 'ağırlar', bu vesileyle bir güzel 'eğitir'; ülkelerine döndükleri zaman da, 'hizmetlerini' ister. Son yarım yüzyılın siyasi darbeler tarihi, **Latin Amerika'da, Güneydoğu Asya'da** ve **Ortadoğu'da,** benzer olaylarla doludur. Zaten gizlemezler de bu yaptıklarını, televizyon dizilerinde, serüven filmlerinde açık açık işler, belgesellerini yaparak, **Amerika'nın** 'dünyayı nasıl kurtardığını' gösterirler: **Musaddık** nasıl devrilmiş, **Van Thieu** nasıl göbek bağı ile **Washington'a** bağlıymış, **İran Şahı Rıza Pehlevi** ki-

minle ilişkideymiş, **Ortadoğu'daki** ünlü petrol şeyhleri kimin adamıymış, vs. vs...

Daha da ilginci, bu emperyalist ülkelerin 'gönüllü' bu dostlarını, başarısız oldukları, ya da çıkarlar öyle gerektirdiği zaman, gözlerini bile kırpmadan harcamalarıdır: **Çan/Kay/Şek, Van Thieu, Ziya-ül Hak, Rıza Pehlevi vb.** böyle harcanmış devlet adamları; bunların arasına, rahatça **İngiltere'nin** 1920'lerde 'harcadığı' son padişahımız **Mehmet Vahdettin'i** de koyabilirsiniz: **İngiltere, Sovyet** İhtilali'nin 'yaşayabilirliğini', ne büyük bir tehdit oluşturduğunu; **Anadolu İhtilali'**ninse Bolşevik değil demokratik olduğunu anlar anlamaz hem **Anadolu'ya** saldırttığı **Yunanistan'ı** dolayısıyla **Venizelos'u,** hem de **Mehmet Vahdettin'i** kaderleriyle başbaşa bırakmış, ikisini de su gibi harcamıştır.

Türkiye'nin 'talihsizliği' nedir bilir misiniz?

Yönetim 'sağcı' muhafazakârların eline geçse de, 'solcu ilericilerin eline geçse de, ülke **'Batı'lı, beyaz ve Hıristiyan'** emperyalizmin 'gizli' denetimi altındadır. Meraklısı açsın, **Niyazi Berkes'i** bir kere daha okusun, pek güzel anlatmıştır: ülkemizde, 'milli ve manevi değerlere' sahip ve saygılı olduğunu söyleyen 'sağcı' iktidarlar, iş başına geçer geçmez, üstyapı müesseselerinde bir 'eskiye dönüş' hareketi başlatırlar. (Ezan Arapça okunur, İmam/Hatip Okulları çoğalır vs); oysa aynı iktidarlar, **'Sistem'in** dayattığı ekonomik reçeteleri gık demeden benimser, milli çıkarlarımıza aykırı, **Türkiye'nin** aleyhinde bir sürü şartı şurtu -tıpkı **Tanzimat** sonrasında olduğu gibi- uygulamaya koyarlar; görünüşte ülke 'millidir ve muhafazakârdır' ama, gerçekte 'ecnebi' içerde istediği gibi at oynatmaya başlamıştır.

Diyelim ki tersi oldu, iktidar kendine 'solcu' denilen birtakım 'ilericilerin' eline geçti; bunlar üstyapısal kültür Batıcılığının zavallı kuklalarıdır; tamamıyla 'alafranga' oldukları için, **Batı'dan** her şeyi 'aynen' aktarmak hastasıdırlar; böylece **'Sistem'in** istediği kültür müesseseleri, bize uyar mı uymaz mı, yarar mı yaramaz mı araştırılmadan 'aktarılır'; yeni yetişen nesillerin tartışmasız **Batı** yandaşı olmaları garantiye bağlanır: daha da müthişi, bu soytarılık **Atatürkçülük** etiketi altında ya-

pılır: sanki **Anadolu İhtilali'ni 'milli kuvvetlerle', Düvel-i Muazzama'ya ('Sistem'e) karşı, 'milli bir mücadele' olarak yürüten; 'milli bir kültür', 'milli bir siyaset' uygulayan, 'milli bir ekonominin' temellerini atan; ölünceye kadar da Batı ile hiçbir ittifaka girmeyen, o değilmiş gibi!**

Yani **'Sistem'in** kazançlı çıkması için, **Türkiye'de** ille 'şeriatçı' takımının ya da 'muhafazakârların' iktidar olması gerekmez, onlar aslında işlerini pekâlâ 'laiklerle' de yürütmesini biliyorlar.

5.

'MİLLİ ŞEF İPOTEĞİNDEN KURTULMADIKÇA...

21 Mayıs 1994

Eskiler ne demiş, bilmemek ayıp değil, öğrenmemek ayıp! Nereden mi aklıma geldi, şu ara gençlerle söyleşirken, sık sık hatırlıyorum da, ondan: herhalde siz de farkındasınız, **Refah** 'sıçramasından' sonra, birden 'laik' ve 'ileri' kesilen bazı gençlerimiz, ne kadar 'bilgisiz'; ne kadar çok şeyi, ne kadar yanlış biliyorlar; öyle ki, arasıra içime kuşku düşüyor, acaba o yaşta iken bizler de onlar gibi miydik; biz de öyle 'havaya' mı konuşuyorduk?

Doğrusunu isterseniz, benzerlikler mevcut; hadi örnekle konuşalım: çocukların çoğu cumhuriyet tarihini, tek ve türdeş bir gelişme sayıyor; yani mesela **Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Halk Fırkası, Cumhuriyet Halk Partisi** dönemleri, onlara göre birbirinin aynı ve devamı; çoğu 'resmi' tarihin etkisinde, **Gazi'nin** dönemi ile **'Milli** Şefin dönemi bir ve aynı sanıyorlar; hemen hepsinde 'ilerici cumhuriyetçilik' denildi mi, **İnönü** döneminin yaygınlaştırdığı 'seçkinci kültür ilericiliği' ve onun değerler düzeni egemen! Oysa gerçek bu mu? **Gazi** rejimi 'sivilleştirmek' yanlısıydı, bunun için de **İsmet Paşa'yı** başvekillikten almış, yerine bir 'sivili', **Celâl Bayar'ı** koymuştu; onlar bir ekipti, **Rüştü Aras, Şükrü Kaya** ve **Bayar; Gazi'nin** ölümünden sonra, cumhurbaşkanlığına getirilen **İsmet Paşa** ise, **Ordu'nun** 'tercihi'; o yüzden de, 'rejimi' boyunca askeri yönetim ağır basmış, ülkeden 'sıkıyönetim' eksik olmamıştır: tam bir 'totaliterlik' yaşanıyordu.

Çocuklar bunları işittikleri zaman 'aydan düşüyorlar'; hele

ş

İnönü'nün resmi dairelerden, **'TC pullarından ve Türk Lirası'ndan Atatürk** portrelerini kaldırttığını, yerine kendi portresini koydurttuğunu işittikleri zaman, ne kadar hayrete düştüklerini görmek lazım! Gazi'nin kültür politikası, ulusal bir çağdaşlık sentezi gerektiriyordu, 'şarktan ve garptan gelen tesirlerin zararından' söz ediyordu; oysa **İnönü** döneminde, **Yunan/Latin** tabanı üzerinde, **Batı** taklidi bir kültür üretme çalışmalarına başlanmıştır ki, bu, neticede 'yeni' bir Tanzimatçılıktır'; çocukların, bundan da haberi yok, bu tutumu, **'Atatürkçülük', 'Atatürk İlericiliği'** sanabiliyorlar.

Acaba biz de böyle miydik? Böyleysek, yanılgımız neredeydi?

Sanırım önce **Osmanlı'yı ve Cumhuriyet'i** birbirinden çok uzak ve çok ayrı şeyler sanmamızda; sonra da, **'Osmanlı'** diye bildiğimizin, gerçekte 'Batılılaşmış' bir **Osmanlı** olduğunu, anlayamayışımızda! **I. Dünya Savaşı, TBMM Hükümeti ve Cumhuriyet'in ilanı,** hepi topu on on beş yıl içinde birbirini izlemiştir; bunları aynı halk, aynı ülkede, birbiri ardınca yaşamıştır; oysa çoğumuzun zihninde **Gazi Mustafa Kemal** gerçeği bugüne aittir, bugündür de **Talat, Enver ve Cemal Paşalar** çok uzak, üstelik bizimle direkt ilgisi olmayan, sanki 'eski' bir geçmişe aittir. Ne kadar önemli bir yanılgıydı bu: her şeyi cumhuriyetle başlamış sanıyorduk.

İkinci yanlış da işte buradaydı; bizim **Osmanlı** diye bildiğimiz ne varsa, 'sahici' **Osmanlı** değildi ki; **Tanzimat** öncesinden başlayarak, **Devlet-i Âliyye,** Batılı emperyalizmin elinde oyuncaktı, **Tanzimat Fermanı'nı 'Koca' Reşit Paşa, İngiliz Sefiri** ile hazırlamıştı; Saray, yani padişah daha da ilginci halife, daha o yıllardan 'alafrangalık' peşindedir: **Mızıka-i Hümayunu ve Dolmabahçe ve Yıldız** saraylarındaki tiyatroları kuran, kimlerdir sanıyorsunuz, elbette zamanın padişahları, yani halifeleri; **I'nas İdadileri** (Kız Liseleri), daha o dönemde açılmaya başlanmışlardı. **Selanik, İzmir, Beyrut** ve **İstanbul'da,** gelişmiş komprador burjuvazisi, o gün de bugünküne benzer, bir 'Jet/sosyete' hayatı yaşıyordu: o devirde yazılmış romanlar bu iddianın şahididir. **Halife'nin** devr-i saltanatında, fuhuş endüstrisinin nasıl işlediğini merak edenler,

Ahmet Rasim'in 'Fuhş-i Atik'ini, ya da Selahattin Enis'in 'Zaniyeler'ini okuyabilirler.

Bu, özellikle Osmanlı'nın fazilet ve iffetini heyecanlı savunan, 'başörtülü' üniversiteli kızlarımız için, ibret verici bir okuma olacaktır.

Örnekler çoğaltılamaz mı? Türk komünistlerinin neredeyse hepsi, SSCB'de Stalin dönemini ve uygulamasını, nasıl Leninizm sanmak gafletine düşmüşse; 1960 sonrası gençlerimiz de 'Milli Şefin 'totaliter', düpedüz 'seçkinci' ve 'faşizan' dönemini ve uygulamasını, Gazi'nin cumhuriyeti ve uygulaması sanmak gafletine düşmüştür.

Benim en affedemediğim, o totaliterliğin belasını çekmiş sosyalist aydınların da, bu vahim yanılgıya düşmesi! 60'lardan sonra, sekterlik ve bilgisizlikten, sosyalist sol, kimliğine uygun kültür politikaları üretemedi; CHP'nin üstyapısal ilericiliğinin, uydusu gibi hareket etti; hâlâ da, öyle hareket edenler var; o yıllarda Yeni Ortam'da yazmıştım, şimdi de yazıyorum: Türkiye'de 'ilericilik', ister komünist olsun, ister sosyal demokrat, isterse sadece demokrat; kendisini İnönü döneminin kültür ipoteğinden kurtaramadıkça, yenik düşmeyi sürdürecektir.

6.

HANGİ 'MİLLİYETÇİLİK'?...

31 Mayıs 1994

Gündemde, yeniden milliyetçilik!

Kim bilmez, **Anadolu İhtilali** bir 'milliyetçilik' zemini üzerinde gerçekleştirilmiştir; ancak **Müdafaa-i Hukuk'un** 'milliyetçiliği' başkadır; rejim, 1930'ların ikinci yarısından itibaren, faşizan bir totaliterliğe yönelirken, 'altı ok'tan birini teşkil eden 'milliyetçilik' başka!

1920'li yılların milliyetçiliği, **'mazlum milletler'in** anti/emperyalist milliyetçiliği; bu da bir yandan emperyalist ve sömürgeci **Batı**'ya (**'Sistem**'e) karşı 'tam bağımsızlık' kavgası vermek; bir yandan da, öteki **'mazlum milletler'le** dayanışma içinde olmak demektir. İlk tesbitin doğruluğunu anlamak için, Gazi'nin şu sözlerini hatırlamak yeter:

"...Tanzimat döneminden sonra ecnebi sermayesi, memlekette, 'müstesna' bir yere sahip oldu. Ve bilimsel anlamda denilebilir ki, devlet ve hükümet, ecnebi sermayesinin jandarmalığından başka bir şey yapmamıştır. Artık her medeni devlet gibi, yeni Türkiye'de bunu kabul edemez. Burası 'esir' ülkesi yapılamaz..." (Şubat 1923)

Başka türlü söylersek, o milliyetçilik, 'hükümetlerin ecnebi sermayesinin jandarmalığını yapmasını', 'esaret' sayan bir milliyetçilikti. **Mazlum milletlerle** dayanışmasına gelince, o da Gazi'nin ünlü sözleriyle şöyle tarif edilmişti:

"...Türkiye önemli ve büyük bir çaba harcıyor,

çünkü savunduğu bütün 'mazlum milletler'in, bütün 'şark'ın davasıdır; ve bunu nihayete getirinceye kadar Türkiye, Doğu milletleriyle beraber yürüyeceğinden emindir." (1922)

Dahası var, **Müdafaa-i Hukuk** milliyetçiliği, Gazi'nin ağzından, açıkça anti/emperyalist bir 'tavır' koymaktadır. 1933'de demiştir ki:

"...müstemlekecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine milletler arasında hiçbir renk ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve işbirliği çağı egemen olacaktır."

Herkes de biliyor ki, **Türkiye,** sonradan 'şark'ın davasını savunmayı sürdürmemiş, 'doğu milletleriyle beraber yürümemiştir', o milliyetçilik, unutulmuş ve unutturulmuştur.

İnönü 'cumhuriyetinde' milliyetçi olmak demek, anti/emperyalist değil, anti/komünist olmak demekti; kimse de böyle bir milliyetçilik tarifini, sadece Nazilerin ve Faşistlerin kullandığına dikkat etmiyordu. **Türkiye Cumhuriyeti, II. Dünya Savaşı** sonrasında ise, kaderini **NATO** müttefiklerine, yani emperyalist **'Sistem'e,** yani **'Soğuk Savaş'a** bağladı. O dönemde de, milliyetçi olmak, anti/komünist olmakla bir tutuluyordu: 1940'lardan 1980'lere, ülkemizdeki milliyetçi hareket, kendisini, milliyetçiliğin baş düşmanı emperyalizme göre değil, komünizme göre tarif etmiştir: komünizm enternasyonalciydi, şu halde 'millete' karşıdır diye düşünülüyordu; oysa, yetmiş küsur yıllık **Stalin'ci** 'totaliterlik'ten bile **SSCB** 'milletlerinin' -üstelik milli kültürlerini de geliştirerek- sağ salim çıkmış olması, böyle bir tarifin ne kadar yanlış, ne kadar propaganda tarifi olduğunu kanıtlamıştır. Ayrıca, işçi sınıfı enternasyonalcılığının; bugün herkesi hayret ve dehşet içinde bırakan, liberal burjuva (sermaye) enternasyonalcılığına karşı, bir savunma olarak ortaya atılmış olduğu da, yeni yeni farkediliyor.

Çokuluslu tekellerin yeryüzünü kapladığı bir dönemde, **'Sistem'in** dayattığı tez, 'küreselleşme' tezi; yani dünyanın bir ve bütün olduğu, milli sınırlara (milli pazarlara) gerek olmadığı, falan filan! Gerçekte **Sovyet** tehlikesi kalkar kalkmaz, **'Sistem'in** yüzündeki maskeyi atması değil midir bu? 1900'lerde

nasıl ırk, millet, medeniyet, sınır tanımayıp, **'milli hükümetleri ecnebi sermayesinin jandarması durumuna düşürmek istiyorduysa',** besbelli ve apaçık, yine onu istiyor; bunun adı da, 'küreselleşme' ve özelleştirme'; ülkemizde de, benzer öteki ülkelerde de, milliyetçiliğin modası geçmiştir, dönem dışa açılma dönemidir diyenler, açık açık, 'Sistem'in türküsünü çağırıyorlar, onun adamları.

(Bu söylediklerim, **Demirel'in** milliyetçilikle ilgili sözlerini okur okumaz, şöylece aklıma gelenler; yeniden 'anayasal vatandaşlık' garabeti gündeme getiriliyor, bir yerde deniliyor ki, **'ırk milliyetçiliği dönemi kapandı',** okuyan da **Türkiye Cumhuriyeti** ırkçı bir milliyetçilik temeli üzerine kurulmuştur sanacak, yok öyle bir şey; bunlar, kendileri hayli uzun zamandır milliyetçiliği şoven bir ırkçılık, gizlice de faşistlik diye aldıkları için, **Gazi Mustafa Kemal** de öyle alıyordu sanıyorlar, yanlıştır, haksızlıktır, iftiradır, onun konuya nasıl yaklaştığını, gelecek sefer tartışırız.)

7.

'IRK MİLLİYETÇİLİĞİ' DEĞİL 'YURT MİLLİYETÇİLİĞİ!'

2 Haziran 1994

Gazi Mustafa Kemal, 'milli siyaset'in ne demeye geldiğini, **'Nutuk'da** şöyle açıklamıştır:

"...bizim açık ve uygulama niteliği gördüğümüz siyasi meslek (doktrin) 'millî siyaset'tir. 'Milli Siyaset' dediğimiz zaman, kastettiğimiz mana şudur: milli sınırlarımız içinde, her şeyden önce kendi gücümüze dayanarak varlığımızı koruyup, memleketin gerçek mutluluk ve imarına çalışmak!"

Genel tarif bu, ne var ki daha 1920'lerde 'milli siyaset'in 'ırkçı' olmadığını belirtmiş: **"...gerçi bize milliyetçi derler, ama biz öyle milliyetçileriz ki, bizimle işbirliği yapan bütün milletlere hürmet ve riayet ederiz; onların milliyetçiliklerinin bütün icaplarını tanırız; bizim milliyetçiliğimiz herhalde bencil ve mağrur bir milliyetçilik değildir."**

Bu kadar da değil, 1937'deki bir konuşmasında, **Avrupa** ırkçı bir totaliterliğe doğru dörtnala yol alırken o, ırkçılığa inanmadığını, ona göre ırkçılığın imkânsızlığını şöyle anlatıyor:

"..bugün bütün dünya memleketleri, aşağı yukarı akraba olmuşlardır ve olmakla meşguldürler; bu itibarla insan mensup olduğu milletin varlığını ve mutluluğunu düşündüğü kadar, bütün dünya milletlerinin huzur ve refahını düşünmeli; kendi milletinin mut-

luluğuna ne kadar değer verirse, bütün dünya milletlerinin mutluluğuna hizmet etmeye, elinden geldiği kadar çalışmalıdır."

Bunlar **Hitler'in** azgın bir ırkçılığı moda haline getirdiği yıllarda söyleniyor. 1970'lerde, milliyetçilik sorununu tartışıyorduk, yazdığım bir söyleşide şu sonuca varmıştım:

"...bilmem tereddüde mahal var mıdır? Politikacıların '**Atatürk** milliyetçiliği' dediği milliyetçilik, gerçekte insancı (hümanist) olan, insanlığı temel alan, bu yüzden de bütün ırk, dil, din farklarını reddeden bir milliyetçiliktir; esasen ünlü özdeyişinde **'Ne mutlu Türk olana'** değil de **'Ne mutlu Türküm diyene!'** demiş olması, bu düşüncenin veciz bir ifadesi sayılmalıdır." **(Dünya,** 25 Nisan 1979)

Bütün bunlardan ne çıkıyor? **Demirel'in** biraz 'küreselleşme' bağlamında, biraz 'insan hakları baskısı' altında ortaya attığı sorun, daha 1920'lerde **Gazi Mustafa Kemal** tarafından ele alınmış, irdelenmiş, hümanist ve anti/emperyalist bir zeminde sonuca bağlanmıştır.

Niye merdiveni yeniden icada .kalkışıyorlar?

Anadolu İhtilali, iki ayak üzerinde yükselmiştir: **Müdafaa-i Hukuk (yani anti/emperyalizm), Misak-ı Milli (yani üniter devlet); Gazi'nin** milliyetçiliğinin iki temelinde de, ırk unsuru yoktur; dikkat edilirse, yurt unsurunun ağır bastığı hemen görülür.

Müdafaa-i Hukuk, 'ecnebi' istilacıya (emperyalizme) karşı bu yurtta yaşayanların ve bu yurdun haklarının savunulması anlamına gelir; **Misak-ı Milli** ise, bu yurdun sınırlarının savunulması! **Gazi, Milli Mücadele'den** bahsederken, bir kere bile Türk ırkından söz etmez; milletten söz eder, der ki mesela:

"...Milli mücadeleyi yapan, doğrudan doğruya milletin kendisidir; milli mücadelede şahsi hırs değil milli izzetinefis gerçek itici güç olmuştur." (1925)

Fakat en önemlisi, daha 1920'de milli mücadeleyi yürüten **Meclis'i** nasıl tarif ettiği; sürdürülen savaşı nasıl bir tabana oturttuğu; diyor ki:

"...burada maksut olan ve yüksek meclisimizi oluş-

turan kişiler, yalnız Türk değildir, yalnız Çerkes değildir, yalnız Kürt değildir, yalnız Laz değildir; fakat hepsinden oluşmuş, Müslüman unsurlardır, samimi bir heyettir; Şu halde bu yüksek heyetin temsil ettiği, hukukunu, hayatını, şeref ve şanını kurtarmak için azmettiğimiz emeller, yalnız bir İslam unsuruna ait değildir, çeşitli İslam unsurlarından oluşmuş bir kütleye aittir."

Gazi, 'millet'ten tarih, kültür ve çıkar birliği içindeki herkesi; 'milliyetçilik'ten de ırkı değil, yurt milliyetçiliğini anladığını daha açık nasıl izah edebilirdi ki? Cumhuriyetin temelindeki milliyetçilik, hem insancı, hem kapsamlı, hem de yurt, tarih ve çıkar bileşkesine oturtulmuş, çağdaş ve diyalektik bir milliyetçiliktir; ülkemizde rahatlığı sağlamak için yeni moda vatandaşlıklar icat etmeye mahal yok, ona dönmek kâfi!

O tarihte, bu tartışmalar sürerken, başka bir söyleşimi şöyle bitirmişim; düşünüyorum da, söylediklerim bugün de, olduğu gibi geçerlidir: "...Türk olmak, bir ırk ayrıcalığı değildir; Türk olmayı, böyle alma ve böyle koymaksa, düpedüz faşistliktir. Ama bunun tersi de doğru: Kürt olmak, Rum olmak, Ermeni olmak da bir ırk ayrıcalığı değildir; bunu böyle almak ve koymak da düpedüz faşistliktir. Anlaştık mı?" **(Dünya,** 27 Nisan 1979)

j

'yükselen değerler' masalı

İ.

'ACELE ARANIYOR'

13 Temmuz 1993

Turist miydiler, pek sanmıyorum; daha çok **İstanbul'da** iş sahibi, **Amerika'lı** zencilere benziyorlardı: oğlan çok uzun, basketçi filan olabilir; kız da ya sevgilisi, ya karısı; sırf kas ve kemik, sağlıklı bir çift! Kız hafif giyimli: gerdanı, sırtı, omuzları ve kolları açıkta; ikisi, konuşa gülüşe, yol boyunca yürüyorlar. İçinde olduğum taksinin şoförü, kıza bir süre dik dik baktı, sonra dönüp dişlerinin arasından dedi ki: "-...böylelerini memlekete sokmayacaksın, ağbiy!"

Besbelli taşralı, sıcaktan ahlayıp puflayan bir şofördü; düşündüm, bu çiftin nesine kızıyor: zenci oluşlarına mı, yabancı oluşlarına mı, **Amerika'lı** oluşlarına mı? Çok yanılmışım, meğer 'kızın açık saçık giyimine' içerliyormuş! 'Kefere de ahlâk mı olurmuş, gelip bizim kızlarımızın ahlâkını bozuyorlarmış!' Şaşırmadım dersem, yalan; zenci kızın giyimi, pek çok Türk kızının giyiminden açık saçık değildi; onu 'ahlâksız' ya da 'müstehcen' sayabilmek için, ya iyice kadına susamış, ya da fanatik olmak lâzım!

Şoför her ikisi de olabilirdi, işin önemi hangisi olduğundan çok, böyle ağır bir hükmü, bu kadar yüksek sesle, eskiden de verip veremeyeceğindedir, veremezdi sanırım, dini fanatikliği besleyen, fanatikleri yüreklendiren bir şey var, az sonra geleceğiz.

Önce başka bir tesbit!

Yeri gelmişti, gençlerden oluşmuş bir topluluğa, bir ve-

sileyle, yüzde doksan bilmemkaçı Müslüman Türk halkının, hiç de 'tesettür' yanlısı görünmediğini söyledim; aralarındaki 'örtünmüş' genç kızlar şaşırdılar; dedim ki aksi olsaydı, 'tesettür' yandaşları, öteki kadınlar arasında bir görünüp bir kaybolmaz; şimdi olanın tersine, başı açık dolaşmanın mücadelesini veren, kadınlar dikkati çekerdi.

Hem canım, katıksız Müslüman sloganlarla genel seçimlere giren partiler, hangisinde ciddi bir başarı oranı elde edebildiler ki? Seçmenlerin 'tercihi', kırk yıldır aynı; merkez sağ ve merkez solda, oy yığılması görülüyor; bu da, laik ve demokratik, bir toplum tercihi demektir.

Bir şey daha yok mu? Tesettür meraklısı genç kızlar beni rahatsız etmiyor, herkesin içinden geldiği gibi giyinmesinden yanayım; ne zaman birkaçını bir arada görsem, **Fransa'da** iken sokaklarda sık sık rastladığım özel kılıklı rahibeleri hatırlıyorum; tarikatına göre değişen giyimleriyle hemen farkedilirlerdi; **Fransa** da laik ve demokratik bir cumhuriyet, orada rahibeler özel giysileriyle kimseyi rahatsız etmiyorlarsa, **Türkiye'de** niye etsinler? Zaten aynı genç topluluğa söylediğim gibi, 'tesettür' sadece **Şeriat** icabatına uymaktan mı ileri geliyor, şüpheliyim: **Türkiye'de** aydın kesimi, oldum olası kendisini halkından ayrı (üstün) görür, bunu belli etmesinin imkânlarını kullanmayı hiç ihmal etmez: **Meşrutiyet** aydınları, 'alafranga' giyinerek halktan kendilerini ayırmışlardı; **cumhuriyet** aydınları, erken dönemde kravat ve fötr şapkayla ayırdılar; 70'li yıllarda **solcular, Bektaşi** bıyıkları ve parkalarıyla; o günden bugüne Müslüman kızlarsa, 'tesettürleri' ile!

Şunu bile söyleyemez miyiz, halkın tesettürü ile aydının tesettürü, birbirine benzemez; aksini kim söylerse söylesin, aydın genç kızlarımızın 'tesettürü' gizli 'alafrangalıklar' taşıyor; o kadar ki, o giyimle dolaşan genç kızlar, etraftakilerin dikkatini daha fazla üstlerinde toplamaktadırlar.

Hal böyleyken, taksi şoföründeki fanatik bağnazlığını yoğunlaştıran ne? Çoğumuz **İran** kökenli köktendinciliğin gittikçe yaygınlaşmasına, yandaş bulmasına bağlıyor; bu tesbitte doğruluk payı küçümsenemez olsa da, asıl cevabı bulunması gereken soru başka: köktendincilik, eskiden bulamıyordu da,

şimdi neden daha elverişli bir gelişme ve yayılma zemini bulabiliyor?

İki cevap biliyorum: 1/ **Doğu Bloku'nun** tasfiyesi, **'Sistem'in (Batı'nın)** İslam aleyhtarı tavrını netleştirmiş **(Bosna/ Hersek, Karabağ,** vs.) bu da Müslüman halklarda, -tabii Türk halkında da- **Batı'ya** karşı şiddetli bir infialin doğmasına neden olmuştur. 2/ Seçilmiş liderlerin ve iktidarlarının, her şeye rağmen **Batı (Sistem)** yandaşı görünmekte ısrar etmeleri, laik ve liberal demokratlığı; İslam aleyhtarı **Batılı** davranışlarla, bir ve aynı hale getirmekte, özdeşleştirmektedir; halk o zaman ümidini iktidardaki parti ve liderden kesiyor, öfke ve çaresizlikle, **Batı'ya** şiddetli tepki gösteren köktendincilere yakınlık duyuyor.

Kıssadan hisse: **acele, laik ve demokratik, fakat 'Sistem'e karşı çıkabilen, liderler ve partiler aranmaktadır.**

2.

YÜKSELEN DEĞERLER' MASALI!...

9 Ekim 1993

Ona dedim ki, "...yahu sen, bu 'yükselen değerler' masalına inanıyor musun? Sakın ha! **'Sistem',** dünyanın yeni şartlarına uyarak, eski mallarını yeni ambalajlar içinde pazarlıyor, oyuna gelmeyesin!"

Sözgelişi, sanat düzeyinde ne diyorlar; 'yükselen değerler' artık 'pür' estetik değerlermiş; yani ne, ressamın işi renklerle oynamak, şairin işi sözlerle, bestecininki seslerle ve ilh.. Kısacası, sosyal ve beşeri muhtevadan (içerik) kop, biçimle uğraş deniyor; üstelik bu mesaj post/modernist bir yeni değer sistemi gibi veriliyor. İlahı neresi yeni bunun; yeni mi 'yükselmeye' başlamış? Aslında sanatçının işlevsel bir muhteva (içerik) sanatı yapmasını, böylece halka somut gerçekleri ulaştırmasını önlemenin, yeni 'ambalajı'; yoksa yüzyıllardır bildiğimiz **'arts gratia artis/sanat sanat içindir'** tezinin, temcit pilavı gibi, yeniden önümüze sürülüşü!

Ekonomideki 'değişim' bu alanda 'yükselen değerler'; sosyal devlet fikirlerinin çöpe atılması, kamu işletmelerinin 'özelleştirilmelerini', ulusal ekonomilerin 'küreselleştirilmesini' içeriyor; bunlardan yana çıktınız mı, 'değişimci', 'yenilikçi' oluyorsunuz, aksini savunursanız, 'muhafazakâr!'

Yahu kardeşim liberallik, hem de en vahşi haliyle taa **Ricardo'dan, Adam Smith'den** beri var; yeni diye piyasaya sürülen bu görüşler, hem eski hem de sınanmış, kusurları anlaşılmış fikirler; eğer uygulaması insanları mutlu etseydi

karşısına daha o zamandan sosyalizm çıkar mıydı? Liberalizm ve sosyalizm, rasyonalist düşüncenin, -pozitivizmin- iki düşman kardeşi, düşmanlıklarının ne kadar köklü olduğu, liberalizmin sosyal olan her şeye hınçla saldırışından belli olmuyor mu; daha da ilginci, o da bir ideoloji değilmiş gibi, sosyal değerler sistemine 'ideolojik' diye saldırıyor; kendi 'ideolojisini' ve onun değerler sistemini, 'dünyanın', daha da kötüsü 'uygarlığın' evrensel değerleri olarak yutturmaya çalışıyor.

Bu çabanın binbir çeşit örneğine rastlamışızdır.

Bir zaman önce; **'Modern Zamanlar'** yazarı **Paul Johnson'ın New York Times'deki** 'itirafını' aktarmıştım; 'küreselleşmenin aslında yem sömürgeleşme' anlamına geldiğini açık açık söylüyordu:

"...kabul edelim: bazı ülkeler, kendilerini yönetmeye hazır değil! Günümüzde sömürgeciliğin, yeni bir görünümle dönüşüne tanık oluyoruz. Bence bu pratik olduğu kadar, ahlâki esaslar yönünden de teşvik edilmesi gereken bir akım. Bugünkü Üçüncü Dünya ülkelerinin pek çoğunda görüldüğü gibi, hükümetlerin parçalandığı ve uygar yaşamın en basit kurallarının bile sağlanamadığı ülkeler için, başka hiçbir alternatif bulunmuyor." (Cumhuriyet, 21 Mayıs 1993)

Bu defa, ünlü **Amerika'lı** düşünür **Samuel Huddington** bu 'pratik çözümün nasıl dünya toplumunun arzusu olarak, 'yükselen değerler' numarasıyla takdim edildiğini açıkça söylemiş; o çok ciddi **Foreign Affairs/Dış Politika** dergisinin son sayısında kelimesi kelimesine diyor ki:

"...Güvenlik Konseyi, ya da IMF'de alınan ve Batı'nın çıkarlarını yansıtan kararlar, dışarıya, 'dünya toplumunun arzusu' gibi takdim edilir. Oysa 'özgür dünya' deyiminin yerine geçen 'Dünya Toplumu/World Community' deyimi, ABD'nin ve diğer Batı ülkelerinin (yani **'Sistem'in) çıkarlarına meşruluk kazandırmak içindir..."**

"...IMF ve diğer uluslararası ekonomik kuruluşlar aracılığıyla Batı, kendi ekonomik çıkarlarını yürütür, diğer ülkelere kendince uygun ekonomik politikaları kabul ettirir..."

"...Batı Dünyası ('Sistem') uluslararası ve askeri gücünü kullanarak, dünyayı kendi çıkarları ve kendi egemenliği doğrultusunda yönetir..." (Milliyet, 24 Eylül 1993)

İyice anlaşıldı mı?

'Yükselen değerler' filan, hikâye bunlar! **'Sistem'** (Batı), **'askeri gücünü ve uluslararası kuruluşları' kullanarak, Türkiye'ye** de kendi işine gelen politikaları, 'küreselleşme', 'değişim', 'yükselen değerler' gibi kamuflajlar altında, yutturmaya çalışıyor.

Kimileri ufuklarının darlığından, saflığından ya da düpedüz cahilliğinden; kimileri ise 'malı götürmek', kısa yoldan 'köşe dönmek' için en uygun yolun bu olduğuna inandıklarından ondan yana çıkıyor; ortalığı toza dumana boğarak, bunların bayraktarlığını yapıyorlar.

Çok şaşırıyorum: Türk halkı, bu toz dumanın arkasında, 'yükselen değerlerin değil; bunları kullanmaya çalışan, bazı 'yükselen hıyarların bulunduğunu görmez mi, sanıyorlar?

Çok aldanıyorlar?

3.

ACI AMA GERÇEK!...

2 Kasım 1993

Sağcı ya da solcu olmuşsunuz, ne farkeder ki? Hepimizin nihai amacı aynıdır; güçlü ve bağımsız **Türkiye!**

Gücün ne olduğunu biliyoruz: uzay (elektronik ve sibernetik) teknolojisi düzeyinde, bilgi toplumu; sanayi potansiyelinin, ulusal savunmaya yansıması; bağımsızlık derseniz, bunların 'olmazsa olmaz' koşulu: ödünç ya da aktarma teknolojiyle, daima, size o teknolojiyi veren 'ötekinin', denetiminde kalırsınız; bu da 'gücünüzü' sizin değil, aslında başkasının denetlemesi (kullanması) anlamına gelir; gerçekten **Türkiye'yi** düşünüyorsak, öyleyse, ulusal eğitim ve öğretime paralel olarak, ulusal bir altyapısal kalkınma planında, mutabık olmamız gerekir; şu halde, ne **Amerika,** ne **Rusya,** ne **Avrupa Topluluğu,** her şeyden, hepsinden önce **Türkiye!**

Oysa son otuz yıl böyle mi geçmiştir?

'Soğuk Savaş' **Türkiye'de** sağı ve solu, iki bloktan biri adına angaje ederek, basbayağı birbirine kırdırmıştı: sağcı, **'yankee, go home!'** diyen solcunun, arka kapıdan **İvan'ı** yurda buyur edeceğinden pireleniyordu; solcu, sağcının ülkeyi çoktan **Sam Amca'ya** sattığından emindi; birbirlerinin boğazlarına bu inançla sarılmışlardı. Her iki tarafın kuşkularında gerçek payı varsa da, sonucun **Türkiye'nin** aleyhine geliştiği meydandadır.

Sırtlarını verip çıkarlarını savunduklarının 'yabancı', karşılarına alıp boğazlarına sarıldıklarının 'Türk' olduğunu unut-

muşlardı; oysa aynı geminin içinde, aynı yolun yolcusuydular; geminin selâmeti ve arzuladığı limana sağlıcakla ulaşabilmesi, duruma basiret ve dirayetle el koyabilmelerine bağlıydı.

Bunun böyle olduğu, son on yıldır ülkenin içine itildiği, iç savaş kışkırtmalarıyla büsbütün meydana çıkmıştır.

Türkiye bir **Ortadoğu** ülkesidir, bin yıla yaklaşan tarihi boyunca hem **Doğu Avrupa'da,** hem **Doğu Akdeniz'de,** son derece önemli roller oynamıştır; stratejik konumu, tarihi ve uygarlığı, **Doğu/İslam** uygarlık çevresinde benzer roller oynamaya aday olduğunu göstermektedir: **Osmanlı İmparatorluğu'nun** dağıtılmasından sonra, o bölgede meydana çıkan boşluğu kimsenin dolduramadığı açıkça görülüyor; açıkça görülen bir başka şey de, endüstrileşmiş ve kalkınmış bir **Türkiye** için, hemen hemen en geniş ve elverişli pazar olanaklarının, bu 'boşluğun' çevresi içinde, bulunduğu! Ne dersiniz, **Amerika da, AT de, Rusya** da; -hatta **İran, Irak, Suriye ve Yunanistan da- Türkiye'nin** büyüyüp serpilmesinden, bu yüzden ürküyor olmasın?

Kör gördü, sağır işitti; ne **ABD** tam manasıyla bizi 'kendinden' sayıyor, ne **Rusya, ne de Avrupa Topluluğu!** Hem onlarla kaynaşmamızı istemiyor, bütün teşebbüslerimizi binbir bahaneyle engelliyorlar; hem de ötekilerinden herhangi birisine yaklaşmayı denesek, ayağımıza binbir çelme takıyorlar; açıkça görülen odur ki, hiçbirisinin **Türkiye'nin Ortadoğu'da, Doğu Akdeniz'de, Kafkasya'da ve Ortaasya'da** nüfuz sahibi olmasına tahammülü yoktur.

Onların kafasında böyle bir şey, tasfiyesi için iki yüzyıl elbirliğiyle uğraştıkları **Devlet-i Aliyye'nin** yeniden canlanması anlamına geliyor; nasıl görmüyoruz ki, **ABD** için de, **AT** için de, **Rusya** için de; sınırları çevresindeki bütün ülkeler için de, 'en iyi Türkiye', en yalnız, en sanayileşmemiş, en yoksul, en istikrarsız **Türkiye'dir.**

Sağcı da olsanız, solcu da olsanız farketmez, **Cumhuriyet'in** yetmişinci yılını idrak ettiğimiz şu günlerde, adımımızı atarken bu basit fakat temel gerçeği, asla kafamızdan çıkarmamalıyız; ekonomik gelişmeye geçirilmek istenen kelepçenin de, **Güneydoğu'da** başlatılan yangının da, altında

yatan budur; onun içindir ki, bugün gündemde olan en önemli şey, yeniden **Hakların Savunulması'dır, Müdafaa-i Hukuk'**tur!

Gazi Mustafa Kemal'in Cumhuriyeti kendilerine emanet ettiği gençler, bugün vatan dağlarında kanlarını döküyorsa, bu yeniden **'feda-yı nefs'ler' zamanını yaşadığımız anlamına gelmez mi?**

4.

'GENÇ' LİDERLER, 'HAFİF KALIYOR...

31 Mart 1994

Hele devrimler, mutlaka gençlere yaslanır;

Gazi, onun içindir ki, **"Ey yükselen genç nesil, istikbal sizsiniz'** demiş; **Cumhuriyet'i** -orduya, meclise, bürokrasiye değil-, 'Türk Gençliğine' 'emanet etmişti'. Ben, oldum olası, gençlerden yanayımdır: hangi alanda iş gördüysem, gençleri destekledim, onlara arka çıktım; o yüzden mi nedir, 'genç' siyasi liderleri gözümün tutmayışından rahatsız oluyorum.

Hepsi cumhuriyetin çocukları, **'cumhuriyet maarifinden feyz almış!',** çoğu bir hatta birkaç yabancı dil biliyor; zaten öğretimlerini ecnebi üniversitelerde pekiştirmişler; yani, 'iyi yetişmiş oldukları' kesin; bunca hazırlıktan sonra, elbette, ülkenin yönetimine adaylıklarını koyuyorlar; kaşla göz arasında, bir de bakıyorsunuz, biri parti lideri olmuş, öteki bakan, beriki başbakan yardımcısı ya da başbakan; aslında sevinilmesi gereken bir şey bu, çünkü bizim nesil **(Demirel, Ecevit, Erbakan vs.)** ne de olsa **Osmanlı'dan** 'müdevver' sayılır; bunlar gerçekten Cumhuriyet'in yetiştirmesi, tabiatıyla 'emaneti devralmak isteyecekler' fena mı?

Fena olur mu? Ne var ki zurna, galiba burada zırt diyor; ne kadar iyiniyetli olursan ol, kendini ne kadar aksine inandırmaya çalışırsan çalış, bu 'gençlerin' devlet yönetiminde olduğu kadar, parti yönetiminde de 'hafif kaldıklarını' görmezlikten gelemiyorsun; ne 'inandırıcı' olabiliyorlar, ne de 'güven verici'; bu da ister istemez, yönetim kademelerine de, kamuoyuna da yan-

sıyor; al sana, yıllardır kurtulamadığımız yanlışlıklar komedyası, şaşkınlıklar, beceriksizlikler; bir çuval inciri berbat etmeler! Neden böyle oluyor? **Cumhuriyet'in** 'yetiştirdiği' bu genç aydınlarda eksik olan ne? Neden o rolün sahibi hastalanmış da, bunlar alelacele sahneye dublör olarak çıkarılmış hissini veriyorlar?

Hadi üstünde biraz düşünelim.

İttihat ve Terakki, bilmiyorsanız öğrenmiş olun, **Osmanlı'yı** on yılda 'batırmıştır'; iktidara 1908'de geliyor, 1918'de liderleri yurtdışına kaçmak zorunda kalıyor! Şüphesiz bunda **Devlet-i Âliyye'yi** çoktan parçalamaya karar vermiş **Düvel-i Muazzama'nın ('Sistem'in)** iğvası, fitnesi ve fesadı büyük rol oynamıştır; **Meşrutiyet** aydınlarının **Osmanlı** çıkmazından nasıl çıkacaklarını kestiremeyişlerinin de, etkisi çok; yine de o devirde, iyi incelenirse iyi diplomatın, iyi askerin, iyi devlet adamının, iyi politikacının hayli bol olduğu farkediliyor. Bunun en sağlam kanıtı, **Milli Mücadele** kadrosu! Hoşumuza gitsin gitmesin, gerçek şu: **Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'ni** örgütleyen, **İstiklâl Harbi'ni** yöneten ve kazanan bu kadro, aslında **İttihat ve Terakki'nin** 'yedek' kadrosudur: **Enver Paşa** olmayınca **Mustafa Kemal Paşa, Talat Paşa** olmayınca **İsmet Paşa, Cemal Paşa** olmayınca **Karabekir Kâzım Paşa** 'görevi' devralmış, işin içinden alınlarının akıyla çıkmıştır.

Demek bir yerde, **Meşrutiyet** aydını, **Tanzimat** aydınından ayrılıyor; onda ötekinde mevcut olmayan iki ana haslet mevcut: 'milliyetçilik' ve 'feda-yı nefs' kararlılığı! **Bu adamların hemen hepsi, 'tarihi bir misyon yüklenmiş olduklarına, gerekirse bunun için nefislerini feda edebileceklerine' inanmışlardır; bu büyük vizyon, bu büyük azim, onları hem güçlü, hem inandırıcı, hem de etkileyici kılar; hele Gazi Mustafa Kemal'de olduğu gibi, bu vasıflar tam bir gerçekçilikle birleşik ve bağlantılı olduğu zaman, liderlik artık tartışılamaz!** Sanırım o nesil, hem **'bizi yıkmak için her şeyi yapmış** olan' Batı'yı; hem de 'hürriyet ve istiklali' için haklarını savunmak zorunda olan **(Müdafaa-i Hukuk)** 'Mazlum Milletleri' iyi tanıyor; bu iki güç arasındaki diyalektik çalışmayı, gayet iyi değerlendiriyordu.

Genç politikacılarımızda eksik olan yoksa bu mu?

Ne büyük bir vizyon, ne büyük bir misyon sahibidirler; milleti, milliyetçiliği küçümsüyor, modası geçmiş saydıkları için önemsemiyorlar; 'feda-yı nefs' duygusu, onlara son derece yabancı; en önemlisi, ülkelerini, halkın en ağır ve somut sorunlarını, doğru dürüst bilmiyorlar; o zaman elbet her söyledikleri laf 'havada', kendileri de tarihi perspektif karşısında 'hafif kalıyorlar. **Cumhuriyet içinde yetişmişler ama, maalesef, o 'cumhuriyetin bu 'millet' için ne anlama geldiğini kavrayamamışlar; daha çok, kozmopolit" Tanzimat aydınlarını andırıyorlar.**

Şunu kafalarına soksalar iyi olur: **Türkiye Cumhuriyeti,** bir 'holding' değildir; kendisine **'menager'** aramıyor.

5.

NEDEN 'HAFİF KALIYORLAR?

2 Nisan 1994

O zaman soru şu: laik ve demokratik **Türkiye'nin** 'yetiştirdiği' aydınlar, tarihle sınav gerekti mi, neden **Tanzimat** aydınları gibi 'kof ve 'yetersiz' kalıyorlar? Tam tersi olmak gerekmez miydi? Sanırım böyle olmasında -1935 sonrası devlete hâkim olan 'totaliterliğin' etkisi büyük- biraz **II. Dünya Savaşı'nın** elverişli kıldığı şartlar, biraz **İsmet Paşa**'nın 'evhamı' ve 'ürkekliği', **Türkiye'nin** hızla 'dikensiz bir gül bahçesi' olmasını hazırlıyor. Nasıl mı, o devri yaşayanlar bilir: Aşırı sağ' ye 'aşırı sol' tehlikesi son derece abartılmıştır: rejim aslında **İsmet Paşa** kendisini emniyette hissetmediğinden, 'hayali' ve 'tehlikeli' düşmanlar icat etmeden yapamıyor; uyguladığı baskı, bir manada zulüm rejimine onları gerekçe gösteriyor.

Diyeceksiniz ki, olur mu böyle şey? Mükemmel olmuştur, hem yalnız ülkemizde de değil: **Almanya'da Hitler III. Reich'in** 'diktasını' pekiştirmek için 'Yahudileri' ve 'plutokratları' gerekçe edinmişti; **Sovyetler'de Stalin,** 'diktasını' kurabilmek için 'hain Troçkistleri' bahane saymıştır, vb. 'Totaliter' rejimler, varlıklarını güven altına alabilmek amacıyla, bu türden 'belalar' yaratır, tehlikeli saydıkları siyasi rakiplerini ve başka siyasi grupları, o gerekçeyle tasfiye ederler. İşte **İnönü** cumhuriyeti devrinde, 'aşırı sağ' ve 'aşırı sol' (komünistler ve dinciler) aynı şekilde 'kullanılmış', savaşın sonlarına doğru, bu yetmezmiş gibi, bunlara yeni bir grup daha (Turancılar) eklemiştir.

Böylece ne yapılmış oluyordu?

'Resmi ideolojiyi' benimseyen, şüphesiz en az iktidardaki tek parti yöneticileri kadar yurtsever aydınlar, sanatçılar ve politikacılar, vahim ihanet suçlamalarıyla askeri mahkemelerde yargılanıyor, dehşetli hapis ve sürgün cezalarına çarptırılıyordu: 'Donanma Davası', 'Harbiye Davası', 'Solcu Profesörler', **'Nihal Adsız** Olayı', **'Büyük Doğu** Davaları' ve ilh. Neticede Türk demokrasisinin ilerde en etkili ve yetkili kadrolarını oluşturabilecek, birkaç genç aydın kuşağı böylece 'tasfiye edilmiş', eğer benzer hevesler taşıyan başkaları varsa, onlar da bunlar da sindirilmiştir.

İsmet Paşa kendisini **Gazi** ile nasıl mukayese etmiştir, hatırlar mısınız? Demiştir ki: **"...Atatürk bir işte yüzde on başarı şansı görse o işe girişirdi; ben bir işte, yüzde on başarısızlık şansı görsem, o işe girmem!" İnönü** cumhuriyeti döneminde yönetime, yalnız yönetime mi kültüre, sanata, eğitime, öğretime, bu kısır ve ürkek zihniyet hâkim olmuş: Gazi'yle başlamış olan gözüpek, çevik ve atak aydın ve siyasetçiler kuşağı, birer ikişer devre dışı bırakılarak, kokmaz bulaşmaz nesiller yetiştirilmiştir; öyle ki, rejimin en önemli sorumlulukları, hep öylelerine veriliyor; işin ilginci bunlar genellikle tek parti dönemi önde gelenlerinin 'şehzadeleri' oluyordu: günümüzde bile siyasetten basına, üniversitelerden diplomasiye, hemen her alanda bu 'kokmaz bulaşmaz' aydınlar hüküm sürmektedir.

Hani o ikidebir sözünü ettiğim oligarşi yok mu, o işte böyle ve bu kimselerle teşekkül etti: 'parti' ve 'devlet' bürokrasisi, 'resmi ideoloji' çerçevesi içinde yetiştirdikleri, 'misyonsuz' ve 'vizyonsuz' aydınlarla, yalnız yönetime sahip olmakla kalmadı; 'resmi ideolojiyi' asla tehlikeye atmayacak, uysal, evcil, hatta uşak bir 'sivil toplum' yarattı.

Türkiye demokrasiye geçtiği zaman, bahçe bütün 'dikenlerinden' temizlenmişti; **'resmi ideoloji'nin normları toplumun dokularına -cebren ve hile ile- öylesine geçirilmişti ki, meydana çıkmaya başlayan komünist, sosyalist, ülkücü ya da dinci cereyanlar, örgütlenince, örgütlenme modeli olarak o 'normları' benimsemişti; o yüzden bugün bile 'aşırı soldaki' bir partiyle 'aşırı sağ-**

daki' bir partinin, hatta bir mühendisler ya da Mimarlar Odası'nın, bir öğrenci derneğinin ya da sendikanın yönetimi ve yöneticileri aynı zihniyet ve aynı kısır ve ufuksuz idrak içindedir.

Bilmem, 'genç' liderlerin neden dolayı, 'hafif kaldıkları anlaşılabildi mi? **Türkiye'nin** ekonomik ve toplumsal gelişmesiyle değişen koşullar içinde, aynı espriyle 'yetişmiş' olan bu genç 'liderler' ülkelerinin gerçek sorunlarını ve çözümlerini idrakten aciz kalmakta, hâlâ artık çok, eskimiş klişe ve kalıplarla durumu 'idare etmeye' çalışmaktadırlar.

6.

'EKONOMİK KURTULUŞ' YUTTURMACASI...

16 Haziran 1994

Basit sorular bunlar, karanlıkta kibrit çakılmış gibi bir anda yanar söner, o anda son derece önemli bir gerçeği aydınlatmış olur; geçen yaz, güneşli bir mavi, **Boğaz** ve martılar; sahil boyunca **Kanlıca'dan Çubuklu'ya** yürüyorum, kafamda birden o istifham:

"...nasıl oluyor da 'küreselleşme' ve 'özelleştirme' diye yırtınan **Çiller** yönetimi, aynı zamanda 'ekonomik kurtuluş savaşı' verebiliyor? **Gazi Mustafa Kemal'in** 'ekonomik kurtuluş savaşı' (Sa'y Misak-ı Millisi) bunun tam karşıtı bir platform üzerinde yürütülmemiş miydi? **'Devletin, yabancı sermayenin jandarmalığını yaptığı bir ülkeyi esaret altında'** sayarak 'küreselleşmeye tepki gösteriyor; **Osmanlı'nın** çaresizliğinden yararlanıp, yurdun dört bir yanına çöreklenmiş çokuluslu şirketleri 'millileştirerek', 'özelleştirme'yi **Türkiye'nin** gündeminden çıkarıyordu. Eğer **Gazi** o eylem programıyla Türk ekonomisini bağımsızlığına kavuşturduysa gerçek budur; nasıl oluyor da **Çiller** yönetimi, ülkenin malını mülkünü haraç mezat sattığı, devleti takattan düşürdüğü halde, 'ekonomik bir kurtuluş savaşı' yürütmüş oluyor?"

'Anadolu İhtilali'ni yozlaştıran oligarşi, bildiğiniz gibi Gazi'nin anti/emperyalist milliyetçiliğini bırakıp, Naziler'in anti/komünist 'milliyetçiliğini' yıllarca **Atatürkçülük** diye yutturmuştu; ekonomik düzeydeki 'yutturmaca' da budur; **Gazi** anti/emperyalist (tam bağımsız) bir ekonomiden yanaydı; **İzmir**

İktisat Kongresi'nde teşebbüsü önce 'özel sektöre' bırakmış; o bir varlık gösteremeyince, karma ekonomiye geçmişti; bu düzenin, global olarak ele alınırsa, başarısı ortadadır: Ülke adam başına yılda 30 dolardan 3000 dolara yükselmiştir! Şimdi emperyalist **'sistem'** dayatıyor diye, 'küreselleşme' ve 'özelleştirme' ayaklarına yatarak, o düzeni düzeltip geliştirecek yerde bozup dağıtmak, sonra da bunu Gazi'nin yürüttüğü 'ekonomik kurtuluş sayaşı'yla bir tutmak, 'yutturmaca' değil de acaba nedir?

Ha bakın, 'cahillik' de olabilir.

Sosyal demokrat 'tatlısu solcuları', aralarındaki tepişmelerle milleti bütün bütün kendilerinden soğutadursunlar, işçiler vaziyetin vahametini kavramış görünüyor: cumhuriyet tarihinde üç büyük işçi örgütü **(Türk-İş, Disk, Hak-İş)** ilk defa olarak 'özelleştirme'ye karşı, omuz omuza vermiştir; üstelik mücadeleyi lafla, kof sloganlarla değil, inceleme ve araştırmalarla, ilginç belgelerle veriyorlar; böyle böyle, ülkenin ekonomik kaleleri olan KİT'lerin ecnebiye peşkeş çekilebilmesi için, milletten gizli ne fırıldakların çevrilmiş olduğu açıklık kazanıyor; neticede görülüyor ki amaç üzüm yemek değil, bağcıyı dövmektir.

Karabük Demir Çelik Fabrikaları skandali, buna güzel bir örnek! Belki izlediniz, belki izlemediniz: 5 Nisan 1994'de 'Küçük Hanım' eskimiştir, rekabet gücünü kaybetmiştir, 1994 yılında zararı 5 trilyon liradır diyerek, bu işletmeleri satacağını, satın alan olmazsa kapatacağını açıklamıştı. Daha, 1993 Temmuz'unda, **Dünya Bankası Başkan Yardımcısı Thalwitz'le,** bu işletmeleri satma ya da kapatma konusunda, **Çiller'in Ankara'da** mutabık kaldığını biliyoruz, **(Hürriyet,** 19 Temmuz 1993) bunu konuşmuştuk; meğer buna uygun olarak 30 Kasım 1993de **Demir Çelik İşletmeleri Genel Müdürlüğü, Karabük'e** faks çekerek, neyi emretmiş biliyor musunuz? **Karabük İşletmesi'nin 1994 yılındaki hesaplarının 4 trilyon 957 milyar 466 milyon TL. 'zarar edecek şekilde düzenlenmesini'! (Milliyet,** 11 Mayıs 1994) **Çiller** yönetimi, yani 'minarenin kılıfını' önceden hazırlatıyor; **IMF'nin** ve **Dünya Bankası'nın** arzusunu yerine getirebilmek için, **Karabük'ü** 'emirle' yüksek bir zarara, sonra da buna dayanarak kapatılmaya mahkûm ediyor.

Utanıp sıkılmadan, bir de buna ekonomik kurtuluş savaşı diyorlar.

'Sistem' Türkiye'yi üretici bir güç olmaktan çıkarmaya, uluslararası tekeller için, açık bir tüketici pazar haline dönüştürmeye kararlıdır. Hani şimdi çok gözde olan, 'devlet sadece altyapıyla uğraşmalı, sağlığı, öğretimi, güvenliği sağlamalı' tezi var ya; o tez, 'devlet sadece ecnebi sermayesinin jandarmalığını yapmalı' fikrinin, yeni ve kibarca söylenişi. Oysa, biliyoruz ki, **Gazi'nin** deyimiyle, 'bu bir esarettir.'

Türkiye elektrik, elektronik, enformatik, çelik ve petrol ağır sanayiini bununla ilgili KİT'lerini dağıtırsa, neyine dayanarak ve güvenerek ayakta durabilecektir? **Güneydoğu'da** bile yatırım yapmaktan kaçan, 'köşedönücü' ve 'rantiye' özel sektörüyle mi? Yoksa her kuruş yardımını kabul edilemez şartlara bağlayan **'ecnebi'** desteği ile mi?

Yapmayın Allah aşkına!

7.

'ÖNCÜ' AYDINLARIN YOZLAŞMASI!...

5 Temmuz 1994

Kütüphanemi karıştırıyordum, ciltli bir kitaç: **'Medeni Bilgiler'!** Erken cumhuriyet döneminde, **Afet İnan'ın,** 'bizzat' **Gazi'nin** denetiminde yazdığı, yurttaşlık kitabı! Yanılmıyorsam, lisenin ilk sınıflarında (yoksa ortaokullarda mı?) okutulurdu; şöyle kurcalayacak oldum, muhtevasını günümüzdeki fakülte öğrencisine aktaramazsınız, ne anlayabilir, ne sindirebilir.

Biz lisedeyken (1940'lı yıllar) tarih, sosyoloji, mantık, estetik, psikoloji ve felsefe derslerinin, hayli 'okkalı' kitapları vardı; belki bu yüzden, erken cumhuriyet döneminde, 'lise mezunu' önemli bir adam, 'aydın' bir 'yurttaş'tı! **Falih Rıfkı, Peyami Safa, Vâlâ Nurettin, Cihat Baban** gibi, inkılap neslinden' yazarların, öncekilerle mukayese ederek, yine de 'yenileri' yetersiz bulduklarını okumuşumdur; açıkça söylemeseler de, **cumhuriyet** 'maarifinin', **meşrutiyet** 'maarifinin' ağırlığını taşımadığını ima ediyorlardı. Çok kızardık buna!

Farkı zaman geçtikçe anlayabildim: **Osmanlı'nın** son döneminde, çoğu 'alafranga' ve **Batı** özentisi olsalar da, o aydınların formasyonu gerçekte iki temele dayanıyordu: hem **Osmanlı** (dolayısıyla Arap ve Fars) kültürüne -kendi kültürlerine-; hem de, öğrendikleri ecnebi dil dolayısıyla, o dilin **Batı'lı** kültürüne aşinaydılar. **Anadolu İhtilali'ni** bu aydın kuşağı gerçekleştirmiş, inkılapları onlar savunup halka 'indirmiştir'; ümmet kültürüne aşinalıkları, halkla anlaşmalarını ve kaynaşmalarını kolaylaştırıyordu.

Cumhuriyet maarifi, hassaten **İnönü** döneminde, öğretimden **Selçuklu/Osmanlı** kültürünü sildiği anda, toplumsal zeminle irtibatını kaybetti; halkına kılavuzluk edecek yurttaş aydın değil, gittikçe kemikleşen bürokrasi diktası için sadık 'memur' üretmeye başladı; insiyatif almayan, kokmaz bulaşmaz, fakat kendini önemseyen, halka yukardan bakan bir 'seçkinler' kadrosu!

Olaya belki şuradan da bakmalıyız: batıyordu, gizli bir sömürgeye benziyordu ama, **Devlet-i Âliyye** 1900'lerde bile bir 'dünya devletiydi.

Düşünsenize bir, dünya savaşı oluyor, savaşacak altı büyük devletten birisi odur; sonradan **Türkiye'nin NATO** içinde sayıldığı gibi, bir 'kanat' devleti değil, ana müttefiklerden birisi!

Dünya devleti olmak, ister istemez, dünya çapında düşünmeyi, hatta hayal kurmayı gerektirir; öyle de yapmışlardır: o ilk **Dünya Savaşı'nda Osmanlı** aydınları, **İran'ı, Mısır'ı, Türkistan'ı** fethedebileceklerinden emin görünüyorlardı. Mağlubiyetten sonra bile, **Enver Paşa, Halife'nin** damadı sıfatıyla bir İslam İhtilali'ne soyunmuştu, adı **Cihan İslam İhtilali** idi. Aşağı kurtarmıyor!

Son derece gerçekçi bir lider olan **Mustafa Kemal,** 'büyük hayalleri', **'misak-ı milli'** sınırları içindeki 'ekonomik hedeflere' çevirmesini bilmiştir: **'hayatta en hakiki mürşit ilim'di,** ona dayanarak **Türkiye'yi 'muasır medeniyet seviyesine ulaştırmak'** icabediyordu; bunun için de sanayileşerek, yeniden büyük devletler arasına girecektik! **Onun döneminde 'aydın' neredeyse kutsal bir öncülük göreviyle yüklüdür; o efsane adamlar gece gündüz demeyerek, yurda karış karış demiryolu döşemişler, Anadolu kıracında 'üretme çiftlikleri' kurup, ücra köşelerden fabrika bacaları yükseltmişlerdir. Dışa değil, içe dönüktü ama, onlar da vizyon sahibiydiler; onlar da en az Gazi kadar 'büyük', fakat bir o kadar 'gerçekçi' düşünüyorlardı.**

Öncü aydınların memurlaşması **İnönü Cumhuriyeti'nin** eseridir. Lider olarak **İsmet İnönü** için, en büyük başarı, elindekini koruyabilmekti; bunu aşan her öneri, her düşünce, onun

gözünde sonu belirsiz bir 'macera' niteliği taşırdı. **Anadolu Hareketi'ne** katılışı bile, bu yüzden hayli geç olmamış mıdır?

Yine **Milli Eğitim** hâlâ yurttaş yetiştirmek amacı güdüyordu.

Yurttaş yani laik ve cumhuriyetçi, ülkesini yükseltmeyi ve yüceltmeyi amaç edinmiş 'aydın'! Ne var ki, yönetim kademelerinde sorumluluk aldıkça bu 'aydın'! ülkeye egemen olan 'seçkinler oligarşisinin' yüksek bürokratlarına dönüşüyorlar; bu da onları, Gazi'nin tesbit ettiği standartların çok uzağındaki 'alafranga' hatta 'kozmopolit', halkını beğenmez, statükocu neo-Tanzimatçı memurlar olmaya götürüyordu.

Halk 1950'li yıllarda **Demokrat Parti'yi** elleri üzerinde taşıyarak, bunlara karşı iktidara gelmiştir. Daha kötüsünün ondan sonra geleceğini nereden bilsin?

8.

'ÖĞRETİMDE BİRLİK' BOZULUNCA...

7 Temmuz 1994

Aklımda öyle kalmış...

İstiklal Savaşı yılları, **İsmet Paşa** dahili isyanların tartışıldığı bir toplantı yapıyor; gençler bilmeyebilir, hemen tamamı **Halife'den** yana bu isyanların muhtevası **Şeriat'tı;** yani bir taraftan **Halife/Padişah,** ülkeyi **İngiltere** 'devlet-i fehimesine' altın tabak içinde ikram ediyor; öte yandan bunlar, **Şeriat** adına, ülkeyi kurtarmaya çalışanlara isyana kalkışıyor; **İsmet Paşa,** işte o toplantıda demiş ki: "Bir değil, biz adeta iki millet gibiyiz; düşman kadar, öteki yarımıza da dikkat etmek zorundayız." Kelimesi kelimesine böyle dememiş olabilir ama, anlamı bu!

Anadolu İhtilali'nin, duruma hâkim olur olmaz, **Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nu** (Öğretimde Birlik Yasası) çıkarmasının altında bu gerçek yatıyor. (Mart 1924) O iki 'milletten' birisi, din öğretimi yapan mahalle mektebi, tekke, zaviye ve dergâhlardan yetişiyordu; diğeri çağdaş öğretime heves etmiş **Maarifin** rüşdiye, idadi, sultanilerden ve **Darülfünun'dan! Gazi Mustafa Kemal,** her zamanki uzak görüşlülüğü ve radikalliğiyle olayı kesip atmış, cumhuriyet **Maarifi**'nin 'tek', ayrıca laik ve demokratik olması düşüncesiyle, **Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nu Meclis'e** getirmiş, kabul edilince uygulamasına geçmişti.

Cumhuriyet'in 'öğretimde birlik' ilkesi, 50'li yıllardan sonra, iki yeni teşebbüsle delinmiştir: biri İmam ve Hatip okul-

ları teşebbüsü, öteki yabancı dille öğretim yapan devlet liseleri teşebbüsü!

Üstünde biraz dursak diyorum...

İmam Hatip Okulları ve Kur'an Kursları, aslında anlaşılabilir ve kabul edilebilir bir ihtiyaçtan doğmuştu: radikal laiklik uygulaması namaz, dahası ücra köylerde cenaze namazı kılınamaz olmuştu; **Türkiye, athee** değil laik bir ülkeydi, öyleyse Cumhuriyet'in imamı ve hatibi yetiştirmesi gerekiyordu; bu bakımdan İmam ve Hatip Okulları, dini meslek okulları olarak tasarlanmıştı. Dünya görüşü ve öğretim yapısı din olan liselere çevrilmesi, sonradan, **'Soğuk Savaş'** yıllarında gerçekleşmiştir. **'Sistem'** özellikle **Birleşik Amerika,** komünizme karşı en iyi panzehirin, her ülkede dindar aydınlar yetiştirmek olduğunu sanıyor; bunun ileride başına, ne türden bir dert sardırabileceğini hesaplamıyordu. Neticede **Türkiye Cumhuriyeti,** İmam Hatip liseleriyle, dolambaçlı bir yoldan 'dindar öğretime' döndürülmüş oldu; **Tevhid-i Tedrisat Kanunu,** Öğretimde Birlik ilkesi hassas bir yerinden ciddi bir yara aldı.

Öteki teşebbüs daha berbat! Yabancı bir dille öğretime geçmek, ancak bir sömürgenin katlanabileceği bir 'hacalet'! Lausanne'da yeni **Türkiye,** misyoner amaçlı bu tür ecnebi okullarının **Anadolu'dan** kökünü kazıyabilmek için, az mı mücadele etmişti? Bu okullar 'kültür emperyalizminin canlı organlarıdır; harıl harıl, öz yurduna ve halkına yabancılaşmış, ecnebiye hayran, onunla işbirliğine teşne aydınlar üretirler. **Türkiye,** besbelli yine **'Sistem'in** etkisi ve baskısıyla, İngilizce öğretim veren devlet okulları açmakla, **Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nu** ve Öğretimde Birlik ilkesini, hiç akla gelmeyen bir yerinden yaralamıştı.

Şimdi içinde debelendiğimiz fikir kargaşalığı, gerçekte artık kurumlaşmış ve yaygınlaşmış bu iki teşebbüsün, ülkede yeniden iki 'millet' oluşturmasından kaynaklanıyor. Belki teşebbüslere girişilirken amaç bu değildi ama, sonuç maalesef bu oldu.

Görünen manzara nedir?

Türkiye'yi ele geçirebilmek için, Türkçeyi telaffuzlarından gündelik davranışlarına kadar, her şeyleriyle ülkelerine ters düşmüş ve yabancılaşmış birtakım **neo-Tanzimat** 'monşer'leri ile;

Derviş Vahdeti'ye ve hempalarına rahmet okutan, mütecaviz ve küstah şeriatçı takımı mücadele ediyorlar.

Bu kimin eseridir? Etiketi ister sağcı ister solcu olsun, son yarım yüzyıl içinde ülkeyi yönetmiş olan, **'Sistem'e** bağlı iktidarların eseri değil mi? İşin acıklı yanı, eğitimin ve öğretimin yozlaştırılmasının da, **Atatürkçülük** diye yapılmasıdır; **Atatürkçülük** ha, acaba o sağ olsaydı, bırakın uygulamasını, böyle bir haltı akıllarından bile geçirebilirler miydi?

kızımız
haç taşıyor...'

1.

OCAĞIMIZA ÇAM DİKMEK!..

1 Ocak 1991

Camlar buğulanmış olurdu, dışarda gizlice kar, bütün **Anadolu!**

O eski yılbaşılarda, en büyük eğlence, radyo ve tombala; **Ankara Radyosu** doğru dürüst dinlenemiyor: Beş lâmbalı **Philips,** mıknatıs tozlarıyla cızırdar; **Yılbaşı Programı'nın** yıldızı **Münir Nurettin'i (Safiye Aylâ'yı, Müzeyyen Senar'ı),** uzay ıslıkları arasından, zar-zor işitirsiniz; radyonuz akülü radyo, çünkü elektrik yok: Anne-baba ve çocukların toplaştığı salon, on numara iki gaz lâmbasıyla aydınlatılmış; yer sofrasında çeşitli kuruyemiş, incir, üzüm, pestil vs; masalı evlerde belki **Tekel** birası, ya da **Yeni Rakı.** Gece yarısı yaklaştı mı, herkesin elinde bilet, **Tayyare Piyangosu'nun** (o tarihte henüz Milli Piyango değil) çekilişini bekliyor; yürekler pır pır, büyük ikramiye beş yüz bin lira, aman Allah'ım, bu bir servet!

O eski yılbaşılar, üç aşağı beş yukarı, böyle kutlanırdı. Aslında halk kutlamaya yeni yeni alışıyor, o zamana kadar yeni yılı kutlamak **'ecnebi âdeti'** sayılmış: Filmlerde görmüyor muyuz, cırlak kırmızı libaslar giymiş, torba sakallı **Noel Baba'lar;** yaldızlı topları, pırıl pırıl kolyeleriyle **Noel** ağaçları, filan: Pabuçlarını ocağın önüne koyuyorsun, ertesi sabah içinde yeni yılın armağanları, ne saadet!

İşe bakın, 701i yıllara doğru, büyük şehirlerimizin varlıklı salonlarında, irili-ufaklı **Noel** çamları boy göstermişti bile; o bir şey mi, **Haendel, Bach** bahanesiyle, kiliselere doluşanlar!

Geçen gün, okumuş yazmış, genç bir anne anlatıyor: Çocuklarla arasında tartışma konusu bu, **Noel** çamı dikilecek mi, dikilmeyecek mi? Ocağına çam dikmezsen, adın **'gerici'ye** çıkıyormuş!

Acaba mı?

Türkiye, gericilik/ilericilik konusunu niye eskitememiştir; hep yanlış konulmuştur da ondan mı? Bir taraf, milletin yozlaştırıldığından şikâyetçi, onu söyler; öbür taraf, milletin **Ortaçağ** karanlıklarına sürüklenmek istediğini ileriye sürer; iki taraf da, bağırırlar. Yılbaşı çamı sorunu da öyle!

Yeni yılı, **Noel** çamıyla kutlayan, halkın bin yıllık göreneğine karşı çıkmakla kalmıyor; halka çağdaş fakat ulusal bir yılbaşı kutlama göreneği oluşturulamadığından, onun -kimliğini koruma içgüdüsüyle- geçmişine sığınmasına yolaçıyor. Süreç bilinen süreçtir, ecnebi kültür baskısındaki azınlıklar, oldum olası dinlerine sarılır: **Balkan** Türkleri'nin **'Türklüklerini'** camilerde savunması boşuna mı? Laik ahlâk **'ulusal'a** oturtulamadı mı, **'kozmopolit'** (yani **'komprador')** kalacaktır; bağımsız bir ülkede laikliğini ulusallaştıramazsan, hele tarihe yan oturmak diye alırsan, milletin büyük çoğunluğunu feodal (ümmet) ahlâkının eski normlarına itiyorsun demektir.

Sorunu, şöyle bir zeminde tartışamaz mıyız? Yükselen irtica mıdır, yoksa halk belirli kesimlerde gittikçe müzminleşen bir ecnebileşmeyi dengeleyebilmek için, geçmiş değerlerinden mi medet umuyor? İki kesim de, uluorta yaygarayı basacak yerde, sanırım asıl sorunu ele alıp irdelemelidir. Çünkü nasıl **'muhafazakârlık'** milli ve manevi değerleri korumak diye, devlet liselerinde İngilizce öğretim rezaletini kabul etmek değilse; tıpkı bunun gibi **'laiklik'** de, Müslüman mahallesinde salyangoz satmak değildir: Ulusal, laik ve demokratik, yeni değerler sistemi; çağdaş koşullara uygun olarak, toplumun içinden (yani tarihinden, kültüründen) üretilecek; taklit yoluyla, sağdan soldan eğreti alınıp, halka tepeden inme dayatılmayacak!

Yeni yılın ilk dersi bu!

2.

BEYOĞLU'NU KURTARMAK!..

3 Ocak 1991

Tanzimat İstanbul'unun, iki kültür ve eğlence merkezi var; birisi **Direklerarası,** öbürü **Beyoğlu (Pera).**

Osmanlı, Direklerarası'nda eğleniyor, en çok da **Ramazan** akşamları; eski yazarlar, romancı olsun, gazeteci olsun, o şenlikli gecelerin letafetini anlata anlata bitiremezler. Direklerarası (Yeniler **'Şehzadebaşı'** diye bilir), vaktiyle **Bizans'ın** ana caddesiymiş, yarısından itibaren ahşap birtakım direkler olduğundan, adı böyle kalmış; eğlence ağırlıklı bir kültür merkezi oluşu ise, 1880 sonrasında: Ünlü kıraathaneler, çeşit çeşit muhallebici salonları, tiyatro vs. ne hikmetse, orada birikiyor: **Mınakyan Efendi'nin, Abdürrezak Efendi'nin, Kel Hasan Efendi'nin** tiyatroları, hep orda; daha sonraları **Darülbedayi,** orada, **Letafet Apartmanında** açılmış; **Darülbedayi'den** ayrılanların (başta **Muhsin) Ferah** Tiyatrosu da!

Direklerarası dediler mi, orada dur, **Osmanlı** temaşa sanatının nabzı orada atıyor: **Karagöz'le Hacivat'ın, Pişekâr'la Kavuklu'nun 'payitahtı'dır;** ünlü meddahlar, omuzlarında peşkirleri, ellerinde sopaları, o sigara dumanından göz gözü görmez kıraathanelerde **'icra-yı lûbiyât'** eylemiş; bilinmez kaç **Dersaadet** nesli, harplerden nefes alabildikçe, onların **'çıkardığı taklitlere'** gülmüştür. **Direklerarası da, Süleymaniye Külliyesi, Kapalıçarşı** ya **da Mısır Çarşısı** gibi, **Osmanlı İstanbul'un Osmanlı** kültür sentezinden, incelenmeye, hatta ihya edilmeye lâyık önemli bir **composant,** bir bileşken!

Klasik özellikleri korunarak, yeniden yaratılmış bir **Direklerarası'nın Batı'lı** turist açısından ne kadar ilginç, **İstanbul** için ne kadar kârlı ve yararlı olacağını bir düşünsenize! Şimdilik sadece **Mehterân Bölüğü'nün** konserleri, mutantan, rnüeddep fakat cansız saraylarla, 'kifaf-ı nefs' eden ecnebiye, **Osmanlı'nın** eğlence hayatı ve folkloru canlı sunulmuş olacak!

Fakat hayır, **İstanbul Belediyesi Beyoğlu'nu** ihya ediyor.

Beyoğlu, Dersaadet'te 'ecnebi'nin ve tatlısu frenklerinin (levantenler) kültür ve eğlence merkezi; yıldızı XIX. yy'da parlamış, daha önceleri, bağlık bahçelik bir yer, **(Peran Bağları) Tatavla** köyüne kadar **'arzullah-ı vâsıa!' Ne** vakit ki **'İmtiyâzât-ı Ecnebiyye',** yâni **Osmanlı'yı** gizli bir sömürgeye döndürecek **'emperyalist'** şirketler, **Galata'dan Bankalar Caddesi'ne** taşınıyor; o zaman, önce **Galata Kulesi'yle Galatasaray** arasında, daha sonraları ise **Taksim'e** kadar uzanarak, bu kesimin kültür ve eğlence merkezi oluşuyor.

Said N. Duhâni geçen yüzyılın sonundaki Beyoğlu'ndan kesitler verirken, şu dediklerimi ne güzel ispatlamıştır; yabancı şirketler mi demiştik, buyurun: **"...İmam Sokağı'nın eski sakinlerinden M. Foscolo, Mango ve Ortakları firmasının üyesiydi, firmanın antetinde şöyle yazılıydı: Steamship Owner, Ship İnsurances Agents! Bu beyler her yerdeydiler, Pire'de, Londra'da, Hamburg'da ve Basra Körfezi'nde!"** Beğenmediniz mi, alın bir daha: **"...Krupp'un genel temsilcisi M. Huber'in can dostu Devlet efendi de İmam Sokağı'nda, ya da yakınlarda bir yerde oturuyordu." (Eski İnsanlar, Eski Evler, s.72)**

Pera'daki 'kültür ve sanat' elbette İtalyan operalarının, **Viyana** operetlerinin, **Paris** kabarelerinin **'kültürü ve sanatı';** ona da örnek çok, **"...Verdi Tiyatrosu, 'Odeon', Şark Sineması'nın şimdi bulunduğu yerdeydi";** ya da, daha ilginç bir örnek, **"...Dul Madam Plessa ve kızları! Resimleri yapılacak kadar güzel olan bu kızlar, özellikle Matmazel Jeanne, Claude Farrere'in 'l'Homme qui Assasina/ Öldüren Adam' adlı romanının örtülü tipleri olmuşlardı."** (Aynı eser, s.72)

Daha önce de yazmışımdır, eski **Beyoğlu Türkiye'de**

'komprador' kapitalizminin (yabancı sermayenin) kültür kalesiydi, evet! Her ne kadar 1940'lara doğru, bu **'kültür ve sanat',** birkaç levanten pastahanesinden **(Löbon, Markiz ve Nisuaz),** iki ecnebi kitabevinden **(Hachette ve Alman Kitabevi),** hepsi **Hollywood** filmleri gösteren, beş altı sinemadan ibaret kalmışsa da...

İşte SHP Belediyesi, halkın milyarlarını, bu **Beyoğlu'nu** ihya etmek için döküyor; niçin dersiniz, **'ilericilik'ten** bunu anladığı için mi?

3.

KENDİMİZ OLAMAZ MIYIZ?

4 Kasım 1993

Düşünüyorum da, ne kadar yoksul, nasıl da gururluyduk!

Pabuçlar üst üste pençelenir, çoraplar yamanır, elbiseler 'tornistan' edilirdi; **İstanbul** gibi, **İzmir** gibi 'varlıklı' sayılan şehirlerimizde bile, okula yalınayak gelen öğrenciler bulunurdu; **Anadolu,** hele dip bucak yöreleri, hâlâ kağnı arabası, karasaban, tezek çıkmazını yaşıyordu; karayolları ya yoktu, ya berbattı; demiryolları yetersizdi, yurdun her köşesine uzatılmamıştı; topluiğne bile yapamıyorduk, yabancı malı tüketim maddelerinin, ambalaj kutuları bile evlerde kullanılırdı, daha neler canım, neler... Ama olsun, artık **'hür ve müstakil bir cumhuriyet'** olmuştuk, **'istikbal bizimdi';** işte demiryolu bugün **Sivas'a** ulaşmıştı, yarın **Samsun'a** varacaktı; birkaç basma fabrikası kurmuştuk, **Çubuk'ta** bir baraj (aslında bir bend) inşa ediyor, bununla da övünüyorduk.

Artık o 'istikbal'i yaşamaktayız: **Türkiye Cumhuriyeti,** biraz da deneme/yanılma yöntemiyle, kendisine mahsus bir kalkınma modeli geliştirmiş; pek çok yönden, bugün çevresindeki ülkelerin kıskandığı ve imrendiği bir ülke olmuştur; yönetimlerin beceriksizliğinden, eşin dostun taktığı çelmelerden ikide bir yalpalasak da, günümüzün en yüksek kalkınma hızı tutturan ülkelerinden birisiyiz; Avrupa'nın belki de, en dinamik ülkesi olduğumuz kesin; bürokrasiyi bilmem ama, halkımızın çalışkanlığına diyecek yok, buna da şükür!

Benim kuşağım (20'li yıllarda doğanlar) ilk cumhuriyet ku-

şağıdır, bilerek bilmeyerek, her 29 Ekim/10 Kasım arasında geçtiğimiz yılların bir icmalini yaparız: neredeydik, nereye geldik, nereye gidiyoruz, vs... Neresinden bakılsa, gerçekte iyi bir yere gelinmiştir de, yasaklı ya da kötü yönlendirilmiş eğitim ve öğretim politikaları yüzünden, **Türkiye Cumhuriyeti'nde,** ne yazık ki Türk gibi yaşamayan, Türk gibi düşünmeyen 'aydınlar' -aydınlar da laf mı, politikacılar, yöneticiler- yetişmiştir, son on yıl içinde de, bunlar çoğalmıştır; tabii bunların önerdiği, uygulamaya çalıştığı politikalar da, Türk olmuyor pek, halbuki...

Önemine burun kıvırmayı marifet belledikleri, önemli bir kültür mirasımız vardır, iki bin yıllık bir birikimdir bu: yatay olarak **Sarı Nehir'den Tuna'ya;** dikey olarak, **Hititler'den Osmanlılar'a** uzanıyor; oluşma ve gelişme içindedir, dinamik, dinamik olduğu kadar da tutarlı!

Batı Türkleri (yani **Selçuklular ve Osmanlılar)** Doğu/İslam uygarlık çevresi içinde, Türklükle Müslümanlığın son derece uyumlu ve başarılı bir (ümmet) sentezini yapmayı başarmışlar; **Azeriler ve Anadolu Türkleri** yani biz, bin yıllık bu sentezin mirasçılarıyız; 'çağdaşlığımızın' kültür (ve politika) sentezini araştırırken, önceki sentezi gerçekleştirmiş olanları unutmalı mıydık?

Ne yazık ki **Tanzimat'tan** bu tarafa -isteyerek istemeyerek- yapageldiğimiz budur: kültür emperyalizmleri ile özdeşleşmeyi -ki aslında bu bir yabancılaşmadır- 'çağdaşlaşma' sanıp, 'eskileri' küçümseyip yok saymak! Yani kimleri: kültür ve sanat coğrafyamızın sıradağlarını, geçmiş yüzyıllarımızın doruklarını: **Doğu/İslam** diye bakarsak, **Gazali, İbn Haldun, İbn Rüşd, İbn Sina, Farabi, vs; Selçuklu/Osmanlı** diye bakarsak, **Yunus Emre, Mevlana, Nasreddin Hoca, Itri, Mimar Sinan, Baki,** vs; daha da yakınlara gelirsek **Sultan Galiyef, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Mustafa Suphi,** vb.

Karşılıklı, üstelik kara çalıcı inkârlar yerine, onları önce benimsemeli; yöntemlerimizi bakış açılarımız farklıysa, yöntemlerimize ve bakış açılarımıza uygun olarak farklı değerlendirmeliydik; ama bizim ve bizden olduklarını asla unutmaksızın!..

Neden mi, bakın neden...

Türk sağcılığı da, Türk solculuğu da (liberalliği, sosyalistliği vs.) ancak ortaklaşa yurt ve tarih bilinciyle yaratılabilir; bu çifte bilinçten -ecnebi kültürlerin baskısıyla ortaya çıkan- çifte yoksunluktur ki, liberalliğimizi Amerikan ya da İngiliz liberalliği; sosyalistliğimizi Rus ya da Çin sosyalistliği: Müslümanlığımızı Acem ya da Arap Müslümanlığı; milliyetçiliğimizi, İtalyan ya da Alman faşistliği haline getiriyor.

Ayıptır ve yazıktır! Türkler, çağdaş bilimselliği kullanarak, yurt ve tarih bilinciyle, ulusal koşullarının özgür liberalliğini, sosyalistliğini, Müslümanlığını ya da milliyetçiliğini gerçekleştiremezler mi? Bence **Cumhuriyet'in** 70. yılını idrak eder, XX. yy'dan çıkmaya hazırlanırken, cevabını bulmak zorunda olduğumuz en vahim sorun budur.

Yanıldığımı hiç sanmıyorum.

4.

MUTLU 'NOEL'LER!..

1 Ocak 1994

Doğrusu ya, ben **Fransa'ya** gidinceye kadar 'yılbaşı kutlamanın' aslında Hıristiyanlıkla alakası olduğunun, pek farkında değildim; evet 'alafranga' bir âdet, daha çok **Batı'da** yaygın ama, dinle diyanetle ilgisini bilmiyoruz: yeni bir yıla giriliyor ya, işte onun sevinci, coşkusu filan!

Meğer bilmediğimiz ne çok şey varmış! Yılbaşı da, neye göre yılbaşı, 'milada göre, 'milad' neyin işareti, **Hazret-i İsa'nın** doğumunun; bu, bir! İkincisi Hıristiyanlığın da 'yılbaşını' miladdan ancak üç yüzyıl sonra kutlamayı akıl edebilmiş olması; bir rivayete göre MS. **312'de,** bir başkasına göre MS. **336'da** ilk yılbaşı kutlanmış! **Noel Ağacı** ile **Noel Baba'ya** gelince, onlar folklor; üstelik dün diyebileceğimiz kadar 'yeni' âdetler, özellikle ağacın Hıristiyanlık öncesi Pagan **Avrupa** gelenekleriyle ilgisi olduğu sanılıyor: **Alsace'da Noel Yortusu'nda** eskiden olduğu gibi, **'cennet ağacı'** hazırlanır, dallarına elmalar asılarak süslenirmiş; şimdi yapılan da, o! **Noel Baba'ya** gelince gerçekte **Kuzey Avrupa** Hıristiyanlık folklorunun bir eseri, **Amerika'ya** Alman göçmenler taşımışlar; her şeyi ticarileştiren Amerikan ekonomisi, **Noel Baba**'yı da yılbaşı tüketim kampanyasının sembolü yapmış, tekrar **Avrupa'ya** (hatta dünyaya) ihraç etmiş; kürklere sarınmış olarak, yanında kızakla ve **Ren** geyikleriyle dolaştığına göre, kökeninin soğuk **Kuzey Avrupa** olduğu meydanda!

Paris'te Margot'yla geçirdiğimiz bir yılbaşı gecesi, tekgözlüğünde şöminenin alevleri kıpkızıl, burun deliklerinde pi-

posunun dumanları, demişti ki: "...anneler günü, babalar günü, nişanlılar günü gibi yılbaşı da aslında bir para tuzağı, amaç alışverişi kızıştırmak."

Cumhuriyetin ilk yıllarındaki o bizim yoksul yılbaşılarımız, oysa ne kadar farklıydı, ne başka anlamlar taşırdı: bir kere, büyük şehirlerin dışındaki halkın ne yılbaşından haberi olurdu, ne de bunun nasıl kutlanacağından; gazeteler, daha çok salon dergileri **(Resimli Ay, Yedigün, vs.)** biraz yabancı bir 'yeni yıl' atmosferi yaratırlardı; heyecanın en büyük dürtüsü **Tayyare Piyangosu'nun** büyük ikramiyesi; en debdebeli eğlenme biçimiyse, artık **Orduevi'ndeki** mi, **Halkevi'ndeki** mi hangisiyse, Yılbaşı Balosu!

Orta sınıf, yani memur aileleri, doktorlar, avukatlar, vs. daha çok **Ramazan** gecelerini andıran bir atmosfer yaşıyorlardı: meyve ve kuru yemiş sofrası, kaynatılmış kestane, patlatılmış mısır, bazı rindmeşrep evlerde çilingir sofrası, ayrıca kumar masası; çokluk fincan, pişti, tombala oynanırdı, bazen de rulet; bunların hepsi, elbette **Ankara Radyosu'nun Yılbaşı Özel Programı** eşliğinde yaşanıyor; gecenin son noktası, piyangonun çekilişi, sonra evli evine, köylü köyüne! İstisnası yok mu, olmaz olur mu, bazı işret düşkünü, ya da pokerci aileler!

70'li yıllar boyunca **Ankara'da** yaşadım, bir yılbaşı **İstanbul'a** gelmiştim; hiç unutmam, **Valdeçeşmesi'nden** çıkıyoruz, apartmanın birinde, filmlerdekilerden farksız, süslü püslü, ışıklandırılmış bir noel ağacı gördüm; hem kızdım, hem şaşırdım; o kadar ki o tarihte yazdığım gazetede bir fıkra döşenmiştim, Müslüman mahallesinde salyangoz satmaktan ne farkı var bunun diyerek; hadi yılbaşı bahanesiyle **Hazret-i** İsa'nın doğumunu kutluyorsun, **Noel Ağacı** neyin nesi?

Günümüzde **Noel Baba, Noel Ağacı** sıradan şeyler; artık 'küreselleşmiş' ailelerimiz perdede, ekranda, sahnede ve dergide neyi görüyorsa, maymun gibi onu taklit ediyorlar; adı da evrensellik, küreselleşme falan filan; iyi de birader değil mi ki küreselleşiyoruz, niye **Paris'te, Londra'da, Berlin'de, ya New York'ta, Hazret-i Muhammed'in** ana rahmine düştüğü gün olan **Regaip Kandili'ni** kutlamıyorlar? Yoksa 'devşirildiğimizin' farkında bile değil miyiz?

5.

'YOZLAŞMA' YUKARDAN AŞAĞIYA!..

11 Ocak 1994

Hiç dikkat ettiniz mi, ülkemizde **Batı'lı** her türden roman yazılmış ve tutulmuştur da, adına polisiye dediğimiz romanlar, az buçuk yazılsa da, tutulmamıştır; meraklısının, ha deyince hatırlayabileceği kaç ünlü Türk polisiyesi sayabilirsiniz ki? **Burhan Bilbaşar'ın, İskender Fahrettin'in,** en çok da **Server Bedi'nin (Peyami Safa)** denemeleri olmuştur ama, ne hikmetse 'polisiye' yerli bir roman türü olarak ülkemizde gelişememiştir; sebebini bir zamanlar **Suna Pastahanesi'nde Hasan'la (Tanrıkut)** tartışırdık, o ne de olsa sosyolog, derdi ki:

"...polisiyenin ün kazandığı ülkelere bak, oralarda hem bireysel, hem örgütlü suç, son derece bol, bu bir; ikincisi bu hesaplı kitaplı yapılıyor, katiller yakayı ele vermemek için bin türlü plan kuruyorlar; biz de öyle mi, bir kere suç repertuvarımız çok fakir, sonra ülkemizde cinayetler ya namus cinayetidir, ya toprak ya su cinayeti; katil de işledikten sonra gider teslim olur, bu koşullar altında cinayet romanı nasıl gelişebilir?"

Hasan'ın haklı olduğunu, sonradan sık sık düşünmüşümdür; yeryüzünün büyük şehirlerinde **(New York, Londra, Paris, Berlin, Tokyo, Los Angeles, vb.)** bir gecede işlenilen suç, sayıca da, çeşit olarak da, **İstanbul'da** işlenilenin kat kat üstündedir; bunun böyle olduğu televizyon kanallarının heves ettiği **reality show**'ların kısa sürede içine düştükleri yeknesaklık, sergiledikleri yavanlıkla da anlaşıldı; dönüp

dolaşıp neyi gösteriyorlar, trafik kazası, ev çökmesi, namus cinayeti, intihar teşebbüsü vb.; neden çünkü **Türkiye'de** ne oralarda olduğu gibi birtakım sapıklar iş olsun diye pusular kurup adam öldürüyor; ne de uyuşturucu ya da eski eser **mafia**'ları, cinayeti en işe yarar çözüm sayıyor; o yüzden **ABD** televizyonlarından kopya çoğu program gibi, **reality show**'lar da 'çuvalladı'.

İtirazınızı duydum efendim, diyorsunuz ki ya şu **Ankara**'daki cinayet, ya onun izahı? Liseli bir kız, gezmesine izin vermediği için, kaatil kiralayıp birlikte annesini boğmuş, sonra da cesedini dereye atmış, dört başı mamur bir **reality show** değil mi bu? Elhak öyledir, ona benzer başka şeyler de oluyor: kadın, işadamı kocasını, metresi olduğu herife öldürtüyor; dört çocuklu kadın, metresi olduğu erkek onu bırakmasın diye, adamı bıçaklayıp, suçu başkasına yıkıyor; hele dama ya da köprü korkuluklarına çıkıp, intihara kalkışanların sayısı epeyce bol. Ne demek oluyor bu?

Bana sorarsanız, bunların çoğalmasında; son yıllarda büyük ve küçük ekranı salgın halinde kaplamış olan, korku ve cinayet film ve dizilerinin büyük etkisi var; geçenlerde bir gazetemiz bir hafta sonunda seyircilerin ekranlarda yüzlerce cinayet ve intihar izlemek zorunda kaldığına işaret etmişti; yalnız intihar ve cinayet mi, akla gelen gelmeyen her türden ruhsal ve cinsel sapma, her dakika, olağan bir hayat kesitiymiş gibi karşımızda; bunca ısrar ve tekrarın, bazı tip aile ve kişilerde tehlikeli 'kaymalara' yol açmasına şaşılır mı?

Ankara'daki olaya bakınız, 'anne' bir okulda sorumlu bir mevki sahibidir, ama **'eve her gece bir başkasının arabasında, üstelik sarhoş gelir, kızını döver, üstelik onu eve kilitler';** ya kızı, **'lisenin ilk sınıfındadır ama, okuduğu şüpheli, hekim muayenesi sonucu bakire olmadığı ve bir süre önce çocuk aldırdığı tesbit edilmiştir';** sizce bu aile, alıştığımız 'laik ve modern' Türk aile modeline uyuyor mu? Kesinlikle uymuyor! Buna mukabil adları ve yerleri değiştirerek, olayı size **ABD'de** geçmiş gibi anlatsaydım, her şey yerli yerine oturur muydu, oturmaz mıydı? Bal gibi otururdu.

Diyeceğim, özel TV kanalları bir yandan; gittikçe so-

rumsuzlaşan, neredeyse bu tür olayları teşvik eder bir hale gelen magazin basını öbür yandan, yanlış ve yoz yaşama biçimlerini, alternatif bir hayatmış gibi halka sunmakta; bu da, suç muhayyelesi hiç de zengin sayılmayacak potansiyel Türk suçlusuna, 'çeşitlemeler' yapmak fırsatını vermektedir: **Yani yozlaşma, aşağıdan yukarıya doğru değil, yukarıdan aşağıya doğru; cinai çeşitlemeleri, kara cahiller, kırsal kökenliler denemiyor; azbuçuk mürekkep yalamışlar, şehirliler deniyor.**

İşin acı yanı da bu!

6.

'KIZIMIZ HAÇ TAŞIYOR...'

10 Şubat 1994

Hanım kızımız 'manken', mayo defilelerinin aranılan mankenlerindenmiş, boynunda **'haç'** taşıyor; evet, bildiğimiz haç (Ege'de **'istavroz'** da derler), Hıristiyanların kutsal işareti; **'vampirlerden korkuyor'muş da; 'onları kaçırmak için taşıyor'**muş! Biz de inandık!

Hangisiydi unuttum, özel TV kanallarından birisinde, gerçekten **'vaftiz olmuş'**, genç bir kızı çıkarmışlardı; **Kilise'ye, İsa'ya, Meryem Ana'ya** 'inandığını', açık açık söylemekle kalmadı; **Meryem Ana** tasviri önünde, bir güzel mum yaktı, usulüne uygun haç da çıkardı. Ünlü manken ve sunucu kesiminden -nedense hepsi kız- bazıları, pek de farkında değilmiş gibi yaparak, -süs diye- boyunlarında haç taşıyorlar; sık sık, magazin yayınlarında görmekteyiz; hayrola, ne oluyor: 'radikal İslamcı' akımlardan korkarken, başımıza bir de Hıristiyanlar mı çıkıyor?

Önce bir tesbit ve bir hatıra!

Tesbit, bildiğimiz tesbit: **Batı,** gerek **Katolik,** gerekse **Protestan 'Mission'** örgütleriyle, dünyanın geri kalanını, oldum bittim, Hıristiyanlaştırmayı iş edinmiştir; hem de, ne paralar sarfederek! Emperyalizmin 'öncüleri', **Afrika'da, Asya'da, Güney Amerika'da,** hemen daima rahipler ve rahibeler, onların kurduğu ve yönettiği okullar olmuşlardır: **Çin, Hindistan, Osmanlı İmparatorluğu,** üzerinde hassaten' gayret sarfettikleri yerlerdi. **Tanzimat'ı** müteakip **Anadolu'nun** her tarafında, -fakat ilginçtir: daha çok Kürt, Ermeni, Rum ve Arap

nüfusun yoğun olduğu bölgelerde- **'Mission'** okulları pıtrak gibi adeta yerinden fışkırmışlardır; **'Mission'** okulu da ne dediniz mi, cevabı çok kolay; hani şu oğlunuzu, kızınızı göndermek için can attığınız 'ecnebi kolejler' yok mu, işte onlar ve benzerleri: **Robert College, Dames de Sion, St. Joseph vs;** bunların alayı tarikat okuludur. Hıristiyanlık gayesiyle çalışır; onun içindir ki **Gazi, Lausanne'da** -birkaçı hariç- hemen hepsini kapattırmayı sağlamıştır; yani, şaşılacak bir şey yok, Hıristiyanlık ülkemizde ötedenberi sinsi -bazen açık- bir propagandayı sürdürür durur. Peki, başarılı mıdır?

Türkler arasında, istediği düzeyde değil! Gerçek şu ki daha çok 'gayr-ı müslim anasır' arasında başarılı olmuşlar; Ortodoks Rumlar, Gregoryen Ermeniler, hatta Museviler, Katolik ya da Protestan Kilisesi'ne 'geçmişler'; Hıristiyanlaştırmayı başardıkları Türkler de vardır hani, din değiştirdiklerini açıklamasalar da, onları daha çok Hıristiyan ülkelerde yaşamayı seçmelerinden; bazılarının, çalıştıkları alanlarda (hekimlik, yöneticilik, operacılık, balecilik, gazetecilik vs.) öteki Türklerin asla ulaşamayacağı mertebelere kolayca ulaşmalarından seçebilirsiniz; kimilerinin adları da, eşdost arasında, kulaklara fısıldanır; şüphesiz en adı bilineni, Şair **Fikret'in** oğlu, **Haluk'tur:** o papaz da olmuştu!

İşte hatıranın sırası geldi: 50'li yılların başıydı, **Paris'te** Türkçe konuştuğumuzu işiten yaşlı bir adam yanımıza sokuldu, kendini tanıttı: İstanbulluydu, 1920'lerden beri **Paris'te** yaşıyordu; **Türkiye'yi** ve **İstanbul'u** özlemişti; **'vatan hasretiyle yanıp tutuşuyorum'** dedi; biraz şaşırmıştık, bu kadar özlediyse, niye **İstanbul'a** gitmiyordu ki? Gidemezmiş, **Mütareke'de 'mission'** okullarından birisinde okurken Hıristiyan olmuş, çoktan bin pişmandı ama neylesin, kendi deyimiyle **'Türkiye'ye eşdost arasına dönecek yüzü yoktu.'**

Yoo, 'nevzuhur' Hıristiyanlarımızın maşallahı var, onun kadar 'müeddep' sayılmazlar; neresini bulurlarsa, orada boy gösteriyor; hem Hıristiyanlığı hem kendilerini 'reklam etmekten' çekinmiyorlar. Halktan tepki gördükleri doğrudur: halkımız, Müslümanlığı seçen gâvuru anlar, bağrına basar da; gâvurluğu seçen Müslümanı affetmez! Oysa laik, demokratik, üstelik liberal

bir ülkede, ibadet edeceği din, kul ile Allah'ın arasındaki özel bir ilişkidir; yetişkin biri, dinini beğenmiyorsa, beğendiğini seçer, ibadetini ona göre yapar; hiç değilse, 'teoride' böyle olması lazım.

Öyleyse şu **'haç'** taşıyan kızlara, ben dahil, birçoğumuz niye sinirleniyor? Mutaassıbız da ondan mı? Hadi canım, hiç mutaassıba benzer yanımız var mı? Kimsenin dinine diyanetine ibadetine karışmak, aklımızdan geçmez! Çoğumuzu sinirlendiren, öyle sanıyorum ki, bu 'densiz' kızlarımızın, hem 'Müslüman mahallesinde salyangoz satmaları'; hem de -özendirmek maksadıyla mı nedir?- bunu ortalıkta teşhir etmeleri! Oysa ne denilmiştir: **'İbadet de gizli, kabahat da!';** oysa içinde yaşadığımız yüzsüzlük ortamında, ikisi de açık açık yapılıyor; bunun adına da, 'şeffaf toplum deniyor!

O kadar 'şeffaf isek, niçin 'yüzsüz' vergi kaçakçılarını açıklamıyorlar?

7.

ÜNİFORMA DEYİP, GEÇERSİNİZ...

30 Haziran 1994

Gidenler bilir, gitmeyenler filmde filan görmüştür: Fransız polisleri, tamamıyla onlara mahsus bir üniforma giyer: şapkaları yuvarlak, lacivert pelerinleri omuzlarından sarkan, değişik bir kılık! Fransız deniz ve hava kuvvetlerinin kılıkları da öyledir; ilk bakışta ötekilerinden ayırdedebilirsiniz. İyi de Rusların, İngilizlerin, İtalyanların ya da Hindlilerin üniformaları da öyle değil mi? **Her ülkenin, tarihi gelişmesine paralel, bir giyim kuşam kültürü oluşmuş; yaşama ve savaşma koşulları değiştikçe, elbette o da değişiyor ama; değişmesini, milli özelliklerini koruyarak geliştiriyor: o yüzden de, aynı kıtada, aynı siyasi ve ekonomik birlik içinde, aynı ittifak sistemine dahil oldukları halde, Fransız polisi İngiliz polisine, İngiliz polisi İtalyan polisine benzemez; doğru olan da budur!**

Peki istisnalar yok mu? Olduğu bir gerçek, eski **Doğu Bloku** ülkelerinin üniformaları, garip bir şekilde, Rus üniformalarına benzer; ufak tefek değişikliklerle, hatta aynıdır; **Güney** Kore'nin üniformaları, şaşmaz bir şekilde, **Birleşik Amerika** üniformalarının kopyasıdır; dahası eski İngiliz ve Fransız imparatorluklarının sömürgeleri olup da, sonradan bağımsızlığa kavuşmuş, **Asya** ya da **Afrika** ülkelerinde, yalnız üniformalar değil, tören yürüyüşünden, komuta tarzına kadar her şey, İngiliz ya da Fransızların kopyası olarak uygulanır.

Bundan ne mi çıkar şu: **eski ve köklü bir kültüre sa-**

hip ülkeler, NATO gibi aynı askeri ittifak içinde bulunsalar da, iş milli özelliklerine gelince, standartların dışına çıkabiliyorlar, özgünlüklerini koruyabiliyorlar; buna karşılık, eski sömürgeler, eski uydu ülkeler, ne yazık ki, bağımsızlıklarını elde etmiş bile olsalar, kültür emperyalizminin dışına çıkamadıkları için, silahlı kuvvetleri de, polisleri de, eskiden bağımlı oldukları ülkelerin etkisinden kurtulamıyorlar!

Bu kadar laf nereye varmak için?

Polislerimizin yeni kıyafetlerini beğendiniz mi? Yoksa posta dağıtıcılarının, var mı yok mu belirsiz kılıklarını? Temizlik işçilerininkini hiç sormayacağım, çünkü rezalet! Bu değişiklikler bilmiyorum çağdaşlık adına mı yapılıyor, rahatlık ya da kolaylık adına mı; belki de 'sivilleşmek', çatık kaşlı bir üniforma ciddiyetinden uzaklaşmak için yapılıyordun eğer gerçekten öyleyse, hemen söyleyeyim, verdiği izlenim hiç de o değil, daha çok bir derbederlik, başıkıçı belirsizlik, hatta çapaçulluk izlenimi: polislerimiz, o hiç sevmediğim **Güney Amerika** jandarmalarına benzediler; **PTT** dağıtıcıları, o işi gizli saklı yapıyorlarmış gibi, kalabalığın arasında kayboluyorlar; çöpçülere gelince, onlar, hırpani gecekondu hurdacılarından farksız!

Asıl anlayamadığım da şu: **Batı Türkleri'nin Selçuklu'dan Osmanlı'dan** müdevver, inanılmaz zenginlikte bir kılık kıyafet geleneği vardır; ondan yararlanmayı niye akıl edemiyoruz? Elbette bugün polislerimizi **Mehteran Bölüğü,** ya da **Yeniçeri Orta'sı** gibi giydiremeyiz ama; tekstilde, konfeksiyonda, dünyada borumuz ötüyor, herkesle rekabet edebiliyoruz; yetişmiş başarılı moda ressamlarımız yok mu, **onlar neden eski üniformalardan da ilham alarak, onları gerektiği yerde stilize ederek, hem pratik ve kullanışlı, hem de günümüze uygun kılıklar çizemesinler? Çizilen o orijinal kılıkları, konfeksiyoncularımız, polislerimizin, posta dağıtıcılarımızın vücuduna, hokka gibi oturtamasınlar?**

Farkında mısınız, her alanda karşımıza, aynı sorun çıkıyor:

Türkiye'nin çok sağlam ve çok köklü kültürel bir tabanı olduğunu, unutmuş gibiyiz. **Hangi alanda olursa olsun, ye-**

niliğimizi, yeni koşullara uygun olarak kendi içimizden üretmeyi deneyeceğimize, nedense bizimle uzaktan yakından ilişkisi olmayan, uzak modelleri taklit etmeyi tercih ediyoruz. Bu bir kere bizi uydu ya da eski sömürge ülkelerin düzeyine indiriyor ki, buna müstehak değiliz; ayrıca, milli kimlik ve kişilik bahsinde durup dururken kendi kendimize çelme takıyoruz. Kendi kültürümüze kendimiz sahip çıkmazsak, başkaları onu -dolayısıyla bizi- ciddiye alır mı?

Hem Allah aşkına, 'sivil toplumun çapaçul, hırpani bir toplum görüntüsü vereceğini, vermesi gerektiğini kim söylemiş? **Sivillik, laubalilik demek midir? Onun da bir ciddiyeti yok mu?**

'refah'ın çıkmazı...

1.

REFAH'IN ÇIKMAZI!..

13 Ocak 1994

Refah Partisi, 'kendisini yeniliyor'muş, 'alışılmış seçmenin dışındaki seçmenlere açılıyor'muş; 'başı açık, çağdaş kadınları sinesine alıyor'muş; bu da, onun içindeki 'değişme'nin açık belirtisiymiş; o kadar ki, 'gelenekçi kanat bundan rahatsızmış', vs, vs.

Seçimin yaklaşması, tatlısu solcularının (sosyal demokratlar) dağınıklığı, 'muhafazakâr liberal' geçinenlerin yuları **Batı'nın** eline vermiş olması; oldum bittim aşırı sağda 'marjinal' bir parti olan **RP'ni** (eski **MSP,** daha eski **MNP)** adeta ön plana çıkarıyor; klasik (Mason) **Batı'cılar** da bunu, **Türkiye'de** İslam radikalliğinin güçlenmesi, cumhuriyeti ve laikliği tehdit eden büyük bir tehlike olarak görüyorlar; tabii, eski seçmen sınırlarının dışına açılmak istemesini de, ürkütücü bir **Refah** iktidarı ihtimali olarak!

Durumu biraz tartışalım mı?

Refah Partisi'nde -'dogmatik' **Stalin'ci** partilerde olduğu gibi- 'inanç' partilerine mahsus bir disiplin, inancın verdiği bir fedakârlık, 'kendini partiye adama' duygusu vardır; bu, doğru! Daha sağlam ve güçlü bir örgütle, yurt sathına yayılmak istiyorlar; bu da doğru! Gazeteler, dergiler, hatta radyo ve TV kanallarıyla, eskisinden çok fazla bir **media** desteğine sahipler; bunu da kimse inkâr edemez; eh, buna bir de 'yenilenip' 'öteki seçmenlere açılmasını eklerseniz', **Refah** geliyor hayallerine kapılmamak mümkün değil!

İyi de, 'dışa açılmak istemeleri' niye? Program belli, pro-

paganda 'adil düzen'; yıllardır mahalle ve köy seviyesinde işlenip duruyor; başarıları için yetmiyor mu bu? **Meselenin bam teli burada, yetmiyor! Handiyse kırk yıldır, bu hareket aynı sloganları tekrarlayıp duruyor; ne yaparsa yapsın, oy yüzdesini bir türlü etkileyici bir rakama yükseltemiyor; bu da seçmen kütlesinin 'donmuş' olduğunu, o görüntü ve propaganda ile daha yukarılara çıkamayacağını gösteriyor; Refah'taki 'değişim' 'dışa açılmak' kampanyasının altında yatan gerçek, asıl bu; yani bu görüntü ve söylemle daha büyük bir başarının gerçekleştirilemeyeceği! Bu yüzden alışılmış seçmen ve partili çerçevesinin dışına çıkmayı deniyorlar.**

Peki bu zorunluluk neyin ifadesi? Elbette şunların: geniş Türk seçmen kesimleri, geleneksel adil düzen'i, **Refah** tipi 'hayat tarzını', hiç de çekici bulmuyorlar! Türk halkı 'İslami' değil 'laik', 'geçmişe dönük' değil, 'çağdaş', 'dogmatik' değil 'demokratik' bir hayatı benimsemiş böyle bir hayattan yana! Zaten **Refah'ın** saflarına kattığı kişiler, çağdaş bir hayat tarzından geliyorlar, bugünden yarına hayat tarzlarını değiştirecek gibi de görünmüyorlar. Sözün kısası, **Refah Partisi, 'ideolojik' olarak da, 'politik' olarak da 'tıkanmıştır'; 'dışa açılmak' zorunluluğunu bundan hissediyor.**

Doğrusu ya, bu 'tıkanma'da, tarihten ve **Anadolu'nun** toplumsal yapısından gelen sebepler de, önemli roller oynuyor. Ne gibi mi? Mesela **Devlet-i Âliyye'nin,** günümüzde anlaşılan manasıyla, 'radikal İslamcı' bir devlet olduğunu söyleyebilir misiniz? Mümkün değil! Gerçi başında **Halife-i ru-yi zemin** bulunurdu ama, **Osmanlı Devleti** kesinlikle 'şeriatçı' bir devlet değildi; **Suudi Arabistan** ya da **İran** gibi 'Şeriat' uygulamazdı; padişahlar sürü süpet 'dünyevi' kanun koymuşlardır **(Süleyman,** bundan dolayı **Kanuni), Yeniçeri Ocağı** yani devletin ordusu **Bektaşi'dir;** imparatorluk Müslümanlarının büyük bir çoğunluğu **sufi,** önemli bir kısmı **melami,** bazıları **batıni'dir;** meraklısı bu 'tercihlerin' Ortodoks 'şeriat' imanına uymadığını; tam tersine, onunla çatıştığını bilse gerektir; bu bakımdan, RP'nin 'mayalamaya' çalıştığı toplum, o eski toplumun devamı ve mirasçısı; taban eyilimi, **şeriat** Müslümanlığından çok **gönül**

Müslümanlığınadır; aksi varit olsaydı, zaten laiklik bu kadar kısa sürede bu kadar köklü oturmaz, bu derece kurumlaşamazdı.

Refah Partisi, benzer partilerin hemen hepsinde olan 'dogmatik' çekirdeğiyle -ki daha şimdiden 'yenileşme' teşebbüsüne karşı çıkmaktadır- istese de istemese de, 'marjinal' bir parti görünümündedir; o zaman başka bir sorun, o sorunun cevabı önem kazanıyor: Peki **Refah Partisi'nin** son kamuoyu sondajlarında kaydettiği 'yükseliş' nereden geliyor; bu 'değişim' ve 'yenileşme' rüzgârından mı, yoksa **Refah'ın** dışındaki başka sebeplerden mi?

Bunu da tartışırız.

2.

RP'NİN AYAĞINA DOLAŞAN 'YARDIM'

24 Şubat 1994

Hele bir düşünün!

Gizli Komünist Enternasyonali **Kominform'un,** bir yankuruluşu olarak, Moskova'nın örgütleyip çalıştırdığı **'Dünya İlericiler Birliği'** ülkemizdeki **Türkiye Emekçi Partisi** lideri **Dr. Şevki Sunar'a,** 500.000.- dolarlık bir 'yardım çeki' vermiş! Olay, uyanık bir gazeteci tarafından, meydana çıkarılıyor; çekin tarihi de belli, numarası da, hangi adrese gönderildiği de; ayrıca açıklama hanesinde, **'Türkiye Emekçi Partisi'ne komünizmi yayma çalışmalarını destekleme amacıyla verildi'** kaydı düşülmüş! Bu kadarla kalsa, iyi: **Dünya İlericiler Birliği** örgütü, **Doğu Almanya'dan** yönetiliyor; Türkiye'deki 'örtülü' adamı **Dr. Herbert Klein,** bu şahsın **Berlin'deki Dünya İlericiler Festivali'**nde, birkaç yıl önce, **Türkiye Emekçi Partisi lideri Dr. Şevki Sunar'la,** beraber çekilmiş fotoğrafları, gazetelerde yayınlanıyor; yani, neresinden baksanız, **Moskova'nın Türkiye Emekçi Partisi'ne** komünistliği yaysın diye 'parasal destek verdiği' ortada!

Ne olurdu dersiniz?

O dağdağalı 'Soğuk Savaş' yıllarında, böyle bir olay, ortalığı allak bullak ederdi: **MİT** raporları birbirini izler, sorunu **Güvenlik Kurulu** tartışır, adli takibat başlar, sonunda **Anayasa Mahkemesi** partinin kapatılması istemiyle davayı açardı.

Dayanacağı kanun da, o kanunun maddesi de belli, üstelik çok sarih: 2820 sayılı **Siyasi Partiler Yasası'nın 'ba-**

ğımsızlığın korunması' başlıklı 79. maddesinin, c bendi aynen şöyle:

"...siyasi partiler, yabancı devletler, milletlerarası kuruluşlar ve yabancı gerçek ve tüzel kişilerle, yabancı ülkelerdeki dernek, grup ve kurumlardan, herhangi bir suretle, doğrudan doğruya veya dolaylı olarak, yardım kabul edemezler. Bunlardan emir alamazlar ve bunların Türkiye'nin bağımsızlığı ve bütünlüğü aleyhindeki karar ve faaliyetlerine katılamazlar."

Bu şartlar altında, **Türkiye Emekçi Partisi'nin** de, lideri **Dr. Şevki Sunar'ın** da hangi akıbete uğrayacakları, gün gibi aşikâr mı değil mi?

Tabii, ne böyle bir parti oldu, ne de böyle bir lider; **Komintern'in** dünyadaki komünist hareketlerine yardım ettiği doğrudur ya, daha çok işe yarayanları besler, Türkiye'deki gibi cılız, etkisiz, üstelik birbiri ile uğraşan örgütlere pek itibar etmezdi; gizli ya da açık, bütün komünist partileri, belki de bu yüzden **Türkiye'de** mali müzayeka çekmişlerdir.

Böyle bir parti ve lider hiç olmadı ama, olay aynen vaki; herkes de biliyor ki **Libya İslam Cumhuriyeti** kökenli **'Uluslararası İslam'a Çağrı'** Cemiyetinin **Türkiye** temsilcisi **Ammar Abdüsselam Harribe,** 7 Nisan 1989'da, 0339840/ 00002177194 numaralı çekle, **Refah Partisi lideri Necmettin Erbakan'ın** çalışma adresine 500.000.- dolarlık bir çek düzenlemiş; ve bu çeki, **'partisinin İslami çalışmalarına destek sağlamak amacıyla' kendisine iletmiştir. (Milliyet,** 10 Şubat 1994)

Bu tamam, buna bir de şu haberi ekler misiniz: **"...bütün ısrarlara rağmen, Türkiye'nin hac kontenjanının artırılmasını reddeden Suudi Arabistan'ın, hükümeti devre dışı bırakarak, iki yıldır RP'ne hac kontenjanı sağlaması huzursuzluk yarattı. Diyanet işlerinden sorumlu Devlet Bakanı Necmettin Cevheri bu konuda dedi ki: '-geçen yıl da yapmışlardı, galiba beş bin kişi; bu yıl, beş bin buradan, beş bin de Avrupa'dan Milli Görüş teşkilatına veriyorlar; bunlar kazanç sağlıyor, beş bin**

hacıdan aşağı yukarı 2,5 milyon dolar civarında tut-tuğu söyleniyor'..." (Cumhuriyet, 9 Şubat 1994)

Eh, **Yargıtay Başsavcılığı Refah Partisi** ile ilgili bir inceleme başlatmış; iyi de, biraz geç kalmadılar mı? **Refah Partisi'ne** de, öteki İslamcı parti gazete ve kuruluşlara da, **İran ve Suudi Arabistan** 'kökenli' yardımların verildiği, yıllardır yazılıyor söyleniyordu; kimsenin kılı bile kıpırdamamıştı; acaba söz konusu **Türkiye Emekçi Partisi** ve **Moskova** olsaydı, işi yine bu kadar ağırdan alırlar mıydı; insan merak ediyor, tabii bir de şunu: **Partiler Yasası'nın** 79/c maddesi, elbet, Amerikancı parti gazete ve kuruluşlara, **'Sistem'in** ve yan örgütlerinin 'el altından' ulaştırdığı 'yardımları' da kapsamaktadır; acaba, **Yargıtay Başsavcılığı** ya da görevli neresi ise, onları da araştırmayı düşünür mü?

Öyle bir şenlik olurdu ki!

3.

SEÇMEN, 'BATIDAN USANMIŞ!..

5 Nisan 1994

Yoksa gözümden mi kaçtı? İşin o tarafını kimse kurcalamıyor da!..

Refah'taki oy artışını, kimi laik yönetimlerin 'kirliliğine', kimi yarı kırsal gecekondu halkının 'dışlanmışlığına', kimisi de parti örgütünün 'çalışkanlığına' bağladı; birisi de çıkıp demedi ki: **Refah Partisi** oylarını çoğaltmıştır, çünkü **Türkiye**'nin **Batı ('Sistem')** tarafından itilip kakılmasına yıllardır karşı çıkan, **Ankara**'nın sürekli başeğmesini ısrarla eleştiren tek parti odur. Gerçekten de ister **Batı'**lı emperyalist **'sistem**'in Hıristiyan vasfından olsun, ister **Türkiye**'nin geleceğini bağımsız ekonomik kalkınmada gördüğünden olsun, **Erbakan** hemen her konuşmasında **ABD**'ne, **AT**'na, **IMF**'ye, **Dünya Bankası**'na (bu arada tabii **Siyonizm**'e); kısacası, öteki partilerin gık diyemediği birtakım 'öcülere' çatmış; bunların kendi dışlarında saydıkları 'öteki' ülkelere çifte standart uyguladıklarını, bunu asla kabul edemeyeceklerini çatır çatır söylemiştir.

Sovyet 'ipoteği' kalktıktan sonra, Türk halkı, en büyük dostu bellediği **Batı**'nın, gerçek yüzünü görmek imkânlarını buldu: **'Sistem'** gerek **Balkanlar**'da, gerekse **Kafkasya**'da, halkımızın kendini çok yakın hissettiği toplumlara, hemen daima uzak davranmıştır: ya onları görmezden gelir, ya ilgilenmez, ya da haktan yana görünerek, aslında aleyhimize olan bir çözümü, en iyisidir diyerek kabul ettirmeye çalışır. Son yıllarda halkımızın, **Bosna/Hersek**'e nasıl oluk oluk yardım akıttığını,

gözlerimizle gördük; oysa iş başındaki yönetimler en değerli vakitlerini havanda su döverek geçirmekteydi.

Kafkasya'da, Kıbrıs'ta, aynı şey! Belki de **Refah Partisi,** açık ve kesin, alabildiğine sert bir tavır koymakla; halkın içinde biriktirdiği tepkilere, aynı açıklıkta bir ifade fırsatı vermiş oldu.

Refah oylarındaki artışın, en büyük nedenlerinden birisi bence bu: **Milli Mücadele'de, Müdafaa-i Hukuk'un** anti/emperyalist tavrını, halkımız unutmamış, besbelli o tavrın özlemini çekmektedir.

Bu saptamayı doğru çıkaracak öteki kanıt, aynı doğrultuda ama farklı alanlardaki, iki başka sonuçta göze çarpıyor: Batılılar **('Sistem') Güneydoğu** konusunda, işin başından beri türlü bahaneler öne sürerek (insan hakları, fikir serbestliği vs.) 'siyasi bir çözümü' öneriyordu; aslında bu öneri, mahalli muhtariyetten, federasyona kadar gidebilecek, köklü değişiklikler içeren bir çözüm; 'içermediği', -tam tersine- şiddetle karşı olduğuysa, **Türkiye Cumhuriyeti'nin** üniter' yapısını savunmak; karşı taraf işi silahlı eyleme dökerse, ona aynı yoldan cevap verip, sorunu çözmek! Seçim sonuçları, seçmenlerin bu konudaki hassasiyetini de göstermiştir.

Onca beceriksizliğine, yaptığı vahim yanlışlara, ekonomiyi içine soktuğu çıkmaza rağmen **Prof. Tansu Çiller** partisini bu seçimde son derece az bir kayıpla kurtarabildiyse, bunu, **Güneydoğu** sorununda sonradan benimsediği, kampanya boyunca da ısrarla vurguladığı, radikal çözüm tavrına borçludur: seçmenler, **Güneydoğu'daki** gelişmelerde 'icraatı' görmüş, bu 'icraatı' (dolayısıyla 'çözümü') benimsediklerini oylarıyla belli etmiştir. Bunun böyle anlaşılması gerektiğini netleştiren, ikinci saptama, **MHP'nin** başarısında yatıyor: bilindiği gibi, **MHP** başından beri bu konuda sert ve tavizsiz bir çözümden yana tavır koyuyordu; oy oranını en az üç katına çıkarabildiyse, bu seçmen çoğunluğunun, **'Sistem'in** dayattığı 'siyasi çözümlerden' yana olmadığının; yurttaşa yurttaş, teröriste terörist muamelesi istediğinin, reddedilmez işareti değil midir?

Özetlersek, gerçekten bir referanduma dönüşen 27 Mart seçimlerinde **DYP'yi** kurtaran, **MHP'yi** güçlendiren, Batılıların

(ve içerdeki yandaşlarının) uyarılarına rağmen, 'siyasi çözüm'e yüz vermemeleri olmuştur.

Seçim sonuçları üzerinde, daha çok tartışacağız; ama, seçmen tabanındaki genel 'kayma', belki de 'dindar sağa' doğru değil de, anti/emperyalist **Müdafaa-i Hukuk** zeminine doğru bir kayma: Türk halkı, seçtiği yönetimlerin, bunca yıldır, Batılılara aralıksız boyun eğip, el ovuşturmasından bıkmış; ilk bakışta, aşırı gibi gelse de, haysiyetine saygı ve celadet istiyor.

4.

'LAİK' SEÇMEN, YÜZDE SEKSEN!..

7 Nisan 1994

Refah Partisi, çiçeği burnunda bir parti değil; değişik adlarla da olsa, çeyrek asırlık bir örgüt; onun için, şimdi sorulması gereken soru, aslında şu olmalı: **"Bunca seçimdir, oyları yüzde onlarda handiyse 'donmuş' bu parti, nasıl oluyor da, böyle ansızın yüzde yirmilere yaklaşabiliyor? Değişen nedir?"** Bilmem hatırlayanınız çıkacak mı, bu soru geçtiğimiz yaz ortalarında, burada soruldu: daha ilginci, cevabı da verildi; üşenmeyip, bir göz atar mısınız?

"...asıl cevabı bulunması gereken soru başka: köktendincilik, eskiden bulamıyordu da, şimdi neden daha elverişli bir gelişme ve yayılma zemini bulabiliyor? İki cevap biliyorum: 1/ **Doğu Bloku'nun** tasfiyesi **'sistem!'**in **(Batı'nın)** İslam aleyhtarı tavrını netleştirmiş **(Bosna/Hersek/Karabağ),** bu da Müslüman halklarda -tabii Türk halkında da- **Batı'ya** şiddetli bir infial doğmasına neden olmuştur. 2/ Seçilmiş liderlerin ve iktidarlarının, her şeye rağmen **Batı (Sistem)** yandaşı görünmekte ısrar etmeleri, laik ve liberal demokratlığı bir ve aynı hale getirmekte, özdeşleştirmektedir; halk o zaman ümidini iktidardaki parti ve liderlerden kesiyor, öfke ve çaresizlikle **Batı'ya** şiddetli tepki gösteren köktendincilere yakınlık duyuyor. Kıssadan hisse: acele laik ve demokratik, fakat **'sistem'e** karşı çıkabilen liderler ve partiler aranmaktadır." **(Meydan,** 13 Temmuz 1993)

Demek Perşembe'nin gelişi Çarşamba'dan belliymiş! Ara-

nan o liderlerin ve partilerin, 'bulunamadığı' **27 Mart** seçimlerinin sonuçlarından apaçık anlaşılmıyor mu?

Dahası da var, 'köy' o kadar 'görünüyordu' ki, nasıl bir şey olacağını anlayabilmek için, gerçekten 'kılavuza' ihtiyaç yoktu. Şimdi inanmayacaksınız ama, 27 Mart seçimlerinin sonuç tablosunu, beş ay kadar önce, sanki elimizin altındaymış gibi, bu köşede tartışmışız, hem de adlı adınca:

"..halkın nabzı budur, öfkesi yükselmekte; kesin tavır ve sonuç görmedikçe, bu adamları kendi oyuyla iktidara getirdiğine pişman olmaktadır. Bir de şu var, 'yükselen' liderler, farkındasınız tabii, daha işin başından 'radikal' tavır koyanlardır; bu bir! **Ecevit, Erbakan** ve **Türkeş,** şu ya da bu şekilde, **Türkiye 'Sistem'in** 'deli gömleği' içinde kaldıkça, doğru çözümün bulunamayacağını görmüşlerdir, bu iki! **Erbakan** İslamcı, **Türkeş** Turancı, **Ecevit Müdafaa-i Hukukçu** çözümler önermektedir, bu üç! Bu üç saptama, bu üç gerçek, bu üç liderin halkın arasında sürekli itibar kazanması, **Türkiye'de Batı (Sistem)** yandaşı politika ve politikacıların fena halde 'çuvalladığının' ilk işaretidir, bu da dört!" **(Meydan,** 20 Kasım 1993)

Bu tahlile, seçimlerden sonra, eklense eklense, şu iki kayıt eklenebilir: 1/ **Prof. Çiller 'Sistem'in** telkinlerine uyup, 'ekonomiyi' öne alsaydı, o da 'gümbürdemişti'; onu kısmen de olsa kurtaran Güneydoğu'daki 'icraatı' olmuştur. 2/ **Ecevit,** ne kadar doğru konuşursa konuşsun, 'yalnız şövalyeyi' oynadıkça, beklediği 'mutlu sona' ulaşamayacak gibi görünüyor; her seçim sonunda seçim kanununa sövüp duracağına, partisine 'inandırıcı' bir 'kadro' oluşturmak zorundadır: eksiği bu!

Buradan baktınız mı, **Refah** oylarındaki 'sıçrama' gerçek manasına kavuşur: **'şeriatçı' çekirdeğin 'dışa açılma çabaları', ılımlı görünme teşebbüsü bu ortam içinde, zaten gayrimemnun olan seçmenleri etkilemiş; ona, ideolojik düzeyde değil, politik düzeyde bir oy akışı sağlamıştır; yani Refah'a rağbet, Ortodoks Müslümanlığın dayanılmaz cazibesinden çok, konjonktürden, öteki partilerin ve liderlerin, 'çuvallamasından' doğuyor; aksi varit olsaydı, seçmenler bu seçime kadar neden bek-**

lesinlerdi ki, Refah'çıların platformları da, mesajları da, yirmi beş yıldır aynıdır, niye demirlemiş kalmışlardı.

Bu bakımdan, şu noktanın iyi anlaşılması lazım; **Refah** oylarını büyüten gölge, Müslümanlığın gölgesi değildir; **Refah** bunu böyle sanırsa, vahim bir yanılgıya düşer; elbette çabalarıyla, aralarına 'militan' dindarlar çekmiş, ya da oluşturmuşlardır ama, oy 'sıçraması' halkın hidayete ermesinden ileri gelmiyor; zaten bunu anlamak için, tablonun bütününe bir göz atmak yeterli: anhası minhası, **Refah Partisi'nin** oyları yüzde yirmi civarında kalmıştır; geriye kalan büyük çoğunluk, yani yüzde seksen oy demokratik ve laik partilere gidiyor; ne demek bu, **halkın ezici çoğunluğu partilerde ayrılsa bile, laiklikte ve demokratiklikte birleşiyorlar; o yüzden de Refah Partisi, ayağını yorganına göre uzatmalı.**

5.

RP'NİN 'SAVUNDUĞU', 'DİN-İ MÜBİN' Mİ?..

19 Mayıs 1994

Olayı ne anlatmaya lüzum var, ne de teferruatına girmeye; günlerdir gazetelerde okuyor, radyolarda dinliyor, ekranlarda 'esrarlı' bir dizi gibi izliyorsunuz: **Refah Partisi'nin** içinde ya da etrafında, toplamı milyarlara ulaşan bir 'para dolabı' dönmüş; her ne kadar parti ileri gelenleri, bu işle bir ilgilerinin olmadığını ileri sürüyorlarsa da, olayın 'lekesi' öyle kolay silineceğe benzemiyor; hele, bunlar **marginal'dir** diye, hanidir **Refah'ı** ihmal eden media'nın, son zamanlarda onun, iyice üstüne vardığı hesaba katılırsa...

Benim şaştığım, **Refah'ın** içinde ya da çevresinde, böyle en bayağısından 'para dolapları'nın dönmüş olması değil; ya ne, böyle bir olayın RP içinde 'tezgâhlanmış' olmasına, şaşanlar! Parti ileri gelenleri din, diyanet, haram ve sevap diye, mangalda kül bırakmıyorlardı ya, bazı safdiller, böyle bir örgütün toplumu sarmış 'yozlaşmanın' dışında kalabileceğine inanmışlar; zaten son seçimlerde ona oy verenlerin çoğunun, verme nedeni de bu olmuş! Halbuki, mümkün mü? Hem kapitalist, hem liberal (üstelik 'vahşi liberal') dahası uluslararası **'Sistem'le** içiçe bir ekonomi düzeninde, 'liberal' olarak var olacaksın; hem de böyle bir düzenin tabiatında olan, pisliklere bulaşmayacaksın: nerede görülmüş bu?

Refah Partisi'nin 'Müslüman versionu' olmaya özendiği Hıristiyan demokrat partiler, ister İtalyan, ister Fransız, ister Alman olsun, pekâlâ Vatikan çiz-

gisindedirler ama, ila maşallah, ülkelerindeki türlü mali ya da ekonomik skandala karışmaktan asla geri durmamışlardır: İtalya'daki son seçimlerin büyük mağlubu, bu Hıristiyan demokratlar, mağlubiyet sebebi de, bakanlarından milletvekillerine, yüksek bürokratlarına kadar, yolsuzluk batağına batmış olmaları!

Onlarda olur da, bizde olmaz mı?

Hem siz **Refah'ın** sebep-i hikmeti, sadece din-i mübini savunmak mıdır sanıyorsunuz Allah aşkına?

İşin uzmanları elbet etraflı tahlillerini yapacaklardır, ben aklımın erdiğince şöyle bir izah deneyeceğim: **Gazi, Osmanlı (Anadolu)** pazarından 'ecnebiyi kovunca, yerli ekonomiyi işletmek, çoğu **Rumeli'den** göçetmiş (Arnavut, Boşnak, Dönme vs. ve hemen tamamı **'mason')** 'tüccarların' elinde kalmıştı; **İttihatçılar,** 'milli ekonomi' politikası döneminde zaten onları beslediler; erken **Cumhuriyet** döneminde, **CHP** de destekledi; böylece hem 'ecnebi' şirketlerin **Türkiye** Umumi Mümessilleri olarak, hem de teşebbüs-ü şahsi taraftarı bir kesim, önce ticaret, sonra (ikame) sanayii burjuvazisi halinde, **Anadolu** pazarına elkoydu; o tarihlerde **Anadolu'lu** tüccar, **Mahmutpaşa/Sultanhamam** piyasası ile uzaklarda kayıp kasabası arasında mal taşıyan 'çerçi' türünden bir şeydi.

Bu tipten **Anadolu'lu** 'muhafazakâr' işadamı tipinin üremesi, karayolları ağıyla **Anadolu** pazarının bütünleştirilmesinden, yani **Menderes'in** 'görülmemiş kalkınma' döneminden sonradır. Gittikçe palazlandılar, serbest piyasada, o piyasanın koşulları içinde pişerek, ilk **Anadolu** şirketlerini, daha sonra holdinglerini kurdular; ondan sonra da **'İstanbul'un** fethine yöneldiler. **Gerçekte bizim, suyun yüzündeki siyasi kavga olarak izlediğimiz çekişme, yıllardır Türk ekonomisine egemen olan eski holdinglerle (Rumeli tüccarı ile oligarşinin holdingleri) İstanbul'u dolayısıyla Anadolu pazarının tamamını ele geçirmeye çalışan, 'muhafazakâr' Anadolu burjuvazisinin arasındaki çekişmedir.** İtiraf etmeli ki, oligarşinin sürekli desteğine rağmen İstanbul burjuvazisi sürekli geriliyor.

Bu 'muhafazakâr' çünkü epeyce 'kırsal' işadamlarının siyasi

yansıması önceleri, Menderes'in Demokrat Partisi idi, sonra Adalet Partisi oldu (hâlâ kısmen öyledir); ne var ki 'Batı yandaşı' ve gittikçe utanç verici angajmanları yüzünden her iki partinin, laik (aslında 'mason', ikisi farklı şeylerdir) İstanbul burjuvazisiyle 'ortakyaşam' içine girmesi, önce Milli Nizam, sonra Milli Selamet, daha sonra da Refah Partisinin örgütlenmesine imkân ve fırsat sağladı; yalnız örgütlenmesine mi, zaman içinde gelişmesine de! Kısacası Refah Partisi aslında din-i mübin'in savunucusu gibi görünse de, vahşi bir liberal ekonomi kargaşasında yırtıcı savaşlarla 'yükselen', muhafazakâr Anadolu burjuvazisinin siyasi temsilcisi!

O zaman soru şu: yurtiçi ve yurtdışında, türlü engele rağmen piyasa savaşı veren Refah'çı ve Refah'lı işadamları, 'sütten çıkmış kaşık' olabilirler mi? Kapitalizm, hele 'Sistem' tarafından dayatılmış bu azgın şekliyle, her yerde aynı kapitalizmdir; bu yüzden de, onun kuralları içinde gelişip, onun pisliklerinden uzak kalamazsınız!

Refah Partisi'nin ve etrafındakilerin, gün geçtikçe gün ışığına çıkan 'marifetleri', gerçekte bu saptamayı doğruluyor, onun için de, doğrusu beni hiç şaşırtmıyor.

6.

TEFERRUATA DAĞILMAK!...

25 Haziran 1994

Peki o zaman, önceki yönetimden ne farkı olacak; mavi turuncu yerine renk olarak yeşili tercih etmek mi? Hatırlarsınız **Sözen** yönetiminin ilk 'icraatı' otobüslerin rengini değiştirmek olmuştu; alacalı otobüslere, eski İstanbullular bir zaman alışmadı, tam alışıyorlardı ki, bir haber **(Hürriyet): Refah'lı belediye renklerini değiştirecekmiş, önce hızlı tramvaydan başlayarak, yavaş yavaş hepsinin!**

Yeni ve iddialı bir Refah belediyesinin, binbir derdi olan **İstanbul'da** işe başladığı yere bakın hele! Bana neyi hatırlatıyor bilir misiniz? **Boynueğri Mehmet Paşa'yı,** o talihsiz **Osmanlı Sadrazamı'**nı: hani, **Venedik** Donanması **Marmara'dan İstanbul'u** kuşatmaya gelmişti de, **Mehmet Paşa** ilk 'icraat' olarak, dışardan sağlam görünsünler diye, **Yedikule** surlarının beyaza boyatılmasını emretmişti! Belediye yönetimlerinin işe boya ile başlaması ona benziyor, o kadar yürekler acısı!

Benzer bir 'icraat' da **Ankara** belediyesinden, o da **Refah'lı;** önceki yönetimin şehrin muhtelif yerlerine, süs olsun diye diktiği heykelleri, müstehcen bulduğu için kaldırtıyor. Müstehcendir değildir, o ayrı bahis; böyle bir gerekçeyle sanat eserlerinin kaldırılması doğru mudur, tartışılabilir, tartışılıyor da; benim altını çizmeye çalıştığım başka bir şey: yeni ve iddialı bir yönetimin, **Ankara** gibi bir metropolde girişeceği ilk 'icraat' böyle entipüften bir şey mi olmalıdır?

Refah'çılar, korkarım, peçetelerle havluları fena halde birbirine karıştırıyorlar: **aldıkları oy, yönetecekleri şehirlerde belediye hizmetlerinin düzgün ve halkın yararına yürütülmesi için verilmiştir; işe böyle -kalabalık şehir çoğunluğunun, belki farkında bile olmadığı- teferruatı mesele ederek girerlerse, zaman o dakika aleyhlerine işlemeye başlamış demektir.** İstanbul halkını, hele onlara oy verenleri, otobüslerin rengi mi; heykellerin nerede ve nasıl olduğu mu, ilgilendirir; yoksa gazın, ekmeğin, ulaştırma hizmetlerinin fiyatı mı; musluklardan suyun düzenli akması, çöplerin zamanında toplanması mı?

Refah'lıların 'önemli' saydıkları şeyler, çağdaş bir metropol yaşantısının 'teferruatı'dır; bir kere böyle teferruata dağıldılar mı, bir daha kendilerini kolay kolay toparlayamazlar.

Yalnız onlar mı, hayır!

Atatürkçülüğü kimselere vermeyen, son derece hızlı, zaman zaman mütecaviz bir 'laik' takımı var ki, aynı teferruat düşkünü tavır içindedir. Şöyle bakarsan laik ve demokratik bir toplumu, böyle bir toplumun laik ve demokratik yaşantısını savunuyorlar; oysa dikkat edildi mi, **aslında son derece yüzeysel, Batılı ve seçkinci bir 'alafrangalığı' savundukları farkediliyor; hem de nerede, halkın büyük çoğunluğunu dolaylı olarak bile ilgilendirmeyen konularda!** Bilmem ama onlar, çağdaş anlamda laik ve demokratik olmaktan ziyade, meşrutiyet alafrangası ve işbirlikçi eski **Mütareke** dönemi laiklerine benziyorlar. Meraklısı elbette hatırlayacaktır, o devirde de türlü ipin ucunu kaçırmış, 'Batılı, asri ve Avrupalı' olmak iddiasında basbayağı sefih bir kesim vardı; yoksa **Selahattin Enis 'Zaniyeler'i, Yakup Kadri 'Sodom ve Gomore'yi** niye yazsındı ki?

Hazindir ama bunlar, daha önce 'totaliter laik' diye andıklarım, laiklik anlayışları hem yasakçı, hem de biçimci ve biçimsel, teferruata dağılıyor: klasik burjuva laikliğinin ne kadar demokrat ve liberal olduğunu ya bilmiyorlar, ya bilmek işlerine gelmiyor. **Hele siyasetin inceliklerini anlayabildiklerini söylemek, son derece güç: baksanıza, metropol be-**

lediyelerinin, sosyal hizmetlerinde tutarlı ve sistemli eleştiriler üretecek, teferruatla uğraşmanın hesabını soracak yerde; ötekilerle, heykelleri ve otobüslerin renklerini, yani teferruatı tartışıyorlar.

Aynı şey kültür merkezi, spor salonu ya da sokak isimleri için de geçerli: yönetime gelir gelmez, idarenin devamlılığı ilkesine göre, beldenin kurumlarını sürdürüp geliştirecek, yenilerini yapacak yerde; isimlerini değiştirmeye kalkışmak, ya da değiştirilmesini önleme mücadelesini vermek, belde yönetimi ve prensipleri konusunda, iki tarafın da ne kadar yanlış yerde olduklarını, olaya ne kadar yanlış baktıklarını göstermez mi?

Yeni belediye yönetimleri, hangi partiden olurlarsa olsunlar, akıllarını başlarına devşirmeli, beldelerinin gerçek ve somut sorunlarına, gerçek ve somut çözümler bulmalıdır.

laiklikte
çifte standart.

1.

LAİKLİĞİ SAVUNURKEN...

5 Mayıs 1994

Peçetelerle havluları lütfen karıştırmayalım?

Refah'ın 'sıçraması' birçoğumuzu, laiklik üstüne ahkâm kesmeye götürüyor, neler saçmalamıyorlar ki!... Söylediklerinden, ülkemizde laik ve demokrat geçinen nice aydının, konu üzerinde doğru dürüst hiç kafa yormamış olduğunu, dehşetle farkediyorsunuz; bunların 'aydınlığı' da, 'ilericiliği' de, 'laikliği' de, 'demokratlığı' da; aslında **İnönü Cumhuriyeti'**nin o 'totaliter seçkinciliğinden', onu hararetle savunmaktan ibaret! Nasıldı eskiden? Nasıldı onların özlemle andıkları, o 'eski iyi zamanlar?' Rejimin adı cumhuriyet, hâkimiyet sözde milletin -gerçekte **'Milli Şef'**in ve çevresindeki oligarşinin-; sağdan soldan, en ufak bir kıpırtı oldu mu, balyozu kafasına yiyor; bunun adı 'ilericilik!' Gerçekten serbest seçimler yapılıp da, bunların güvendikleri dağlara kar yağınca, yaygarayı basıyorlar: 'irtica' geliyor diye! Anlayıp dinlemeden, araştırmadan, hatta bilmeden! Aynen, **Milli Şef'**in devr-i saltanatında olduğu gibi.

Hoş, onları eleştirenler, bir bakıma dengeyi sağlamaya çalışanlar da onlardan aşağı kalmıyorlar ya, neyse! Bunların arasından da **'cumhuriyet rejiminin laiklikle komünistliği (yani dinsizliği) birbirine karıştırdığını'** söyleyenler çıkıyor: alakası yok! Ayıptır söylemesi, bu tavır galiba biraz da laikliğin kaynağını ve gelişmesini tam bilmemekten ileri geliyor: laikliğin **1917 Bolşevik Devrimi** ile gerçekleştiğini mi sanıyorlar ne? Bolşeviklerin kiliseleri ve camileri -hele ilk za-

manlarda- kapattıkları doğrudur; papazları ve imamları da, ya kesmiş ya sürmüşlerdir, ama, Bolşeviklik laiklik değildir, böyle bir iddiası da yoktur, çünkü athee'dir, yani dinsiz; **SSCB** anayasasında din aleyhtarı propaganda özgürlüğü kabul edilmişti. **Türkiye Cumhuriyetinde** böyle bir şey asla olmamıştır. **Müdafaa-i Hukuk Doktrini Müslümanlığa değil, Şeriatı bir devlet düzeni olarak gerçekleştirmeye karşı çıkmıştır;** aslında bu tavır da, ilk ulusal demokratik ve laik bir devrim olan **1789 Fransız Devrimi'nin** tavrının aynıdır.

Çünkü **athee** olan **Bolşevik Devrimi'ne** mukabil **Fransız Devrimi** laikti, yani **Avrupa'da** devlete tamamen egemen olan kilisenin egemenliğini kırıyor, egemenliği kayıtsız şartsız millete verip, dini vicdanlara bırakıyordu; kilise inatçı bir sarmaşık gibi her yanı sarmış bir örgüt olduğundan, devrimin kiliseye tepkisi büyük olmuş, ilk zamanlarda epeyce kilise kapatılmış, pek çok papaz giyotine gitmiştir; ama herkes de bilir ki, **Batı'da** laiklik 'sivil toplum' içinde karşılıklı hoşgörü anlamını içerir; laik kurumların yanında dini kurumlar da mevcuttur; birbirlerine karışmazlar, devleti ele geçirmeye kalkışmazlar.

Dahası laik düşünce, **'aydınlanma** çağı'nın bir ürünü; müsbet ilimler bilinen sıçramasını yapıp da, **Descartes'çı** rasyonalizm, onun çocuğu pozitivizm **Avrupa'yı** sarınca, evrenin ve dünyanın teolojik açıklaması yıkılmıştı; kilisenin yüzyıllardır dayattığı, zihinlere çaktığı dogmatik 'yaratılış' efsanesi dahil, bütün skolastik düşünce ve inanç sistemi, olayların yeni ve bilimsel izahlarıyla, pek çoğu da deneysel olarak çürütülüyordu. Üstüne büyük coğrafya keşifleri geldi, **Amerika'dan** taşınan altınlar ticareti geliştirdi, giderek zenginleşen şehir ahalisi (burjuvazi) **'sivil toplum'un** çekirdeğini oluşturdu; böylece hem insanların hak eşitliği, hem laiklik düşüncesi, zamanın düşünürleriyle tarih sahnesine çıktı; bu manada, ilk ve ciddi laikler, burjuvalardır, yani liberaller; unutmayalım ki çoğu **Avrupa** parlamentosunda ilk 'solcular' liberallerdi.

Ülkemizde laiklik, **Müdafaa-i Hukuk Doktrini** doğrudan **Fransız Devrimi'nden** etkilendiği için, Avrupa'daki manasıyla anlaşılmak ve uygulanmak lazım gelirdi; öyle de başlamış, ilk zamanlarda aynen Fransa'daki gibi aşırı bir din aleyhtarlığı ha-

vası esmiştir; zamanla işler yatışacak, gerekli hoşgörü ortamı oluşacaktı. Oluşamadı. Bunun nedeni, **rejimin 1935'den itibaren bildiğimiz 'totaliterliğe' yönelmesi, demokratikliği ortadan kaldırıp garip bir mason ilericiliğini, 'seçkinci bir alafrangalık' halinde yukardan aşağıya dayatması olmuştur: artık solda olduğu gibi, sağda da, amansız bir yasakçılık yaşanıyordu.**

Yıllardır sözde demokrasiyi yaşıyoruz ya, görüş ufukları **İnönü Cumhuriyeti'nin** dar ufkunu aşamayan 'gizli' totaliterler, bugün de laiklikten söz açıldı mı, leyhte olsun aleyhte olsun, o seviyede konuşuyorlar; tabii, gülünç oluyorlar. Nasıl ki söz komünistlikten açılınca da, aynı dar ufuk ve sınırlı mantıkla konuşur, aynı miktarda gülünç olurlar. **Demokrasi, özgürlükleri yalnız kendisi için istemek, yalnız kendisi kullanmak demek değildir.** Bunu bir anlayabilsek, rahatlayacağız.

2.

LAİKLİKTE 'ÇİFTE STANDART

26 Mayıs 1994

Hatırlıyorum da bazen, ne berbat yıllarmış onlar: yanılıp yakılıp **Batı'nın** (O zaman **'Hür Dünya'** deniliyor) hiç de sanıldığı gibi 'sütten çıkmış kaşık' olmadığını; **Türkiye'ye** alakasının arkasında bir sürü hesap bulunduğunu söyleyin, ya da yazın, dakikasında dört tarafınızdan sizi bastırıp, elleri yağlı kara, ne casusluğunuzu bırakırlardı, ne ajanlığınızı; herkes, bütün belanın **Sovyetler'den** geldiğine, o dünyadan kalkarsa ortalığın cennete döneceğine, kemal-i ciddiyetle inanmıştı: onun için, **Türkiye'yi** sel bassa, deprem olsa, sebebi mel'un komünistler!

'Türkün aklı geç gelir' lafını, yine Türkler söylemiştir, üstelik boşuna söylememiştir; dünyada ne **Sovyetler** kaldı, ne de o türden bir komünistlik; yine de yeryüzünün 'perişanlığını' görüyorsunuz: **Ruanda'da** üç yüz bine yakın insan gırtlaklanıyor, **Batı** seyirci, birbirlerini daha rahat boğazlasınlar diye, 'beyazlar' oralardan çekiliyor; **Bosna/Hersek'teki** tavırları malûm: 'tavşana kaç, tazıya tut'; parlamentosunu bombardıman eden **Yeltsin'i** nasıl hoş gördüğü; parlamentosunun üstüne titreyen **KKTC Başkanı Denktaş'ı** ise, neredeyse bir kaşık suda boğmak istediği biliniyor. Yıllar ve yıllar sonra da olsa, başta 'şaşkın' basın olmak üzere, 'Türkün aklı geç de olsa başına geliyor': **Dışişleri Bakanı** dahil herkes **Batı'nın** 'çifte standart' uygulamasından yakınıyor.

Hele şükür, nihayet anlaşılabildi. Yalnız, yine de cevap bekleyen bir soru var: **Soğuk Savaş** ortamında, gerçeği dile

getirmekten başka günahı olmayan, zamanın 'solcu' aydınlarına ve sendikacılarına, onlar da 'çifte standart' uygulamıyorlar mıydı?

Hep söylerim, **Türkiye'de** 'hasta' olan ne halktır, ne de ekonomi; hasta olan, aydın kesiminin bir bölüğüdür.

Geçen gün laikliğin tehlikeye düştüğünü söyleyen birkaçıyla tartışacak olduk, laiklik anlayışları basit, sıradan ve sathi; aslında farkında olmadan 'seçkinci alafrangalığı' savunuyorlar; her zaman yaptıkları gibi 'orijinallikle 'marjinallik'i karıştırıyorlar, vs. Bir ara kafam kızmış olmalı, dedim ki: "-...şimdi bakın ülkemizde 'tarikat liseleri' açılması serbest olsa, filan yerde **Nakşibendi Lisesi,** filan yerde **Kaadiri Lisesi** bulunsa, çocuklarınızı o liselere gönderir miydiniz?" Nasıl bir dehşete düştüklerini anlatmak gerekir mi? Böyle bir ihtimalin tasavvuru bile tüyleri diken diken ediyordu; her şeyin sonu demekti bu laikliğin de, modern Türkiye'nin de, çağdaşlık hayallerinin de!

O zaman korkunç bir şey yaptım, 'öyleyse' dedim, 'çocuklarınızı yabancıların tarikat okullarında okutabilmek için, niye yırtınıyorsunuz?' Ortaya yıldırım düşmüş gibi oldu: çoğu ya Amerikan, ya Fransız, ya İtalyan, ya da Alman 'liselerini' bitirmişlerdi; çocuklarını da aynı 'liselerde' okutabilmek için, yapmayacakları fedakârlık yoktu: **içlerinden birisi bile düşünmüyordu ki, yurdumuzdaki (gerçekte bütün dünyadaki) 'ecnebi' okullar, çeşitli Hıristiyan tarikatlarının 'misyonerlik' faaliyetleri içindedir; okulları açanlar ya da yönetenler, ya papazlardır, ya da rahibelerdir; o kadar böyledir ki bu, yakın zamanlara kadar çocuğu bu okullara göndermenin Türkçedeki adı 'soeur'lere', ya da 'frere'lere' vermek idi.**

Türk aydınlarının bir kısmındaki hastalığı görüyor musunuz? **Dominicain, Fransiscain, ya Jesuite papazlarının okuluna gitmeyi, çocuğunu göndermeyi (bizatihi o okulu), laikliğe hiç de aykırı bulmuyor; 'çağdaşlığın', 'alafrangalığın' kaçınılmaz bir gereği sayıyor; iş, üstelik mensup olduğunu iddia ettiği dinin öğretimi oldu mu,**

dehşete düşüyor: 'çifte standart' değil mi şimdi bu? Dahası kendi ülkesi, tarihi ve geleceği aleyhine işleyen bir 'çifte standart'?

Söylediklerimden elbette, 'tarikat okulları açılsın' anlamı çıkarılmaz; ecnebi tarikat okullarına ne kadar karşı olduğumu da, meraklısı bilir; 'emperyalizmin köprübaşları' olduklarını bin kere yazmışımdır. Ben uslanmaz bir laikim, ama Anadolu İhtilali'nin ürettiği ve yoğurduğu laiklerden biri; tavrım da, tutumum da ona göre.

Oysa yukarda sözünü ettiğim 'laikler' gerçekte laik değil, kozmopolit; Tanzimat sonrasının Osmanlı alafrangalığının işbirlikçi' aydınları; utanmadan da, 'Atatürkçü' geçinirler, oysa ne alakası var: Gazi'nin, Anadolu'da pıtrak gibi bitmiş ecnebi tarikat okullarını kapattırmak için, Lausanne'da nasıl savaştığını unutmuş olmalılar; şimdi çocuklarını ve torunlarını yazdırmak için kapılarında ezildikleri o son birkaç 'tarikat' okulu, o savaşın 'kılıç artıklarıdır'.

3.

'TOTALİTER' LAİKLİK 'DEMOKRAT' LAİKLİK!

28 Mayıs 1994

Gençler şaşıracak: savaşın yakın ertesinde **Türkiye'den Fransa,** neredeyse komünist bir ülke gibi görünürdü; hele **Siyasi Polis,** bundan kesinlikle emindi: bir dönüşümde beni **Galata Rıhtımı'ndan** alıp götürmüşlerdi, sorguda o yılların unutulmaz **'Parmaksız' Hamdi Bey'i bu düşüncesini suratıma karşı açıklamıştır. Yanlış anlama nereden kaynaklanıyordu bilir misiniz, orası bir 'demokrasiydi', o tarihte her genel seçimden Fransız Komünist Partisi** birinci parti olarak çıkıyordu; bu da 'totaliter' Türkiye'nin **Fransa'yı** komünist addetmesine yetiyordu.

Fransa'ya ilk gittiğimde, ben de şaşırmıştım. 50'li yıllar, **Türkiye'de** Mevlid'in radyodan yayınlanıp yayınlanmaması tartışılıyor; 'ilericilere göre bu, 'irticaın' yalnız 'hortlaması' değil, neredeyse ülkeyi ele geçirmesi demek; ne yalan söylemeli, ben de öyle düşünüyordum; oysa **Paris'te** devlet radyolarının pazar sabahları kiliselerden ve katedrallerden ayinleri naklen yayınladığını gördüm; 60'lı yıllarda ise, aynı şeyi devlet televizyonu **ORTF** yapıyor, üstelik Katolik ayinlerine, Protestan ve Musevi ayinlerini de ekliyordu. Düşününüz, bizde komünist bile sayılabilen bir ülkede oluyor bu, halbuki biz aynı 60'h yıllarda, hızlı 'ilericiler' olarak **Yeşilçam** filmlerinde ezan okutulmasını tartışıyorduk; zamanın 'entel' barlarında baş konu buydu: **Anadolu** halkı, 'ezan'lı ve 'namaz'lı filmlerle kandırılıyormuş da, estek köstek.

'Seçkinci' ve 'alafranga' Türk aydını aslında senelerdir **Beyoğlu** sinemalarında izlediği 'ecnebi' filmlerinde, ha bre kilise ve ayin görmüş, çan sesleri dinlemiş, vaftiz'den cenazeye her türlü Hıristiyan ayinini seyretmişti; 'alafrangalık' tasladığı için, bunu laikliğe aykırı saymıyor; laiklik anlayışı 'yasakçı' (yani 'totaliter') olduğu için, ülkesi gündeme gelince filmlerde ezan'ı ve namazı irticaın hortlaması diye alıyordu. Sanıyorum laikliğin 'totaliter' ve 'demokratik' anlayışı arasındaki uçurumu, **Türkiye/Fransa** mukayeselerini yapmasaydım anlayamayacak; ülkemizdeki pek çok 'aydınımsı' gibi, ben de hâlâ saçmalayıp duracaktım.

Geçen gün, 'farz-ı muhal' **Türkiye'deki** 'tarikat liseleri'nden söz etmiştim, bizim asla tasavvur edemeyeceğimiz bu liseler, hepsi de laik olan **ABD, İngiltere, Fransa, İtalya, Almanya vb.** de mevcuttur; o gün de belirttiğim gibi, yeryüzündeki envai çeşit 'tarikat' liselerinin kökü ve tabanı bu ülkelerde; sözgelişi **Fransa'da,** laik eğitimin yanısıra, bu öğretim hâlâ sürüyor; Katolik **yavrukurt** örgütlerinin ne kadar faal olduğunu gözümle görmüşümdür; ayrıca **St - Benoit, St - Joseph, St - Eplucherie, Notre Dame des Sions vb.** tarikat' liselerinden mezun olmuş çocukların, isterlerse gideceği yüksek öğretim düzeyindeki **Katolik Enstitüsü** çalışır durur; 'hasbel kader' gitmiştim, karatahtanın üzerindeki çarmıhtaki **İsa** kabartmasını da, kürsüde ders veren papazları da bugünmüş gibi hatırlıyorum.

Bizdeki 'totaliter' (yasakçı) laik kafasına göre, uzaktan; zamanında komünist bile saydığımız **Fransa Cumhuriyeti,-** kilise 'şeriatı'nın işgalinde gibi görülmüyor mu? Ne münasebet! **Fransa** laiktir, demokrasi olduğu için de orada laikliğin demokrat anlayışı geçerlidir: din devlet yönetimine müdahale edemez, onun dışında ve yasalar çerçevesinde hürdür.

Gelelim **Türkiye'ye...**

1990'ların Türkiye'sinde bırakın mevlidi namazı, vaazdan Kur'an tefsirine, dini yayının envai radyolardan televizyonlardan yapılıyor; ayrıca 'gizli' tarikat, 'resmi' devlet din okulları hal-i faaliyettedir; içindeki faal hatta mütecaviz şeriatçı çekirdeğine rağmen (yüzdesi 8) 'Müslüman demokrat' vasıflarını henüz ko-

ruyan muhafazakâr bir parti de, yayın organları da, çeşitli yan kuruluşları da (dahası aracı ve faizcileri de) tıkır tıkır işlemektedir; şimdi bu irticaın **Türkiye'yi** zaptettiğini mi gösterir, yoksa ülkemizin demokratik bir ülke olduğunu mu? Bu sorunun cevabını, Fransız laik cumhuriyetine bakarak veriniz.

Türkiye'de 'geri kalmış olan', ne yazık ki 'ilerici' aydınların bir kısmı; çünkü laiklikleri 'demokratik' değil 'totaliter' (yani 'yasakçı'), yani bunlar hâlâ Milli Şef döneminin o dikensiz gül bahçesi 'alafrangalığını' özlüyorlar, 'totaliter' özellikleri ağır basıyor; o takdirde niçin İtalya'daki, ya da Almanya'daki gibi neo-faşist bir parti kurmuyorlar anlaşılmaz.

Laiklik, şeriat'ın siyasi iktidar olmasına, devleti eline geçirmesine, tahakkümüne direnmek anlamına gelir; **Şeriat'a geçit elbette yok; elinde diyalektiğin kılıcı, dine dayalı her dünya görüşü ile yasalar çerçevesinde sonuna kadar çata çat mücadele edeceksin; ama bin yıllık İslam ülkesi yurdunda Hıristiyanlığı hoşgörüp, kendi dinine yasak koyamazsın; bakın ne diyorum, athee yani dinsiz bir komünist bile olsanız, eğer demokrasiye inancınız varsa, eğer demokratsanız, bu böyledir.**

4.

'CUMHURİYETÇİ', BELKİ; 'DEMOKRAT, ASLA!...

26 Temmuz 1994

Sıradan biri değil; elli yıldır müzikle uğraşır, ömrünün yarısı yurtdışında **(Paris, Londra, New York)** geçti! Epeydir **İstanbul'da,** arada gidip yine oraları dolaşır; neresinden baksanız 'cumhuriyet' kadını; doğumu 20'li yıllarda olmalı!

Geçenlerde oturmuş konuşuyoruz, paniğe yakın bir kaygı ve korku içindeydi: 'gerici takımının, **Türkiye'yi** boğacağından korkuyor'muş! İçini döktükçe, tepkisinin, siyasi bir tavırdan çok, duygusal, nefretle tiksinme arası bir şey, açıkçası bencil bir hoşgörüsüzlük olduğunu farkediyorum: 'onların' fikirlerini dinlemekten, onlarla tartışmaktan vazgeçtim, varlıklarına bile tahammül edemiyor. Gerçek bu?

Başka bir genç kadın, öncekinden en az yirmi yaş genç, hanidir resim yapıyor, onun da gezmediği yer kalmamıştır, **Batı** Avrupa, Kuzey Amerika vs. Zarif, tatlı bir kız! Kültürlü de! Konumuz aynı, o daha açık sözlü, gizleyip saklamadan diyor ki: "-Başı örtülü bir kız gördüm mü, cin ifrit oluyorum; yanıma oturmalarına bile katlanamam; fikir özgürlüğü diye, siz ve sizin gibiler bunları şımartıp tepemize çıkarttınız; korkarım çok pahalı ödeyeceğiz."

Allah bilir, siz de öyle düşünüyorsunuz; ya da etrafınızda böyle düşünen 'ilerici' aydınlar dolu; açıkça söylemeseler de özlemleri o sadece 'resmi' kültür ve sanat anlayışının hüküm sürdüğü, 'alafranga' sanatçı 'seçkinlerin' borusunun öttüğü, 'di-

kensiz gül bahçesi' eski yıllar! Başka deyişle **'totaliter' İnönü Cumhuriyeti!** Temelleri 1935'den sonra atılmış, asıl anlam ve biçimini 40 karanlığı içinde kazanmış, sanat ve kültür ortamı! Hemen hiçbirisi farkına varamıyor ama, **bu kendini 'ilerici' sayan aydın ve sanatçılar, 'cumhuriyetçi' olabilirler, ama kesinlikle 'demokrat' değiller.**

Biraz hatırlatayım, ister misiniz?

'Resmi' kültür ve sanat anlayışı, son şeklini **İnönü** döneminde, **Hasan Ali Yücel Milli Eğitim Bakanı** iken almıştı: **Batı'lı** olayım derken **Batı'cı** olmuş, **Yunan/Latin** tabanlı görüş! **(Ataç, Eyüboğlu, 'Garip'çiler, 'klasikler', Devlet Opera ve Balesi, vs.)** Bu görüşün 'muhalifleri' yani -o zamanki deyimle- komünistler, turancılar ve irtica, totaliter devletin güvenlik güçlerince mimlenir, adım adım izlenir, gerekli görülünce tutuklanır; cezaevlerine ya da sürgünlere gönderilirdi. Başka bir deyişle, 'resmi ideolojinin' **o 'alafranga' kültür ve sanat 'seçkinleri', devletin himayesi altındaydılar, ayrıcalıkları vardı; o kadar ki muhaliflerini bile polis susturuyor.**

Şimdiki rahatsızlığın altında yatan budur: 'Allah Allah, adam gerici, şeriatçının önde gideni, çıkmış ekrana verip veriştiriyor, kimsenin kılı kıpırdamıyor, söyledikleri yanına kalıyor.' İtiraz böyle olmuyor mu? Ayrıca 'otoritenin' gölgesinde yaşamaya öylesine alışmış ki, muhaliflerini fikir ve sanat düzeyinde alt edebilecek düşünce ve bilgi donanımı da yok, sade suya tirit; nasıl olsa el üstü gül üstü tutulmayacak mı, gayrete ne lüzum var, buna alışılmış; şimdi muhalifler bülbül gibi şakımaya başlayınca, hazırlık olmadığı için 'çuvallıyor'; o zaman da, harıl harıl yakınması, çevresinde bir 'imdat kolu' araması bundan!

Açıkça söylemeseler de, aradıkları imdat kolu' polis, o da değilse asker! Şu ara komünistler ya da turancılar, ortalıkta uluorta konuşan ciddi bir tehdit sayılmadıkları için, korku ve kaygı **Refah** yandaşı Müslüman çevrelere yönelik; bir an için, Refah'çıların yerine komünistleri koyunuz, aynı çevrelerde aynı panik onlara karşı yaşanacak; aynı fütursuzlukla 'bunlar niye konuşturuluyor' diye sorulacaktı.

Hep söylemez miyim, ülkemizde demokrasi filan laftan ibarettir; **Türkiye'yi,** halen iki kanadı (bürokrasi+burjuvazi) kapışmış gibi görünen bir oligarşi yönetmektedir; üstelik **Batı'cıdır** ama, **'ilerici'** filan da değildir; daha çok 'üstyapı alafrangasıdır'; şimdi 'ilericilik' adına telaşa düşmüş görünenler de, o oligarşinin fikir ve sanat alanındaki 'uzantıları'.

'siyasi islam' neden başarısız?

1.

İSLAM VE SİYASET

9 Temmuz 1994

'Yavuz' Sultan Selim'den başlayarak, **Osmanlı** padişahları, **Halife-i ru-yi zemin**'dirler, yani yeryüzü Müslümanlarının halifesi; tarihe meraklı olanlar bilir, **II. Abdülhamid'e** gelinceye kadar, **Osmanlı** sultanları, halifeliği o kadar ciddiye almamışlardır; onun işi ciddiye almasıysa, acaba onun aşırı dindarlığından mıydı, yoksa Alman gizli servislerinin onu kullanarak, **Almanya'nın** rakipleri **İngiltere** ve **Fransa'nın** Müslüman sömürgelerini kışkırtıp, onları zayıf düşürmek istemesinden mi? **Gazi Mustafa Kemal,** o türden bir pan/islamizm'in de, o türden bir pan/turanizm'in de reddedilmesi gerektiğini söylerken, elbette bunların gerisinde hangi hınzırlıkların yattığını biliyordu.

İyi de **Osmanlı** halifesi, niye **Devlet-i Âliyye'nin** 'satvet' (yükseliş) döneminde İslamcı bir politikaya yandaş olmamış da, 'fetret' (çözülüş) döneminde ondan medet ummuş? Bu kritik sorunun cevabını **Olivier Roy, şöyle veriyor: Geleneksel İslam'da 'düzen' kendinden emindir; emir-ül-mümin** hükmeder, **ulema** bir yandan onu 'kitaba' göre denetler; bir yandan da toplumsal alanda **'kanunnameler'** üretir; toplum dokusu gevşektir, hatta 'siviltoplum' nitelikleri arzeder; üstelik iktidar **(siyasi toplum)** karşısında, onu pek de umursamaz gibi bir tutumu vardır.

XVIII. yy. sanırım dönüm noktası: Osmanlı orduları, Hıristiyan orduları karşısında ilk mağlubiyetlere uğruyorlar; **Dev-**

let-i Âliyye'nin aleyhine olan anlaşmalar birbirini izliyor: **Karlofça 1699; Pasarofça 1718, Küçük Kaynarca 1774, vs. Osmanlı,** böyle bir hale 'tedbir iktiza edince' 'kefere'den hisse kapacak yerde **Kur'an'a ve Sünnet'e** dönerek kurtulacağını sanıyor; başka türlü söylersek, dinde Ortodoksluk 'fetretle başlamaktadır; bu da elbet, 'satvet' döneminde din bahsinin o kadar da sıkı tutulmadığının bir kanıtı, açık bir kanıt!

Olivier Roy, İslamcılık' adını, işte bu **Kur'an'a ve Sünnet'e** dönüş hareketine vermiş!

Ona bakarsanız, bu dönüş hareketi, **Batı sömürgeciliğine bir tepki hareketidir: yeryüzünü parselleyen emperyalizmin ortak özelliği Hıristiyanlık sayılmıyor mu, ondan kurtuluş çaresini Müslümanlığın içinde, öz cevherinde, kitabında arıyor; yüzyılımız boyunca İslamcılığın önde gelen adları arasında Cemalettin Efgani, Raşit Rıda, Muhammed Abdul, Müslüman Kardeşler'in kurucusu Hasan el Benna ve Cemaat-i İslami'nin önderi Ebulüla el Mevdudi sayılıyor.**

Bir bakıma **İslamcılık,** geleneksel Müslümanlık içindeki bir 'silkiniş', hatta bir 'özeleştiri!' Çünkü o zamana kadar hesaba katılmamış iki noktayı gündeme almaktadır: geleneksel İslamda egemen olan **ulema'nın** gücünü ve konumunu, bir; ayrıca Hıristiyan âleminin ceffelkalem reddedilmesindeki yanlışlığı, iki! İslamcı hareket, **ulemayı** 'içtihat kapısını kapatıp' İslamcı düşünceyi dondurduğu için suçlamıştır; **Kur'an ve Sünnet** dışındaki kaynaklan, bu sebepten dışlıyor, yani neyi, şerhi, felsefeyi, fikhı, vs! Dahası o güne kadar 'küfür'dür, 'keferenin eseridir' diye **ulema'nın** dışladığı, hor gördüğü **Batı** medeniyetine, Özellikle teknolojisine -tartışılmaz üstünlüğü dolayısıyla- ilgi gösteriyor. **Olivier Roy'ya** bakarsanız, bu ilgi basbayağı bir hayranlık mertebesindedir.

Bu kadar mı, hayır!

Geleneksel İslamda **mümin'in** camide olması, **şeriat'a** uyması yetiyor!..

Orucunu tut, namazını kıl, zekâtını ver, İslamı ahlâktan şaşma, yeter! **İslamcı** hareket, bu kadarla yetinmiyor, **zira geleneksel İslamın bu tutumu yüzünden Hıristiyan Batı**

önünde yenik düştüğü fikrindedir; bunu aşmak için de, bireylerin değil, toplumların Müslümanlaşması fikrini önerir; ne demek bu, siyasi ve toplumsal eylem yoluyla, İslamın iktidarı ele geçirmesi demek değil mi?

İlginç olan odur ki, **Olivier Roy** o ilginç eserinde **('Siyasal İslam'ın İflası',** Metis Yayınları, 1994) **Humeyni'yi** ve İran'daki hareketi de, **Erbakan'ı** ve **Refah** hareketini de, İslamcılık hareketi içinde saymaktadır.

2.

'LAİKLİK ARTI ELEKTRİK!..'

12 Temmuz 1994

Bizde **Humeyni** de, **İran İslam Cumhuriyeti** de, radikal dinci sayılmaktadır; **Olivier Roy** öyle saymamış, onları İslamcı siyasi hareket içinde incelemiş, çünkü ona göre, **Suudi** ya da **Cezayir** radikal dinciliğinin altında, siyasi İslamcı hareketin başarısızlığı yatıyor.

Humeyni laik filan değildir ama, şeriatla yetinmez, bir anayasa yapar, siyasi meşruiyetini bu anayasadan alır; kadını -örtünerek de olsa- sosyal hayatın dışında yaşatmaz, ona hem dışarda yaşama ve çalışma, hem kamu hizmetlerine katılma hakkını tanır; gerçekte bu tavır, **Batı** teknolojisi ve üstünlüğü karşısında, **üçüncü dünyacı** tam bir bağımsızlık hareketinin, ya da ulusal kimlik mücadelesinin, belki de dinsel bir çerçeve içersinde meydana çıkışıdır.

İşte burada **İran'daki Humeyni** hareketinin, emperyalizmin zora başvurup devirdiği **üçüncü dünyacı Musaddık** hareketini takip ettiğini, üstelik artık CIA'den maaş aldığı saptanmış **Şah'a** karşı gerçekleştirildiğini unutmamak lazım. **Şah,** sömürgeci Hıristiyan **Batı'nın,** 'komprador alafrangalığını' temsil etmekteydi; bu bakımdan **Humeyni** ve hareketi bir yerde **III. Selim'e** başkaldırmış ve iktidarı ele geçirmiş bir 'irtica' hareketidir; şu farkla ki, **Şeriat'la** yetinmeyip **üçüncü dünyacı** bir bağımsızlığa ve sanayileşmeci bir kalkınmacılığa sahip çıkıyor.

Başarabiliyor mu, o ayrı bahis!

Olivier Roy'ya göre ülkemizdeki İslamcı hareket doğrudan doğruya **Nizam Partisi'nden** başlayıp, **Refah Partisi'ne** ulaşan çizgide yer almıştır. Hareketin önde gelenleri, laik öğretimden geçmiştir, **Batı** teknolojisine, dolayısıyla sanayileşmeye hayrandır; onların mücadelesi de siyasi eylem yoluyla iktidarı ele geçirmek, emperyalist Batı'nın gizli Hıristiyan yozlaştırmasına karşı bağımsızlığı ve kimliği muhafaza etmektir. O kadar mı, hayır! **Refah Partisi** de, ardılı olduğu öteki İslamcı partiler gibi, büyük ve ciddi bir sanayileşmeden yanadır, böylece **Türkiye'yi** tekrar cihan devleti yapacağına inanıyor.

Tabii **Refah'ın** sorunu, İslamcı siyaseti laik bir devletin mevzuatı içinde gerçekleştirebilmek sorunu; bu da hareketi ciddi bir ikilem içinde bırakıyor; laik çerçeveyi kabul ederse **Refah Partisi,** Avrupa'daki Hıristiyan demokrat partilerin Türkiye'deki muadili olur, bireysel ve bireyci bir dindarlıkla, sınırlı bir muhafazakârlıkla yetinir; anayasal laik düzeni bozamaz, bozmayı da düşünemez; bu takdirde şeriatı uygulayabilmesi imkân dışında kalır; aksi takdirde laik cumhuriyet mevzuatı içinde tartışma gündemine getirir.

Dahası, son gelişmeler aslında **Refah Partisi'nin** de mütecanis (türdeş) bir parti olmadığını, içindeki geleneksel İslamcısından, çağdaş İslamcısına, çağdaş İslamcısından köktendincisine, bir sürü eyilimi barındırdığını ortaya koymuştur. Öyle görünüyor ki, tartışmalar ve olaylar, sonunda **Refah Partisi'ni** ya bütünlüğünü koruyarak Müslüman demokrat bir parti olmaya götürecek, ya da hareket çeşitli eyilimlere göre çeşitli marjinal partilere bölünecektir.

Fakat asıl önemli olan, başka bir şey!

Olivier Roy İslamcı hareketi bir formüle bağlarken demiş ki:

"Şeriat artı elektrik", yani çağdaş gelişme düzeyi, sanayi teknolojisi ve şeriat! Bu bir hayal, başarılamayacağı önceden belli bir ütopia! Nedeni de çok açık ve çok seçik, öyle **İran'ın** ekonomik zorluklar içinde yerinde saydığına filan bakmaya gerek yok; bakılacak yer, hem hayran hem de şiddetle karşı oldukları **Batı** medeniyeti ve teknolojisi!

Olivier Roy'nın formülünü kullanarak diyebiliriz ki, **Batı medeniyeti,** 'Hıristiyan şeriatı artı elektrik' formülüne göre gerçekleşmedi; **Batı** ancak laik olduktan, yani bilimsel gelişmeyi kabul edip, pozitif bilimleri üretim teknolojisine uygulayarak, o medeniyete ve o teknolojiye ulaşabiliyor; bir bakıma, Hıristiyan şeriatını ve din düşüncesini, bireyin vicdanına bıraktıktan sonra! Şu halde o başarının, formülü bellidir ve şudur: **'laiklik artı elektrik'!**

Türkiye Cumhuriyeti'nin başarısı, bu formülü, bütün öteki İslam ülkelerinden önce, keşfedebilmiş olmasında değil midir?

3.

'SİYASİ İSLAM' NEDEN BAŞARISIZ?...

14 Temmuz 1994

Belki de yazmışımdır: **Batı** medeniyetini, yeryüzü medeniyetler zinciri içinde değerlendirirken, **Malraux,** bu güçlü medeniyetin **ilk ve tek 'laik' medeniyet** olduğunu belirtir; öncekiler hep din üzerine kurulu medeniyetlerdir; zaten bu saptama bile, **Siyasi İslam'ın** muhtemel başarısızlığını önceden sezdiren gerçek bir sebep; laik yani rasyonalist, yani pozitivist, yani bilimlere dayanıp onlarla yükselen bir medeniyete; onun çoktan aştığı -hatta ezdiği- manevi ve **dogmatique** değerlerle karşı çıkamazsın; oysa **Siyasi İslamcılığın** yapmaya kalkıştığı işte bu, başarısız olacağı önceden belli, dini ancak toplumsaldan çıkarıp bireysele intikal ettirebilen bir İslam toplumu, laikliği başardığı ölçüde, çağdaş medeniyet seviyesini tutabilecektir, burası çok açık görünüyor.

Mustafa Kemal, boşuna mı, **'Hayatta en hakiki mürşit ilimdir'** demişti?

Olivier Roy, Siyasi İslam'ın fiyaskosundan iki sonuç çıkarıyor:

Biri **Suudi Arabistan** türü radikal dincilik -ki onu **'şeriat artı rant'** diye ifade etmiş-; öbürü **Cezayir** türü radikal dincilik -ki onu, **'şeriat artı işsizlik'** diye formüle bağlamış-; ikisinde ortak nokta, toplumu devlet yoluyla değil, aşağıdan yukarıya yeniden İslamileştirmek, bu da bireylerin gündelik yaşantıları içinde şeriata göre yaşamalarını içeriyor, yani neleri, alkol yasağını, kadının mutlaka örtünmesini, haremi ve se-

lamlığı, cinselliğe, kumara, eğlenceye karşı tavır koymayı, din eğitiminin -özellikle Arapçanın- ağırlık kazanmasını ve yaygınlaştırılmasını, vs.

Belki bu iki radikal İslamcılığı, siyasi İslamcılıktan ayıran asıl önemli fark, **Siyasi İslamcılığın Üçüncü Dünyacı** (anti/emperyalist) ve **kalkınmacı çabasına mukabil, bunların ya işbirlikçiliği tercihi (Suudi Arabistan, Kuveyt vs.), ya da siyaseti bırakıp toplumsal terörizmi yeğlemesi (Cezayir). Olivier Roy** Siyasi İslamcılığın başarısızlığından söz ederken diyor ki: **"...o, İslam ile siyasi modernlik arasında bir andı, kırılgan bir sentez, sonuçta kök salamadı."** Yeni radikal İslamcılığın çıkmazı ise, 'düşünce düzeyinde topluma, dindarlığın dışında hiçbir vaatte bulunamaması'! Sahiden sorun soyut bir 'maneviyat' ortamından çıkarılıp, çağdaş gelişmişliğin son derece karmaşık, ilişkileri son derece çetrefil, özlemleri ve imkânları zengin 'maddiyat' ortamına yerleştirilirse, siyasi İslamcılığın da, yeni İslam radikalizminin de, insanlara vaadedebildiği ancak 'ahirette' mutlu olmak; önerdiği ise, İslama uygun yaşamak, yani fazilet sahibi olmak!

Böyle bir 'program'ın, ister azgelişmiş, ister gelişmekte olan olsun, çağdaş toplumlarda insanlara yeteceğini söylemek mümkün değildir.

' Öyleyse nasıl güçleniyorlar?

Basit: **Batı'lı** emperyalist **'Sistem'** üçüncü ülkeleri öyle itip kakıyor, öyle hor görüyor, kültürlerini öyle ezip dağıtıyor ki, zaten milli burjuvazisi oluşamamış, millet olamamış bu toplumlar, **Batı'ya** olan öfke ve tepkilerini dine, yani İslam'a sığınarak, onu destekleyerek gösterebiliyorlar; bu, temelinde, ideolojik olmaktan çok politik, hatta duygusal bir destek, İslamı siyasi iktidar yapsa bile, başarılı olmasına yetmez.

Nitekim yetmemektedir, çünkü: **1/ İslam ağırlıklı yönetimler, ne İran'da, çağdaş ve alternatif bir toplum modeli oluşturabilmişlerdir, ne Suudi Arabistan'da, ne de Libya'da! 2/ Dini komplekslerini asr-ı saadete dönmek özlemini, çağdaş siyasi bir sistemi, gerekli sosyal kurumları vs. yaratmaya yeterli sanıyorlar; oysa ye-**

tersizliği açıkça görülüyor. 3/ Bireyi fazilet sahibi kılmak, çağdaş bir toplum içinde, hem son derece zor, hem de toplumsal çetrefilliği çözmekte başarısız kalıyor. 4/ Ekonomik düzeydeki önerileri ya yok, ya Üçüncü Dünya bir devletçilik edebiyatı, ya da üretimi değil spekülasyonu ve rant gelirlerini içeren uyduruk bir liberallik!

Batı'lı emperyalist **'sistem'e** direnebilmenin doğru yolu, onlar 'millet' sonrası aşamalarına ilerlemiş iken, Müslüman toplumları 'ümmet' aşamasında tutmakla, ya da 'ümmet' aşamasına döndürmekle değil; **laik ve demokratik 'millete' dönüşmelerini gerçekleştirmek; 'maneviyat' ortamında değil, 'maddiyat' ortamında, yani pozitivist teknolojiyle güçlenerek, karşılarına çıkmakla mümkün!**

Türkiye Cumhuriyeti, ta başında bu yolu seçen tek İslam ülkesidir, onun ayağını bu kadar çelmeye uğraşmalarının sebebi de bu değil mi?

Türkiye'de 'geri kalmış olan', ne yazık ki 'ilerici' aydınların bir kısmı; çünkü laiklikleri 'demokratik' değil 'totaliter' (yani 'yasakçı'), yani bunlar hâlâ Milli Şef döneminin o dikensiz gül bahçesi 'alafrangalığını' özlüyorlar, 'totaliter' özellikleri ağır basıyor; o takdirde niçin İtalya'daki, ya da Almanya'daki gibi neo-faşist bir parti kurmuyorlar anlaşılmaz.

Laiklik, şeriatın siyasi iktidar olmasına, devleti eline geçirmesine, tahakkümüne direnmek anlamına gelir; şeriata geçit elbette yok; elinde diyalektiğin kılıcı, dine dayalı her dünya görüşü ile yasalar çerçevesinde sonuna kadar çata çat mücadele edeceksin; ama bin yıllık İslam ülkesi yurdunda Hıristiyanlığı hoşgörüp, kendi dinine yasak koyamazsın; bakın ne diyorum, athee yani dinsiz bir komünist bile olsanız, eğer demokrasiye inancınız varsa, eğer demokratsanız, bu böyledir.

ISBN 975 - 494 - 486 - 5
98 . 06 . Y. 0105 . 1332

